רודולף שטיינר

קשרים קארמתיים

מחקרים אזוטריים

כרך 2

הוצאת בדולח מקדישה, ללא תמורה, את התרגום לעברית של ספר זה לקהל קוראות וקוראי ספרות אנתרופוסופית על מדע הרוח מייסודו של רודולף שטיינר.

אפשר להעבירו הלאה, ללא תמורה.

פניות באימייל לכתובת bdolah.books@gmail.com

קובץ זה אינו למכירה ו/או למסחר בכל דרך שהיא.

KARMIC RELATIONSHIPS. VOL. 2

By Rudolf Steiner

GA-236

שש-עשרה הרצאות שניתנו בדורנאך

מ- 6 באפריל עד 29 ביוני 1924

תרגום מאנגלית ועריכה: מוריס איטח

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר – כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמו"ל.

מהדורה ראשונה 2027

© כל הזכויות למהדורה העברית שמורות 2027 ל**הוצאת לבדולח**

ת.ד. 558 פתח-תקווה 4910402

email: bdolah.books@gmail.com

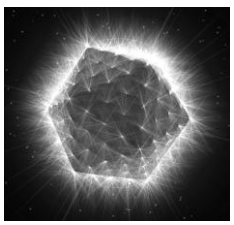

תוכן עניינים

מחקרים על קשרים קארמתיים במהלך ההיסטוריה

הרצאה 1 – פ. בייקון, קומניוס, מרקס, אנגלס, אוטו האוזנר.

6 באפריל 1924

דוגמאות של קשרים קארמתיים. לורד בייקון מ-ורולם ועמוס קומניוס. מרקס ואנגלס, אוטו האוזנר.

הרצאה 2 –המגמה האזוטרית בתנועה האנתרופוסופית

12 באפריל 1924

המגמה האזוטרית בתנועה האנתרופוסופית. נפשות אשר מאוחדות על-ידי הקארמה, פועלות יחד בהוויית-קיומן הקדם-ארצית. ליאופולד פון רנקה אשר הושפע בחייוהקדם-ארציים מבייקון מ-ורולם. שלוסר מאת עמוס קומניוס. התגשמות אחת פועלת על התגשמויות מאוחרות יותר. קונרד פרדיננד מאייר.

הרצאה 3 – חקר ההיסטוריה וההתבוננות באדם

23 באפריל 1924

חקר ההיסטוריה מוכרח להתרכז סביב ההתבוננות באדם. הפירות של תקופות מוקדמות יותר נישאים לזמנים מאוחרים יותר על-ידי ישויות אנושיות עצמן. פסטלוצי. קונרד פרדיננד מאייר. אמרסון. הרמן גרים.

הרצאה 4 – התגשמות מחדש של מתקדשים קודמים, איבסן, וודקינד, הולדרליין

26 באפריל 1924

התגשמויות מחדש של מתקדשים קודמים. הבדלים בחיים ארציים עוקבים. הסתגלות למצבים חדשים בתרבות. ידיעה מוקדמת שקעה, אך לא אבדה; היא רק מקבלת צורת ביטוי שונה. השאלה הגדולה במיסטריות של אסיה הקטנה במהלך המאות הכריסטיאניות המוקדמות. חכמת-מתקדש עתיקה מחיים מוקדמים יותר מפסלת את דרכה מהלב ליצירה אומנותית, פואטית. איבסן, פרנק וודקינד, הולדרליין, המרלינג.

הרצאה 5 – פליאה בחיי-היומיום, נירון קיסר, רודולף נסיך הכתר

27 באפריל 1924

הגישה של פליאה כלפי הדברים בחיי-היומיום. סוגים שונים של אופי עולים ממאורעות בהיסטוריה, הופכים לאימפולסי-נפש בחיים ארציים עוקבים. נירון קיסר. רודולף נסיך הכתר. טוב ורע לאור הקארמה. שאלת הגורל. ארכיטקטורה של מקדש. מדיטציה בתמונות. בניין הגיתהאנום – חינוך לראיית הקארמה.

הרצאה 6 – חקר הקארמה וחיי-המוסר

4 במאי 1924

לחקר הקארמה יש ערך רק כאשר היא זורמת לתוך חיי-המוסר. האדם נוטה מעט להתנתק מישותו שלו ולהתמסר לגמרי לישות אחרת. מאמץ רוחי כרוך בסכנה של העצמת האנוכיות. התאמה קארמתית בין מוות ולידה חדשה. הקארמה מטילה מראש את צלה או את אורה. תרגילים מעשיים. לראיית הקארמה. על-ידי סילוק האדם הפיזי בחשיבה, האימפולסים של סטורן, שמש וירח נעשים גלויים מאחוריו

הרצאה 7 – תפיסה של הקארמה

9 במאי 1924

התפיסה של הקארמה נרכשת בהדרגה באמצעות פעילות פנימית של הנפש. תחילת נתיב הידיעה היא למלא את מחשבותינו באמצעים חכמים לאין שיעור אשר מסופקים בעולם; לאחר מכן, מוכרחים אנו להיות מסוגלים **להמתין**. תובנה על קשרים קארמתיים יכולה להיות מומרצת על-ידי כך שנדמיין לעצמנו באופן חי משהו אשר נחווה במהלך היום; במהלך הלילה, הגוף האסטרלי מעצב את התמונה באתר החיצוני אשר מפרה אותה במהותו שלו; התמונה ממשיכה להיות מפותחת במהלך הימים והלילות השניים והשלישיים על-ידי הגוף האתרי ואז היא נקלטת בגוף הפיזי, עוברת ספיריטואליזציה וטרנספורמציה. מאמץ רוחי חיוני כדי שהרצון יעבור טרנספורמציה לכדי ראייה. בחקר הקארמה, מוכרחים לשלוט בהירות ויציבות מוחלטות של הראש והלב.

הרצאה 8 – קשרים קארמתיים ביחס לפיזי

10 במאי 1924

קשרים קארמתיים ביחס לפיזי. מחקרים אשר ניגשים לחקר הקארמה מכיוון הצורה הגופנית, הפיזיוגנומיה וההתגלויות החיצוניות של הישות האנושית בעולם הפיזי. סוגים מסוימים של אופי מצביעים על התנהגות ברורה בחיים הארציים הקודמים. החומר הוא ההתגלות החיצונית של הרוחי. הצורה האנושית ואפשרויות התנועה שלה הן תמונה של עולם הרוח. ראש, מערכת ריתמית, מערכת מטבולית-גפיים, בזרם ההתפתחות הקארמתית.

הרצאה 9 – התצורה הפנימית של הקארמה, קריאת הכתב הקוסמי, עשרה מושגים אריסטוטליים

11 במאי 1924

התצורה הפנימית של הקארמה. עיצוב הקארמה קשור למורים הקדמונים של האנושות שמקום משכנם נמצא כעת בירח. הכוח המאגי של ישויות-ירח אלו. התמונות של מעשיו של האדם ב-'שלילי'. הרשמים החזקים של החיים בעולם-הנפש במסע חזרה לאחר המוות. בתחומן של ישויות-ירח, התמונות של ההתנסויות הארציות חדורות במהות קוסמית. קריאת הכתב הקוסמי לאורם של עשרה מושגים אריסטוטליים התבוננות במסע חזרה לאחר המוות של שני אינדיבידואלים: אב-הטיפוס של סטרדר ב-*מחזות המיסטריות* וג'ייקוב פרוכשאמר. הטרנספורמציה של ישות האדם לאחר המוות בתחום שהינה שונה לגמרי מהמציאות הארצית. זרע הקארמה ו-'התשלילים' אשר חקוקים באתר הקוסמי נקלטים ברצון הארצי כאשר האינדיבידואל חוזר להתגשמות.

הרצאה 10 – עיצוב ארצי ועיצוב חוץ-ארצי של הקארמה

16 במאי 1924

העולם הארצי והעולם החוץ-ארצי פועלים באופן שונה למדי על עיצובה של הקארמה. המעבר מחיים אשר חלוקים עם ישויות-ירח לחיים אשר חלוקים עם ההיררכיות העילאיות. מסע דרך הספירות הפלנטריות. מה שבמהותו הינו **אנושי**, נובע מהוויית-הקיום שמש; הארצי הוא רק תמונה. קארמה רעה נשארת מאחור לפני שהאדם נכנס להוויית-הקיום שמש; היא מתגלה שוב בתחום-ירח בדרך חזרה מהוויית-קיום קוסמית. הומונקולוס ביצירה *פאוסט* מאת גיתה. נטייה מוקדמת לבריאות, מופיעה בהוויית-הקיום שמש; נטייה מוקדמת לחולי, נולדת בתחום שמתחת להוויית-הקיום שמש. בעולמה של ההיררכיה השנייה, חוקי טבע אינם תקפים. בתחומה של ההיררכיה הראשונה, החוקים הרוחיים עוברים טרנספורמציה בעולם הפיזי.

הרצאה 11 – ישויות מעולם הרוח ועיצוב הקארמה

18 במאי 1924

ישויות של עולם הרוח והחלק שהן ממלאות בקארמה האנושית. הקשר של האדם לישויות של ממלכת הטבע ולהיררכיות העילאיות של ישויות רוחיות. דרישות והגשמות קארמתיות. אי-היוולדות ואלמותיות. פיקחות מודרנית וכישלונה לספק תמיכה בשנים המאוחרות יותר של החיים. ממשות מוחשית של הקשר של האדם להיררכיות העילאיות.

הרצאה 12 – השפעת ההיררכיות, ישויות פלנטריות, וולטר

29 במאי 1924

השפעת ההיררכיות ומחשבות על הישויות הפלנטריות. תודעה אימגינטיבית ותודעה אינספירטיבית. החיים לאחר המוות בספירות הפלנטריות. פיתוח הקארמה באיחוד עם הישויות הרוחיות העילאיות. וולטר. אליפז לוי. ויקטור הוגו.

הרצאה 13 – הבנת קשרים קארמתיים

30 במאי 1924

הבנת קשרים קארמתיים תלויה בתובנה על מה שמתרחש בעולם **מאחורי** תודעתו הרגילה של האדם, לכן על הכרה על-חושית. סקירת לוח-החיים. במעשים של ידיעה אימגינטיבית ואינספירטיבית, האדם נשאר בגוף הפיזי. הגוף הפיזי כנושא ישויות רוחיות. הקארמה מעוצבת על-ידי האלים אשר פועלים בישות האנושית. חירות נרכשת על-ידי פיתוחה של נפש-התודעה. הגורל האנושי הוא עניינם של האלים. קבלה שלווה של הגורל מציתה אימפולסים רוחיים יעילים ורבי-עוצמה. סצנות במחזות המיסטריות.

הרצאה 14 – חקר השאלות אשר קשורות לקארמה

20 במאי 1924 // 22 ביוני 1924

על תחושת האחריות ביחס למסרים מעולם הרוח. מדע הרוח וכתיבת ביוגרפיה. כיצד והיכן קולטת ראייה עילאיות את הקארמה אשר פועלת בחייו של אדם? מעשים ביום מתורגמים, משולבים בקארמה במהלך השינה. במהלך השינה, לאדם יש התנסויות של היזכרויות של חייו על האדמה. מאחורי המחשבות הקוסמיות חיות ההיררכיות, בדיוק כפי שישותנו האנושית חיה מאחורי מחשבות-הזיכרון שלנו. הקארמה כלולה ב'אזור' של הקוסמוס אשר מוקצה לכל אחד מאתנו על-ידי ההיררכיות אשר מסתכלות לאחור על מחזורי-החיים הארציים הקודמים שלנו.

הרצאה 15 – קבוצות של נפשות אנושיות אשר מאוחדות על-ידי הקארמה שלהן

30 במאי 1924 // 27 ביוני 1924

קבוצות של נפשות אנושיות מאוחדות על-ידי הקארמה שלהן. הקשר של מאורעות בטבע לקארמה של האנושות. ההשפעה של הקארמה על הטבע החיצוני בהתפרצויות וולקניות, רעידות-אדמה, שיטפונות ותופעות דומות. מאחורי ומבעד הפעילויות של השמש, אורגות הישויות של ההיררכיה השנייה. 'השמש של שעת-חצות.' מעולם ההיררכיה השנייה, ההיררכיה השלישית קורנת עלינו במהלך השינה מבעד לעקבות של מחשבותינו אשר הושארו מאחור בגוף האתרי. באריגה ובפעילות של ההיררכיה השנייה, חודרת ההיררכיה הראשונה. שתי ההיררכיות הללו יחד עוסקות בגוף האסטרלי וב'אני' של האדם. ראייה-התקדשות בפולחנים ובטקסים. פולחן אמיתי מתהווה כהעתק של התרחשויות בעולם הרוח.'

הרצאה 16 – הקארמה מנקודת-המבט של היסטוריית העולם

30 במאי 1924 // 29 ביוני 1924

הקארמה מנקודת-המבט של היסטוריית העולם. מערכות חברתיות אשר נוצרו תחת השפעתה של חשיבה מטריאליסטית. מאורעות בטבע האלמנטרי ומאורעות שמקורם בציביליזציה. כוחות לוציפריים ואהרימניים פועלים במעשים אשר מעובדים על-ידי האלים עבור האדם. ההבדל בתוצאות הקארמתיות של אסונות-טבע ואסונות שמקורם בציביליזציה. כוחות-ירח אשר נשארים באדמה מומרצים לפעולה ועומדים לרשות הכוחות האהרימניים. אסונות-טבע מובילים להכנסת יסוד ארצי בעולמות הרוח. התוצאה הקארמתית של אסונות-טבע ואסונות שמקורם בציביליזציה, היא שכלול הכשרים האינטלקטואליים של הרצון, בהתאמה, במחזור הבא של חיים ארציים. על-ידי אימפולסים שאינם מונחים כהלכה בציביליזציה, יסוד לוציפרי נישא אל עולם הרוח, אשר פועל באותו עולם כחשיכה שממנה אהרימן יכול להפיק תועלת. רעידות-אדמה, התפרצויות וולקניות וכן הלאה. האלים הטובים מובילים שוב את הגורלות האנושיים לנתיבים של יושר וצדק. גורל בני-האדם ארוג עם גורל האלים. ידיעת הקארמה היא האדמה הקדושה של הרוח שבה אנו מושיטים יד לאלים לקבלת עזרה.

חלק 1

מחקרים על קשרים קארמתיים במהלך ההיסטוריה

חזרה לתוכן עניינים

הרצאה 1

פ. בייקון, קומניוס, מרקס, אנגלס, אוטו האוזנר

דורנאך, 6 באפריל 1924

עתה, נמשיך במחקר שלנו על הקארמה. ציינתי בפניכם כיצד האימפולסים בנפשות של ישויות אנושיות פועלים ומועברים, כביכול, ממחזור אחד של חיים ארציים למחזור אחר, כך שהפירות של תקופה מוקדמת יותר נישאים לתקופה מאוחרת יותר על-ידי בני-האדם עצמם.

אידיאה כזאת, מן ההכרח שלא נקבל אותה רק כתיאוריה; עליה לתפוס אחיזה בעצם לבנו ונפשנו. עלינו לחוש שאנו, אשר נמצאים כאן, התקיימנו פעמים רבות בהוויית-קיום ארצית ובכל מחזור של חיים הטמענו את התרבות והציביליזציה אשר היו אז סביבנו; הכנסנו אותה לתוך נפשנו ונשאנו אותה להתגשמות הבאה, לאחר שפעלנו עליה מבחינה רוחית בין מוות ולידה חדשה. רק כאשר אנו מסתכלים לאחור בדרך הזאת שאנו באמת חשים את עצמנו עומדים בתוך קהילת המין האנושי.

כדי להיות מסוגל לחוש זאת, כדי שבהרצאות הבאות נוכל לעבור לשאלות אשר מעניינות אותנו באופן אינטימי יותר ואשר תצגנה בפנינו את ההשפעות הממשיות של קשרים קארמתיים, נראה לי הכרחי לתת דוגמאות ממשיות. ניסיתי להציג לכם באמצעות הדוגמאות הללו כיצד ההשפעות של מה שאדם התנסה בו והגשים בזמנים קדומים, נשאר וממשיך לפעול בהווה, בה במידה שהישגיו והתנסויותיו מהווים חלק מהקארמה שלו.

למשל, דיברתי על הארוּן אל-רשיד, אותו חסיד מהולל של מוחמד במאות השמינית והתשיעית, אשר היה שליט של חיים מופלאים של תרבות אשר עלתה על כל דבר שאפשר היה למצוא באירופה באותם ימים.[1] תרבות כזאת, כפי שהייתה קיימת באירופה באותו זמן – במהלך שלטונו של קרל הגדול – הייתה פרימיטיבית באופן קיצוני; בעוד שבמזרח בחצרו של הארוּן אל-רשיד, התכנס כל מה שתרבות אסיאתית אשר הופרתה מאירופה, הייתה יכולה להפיק – הפירות של התרבות היוונית והתרבות המזרחית העתיקה, במיוחד כל תחום של חיים וידע. ארכיטקטורה, אסטרונומיה (באופן שבו עסקו בה באותם ימים), פילוסופיה, מיסטיקה, אומנויות, גיאוגרפיה, שירה – כל ענפי התרבות הללו פרחו בחצרו של הארוּן אל-רשיד.

[1] ראה *קשרים קארמתיים* כרך 1, הרצאה 10; GA-235, הוצאת בדולח; וכן, כריסטיאניות קוסמית הרצאה 2 אשר ניתנה בטורקיי ב- 14 באוגוסט 1924.

הארוּן אל-רשיד כינס סביבו את הטובים ביותר מבין אלה אשר נלקחו בחשבון באסיה באותם זמנים. לרוב, הם היו בני-אדם אשר אומנו וחונכו בבתי-ספר של מתקדשים. הרשו לי לספר לכם על אחד מהאישים בחצרו של הארוּן אל-רשיד. גם המזרח הגיע לימי-הביניים שלו, ואישיות זו הייתה מסוגלת להטמיע, דווקא בדרך אינטלקטואלית יותר, אוצרות מופלאים של הרוח אשר נישאו מהעידנים הארוכים של העבר לאותם זמנים מאוחרים יותר. בתקופה מוקדמת הרבה יותר, הוא עצמו היה מתקדש.

עתה, כפי שאמרתי לכם, יתכן, בקלות, שמי שהיה מתקדש בעידן קודם, לא יופיע כמתקדש כאשר הוא מתגשם מחדש, מפני שהוא מחויב להתאים את עצמו לגוף אשר עומד לרשותו ולכשרים החינוכיים אשר נגישים באותו זמן. אף-על-פי-כן, הוא נושא בתוכו את כל מה שהוא רכש והתנסה בו במהלך חייו כמתקדש.

במקרה של גריבלדי, ראינו כיצד הוא נעשה סוג של רואה בחיי-הרצון שלו, בעודו מתמסר לנסיבות של ההווה המיידי, הוא הגשים את כל מה שהוא היה כמתקדש אירי.[2] אנו יכולים לראות שבעודו לוקח חלק במאורעות היום, הוא נשא בתוכו אימפולסים בעלי אופי שונה למדי מאלו שאדם רגיל היה יכול לרכוש מהחינוך והסביבה שלו. האימפולס של ההתקדשות האירית של גריבלדי עדיין היה פעיל; הוא רק היה מתחת לפני-השטח. כאשר התנסות מיוחדת או מכת-גורל נפלו על גריבלדי, קרוב לוודאי שהן עלו בתוכו בצורה של אימגינציות, כל מה שהוא נשא בתוכו מחייו כמתקדש אירי.

כך תמיד היה וככה זה עד עצם היום הזה. אדם היה עשוי להיות מתקדש בתקופה מסוימת והיות שבתקופה מאוחרת יותר היה עליו להשתמש בגוף שאינו יכול להכיל את כל האימפולסים אשר חיים בנפשו, הוא אינו מופיע כמתקדש; אף-על-פי-כן, אימפולס ההתקדשות נמצא בפעולה במעשיו או בקשריו בחיים. כך היה במקרה של האישיות אשר חייתה בחצרו של הארוּן אל-רשיד. פעם, הוא היה מתקדש בדרגה גבוהה מאוד. הוא לא היה מסוגל לשאת באופן נתון לתפיסה כלפי חוץ את התוכן כולו של ההתקדשות המוקדמת יותר שלו, אבל, אף-על-פי-כן, הוא היה אור זוהר בתרבות המזרח של המאות השמינית והתשיעית. כי, הוא היה, כביכול, המארגן של כל המדעים והאומנויות אשר נלמדו ותורגלו בחצרו של הארוּן אל-רשיד.

דיברנו כבר על הנתיב אשר נלקח על-ידי האינדיבידואליות של הארוּן אל-רשיד בזמנים מאוחרים יותר. כאשר הוא חצה את שער המוות נשאר בו הדחף לשאת אל המערב את הערביות אשר כבר התפשטה באותו כיוון. כידוע לכם, הארוּן אל-רשיד, ששדה ראייתו הקיף את כל האומנויות והמדעים, התגשם מחדש כלורד בייקון מ-ורולם, המהפכן הנודע של הפילוסופיה והמדע המודרניים. כל מה שהיה בשדה ראייתו של הארוּן אל-רשיד, הופיע שוב, בתחפושת מערבית, בבייקון.

[2] ראה *קשרים קארמתיים* כרך 1, הרצאות 11 ו- 12. GA-235, הוצאת בדולח.

הנתיב הרוחי אשר נלקח על-ידי בייקון, הוביל מבגדד, ביתו באסיה, לאנגליה. ומאנגליה, עבודתו של בייקון על המדעים התפשטה על-פני אירופה בהיקף ובעוצמה רבים יותר ממה שבדרך-כלל חושבים.

לאחר שהם חצו את שער המוות, שתי האישיויות הללו, הארוּן אל-רשיד והיועץ הדגול – האישיות הבולטת אשר הייתה מתקדש בדרגה גבוהה בזמנים מוקדמים יותר – נפרדו כדי לבצע עבודה משותפת. כפי שאמרתי לכם, הארוּן אל-רשיד עצמו, אשר החזיק במשרה בעלת כוח ופאר גדולים, בחרו בנתיב אשר הוביל לאנגליה, היכן שכלורד בייקון מ-ורולם, הוא הגשים את מה שהוא עשה עבור המדע, עבור תחום הידע באופן כללי. הנפש השנייה, נפשו של האיש אשר היה יועצו, בחר בנתיב אשר הוביל לאירופה התיכונה, כדי לקלוט שם את מה שבא מבייקון. אמת, התאריכים אינם חופפים לגמרי, אך אין זה חשוב בנושא שבו לזמן הממשי יש חשיבות מועטה. אימפולסים אשר מופרדים במאות שנים, עשויים, לעתים קרובות, לפעול באופן סימולטני בתקופת תרבות מאוחרת יותר.

יועצו של הארוּן אל-רשיד בחר בנתיב אשר הוביל דרך אירופה המזרחית לאירופה התיכונה – בחר בו במהלך חייו בין מוות ולידה חדשה. הוא נולד שוב באירופה התיכונה; הוא נולד בחיי-הרוח של אירופה התיכונה כ-**עמוס קומניוס**.

אלו מאורעות ראויים לציון, בעלי משמעות עמוקה בהיסטוריה. הארוּן אל-רשיד עובר את האבולוציה המאוחרת יותר שלו בדרך כזו, כדי להוביל ממערב למזרח זרם תרבות שהינו מופשט וכבול לחושים החיצוניים; בעוד שעמוס קומניוס מפתח את פעילותו ממזרח, מטרנסילבניה היכן שנמצאת כיום צ'כוסלובקיה, מגיע לגרמניה ולאחר מכן הוגלה להולנד, בהביאו עמו את האימפולסים המשמעותיים באופן עמוק שלו למען פיתוח החשיבה והידיעה. אם תעקבו אחר חייו, תראו כיצד הוא מוביל כמי שדוגל בפדגוגיה החדשה וכמחבר והיוצר של היצירה המכונה *פנסופיה*.[3] מה שהוא הביא קודם מההתקדשות שלו בזמנים עתיקים מאוד ופיתח בחצרו של הארוּן אל-רשיד – את כל זה הוא הביא עתה לתנועות של אותם זמנים. זו הייתה התקופה שבה נוסד מסדר האחים המורביים, שבה הרוזנקרויצריזם כבר פעל במשך מאות ספורות של שנים; זו גם הייתה התקופה שבה הופיעה *החתונה הכימית* וכן *רפורמציה של המדע* מאת ולנטין אנדריי. ובקרב כל התנועות הללו אשר עלו מאותו מקור, הופיע קומניוס, אותה דמות משמעותית מהמאה השבע-עשרה עם המסר והאימפולס שלו.

שם, יש לכם שלושה מחזורים עוקבים של חיים ארציים בעלי חשיבות ועל-ידי כך שחוקרים את ההתגשמויות המשמעותיות יותר שאדם יכול ללמוד כיצד לחקור את אותן התגשמויות החשובות פחות ולבסוף להתחיל להבין את הקארמה שלו – שלושה מחזורי-חיים ארציים משמעותיים באים זה אחר זה. ראשית, אנו רואים רחוק באסיה את אותה אינדיבידואליות אשר מופיעה לאחר מכן בעמוס קומניוס; אנו

רואים אותו קולט באתרים של המיסטריות העתיקות את כל החכמה אשר הייתה ברשות אסיה בעידנים רחוקים מאוד; אנו רואים אותו נושא זאת להתגשמותו הבאה, כאשר הוא חי בחצרו של הארוּן אל-רשיד, הופך שם למארגן ולמנהל הגדול של כל מה שפרח תחת חסותו והגנתו של הארוּן אל-רשיד. לאחר מכן, הוא שוב מופיע, בהתקדמו כביכול לפגוש את בייקון שהינו הארוּן אל-רשיד אשר התגשם מחדש; הוא פוגש אותו בתרבות אירופית שבה האימפולסים ששניהם גרמו להם לזרום לתוך תרבות אירופית זו, נמצאים בפעולה.

מה שאני אומר עכשיו, ידידיי היקרים, באמת יש לו טעם ומשמעות. כי, אם תחקרו את המכתבים אשר נכתבו ואשר סוללים, כביכול, דרך מבייקון לקומניוס – כמובן, הם עושים זאת בדרך עקיפה, כפי שהינו המקרה עם מכתבים בימינו! – אם תחקרו את המכתבים אשר נשלחים בין חסידי בייקון או בין אנשים אשר נמצאים בקשר הדוק מאוד עם התרבות הבייקונית והחסידים של זרם קומניוס, של חכמת קומניוס, תוכלו להבחין בכתיבה ובמענה של המכתבים הללו באותו מאורע שתיארתי באופן סכמתי על הלוח.

המכתבים אשר נשלחו ממערב למזרח וממזרח למערב מייצגים את הזרימה המשותפת החיה של שתי הנפשות אשר נפגשות בדרך הזאת, בהניחן את אבן-היסוד למפגש זה כאשר הם פעלו יחד במזרח במהלך המאות השמינית והתשיעית. עתה, הם מתאחדים שוב, כדי לפעול פעם נוספת בשיתוף-פעולה; הפעם, הם פועלים מכיוונים נגדיים, עם זאת, באופן הרמוני לא פחות.

שוב, הבה ניקח מקרה נוסף. – קרה שנסיבות מיוחדות משכו את תשומת-לבי למאורעות מסוימים אשר התרחשו באזור שעלינו לכנותו עתה, צפון-מזרח צרפת. המאורעות הללו התרחשו גם במאה השמינית-תשיעית – מעט מאוחר יותר מהזמן שעליו דיברנו עתה. זה היה לפני ייסודן של מדינות גדולות, בימים שבהם מאורעות התרחשו יותר בחוגים קטנים יותר של בני-אדם.

באזור שעלינו לכנותו, צפון-מזרח צרפת, חי אינדיבידואל אשר היה מלא שאיפות. הייתה לו אחוזה גדולה והוא ניהל אותה היטב במידה ניכרת, באופן שיטתי למדי בתקופה שבה הוא חי. הוא ידע מה הוא רצה; הייתה לו תערובת מוזרה של הרפתקנות ותכלית מודעת. הוא ארגן משלחות, שחלקן היו מוצלחות יותר וחלקן מוצלחות פחות; הוא אסף חיילים וארגן משלחות, מבצעים קטנים אשר בוצעו עם חיל קטן של גברים במטרה לשדוד.

עם כנופיה כזו של גברים, הוא יצא פעם מצפון-מזרח צרפת. עתה, קרה שבמהלך היעדרותו, אינדיבידואל אחר, איכשהו פחות הרפתקן ממנו, אך מלא אנרגיה, ניכס לעצמו את כל הקרקעות והנכסים

[3] חכמה אוניברסלית.

שלו. היום, זה נשמע בדוי, אך דברים כאלה קרו באותם ימים. – וכאשר הבעלים שב לביתו – הוא היה לגמרי לבד – הוא מצא אדם אחר שולט באחוזתו. במצב אשר התפתח, הוא לא היווה יריב שקול מול האיש אשר גזל את נכסיו. בעל-הבית החדש היה חזק הרבה יותר; היו לו יותר אנשים, יותר חיילים. הבעלים האמיתי לא היווה עבורו יריב שקול.

באותם ימים, לא קרה שאם מישהו לא היה מסוגל עוד לחיות בביתו ובאחוזתו, הוא מיד עבר לאיזושהי מדינה זרה. הבעלים האמיתי היה הרפתקן, לבטח, אבל הגירה לא הייתה עניין קל באותה תקופה; לא היו לו לא כוח-רצון ולא אמצעים. כך, הוא נעשה סוג של איכר צמית, הוא וחסידיו – סוג של איכר צמית אשר קשור לאחוזתו. רכושו נגזל ממנו והוא, יחד עם קבוצה מאלה שפעם נהגו ללוותו בהרפתקאותיו, אולצו לעבוד כאיכרים צמיתים.

בכל האנשים הללו אשר היו עתה איכרים צמיתים היכן שקודם לכן היו אדונים, גישת-נפש מסוג מסוים החלה לבוא לידי ביטוי, גישת-רוח מזלזלת בעיקרון האדנות. בלילות רבים, באותם אזורים מיוערים, מדורות בערו וסביבן התקבצו האנשים הללו ותכננו סוגים שונים של מזימות נגד אלה אשר תפסו בעלות על נכסיהם.

למעשה, הבעלים אשר נושל מנכסיו, שמהיותו אדון של אחוזה גדולה נעשה איכר צמית, עבד פחות או יותר, מילא את כל המשך חייו – שאת רובם לא נכפה עליו להקדיש לעבודתו – בהכנת תוכניות להשבת רכושו. הוא שנא את האיש אשר השתלט על נכסיו.

אז, כאשר שני האישים חצו את שער המוות, הם חוו בעולם הרוח בין מוות ולידה-מחדש, את כל מה שאותן נפשות היו מסוגלות לחוות מאז אותו זמן, חלקו אותו כולו, ושבו לאדמה במאה התשע-עשרה. האיש אשר איבד את ביתו ואת רכושו והיה לסוג של עבד, הופיע כ**קרל מרקס**, מייסדו של הסוציאליזם המודרני. האיש אשר גזל ממנו את אחוזתו, הופיע כידידו **אנגלס**. הפעולות אשר גרמו לעימות ביניהם עברו מטמורפוזה במהלך המסע הארוך בין מוות ולידה חדשה לכדי אימפולס ודחף לאזן ולתקן את מה שהם עשו זה לזה.

קראו על אשר התרחש בין מרקס ואנגלס, התבוננו בתצורה המיוחדת של רוחו של מרקס, ובאותו זמן היזכרו במה שסיפרתי לכם על הקשר בין שני האינדיבידואלים הללו במאה השמינית-תשיעית, ותגלו אור חדש אשר מבהיר כל משפט אשר נכתב על-ידי מרקס ואנגלס. לא תסתכנו לומר, באורח מופשט: דבר זה בהיסטוריה נובע מהסיבה הזאת ודבר אחר מסיבה אחרת. אתם דווקא תראו את הישויות האנושיות אשר נושאות את העבר לעידן אחר, בדרך כזו שלמרות שלכל הדעות הוא מופיע בצורה איכשהו שונה, יש בכל זאת דמיון מסוים.

מה עוד אפשר היה לצפות לו? במאה השמינית-תשיעית, כאשר בני-אדם ישבו יחד סביב מדורה ביער, הם דיברו בסגנון שונה למדי מזה אשר היה נהוג במאה התשע-עשרה, כאשר הגל חי, כאשר דברים

יושבו באמצעות דיאלקטיקה. נסו בכל זאת לדמיין לעצמכם את היער בצפון-מזרח צרפת במאה התשיעית. שם, יושבים חורשי המזימות, מקללים, מבקרים בחריפות בשפת התקופה. תרגמו זאת לאופן הדיבור המתמטי-דיאלקטי של המאה התשע-עשרה ותקבלו את מה שבא לידי ביטוי במרקס ואנגלס.

דברים כאלה מרחיקים אותנו מרדיפה אחר סנסציות – אשר מתגנבות בקלות לתוך אידיאות אשר קשורות לעובדות הממשיות של התגשמות חוזרת-ונשנית – לקראת הבנה אמיתית של ההיסטוריה. במקום זאת, הדרך הטובה ביותר להתרחק מרדיפת סנסציות היא לנסות להבין לאורם של מחזורים חוזרים-ונשנים של חיים ארציים של ישויות אנוש, את אותם דברים בהיסטוריה אשר גורמים למין האנושי כאב או יגון, שמחה או צער.

עם נקודת-מבט זו, בעודי חי באוסטריה – אף על פי שבאוסטריה אדם נמצא באמת בעולם הגרמני – שהתעניינתי במיוחד באינדיבידואל מסוים אשר היה חבר פולני ברייכסטאג. אלה מכם אשר נכחו בהרצאות מלפני זמן רב, תזכרו שדיברתי לעתים קרובות על אוטו האוזנר, החבר האוסטרי-פולני של הרייכסטאג אשר היה פעיל כל-כך בשנות השבעים של המאה הקודמת. אמת, מאז ששמעתי וראיתי את אוטו האוזנר ברייכסטאג האוסטרי בערך לקראת סוף שנות השבעים ותחילת שנות השמונים, התמונה של אדם יוצא דופן זה ניצבה אל מול עיני רוחי. הוא הרכיב מונוקל; הוא הסתכל בחדות בעינו השנייה, אבל העין שמאחורי המונוקל כל הזמן חיפשה נקודות-חולשה אצל יריבו. בעודו מדבר, הוא רצה לראות אם החץ פגע במטרה.

להאוזנר היה שפם ראוי לציון – באוטוביוגרפיה שלי[4] לא רציתי לרדת לכל הפרטים הללו – הוא נהג ללוות את אשר אמר עם השפם שלו, כך שהשפם ביצע סוג של אוריתמיה מהדיבור שהוציא נגד יריביו!

הנושא מעניין כאשר מדמיינים אותו כולו. – שמאל קיצוני, שמאל, מפלגת מרכז, מועדון צ'כי (כך כונה) ואז ימין קיצוני, מועדון פולני. כאן ניצב האוזנר ובשמאל הקיצוני ניצבו יריביו. כולם היו שם.

הדבר המוזר היה שבדיון על שאלת הכיבוש של בוסניה, כאשר האוזנר עמד לצדה של אוסטריה, הוא קיבל תשואות סוערות מבני-אדם אשר השתייכו לשמאל. מאוחר יותר, כאשר דיבר על בניין הרכבת של ארלברג, ההתנגדות החריפה ביותר באה מאותם אנשים אשר השתייכו לשמאל הקיצוני. המצב נשאר כך ביחס לכל מה שאמר לאחר מכן.

ברם, אזהרות ואמירות נבואיות רבות אשר הושמעו על-ידי אוטו האוזנר בשנות השבעים והשמונים נמצאו נכונות. בימינו, יש, לעתים קרובות, הזדמנות להסתכל לאחור בחשיבה למה שאוטו האוזנר נהג לומר.

[4] *אוטוביוגרפיה – פרקים בנתיב חיי 1861-1907* מאת רודולף שטיינר. GA-28, הוצאת בדולח.

היה מאפיין אחד אשר הופיע כמעט בכל נאום שאוטו האוזנר נשא, הוא נתן לי, בין פרטים אחרים משמעותיים פחות בחייו, את האימפולס לחקור את מהלך הקארמה שלו. אוטו האוזנר בקושי היה יכול לשאת נאום בלי לומר סוג של שבח, כביכול במאמר מוסגר, על שוויץ. הוא תמיד הציג את שוויץ כדגם לחיקוי עבור אוסטריה. היות שבשוויץ שלושה לאומים מסתדרים היטב, שאכן מהווים דוגמה ומופת בהיבט זה, הוא רצה ששלוש-עשרה הלאומים של אוסטריה ייקחו דוגמה משוויץ ויחיו יחד באותו איחוד פדראלי כפי שעושים שלושת הלאומים של שוויץ. הוא חזר על נושא זה שוב ושוב. זה ראוי לציון.

בנאומיו של האוזנר הייתה אירוניה, היה הומור, היה היגיון – לא תמיד, אך לעתים קרובות – והיו שבחים על שוויץ. היה ברור לגמרי ששבחים אלו עלו מתוך רגש טהור של סימפתיה; רגש זה השתלט עליו; הוא רצה לומר את הדברים הללו. יתר על כן, הוא ידע כיצד לערוך את הנאום שלו כך שאיש, מלבד קבוצה של ליברלים גרמניים מהשמאל, לא נפגע או נעלב ממנו.

היה מעניין ביותר לראות כיצד, כאשר איזשהו חבר ליברלי מהשמאל דיבר, האוזנר היה קם ומתנגד לו, ועם עינו אשר הרכיבה מונוקל מעולם לא הפנה לרגע את מבטו הצידה, אלא שפך על מחנה השמאל שטף שלא יאמן של גידופים ובוז. היו אנשים חשובים אשר עמדו ביניהם, אך הוא לא ויתר על איש. במה שאמר תמיד היה רוחב-אופקים; הוא היה אחד מהחברים המתורבתים ביותר של הרייכסטאג האוסטרי.

הקארמה של אדם כזה יכולה לעורר עניין מיידי. התחלתי מתשוקתו זו לחזור שוב ושוב על דברי שבח על שוויץ, ועוד, מהעובדה שפעם בנאום אשר הודפס כעלון *התרבות הגרמנית והאימפריה הגרמנית*, הוא ריכז ברוח של שובבות ועם זאת עם לא פחות מגאונות, כל מה שהיה יכול לומר **למען** התרבות הגרמנית והעם הגרמני ו-**נגד** האימפריה הגרמנית. באמת, היה משהו נבואי בצורה מרשימה בנאום אשר נשא בשנות השמונים המוקדמות, בהטביעו כביכול את האימפריה הגרמנית, באומרו עליה סוגים שונים של דברים גסים, בכנותו אותה הורסת ההוויה והטבע האמיתיים של הגרמנים. הדבר השני היה – 'שנאה אוהבת' בלתי-רגילה זו, אם רשאי אני לנסח זאת כך, ו'אהבה שונאת' כלפי כל מה שהינו גרמני באמת וכלפי האימפריה הגרמנית.

הדבר השלישי היה העניין היוצא מן הכלל אשר התגלה כאשר האוזנר דיבר על מנהרת ארלברג, על התוכנית לבנות את מסילת-הברזל של ארלברג בין אוסטריה ושוויץ וכך לאחד בין אירופה התיכונה והמערב. מיותר לומר, גם כאן הוא הכניס את שיר ההלל שלו למען שוויץ, כי הרכבת הייתה אמורה לעבור בשוויץ. אבל, כאשר הוא דיבר על רכבת זו – הנאום שלו היה 'משופשף', אם כי נישא ברגישות מושלמת – לאדם יש באמת את התחושה: האיש מבסס אותו כולו על נטיות שהוא היה מוכרח לרכוש בדרך ראויה לציון במחזור קודם של חיים ארציים.

באותם ימים, כולם דיברו על היתרונות העצומים אשר היו מצטברים לחברה האנושית האירופית מהברית בין גרמניה ואוסטריה. באותו זמן, האוזנר פיתח בפרלמנט האוסטרי את הרעיון שלו של רכבת

ארלברג; הוא אמר, כמובן כל האחרים הלכו עמו בעניין זה בלהט וברעש גדול, שרכבת ארלברג מוכרחה להיבנות, כי למדינה כפי שהוא דימה לעצמו את אוסטריה, באחדה שלושה-עשר לאומים על-פי הדגם של שוויץ, מן ההכרח שיהיה לה מגוון של בעלות-ברית; כאשר הדבר מתאים לה, לאוסטריה יש את גרמניה, וכאשר מתאים לה היא מוכרחה שתהיה לה דרך אסטרטגית מאירופה התיכונה למערב אירופה, כך שתוכל לקבל, כאשר תחפוץ בכך, את צרפת כבעלת-ברית. כמובן, כאשר דעה כזו הובעה באוסטריה באותם ימים, היא קיבלה התייחסות קצרה! דווח שהאוזנר סולק! ברם, לאמיתו של דבר זה היה נאום מופלא, מתובל היטב וכולו נוגע ללב. נאום זה, ודאי הבחנתם, הצביע לכיוון המערב.

בהחזיקי בשלושה דברים אלו יחד בעיני רוחי, גיליתי שהאינדיבידואליות של אוטו האוזנר נדדה ברחבי אירופה ממערב למזרח בזמן שבו גאלוס ו-קולומבנוס[5] ערכו מסע באותו כיוון. הוא יצא לדרך עם בני-אדם אשר קיבלו השראה מההתקדשות האירית, במטרה להביא את הכריסטיאניות אל אותם אזורים. בחברתם, מטרתו הייתה לשאת את הכריסטיאניות אל המזרח. בדרך, היכן-שהוא בקרבת אלזס בימינו, הוא מצא את עצמו נמשך באופן יוצא מן הכלל לשרידים המקודשים של הפגאניזם הגרמני העתיק, לזיכרונות הישנים של האלים, לצורות הפולחן הישנות, לדמויות ולפסלים של האלים שהוא מצא באלזס, וכן בגרמניה ובשוויץ. הוא קלט את הכול בלבו וברוחו בדרך משמעותית ביותר.

לאחר מכן, התפתחה בתוכו, מצד אחד, חיבה לטבע הגרמני ומצד שני כוח-נגד אשר נבע מהתחושה שהוא הרחיק לכת יתר על המידה באותו מחזור-חיים קודם. הוא עבר שינוי פנימי דרסטי, מטמורפוזה פנימית והדבר בא לידי ביטוי בהשקפה הרחבה והמקיפה אשר הייתה לו בהתגשמות מאוחרת יותר זו. הוא היה יכול לדבר על העם והתרבות הגרמניים ועל האימפריה הגרמנית כמו מי שפעם היה בקשר קרוב ואינטימי לדברים הללו, ועם זאת כל הזמן חש שאל לו להיות מושפע מהם. היה עליו להפיץ את הכריסטיאניות. הוא הגיע לאזורים הללו בעוד שחובתו הייתה במקום אחר. – אפשר היה לשמוע זאת בנימת נאומיו. – והוא רצה לחזור ולעשות טוב! לכן, תשוקתו לשוויץ; לכן, תשוקתו לבניית מסילת-הרכבת ארלברג. אפילו בהופעתו החיצונית, הוא לא נראה כמו פולני. האוזנר עצמו נהג לומר, לעתים קרובות, שהוא לא היה כלל פולני מקו תורשה פיזי אלא רק מהחברה האנושית והחינוך, ודם 'רהטיאני-גרמני' זרם בעורקיו. מהתגשמות מוקדמת יותר הוא הביא את הנטייה להסתכל לכיוון האזור שבו היה פעם, שאליו ליווה את קולומבנוס הקדוש ואת גאלוס הקדוש עם ההחלטה להפיץ את הכריסטיאניות, אך היכן שהדת והתרבות הגרמניות העתיקות לכדו אותו והחזיקו בו. כך קרה שהוא עשה את המיטב, כביכול, כדי להיוולד שוב במשפחה פולנית מעט ככל האפשר, הרחק מהאדמה שעליה חי בחייו המוקדמים יותר, רחוק ממנה ועם זאת שהיה יכול לצפות לה בערגה.

[5] לא קולומבה הקדוש, אלא נזיר אירי צעיר יותר.

אלה דוגמאות שרציתי להציג לכם היום כדי להראות כמה מוזר וראוי לציון הנתיב של אבולוציה קארמתית.

בהרצאה הבאה, נתייחס לשאלה: כיצד מתפתחים טוב ורע לאורך התגשמויות עוקבות של ישויות אנוש, ולאורך מהלך ההיסטוריה. אם נחקור בדרך הזאת את הדוגמאות החשובות והמשמעותיות יותר אשר פוגשות אותנו בהיסטוריה, נהיה מסוגלים לשפוך אור על קשרים אשר משתייכים יותר לחיי-היומיום.

חזרה
לתוכן
עניינים

הרצאה 2

המגמה האזוטרית של התנועה האנתרופוסופית

דורנאך, 12 באפריל 1924

קצת קשה להמשיך את מה שנמסר בהרצאות הקודמות מפני שחברים רבים שלא נכחו במחקרים אלה, נמצאים כאן היום. לעומת זאת, בקושי ניתן להתחיל מחדש, כי יש להשלים דברים רבים אשר מופיעים בהרצאות הקודמות. חברים שהגיעו רק עכשיו, יצטרכו להבין שאם חלק ממחשבותינו היום תימצאנה קשות להבנה, ינבע הדבר מכך שהן קשורות – באופן פנימי, אך לא חיצוני – להרצאות קודמות. בחג הפסחא נעביר קורס כיחידה נפרדת, אך היום מוכרח אני להמשיך את מה שעברנו קודם. לא ציפינו היום לחברים רבים כל-כך, אף על פי שמיותר לציין שאנו שמחים מאוד שהם הגיעו.

בהרצאות קודמות, דיברנו על קשרים קארמתיים מוגדרים – לא במטרה למצוא משהו סנסציוני במחזורי-החיים הארציים העוקבים שחקרנו, אלא כדי להגיע, שלב אחר שלב, להבנה קונקרטית באמת של חוטי-הגורל בחיים האנושיים.

תיארתי מחזורי-חיים ארציים של דמויות היסטוריות מסוימות כדי לעורר אידיאה של הדרך שבה מחזור אחד של חיים ארציים פועל על המחזור הבא אחריו – וזה אינו עניין של מה בכך.

יש להדגיש, שוב ושוב, שמגמה חדשה נכנסה לתנועה האנתרופוסופית מאז כנס-היסוד בחג-המולד אשר התקיים בדורנאך. על כך ברצוני לומר דברי הקדמה. – כידוע לכם, ידידיי היקרים, שמאז שנת 1918, בחברה האנתרופוסופית היו סוגים שונים של משימות. מקורן ברור מאוד. כאשר החברה האנתרופוסופית נוסדה, שאלה זו נשאלה באמת מתוך אימפולס אוקולטי עמוק: האם החברה האנתרופוסופית תמשיך להתפתח באמצעות הכוח הפנימי (בחבריה) שהיא רכשה עד אז? הייתה רק דרך אחת לבחון את הדבר. עד אז, אני, כמזכיר הכללי, ניהלתי את הסניף הגרמני, שהייתה לו הצורה שבה התנועה האנתרופוסופית התקיימה בחברה התיאוסופית. הדרך היחידה עבורי הייתה לא עוד להוביל את החברה האנתרופוסופית, אלא להתבונן ולראות כיצד חברה זו תתפתח באמצעות הכוח הפנימי הטבוע בה.

אתם רואים, ידידיי היקרים, זה משהו שונה למדי ממה שהמצב היה נעשה אם כבר באותו זמן (בכנס-היסוד שלנו בחג-המולד) אמרתי שאקח על עצמי את הנהגת החברה. כי, החברה האנתרופוסופית, בהנהגתי, מוכרחה כמובן להיות דבר שונה לגמרי מאשר אם תנוהל על-ידי מישהו אחר. יתר על כן, מסיבות עמוקות מסוימות, החברה הייתה עשויה להיות מנוהלת הרבה יותר טוב אלמלא לקחתי על עצמי את הניהול

האדמיניסטרטיבי. דברים רבים היו מתגשמים אם לבבות אנושיים היו דוברים – דברים שלמעשה לא התגשמו או אפילו נעשו מבחוץ, לעתים קרובות תחת התנגדותם של אנתרופוסופים.

במהלך המלחמה, כמובן, היו לנו הזדמנויות מועטות לפתח את כוחותינו בכל הכיוונים. כך קרה שלאחר שנת 1918, מצב העניינים ששרר אז נוצל על-ידי אלה אשר באו מאזורים רבים ורצו לעשות דבר זה או אחר. אילו הייתי אומר אז: "לא, אין לעשות את הדברים הללו", אז כמובן עלינו לשמוע היום: "אילו דבר זה או אחר היה מתאפשר, אז היו לנו עכשיו יוזמות רבות בשיא פריחתן".

מעצם סיבה זו, היה נהוג בכל הזמנים שמנהיגי התנועות האוקולטיות אפשרו לאלה שרצו לעשות משהו, לנסות ולראות מה ייצא מזה, כך שההשתכנעות תעלה מהעובדות עצמן. כי, זוהי הדרך היחידה להשתכנע. כך היה גם במקרה שלנו.

התוצאה של הדבר הזה כולו הייתה שמאז שנת 1918, ההתנגדות לתנועה שלנו נעשתה נפוצה וגרמה למצב העניינים הנוכחי, כאשר בלתי-אפשרי עבורי, למשל, לתת הרצאות פומביות בגרמניה.

ברגע זה, את העובדות הללו אין להסתיר בשום דרך מהתנועה האנתרופוסופית. עלינו להתמודד עמן בבהירות. כל עוד אנו פועלים במצבים מעורפלים, לא נוכל להתקדם.

כידוע לכם, ניסויים מסוגים שונים בוצעו בתקווה להיות 'מדעיים באמת' – האם יכולים אנו לומר זאת? באופן טבעי למדי, כן, לאור אופיים של המעורבים! מדענים אשר חברים בחברה שלנו רוצים כמובן להיות מדעיים. אך, זהו דבר אשר מרגיז את יריבינו. כאשר אנו אומרים להם: "כמדענים, אנו יכולים להוכיח את תקפותה של אמת זו או אחרת", הם מתייצבים עם הטענות המדעיות-לכאורה שלהם, ואז הם כמובן זועמים. בנקודה זו, אל לנו לחיות באשליות. דבר לא הרגיז את יריבינו יותר מן העובדה שחברינו ניסו לדבר על אותם נושאים שהם בעצמם מדברים עליהם, ובאותו אופן כאשר הם מאפשרים – כך חברים אלו נהגו לומר לעתים קרובות – "למעט אנתרופוסופיה לזרום לתוכם". זהו בדיוק הדבר אשר ריכז את יריבינו במספרים מהממים כאלה.

שוב, נפגע בצורה חזקה ביותר בתנאי החיים של האנתרופוסופיה אם נתמסר לאשליה שנוכל לגבור על חסידי הקהילות הדתיות השונות באומרנו את אותם דברים או דברים דומים שהם אומרים, אלא ש"אנו מאפשרים לאנתרופוסופיה לזרום לתוכם".

אך עתה, מאז כנס-היסוד בחג-המולד, יסוד חדש לחלוטין מוכרח להיכנס לכל מה שנעשה בשדה האנתרופוסופיה. אלה מכם אשר התבוננו בדרך שבה האנתרופוסופיה מוצגת כאן עתה או בדרך שבה היא הוצגה בפראג ושוב בשטוטגרט, שמו לב לכך שהאימפולסים אשר נמצאים עתה בפעולה, מעוררים משהו חדש לגמרי, אפילו במה שיריבינו עוסקים. אם ננסה להיות 'מדעיים' במובן הרגיל של המילה – לרוע המזל, כפי שרבים מחברינו ניסו להיות – אז, אנו מניחים, כביכול, שאפשר להתדיין עמם. אך עתה, קחו את

ההרצאות אשר ניתנו כאן או את ההרצאות בפראג או את ההרצאות הבודדות בשטוטגרט – האם יכולים אתם להאמין ולו לרגע שיכולה להיות שאלה כלשהי של התדיינות עם יריבינו בנושאים הללו? מובן מאליו: איננו יכולים להתדיין עם יריבינו כאשר אנו מדברים על הדברים הללו. כיצד, למשל, עלינו לדון עם נציג כלשהו של החברה האנושית בימינו בטענה, למשל, שנפשו של מועאויה הופיעה שוב בנפשו של וודרו וילסון? [6]

כך, בתנועה האנתרופוסופית כולה שלטת תכונה שאינה יכולה לנטות לשום דבר אחר מלבד זה. – לבסוף, מוכרחים אנו לקחת זאת ברצינות ממשית שלא תיתכן שאלה של כניסה להתדיינות או לויכוח עם יריבינו. כי, אם נעשה זאת, בכל מקרה הדבר לא יוביל לשום מקום. לכן, מוכרחים אנו להבין שביחס ליריבינו, זו יכולה להיות רק שאלה של הפרכת השמצות, דיבה ושקרים. אל לנו להתמסר לאשליה שאפשר לדון בדברים הללו. הם מוכרחים להתפשט מעצם הכוח אשר טבוע בהם; החלטה לגביהם אינה יכולה להתקבל על-ידי דיאלקטיקה כלשהי.

דרך המגמה כולה של התנועה האנתרופוסופית כפי שהינה מאז חג-המולד הקודם, הדבר אולי יובן במידה הולכת וגוברת, אפילו על-ידי החברים שלנו. לפיכך, התנועה האנתרופוסופית תאמץ את הגישה הבאה: היא לא תשים עוד לב לדבר כלשהו מלבד מה שעולם הרוח עצמו דורש ממנה.

מנקודת-מבט זו שהצבתי בפניכם מחשבות שונות על הקארמה. אלה מכם אשר היו נוכחים כאן או שמעו את ההרצאה הקודמת שלי בשטוטגרט, יזכרו שניסיתי להראות כיצד האינדיבידואלים אשר חיו במאות השמנית והתשיעית לספירה בחצרו של הארון אל-רשיד באסיה, בהמשיכם להתפתח לאחר המוות בכיוונים שונים, מילאו תפקידים מוגדרים מסוימים בהתגשמויות החדשות שלהן. בתקופת מלחמת שלושים השנים (וזמן קצר לפני כן) יש לנו מצד אחד את האינדיבידואליות של הארון אל-רשיד, אשר התגשמה מחדש באיש האנגלי, בייקון מ-ורולם. ומארגן גדול בחצרו של הארון אל-רשיד, אשר חי בחצר – לא כמתקדש, אלא כהתגשמות מחדש של מתקדש – את האינדיבידואליות הזאת מצאנו שוב כעמוס קומניוס, שתחום פעילותו היה דווקא באירופה התיכונה. משני הזרמים הללו, הרבה בחלק הרוחי של החברה האנושית המודרנית זרם יחד. בהיבט הרוחי והאינטלקטואלי של החברה האנושית המודרנית, המזרח הקרוב – כפי שהיה מיד לאחר זמנו של מוחמד – חי שוב, מצד אחד, דרך הארון אל-רשיד שהתגשם מחדש, בייקון מ-ורולם; ומצד שני, דרך עמוס קומניוס, מי שהיה יועצו הקרוב.

בהרצאה זו, ברצוני להדגיש את העובדה הבאה: – האבולוציה של האדם מתרחשת לא רק כאשר הוא נמצא כאן על האדמה, אלא גם כאשר הוא נמצא בתקופה בין מוות ולידה חדשה. הן בייקון והן עמוס קומניוס, ברתקם את הערביות – כביכול משני כיוונים שונים – לחברה האנושית האירופית, מתו שוב

[6] ראה *קשרים קארמתיים*, כרך 1, הרצאה 10. GA-235, הוצאת בדולח.

ועברו אל החיים בין מוות ולידה חדשה. הם היו יחד עם נפשות רבות אשר ירדו לאדמה לאחר זמנם. בייקון ועמוס קומניוס, במותם במאה השבע-עשרה, המשיכו לחיות בעולם הרוח. נפשות אחרות, אשר ירדו לאדמה במאה התשע-עשרה, היו בעולם הרוח יחד עם הנפשות של בייקון ועמוס קומניוס מהמאה השבע-עשרה ועד למאה התשע-עשרה. מצד אחד, הן היו נפשות אשר התרכזו בעיקר סביב נפשו של בייקון – בייקון שעבודתו נעשתה כה בולטת. לאחר מכן, היו הנפשות אשר התכנסו סביב עמוס קומניוס. אף על-פי שזו דווקא דרך דיבור תמונתית, אל לנו לשכוח שישנם 'מנהיגים' ו'חסידים' – אם כי בתנאים שונים למדי – אפילו בעולם הרוח שדרכו בני-אדם עוברים בתקופה בין מוות ולידה חדשה. אינדיבידואלים כאלה כמו בייקון או עמוס קומניוס פעלו לא רק באמצעות מה שהם יצרו על האדמה – באמצעות כתביהם, למשל, או באמצעות המסורות שלהם אשר התקיימו על האדמה. לא, רוחות מנהיגות אלו פעלו גם דרך הנפשות שהן שלחו מטה או הנפשות שעמן הן היו יחד ואז נשלחו מטה; הן פעלו על-ידי כך שהן גרמו לנטיות מסוימות לנבוט בנפשות הללו בעולם הרוח. כך, בקרב בני-האדם של המאה התשע-עשרה, אנו מוצאים נפשות אשר נעשו תלויות, כבר באבולוציה שלהן בחיים הקדם-ארציים, באחת משתי הרוחות הללו – עמוס קומניוס מחוץ-להתגשמות ובייקון מחוץ-להתגשמות.

כפי שאמרתי, אני רוצה להוביל כם יותר ויותר אל הדרך הקונקרטית שבה הקארמה פועלת. לכן, לא אסב את תשומת-לבכם לשני אישים של המאה התשע-עשרה ששמותיהם מוכרים לרובכם. אחד מהם הושפע במיוחד בחייו הקדם-ארציים מבייקון והשני – מעמוס קומניוס.

אם נתבונן בבייקון כפי שניצב בחברה האנושית הארצית – בחייו המוקדמים כלורד-שר באנגליה – אם נתבונן בו שם, נמצא שפעילותו הייתה כזו שמתקדש עמד מאחוריו. המחלוקת כולה בייקון-שייקספיר, כפי שהיא מוצגת באופן חיצוני על-ידי היסטוריונים של הספרות, הינה עקרה באופן מזעזע. נעשה שימוש בסוגים שונים של טענות אשר היו אמורות להציג ששייקספיר השחקן לא באמת כתב את המחזות שלו, אלא הם נכתבו על-ידי בייקון הפילוסוף והלורד-שר וכן הלאה.

כל הדברים הללו – בפועלם בשיטות חיצוניות, בחפשם אחר זהויות בדרך החשיבה במחזות של שייקספיר וביצירות הפילוסופיות של בייקון – כל אלה מהווים דברים שטחיים ועקרים. הם אינם נוגעים באמת הממשית. כי, האמת היא שבזמן שבו בייקון, שייקספיר, ג'ייקוב בוהם ואיש רביעי פעלו על האדמה, היה מתקדש אחד שבאמת דיבר דרך כל הארבעה. לכן הקרבה שלהם, כי במציאות הכול מתנקז אל אותו מקור אחד ויחיד. כמובן, בני-אדם אלה אשר רבים ומתווכחים, לא מתווכחים על המתקדש אשר ניצב מאחור, במיוחד מפני שמתקדש זה – כמו מתקדשים מודרניים רבים – מתואר בהיסטוריה דווקא כאדם בלתי-נסבל. אבל, הוא לא היה רק כזה. אין ספק שלפעמים הוא היה כזה בפעולותיו החיצוניות, אך הוא לא היה רק כזה. הוא היה אינדיבידואליות שממנה נבעו כוחות עצומים שלה חבו באמת היצירות הפילוסופיות של בייקון וכן המחזות של שייקספיר והיצירות של ג'ייקוב בוהם ואף היצירות של ג'ייקוב בולד הישועי.

אם נזכור זאת בתודעתנו, אז בתחום הפילוסופיה נהיה מוכרחים לראות בבייקון, היוזם של זרם כביר ומרחיק-לכת של התקופה.

מעניין ביותר לראות מה היה יכול לצאת מנפש אשר חייתה לאורך מאתיים השנים, בחיים שמעבר לאדמה, תחת השפעתו של בייקון המת. עלינו להפנות את תשומת-לבנו לדרך שבה בייקון עצמו חי לאחר מותו. למחקרים שלנו על ההיסטוריה האנושית יהיה למעשה חשוב יותר ויותר להתבונן בישויות האנושיות אשר חיו על האדמה לא רק עד לרגע מותן, אלא בפעילותן מעבר למוות, היכן שהן פועלות על אותן נפשות אשר נועדו, לאחר מכן, לרדת לאדמה. הדבר ישים במיוחד על אלה שבעצמן היו אחראיות על הישגים רוחיים גדולים.

אין ספק שהדברים הללו עשויים להיות מזעזעים עבור בני-אדם מהתקופה הנוכחית. כך, למשל, אני נזכר – אם רשאי אני לסטות מהנושא – אני זוכר שבמקרה אחד, עמדתי בכניסה של תחנת-הרכבת בעיירה אוניברסיטאית גרמנית קטנה עם רופא ידוע אשר התקדם הרבה מאוד באוקולטיזם. סביבנו עמדו אנשים רבים. הוא הגיע לנושא שלו ומתוך התלהבות אמר לי בקול רם, כך שרבים מאלה אשר עמדו סביבנו היו יכולים לשמוע אותו: "אתן לך במתנה את הביוגרפיה של רוברט בלום; אך, זוהי ביוגרפיה אשר מתחילה רק לאחר מותו." היות שהדברים נאמרו בקול רם, אפשר היה להבחין בהלם שהוא גרם לאלה אשר עמדו סביבנו! בלתי-אפשרי לומר בלי מהומה גדולה יותר לבני-האדם כיום: "אתן לך במתנה את הביוגרפיה של אדם, אך היא מתחילה רק לאחר מותו."

לשאר – מלבד הביוגרפיה הזאת בעלת שני כרכים של רוברט בלום, אשר מתחילה לא בלידתו אלא במותו – נעשה מעט מאוד בדרך של קשירת הביוגרפיות של בני-אדם לאחר מותם. בדרך-כלל, ביוגרפיות מתחילות בלידה ומסתיימות במוות; אין הרבה יצירות אשר מתחילות במותו של אדם.

עם זאת, עבור ההתרחשויות הממשיות של העולם, מה שאדם עושה לאחר מותו חשוב במידה עצומה, במיוחד כאשר הוא עובר על תוצאות הדברים שהוא עשה על האדמה – מתורגמים לרוחי – לנפשות אשר יורדות אחריו. לא נוכל להבין את העידן הבא אחרי עידן נתון, אם לא נתבונן בצד זה של החיים.

עתה, התעניינתי במיוחד בהתבוננות באותם אישים אשר הקיפו את בייקון לאחר מותו. ביניהם היו האישים אשר נולדו לאחר מכן כמדעני טבע. אבל, היו גם אחרים אשר נולדו כהיסטוריונים; ואם נתבונן בהשפעתו של לורד בייקון המת על הנפשות הללו, נראה כיצד המטריאליזם שאותו ייסד על האדמה – המחקר הטהור בעולם החושים (כי, כידוע לכם, כל דבר אחר היה עבורו 'אלילי') – מתורגם לרוחי, הופך לסוג של רדיקליות. כך, דווקא בעולם הרוח, נפשות אלו אכן קולטות אימפולסים אשר פעלו בדרך כזו שלאחר לידתן, בירידתן לאדמה, הן לא היו מייחסות שום ערך לכל דבר שלא היה עובדה קונקרטית, גלויה-לחושים.

עתה, אדבר בסגנון איכשהו פופולרי, אך מבקש אני מכם לא להתייחס לדבריי באופן מילולי יתר על המידה, כי אם תעשו זאת, יהיה כמובן קל מאוד לומר: "כמה גרוטסקי!" בין הנפשות הללו היו גם כאלה, שבגלל נטיותיהן הקודמות – אשר הופקו ממחזורים קודמים של חיים ארציים – נועדו להיות היסטוריונים. ביניהם היה מי שהיה הגדול ביותר. (אני עדיין מדבר על החיים הקדם-ארציים של כל הנפשות הללו.) אחד מהם היה הגדול ביותר. תחת השפעת האימפולסים של לורד בייקון, כל הנפשות הללו למעשה אמרו לעצמן: כבר אסור לכתוב היסטוריה כפי שנכתבה בזמנים קודמים, לכתוב אותה עם אידיאות תוך חקירת הקשרים הפנימיים. עתה, רק העובדות המעשיות מוכרחות להיות מושא מחקרנו.

עתה, אני שואל אתכם, מה משמעות הדבר? האם אין כוונות בני-האדם הדבר החשוב ביותר בהיסטוריה? – והן **אינן** ממשיות מבחינה חיצונית! ברם, נפשות אלו לא אפשרו עוד לעצמן לחשוב בדרך הזאת; ובמיוחד הנפש אשר הופיעה שוב לאחר מכן כאחד ההיסטוריונים הגדולים ביותר של המאה התשע-עשרה – **לאופולד פון רנקה**. לאופולד פון רנקה היה תלמיד קדם-ארצי של לורד בייקון.

חקרו את הקריירה הארצית של לאופולד פון רנקה כהיסטוריון. מהו העיקרון שלו? העיקרון של רנקה כהיסטוריון הוא: אין לכתוב דבר בהיסטוריה מלבד מה שמצוי בארכיונים. עלינו ללקט ולערוך את ההיסטוריה כולה מתוך הארכיונים – מתוך הפרוטוקולים הממשיים של הדיפלומטים.

אם תקראו את רנקה, תגלו שזה כך. הוא גרמני ופרוטסטנטי, אך עם חוש המציאות שלו, לא הייתה לזה השפעה עליו. הוא פועל באופן אובייקטיבי – כלומר, עם האובייקטיביות של הארכיונים. כך, הוא כתב את ההיסטוריה של האפיפיורים – הטובה ביותר אשר נכתבה אי-פעם מנקודת-המבט הטהורה של הארכיונים. כאשר אנו קוראים את רנקה, אנו מתרגזים. זוהי אפשרות עקרה לדמיין את הג'נטלמן הזקן – זריז וערני כפי שהיה עד גיל מאוד מתקדם – יושב לעד בארכיונים ורק עורך את כל הפרוטוקולים של הדיפלומטים. זו אינה היסטוריה ממשית. זוהי היסטוריה אשר לוקחת בחשבון רק את העובדות של עולם החושים – כלומר, עבור ההיסטוריון, את הארכיונים.

כך, בדיוק בלוקחנו בחשבון את החיים שמעבר לאדמה, יש לנו אפשרות להבין מדוע רנקה היה מי שהיה.

אך עתה, אנו גם יכולים להסתכל בעמוס קומניוס ולראות כיצד הוא פעל על הרצון הקדם-ארצי של נפשות אשר ירדו אחר-כך לאדמה. כי, כפי שלאופולד פון רנקה נעשה תלמידו הגדול ביותר של בייקון – של בייקון לאחר מותו – כך גם **שלוסר** נעשה תלמידו הגדול ביותר של קומניוס לאחר מותו.

קראו את ההיסטוריה של שלוסר; שימו לב לנימה השלטת, לנימה היסודית שעליה הוא פורט. בכל עמוד מדבר איש המוסר – איש המוסר שהיה להוט לאחוז בלב ובנפש האנושיים – על כך שמטרתו היא לדבר בדיוק ללב. לעתים קרובות, הוא בקושי הצליח, כי הוא עדיין פדנטי. למעשה, הוא מדבר כמו פדנטי אשר פונה ללב. אף-על-פי-כן, בהיותו תלמיד קדם-ארצי של עמוס קומניוס, הוא ספג משהו מאפיין שהיה

לקומניוס עצמו, שהיה כה אופייני דרך התכונה המיוחדת של רוחו. כי, ככלות הכול, גם קומניוס הגיע מהמוחמדניזם. אף על פי שהוא היה שונה מאוד מהרוחות אשר התכנסו סביב לורד בייקון, גם קומניוס, בהתגשמותו כקומניוס, התרכז בעולם החיצוני הממשי. בכל מקום, הוא דרש שקיפות, אובייקטיביות, בחינוך. תמיד מוכרחה להיות תמונה אשר מונחת ביסוד הדברים. הוא דורש נְראוּת – שיעורים על אובייקטים, כביכול; גם הוא שם דגש על הנתון לתפיסה חושית, אם כי בדרך אחרת. כי, עמוס קומניוס היה גם אחד מאלה שבזמן מלחמת שלושים השנים האמין בהתלהבות גדולה ביותר בביאת מה שמכונה המילניום. ב-*פנסופיה* שלו, הוא כתב אידיאות גדולות חובקות-עולם. הוא רצה לפעול למען חינוך האדם באמצעות אימפולס גדול. גם זה פעל על שלוסר. זה שם בשלוסר.

אני מזכיר את שתי הדמויות הללו – רנקה ושלוסר – כדי להראות לכם כיצד אנו יכולים להבין את מה שמופיע באדם ככוח פורה מבחינה רוחית רק אם ניקח בחשבון גם את חייו שמעבר לאדמה. רק אז נבין זאת –בדיוק כפי שלמדנו להבין דברים רבים בלוקחנו בחשבון מחזורים חוזרים-ונשנים של חיים על האדמה. כי, במחשבות אשר הצבתי לפניכם לאחרונה, ראינו את הפעילות המופלאה הזאת מהתגשמות אחת לאחרת. כפי שאמרתי, אני נותן את הדוגמאות הללו כדי שנוכל אז להתייחס לדרך שבה אדם יכול לחשוב על הקארמה שלו עצמו. לפני שנוכל לדבר על הדרך שבה טוב ורע – או מחלות וכדומה – פועלים מהתגשמות אחת לאחרת, מוכרחים אנו תחילה ללמוד לקלוט כיצד מה שלאחר מכן עולה בחיים הרוחיים והאינטלקטואליים של החברה האנושית, פועל גם מהתגשמות אחת לאחרת.

עתה, ידידיי היקרים, עליי להודות שעבורי אחד האישים המעניינים ביותר בחיי-הרוח המודרניים, ביחס לקארמה שלו, היה **קונרד פרדיננד מאייר**. מי שיבחן אותו מקרוב, יראה שיצירותיו היפות ביותר תלויות בעובדה מיוחדת, כלומר: שוב ושוב, במבנה האנושי שלו כולו, ב'אני' ובגוף האסטרלי היה סוג של נטייה לברוח מהגוף הפיזי ומהגוף האתרי.

מצבים חולניים הופיעו בקונרד פרדיננד מאייר, מצבים קרובים מאוד לדמנציה. אך, מצבים חולניים אלה רק מבטאים דווקא באופן קיצוני יותר את מה שתמיד נכח בו במצב של התהוות. הנפש-רוח שלו נוטה לצאת – נאחזת בפיזי ובאתרי רק באמצעות חוט רופף מאוד. במצב הזה – הנפש-רוח נאחזת בפיזי ובאתרי רק באמצעות חוט רופף מאוד – נובעות יצירותיו היפות ביותר; אני מתכוון ליפות ביותר מבין יצירותיו הארוכות יותר וכן שיריו הקצרים יותר. אפשר אפילו לומר שהשירים היפים ביותר של קונרד פרדיננד מאייר נבעו בהיות חציה של הנפש-רוח מחוץ לגוף. היה קשר מיוחד בין ארבעת האיברים של טבעו. באמת, ישנו הבדל גדול בין איש כזה ואדם ממוצע בתקופה הנוכחית. באדם ממוצע של עידן מטריאליסטי זה, אנו בדרך-כלל מוצאים קשר איתן וחזק בין הנפש-רוח והפיזי-אתרי. הנפש-רוח שקועה עמוקות בפיזי ובאתרי – 'יושבת טוב', כביכול. אך, בקונרד פרדיננד מאייר זה לא היה כך. היה לו קשר עדין מאוד בין הרוח-נפש והפיזי-אתרי. לתאר את ישותו הנפשית הינו אחת המשימות המעניינות ביותר שאדם יכול לקחת על עצמו

בחוקרו את התפתחותם של חיי-הרוח המודרניים. דברים רבים אשר עולים בקונרד פרדיננד מאייר מופיעים כמעט כמו היזכרות עמומה, מעורפלת – היזכרות שבכל זאת התפתחה יפה אף על פי שהייתה מעורפלת. כאשר קונרד פרדיננד מאייר כותב, תמיד יש לנו את התחושה: הוא נזכר במשהו, אם כי לא כל-כך במדויק. הוא משנה אותו – אך, משנה אותו למשהו יפה, בעל צורה מושלמת. אנו יכולים להבחין בזה באופן מופלא, חלק אחר חלק, ביצירות מסוימות שלו.

אופייני לקארמה הפנימית של ישות אנושית שמתקיים קשר מוגדר כזה בין ארבעת האיברים של טבעה – גוף פיזי, גוף אתרי, גוף אסטרלי ו'אני'. במקרהו של קונרד פרדיננד מאייר, כאשר אנו עוקבים אחר עקבותיו של קשר אינטימי מיוחד זה, אנו מובלים, בראש ובראשונה, לתקופת מלחמת שלושים השנים. זה היה הדבר הראשון אשר התבהר לי במקרה שלו: יש משהו ממחזור קודם של חיים ארציים בתקופת מלחמת שלושים השנים. ואז, יש מחזור-חיים מוקדם יותר על האדמה אשר מגיע לעידן הקדם-קרולינגי, אשר מגיע בצורה ברורה למדי להיסטוריה הארצית של איטליה.

כאשר אנו שואפים לעקוב אחר הקארמה של קונרד פרדיננד מאייר, הנזילות הלא-מוחשית והמיוחדת של ישותו (שאף-על-פי-כן מבטאת את עצמה בצורה מושלמת כזו) הנזילות הלא-מוחשית והמיוחדת של חייו נקשרת איכשהו למחקר שלנו, עד שלבסוף אנו חשים: אנו מתבלבלים. אין לי שום חלופה אחרת אלא לתאר את הדברים הללו בדיוק כפי שהם התרחשו במהלך המחקר.

אנו חוזרים לאחור בזמן למאה השישית באיטליה. שם יש לנו את התחושה: אנו נכנסים לתוך יסוד לא-בטוח באופן יוצא דופן. אנו נהדפים לאחור שוב ושוב, ורק בהדרגה אנו מבחינים בכך שאין זה בגללנו אלא בגלל מושא המחקר שלנו. באמת, יש בנפש – באינדיבידואליות – של קונרד פרדיננד מאייר משהו אשר מבלבל אותנו בעודנו מנסים לחוקרו. אנו נדחפים לחזור שוב ושוב להתגשמותו הנוכחית או לאחרת לפניה. שוב ושוב, עלינו 'לנזוף בעצמנו' ולחזור חזרה.

התוצאה הייתה הבאה. – מוכרחים אתם לזכור, כל מה שחי בנפש אנושית בהתגשמויות קודמות מתגלה בצורות מגוונות ביותר – בדמיונות שלעתים קרובות אינן נתונות לתפיסה על-ידי התבוננות חיצונית. את זה תראו ממקרים אחרים של התגשמות חוזרת-ונשנית אשר יתוארו כאן.

כך, לבסוף אנו מגיעים להתגשמות באיטליה במאות הכריסטיאניות המוקדמות – בסוף המחצית הראשונה של האלף הראשון לספירה. מכאן, איננו יכולים להמשיך. אנו מוצאים נפש אשר חיה באיטליה, במידה רבה ברוונה, בחצר הרומית. אך עתה, אנו מתבלבלים, כי, עלינו לשאול את עצמנו: מה חי באותה נפש? ברגע בו אנו שואלים את עצמנו את השאלה הזאת (כדי להמשיך במחקר האוקולטי), הדבר כולו נעלם שוב.

אנו נעשים מודעים להתנסויות שנפש זו עברה בעודה חיה בחצר ברוונה – בחצר הרומית. אנו נכנסים לתוך ההתנסויות הללו ואנו חושבים שהן ברשותנו, ואז הן שוב נעלמות – מוסתרות מפנינו; ואנו נהדפים

שוב לאחור אל קונרד פרדיננד מאייר בעודו חי על האדמה בעבר הקרוב. לבסוף, אנו קולטים שבחייו המאוחרים יותר, הוא מוחק לגמרי משדה ראייתנו את תוכן נפשו בחיים הקודמים. רק לאחר מאמץ רב, אנו לבסוף קולטים באמת את פני הדברים. קונרד פרדיננד מאייר – או דווקא האינדיבידואליות אשר חיה בו – הייתה באותו זמן בקשר מסוים עם אחד האפיפיורים אשר שלח אותו, בין אחרים, לאנגליה במשימה רומית-קתולית, כריסטיאנית.

האינדיבידואליות שלאחר מכן הייתה קונרד פרדיננד מאייר ספגה תחילה את כל אותו חוש מופלא של צורה שאפשר היה לספוג באיטליה באותו זמן. אומנות המוזאיקה של איטליה נושאת עדות לכך; כמו-כן, הציור האיטלקי העתיק, בחלקו הגדול, לא, באופן מעשי כולו נהרס. האומנות הזאת לא המשיכה להתקיים.

ואז, הוא יצא במשלחת רומית-קתולית-כריסטיאנית אל האנגלו-סקסונים. אחד ממלוויו ייסד את משרת הבישוף של קנטרברי. מה שהתרחש לאחר מכן בקנטרברי, החל ביסודו של דבר עם ייסוד זה. ברם, האינדיבידואליות שלאחר מכן הופיעה כקונרד פרדיננד מאייר, נכחה שם רק כעדה, כביכול. אף-על-פי-כן, הוא היה אדם פעיל מאוד, והוא עורר את הטינה של ראש השבט האנגלוסקסי, שלפי המחקר עליו הוא בסופו של דבר נרצח. זה מה שאנו מגלים בהתחלה.

אך, בעודו חי באנגליה, היה משהו בנפשו של קונרד פרדיננד מאייר זה אשר גזל ממנו שמחת-חיים אמיתית. נפשו הייתה מושרשת עמוקות באומנות האיטלקית בימיו – או, אם נרצה לכנותה כך, בחיי-הרוח האיטלקיים. הוא לא רכש שום שמחה בביצוע עבודת המיסיונריות שלו באנגליה. עם זאת, הוא התמסר לה בעוצמה רבה – במידה רבה כל-כך, שרציחתו הייתה תגובה לכך.

העדר-שמחה קבוע זה – שנדחה ממשהו שהוא אף-על-פי-כן עשה בכל הכוח והמסירות מתוך אימפולס אחר בלבו – פעל בדרך כזו שכאשר הוא עבר דרך המחזור הבא של חייו הארציים, הופיע שם מיסוך קוסמי על הזיכרון שלו. האימפולס הפנימי נכח שם, אך הוא לא תאם עוד לשום מושג ברור.

כך קרה שבהתגשמותו העוקבת כקונרד פרדיננד מאייר, אימפולס לא-מוגדר נמצא בו בפעולה, עד כדי כך: "פעם עבדתי באנגליה. זה איכשהו קשור לקנטרברי. נרצחתי בגלל הקשר שלי לקנטרברי."

כך, אכן, התנהלו חייו החיצוניים של קונרד פרדיננד מאייר בהתגשמות זו. הוא חוקר את ההיסטוריה החיצונית, הוא חוקר את קנטרברי, הוא חוקר את מה שקרה בקנטרברי, בהקשר להיסטוריה של אנגליה. הוא נתקל בתומס בקט, לורד-שר של המלך הנרי השני במאה השתים-עשרה. הוא לומד על הגורל המוזר של תומס בקט, שמהיותו הלורד-שר הכול-יכול של הנרי השני, נרצח למעשה בעידודו. כך, בהתגשמות נוכחית זו כקונרד פרדיננד מאייר, גורלו שמחציתו נשכח, מופיע בפניו בתומס בקט. הוא מופיע בפניו, כאשר חציו שנשכח בתת-מודע שלו, כי אני מדבר כמובן על החיים תת-המודעים אשר צצים על-פני השטח בדרך זו. כך, הוא מתאר את גורלו שלו בזמן רחוק מאוד. אך, הוא מתאר אותו בסיפור של מה שלמעשה קרה במאה השתים-עשרה בין המלך הנרי השני ותומס בקט מקנטרברי, שעל גורלו הוא מספר ביצירתו

הפואטית *הקדוש*. כך אכן הדבר – אלא שכל זה מתרחש בחיים תת-המודעים אשר חובקים התגשמויות עוקבות. הדבר הוא כאילו במחזור אחד של חיים ארציים הוא התנסה במשהו בנעוריו המוקדמים בהקשר למקום מסוים. הוא שכח זאת. הוא אולי חווה אותו בשנה השנייה או השלישית לחייו. הוא אינו מופיע, אך גורל דומה אחר מופיע. אותו מקום ננקב בשם וכתוצאה מכך יש לו סימפטיה מיוחדת לגורלו של אדם שני זה. הוא חש זאת בצורה שונה מאשר אדם שאין לו שום 'קשר רעיוני' לאותו מקום.

כפי שזה עשוי לקרות במחזור אחד של חיים ארציים, כך זה התרחש במקרה הקונקרטי שאתאר לכם עכשיו. שם, הייתה העבודה בקנטרברי, רצח של אדם אשר קשור לקנטרברי (כי תומס בקט היה הארכיבישוף של קנטרברי), הרצח של תומס בקט בעידודו של מלך אנגליה. כל המזימות הללו משתלבות זו בזו. בתיאורים אשר מופיעים בשירו, הוא מתאר את גורלו שלו.

אך עתה, העניין ממשיך – וזה מעניין ביותר במקרהו של קונרד פרדיננד מאייר. הוא נולד כאישה בערך בתקופת מלחמת שלושים השנים – אישה נמרצת, מלאה בהתעניינות רוחית בחיים, אישה אשר חוותה הרפתקאות רבות. היא נישאה לאדם שבהתחלה לקח חלק בכל המאורעות המבולבלים של מלחמת שלושים השנים, אך הוא התעייף מהם והיגר לשוויץ, לגראובינדן, היכן שניהל חיים עוכרי תרבות. אבל, אשתו הושפעה והתרשמה עמוקות מכל אשר התרחש במחוז גראובינדן תחת התנאים אשר שררו במלחמת שלושים השנים.

גם זה הוחשך, כאילו בשכבה נוספת. כי, עם האינדיבידואליות הזאת הדבר הוא כך: מה שחי בו נשכח בקלות במובן קוסמי, עם זאת הוא מעורר אותו שוב בצורה אשר עברה שינוי, היכן שזה נעשה יותר מרהיב ומוגבר. כי, מתוך מה שאישה זו ראתה וחוותה באותה התגשמות, שם מופיע האפיון המופלא של **יורג ז'נטש**, האיש מגראובינדן, ברומן ההיסטורי מאת קונרד פרדיננד מאייר. בהתבוננות בקונרד פרדיננד מאייר בהתגשמות זו, אכן לא יהיה לנו שום הסבר למוזרות שלו אם לא נוכל להיכנס לקארמה שלו. עליי לומר – בעירבון מוגבל – שאני מקנא בבני-האדם אשר 'מבינים' אותו בקלות. לפני שהתוודעתי להתגשמויותיו, כל מה שהבנתי היה שלא הבנתי אותו. שלמות פנימית מופלאה זו של צורה, שמחה פנימית זו בצורה, טוהר זה של צורה, כל העוצמה והכוח אשר חיים ביורג ז'נטש והתכונה האישית המופלאה והחיה ביצירה *הקדוש* – מידה רבה של שטחיות נחוצה כדי לדמיין שמבינים את כל זה. שימו לב לצורות היפות שלו – יש בהן משהו של קו ברור, כמעט קשה; הן מצוירות ועם זאת לא-מצוירות. כאן, חיה המוזאיקה של רוונה. וביצירה *הקדוש* חיה היסטוריה אשר נחוותה פעם על-ידי האינדיבידואליות הזאת; אבל, ערפול הנפש התפשט עליה, ומתוך הערפול הזה, היא עולה בצורה אחרת.

שוב, יש לדעת: כל מה שחי בסיפור האהבה שלו בגראובינדן, יורג ז'נטש, נשאב על-ידי לבה ונפשה של אישה; מכוח האינרציה, הכוח המניע בסיפור אהבה זה, חי שוב ההרפתקן של מלחמת שלושים השנים. האיש היה בור תרבות, כפי שאמרתי, אבל הוא **היה** הרפתקן. כך, כל מה שמגיע מהתנסויות קודמות על

האדמה מתעורר שוב לחיים בצורה מיוחדת בקונרד פרדיננד מאייר. אלא, עתה אנו מתחילים להבינו. עתה, אנו אומרים לעצמנו: בזמנים עתיקים של האבולוציה האנושית, בני-אדם לא התביישו לדבר על רוחות מן העבר השני אשר יורדות לאדמה או על ישויות אנושיות ארציות המפלסות את דרכן כלפי מעלה וממשיכות לפעול מעולמות הרוח. כל זה מוכרח להופיע שוב, אחרת האדם ירחיק אל מעבר להשקפתו הנוכחית על תולעת-האדמה. עבור כל מה שתפיסת העולם המדעית-טבעית כוללת, זוהי השקפת-העולם של תולעת-האדמה. בני-אדם חיים על האדמה כאילו רק האדמה בראש דאגתם, כאילו אין זו אמת שהקוסמוס כולו פועל על כל הדברים הארציים וחי גם באדם. כאילו אין זו אמת שתקופות מוקדמות יותר בהיסטוריה ממשיכות להתקיים, בה במידה שאנו עצמנו נושאים אל זמנים מאוחרים יותר את אשר ספגנו בזמנים קודמים.

לא נבין את הקארמה אם נדבר במושגים תיאורטיים על התגשמויות ארציות עוקבות. להבין את הקארמה פירושו לחוש בלבנו כל מה **שביכולתנו** לחוש כאשר אנו רואים את מה שהיה קיים לפני עידנים זורם לתקופות המאוחרות יותר בנפשות של בני-האדם עצמם. כאשר אנו מתחילים לראות כיצד הקארמה פועלת, החיים האנושיים רוכשים תוכן חדש למדי. אנו חשים את עצמנו בצורה שונה למדי בחיים האנושיים.

רוח כמו זו של קונרד פרדיננד מאייר חשה את המחזורים הקודמים של חייה הארציים כמו טון נמוך – טון נמוך המהדהד ממרחקים. נבין את מה שמופיע בו רק לאחר שנפתח הבנה על טון נמוך זה. ההתקדמות של המין האנושי בחיים הרוחיים תהיה תלויה ביכולת שלו להתייחס לחיים בדרך הזאת, להתבונן בפרטי הפרטים של מה שמוזרם מתקופות קודמות של אבולוציית העולם לתקופות מאוחרות יותר על-ידי הישויות האנושיות עצמן. אז, נפסיק להסביר, בדרך הילדותית של הפסיכואנליזה, את המאפיינים של נפשות על-ידי דיבור על 'תחומים עמוקים נסתרים' וכדומה. ככלות הכול, אפשר לייחס כל דבר שאדם אוהב למה שהינו 'נסתר'. עלינו לחפש אחר הסיבות האמיתיות. בהיבטים מסוימים, אין ספק, הפסיכואנליזה עושה עבודה טובה למדי. אבל, עיסוקים אלו מזכירים לנו את הסיפור על הדרך שבה מישהו שמע שבשנת 1749 נולד בן לאיש מסוים ממעמד האצולה. לאחר מכן, הבן הזה הופיע כאדם מוכשר מאוד. עד עצם היום הזה, יכולים אנו להצביע על מקום הולדתו בפרנקפורט של האיש שמאוחר יותר הופיע כוולפגנג גיתה. "הבה נחפור חפירות באדמה ונראה מאלו נביעות מוזרות, הכשרים שלו נבעו." לפעמים הפסיכואנליזה נראית לי בדיוק כך. הם חופרים בתחום-האדמה של הנפש, בתחומים הנסתרים שהם עצמם ממציאים תחילה עם ההיפותזות שלהם, בעוד שבמציאות אדם צריך להסתכל בחיים הקודמים על האדמה ובחיים בין מוות ולידה חדשה. אז, אם נעשה זאת, תיפתח בפנינו הבנה אמיתית של נפשות אנושיות. באמת, נפשות בני-האדם עשירות מדי בתוכנן כדי לאפשר לנו להבין את תוכנן מתוך מחזור אחד של חיים ארציים.

חזרה
לתוכן
עניינים

הרצאה 3

חקר ההיסטוריה וההתבוננות באדם

דורנאך, 23 באפריל 1924

במהלך הימים הספורים הללו, ברצוני לומר משהו במיוחד עבור החברים אשר הגיעו לכאן לקורס הפסחא[7] ואשר לא שמעו הרבה על מה שיש לו קשרים. אלה אשר נכחו בהרצאות לפני חג-הפסחא עשויים למצוא חזרות מסוימות, אך לאור הנסיבות הדבר בלתי-נמנע.

שמתי דגש מיוחד על העובדה שמחקר על ההתפתחות ההיסטורית של חיי המין האנושי מוכרח להוביל למחקר על הישות האנושית עצמה. כל מאמצינו מכוונים לעבר הצבת האדם במרכז מחקרנו על העולם. על-ידי כך, מושגות שתי מטרות. תחילה, רק בדרך הזאת שאפשר לחקור את העולם כפי שהוא באמת. כי, כל מה שהאדם רואה פרוש סביבו בטבע מהווה רק חלק – נותן כביכול רק תמונה אחת של העולם; ולהגביל את חקר העולם לממלכה זו של הטבע הינו כמו לחקור צמח בלי להסתכל אל מעבר לשורש, העלה הירוק והגבעול, ולהתעלם מהפרח והפרי. סוג זה של מחקר לעולם לא יוכל לגלות את הצמח כולו. דמיינו לעצמכם יצור אשר נולד תמיד בזמן מסוים בשנה, חי את חייו במהלכה של תקופה שבה הצמח צומח באותה מידה כמו העלים הירוקים ולא מעבר לזה, מת לפני שהצמח מגיע לפריחה ומופיע שוב רק כאשר השורשים והעלים הירוקים קיימים שם. – ליצור כזה לעולם לא תהיה ידיעה על הצמח כולו; הוא יתייחס לצמח כמו למשהו שיש לו רק שורשים ועלים.

התודעה המטריאליסטית בימינו הכניסה את עצמה למצב דומה ביחס לגישתה לעולם. היא מתייחסת אך ורק ליסודות הרחבים של החיים, לא למה שפורח מתוך כוליות האבולוציה והוויית-הקיום הארציות – כלומר האדם עצמו. הגישה הממשית מוכרחה לחקור את הטבע בכל היקפו, אך בדרך כזו שתמיד מבינים שעליו לברוא את האדם מתוכו. אז, נראה את האדם כמיקרוקוסמוס שהוא מהווה באמת, כריכוז כל מה שאפשר למצוא פרוש במרחבים הרחוקים של הקוסמוס.

ברם, ברגע בו אנו חוקרים את ההיסטוריה מנקודת-מבט זו, לא נהיה עוד מסוגלים להתייחס לישות האנושית כמה שבא כתוצאה מכוחות ההיסטוריה, כישות אשר מהווה יחידה בפני עצמה. עלינו לקחת בחשבון את העובדה שהאדם עובר מחזורי-חיים ארציים שונים; מחזור-חיים כזה מתקיים בתקופה מוקדמת

[7] ראה *חג הפסחא ביחס למיסטריות*, GA-233, ארבע הרצאות שרודולף שטיינר נתן בדורנאך מ- 19 עד 22 באפריל 1924.

יותר ומחזור אחר בתקופה מאוחרת יותר. העובדה הזאת בפני עצמה מציבה את האדם במרכז מחקרינו, אך עתה בישותה השלמה כולה, כאינדיבידואליות. זוהי המטרה האחת אשר מושגת כאשר בוחנים בדרך הזאת את הטבע ואת ההיסטוריה.

המטרה השנייה היא הבאה. – עצם העובדה של הצבת האדם במרכזו של מחקר, מקדם ענווה. חוסר-ענווה נובע אך ורק מאי-ידיעה ולא מדבר אחר. ידיעה חודרת ומקיפה של האדם בקשר שלו למאורעות העולם וההיסטוריה לבטח לא תוביל להערכה עצמית מוגזמת; היא דווקא תוביל את הישות האנושית להתבונן בעצמה באופן אובייקטיבי. בדיוק כאשר אדם אינו יודע את עצמו שעולים בו אותם רגשות שמקורם בתחומים הלא-נודעים של ישותו. דחפים אינסטינקטיביים ורגשיים נעשים מורגשים. ודחפים אינסטינקטיביים ורגשיים אלו, מושרשים כפי שהם בתת-מודע, הם שמובילים ליהירות ולגאוותנות. מצד שני, כאשר התודעה חודרת עמוק יותר ויותר את אותם תחומים שבהם האדם מתוודע לעצמו ומזהה כיצד בסדרת המאורעות ההיסטוריים, הוא משתייך ליקום הרחב כולו – אז, פשוט מכוחו של חוק פנימי, הענווה תתפתח בתוכו. ההכרה במקום שלו בהוויית-הקיום האוניברסלית מעוררת תמיד ענווה, לעולם לא יהירות. לכל מחקר אמיתי אשר עוסקים בו באנתרופוסופיה יש צד אתי והוא נושא עמו אימפולס אתי.

שלא כמו המטריאליזם המודרני, האנתרופוסופיה לא תוביל לתפיסת-חיים שבה אתיקה ומוסריות מהוות תוספת משנית; האתיקה והמוסריות עולות, כאילו מכורח פנימי, מכל מחקר אנתרופוסופי אמיתי.

עתה, ברצוני להראות לכם באמצעות דוגמאות קונקרטיות, כיצד הפירות של תקופות מוקדמות יותר של היסטוריה נישאים אל תקופות מאוחרות יותר דרך ישויות אנושיות עצמן. דוגמה מסוימת מהממת מאוד אשר תינתן עכשיו, קשורה לשוויץ.

מבטנו מופנה אל אדם אשר חי מאה שנה בערך לפני ייסוד הכריסטיאניות. – אני מספר לכם את מה שאפשר לגלות באמצעות מחקר רוחי-מדעי. – בתקופה זו בהיסטוריה, אנו מוצאים אישיות שהינה סוג של מפקח-עבדים באירופה הדרומית.

אל לנו לייחס למפקח-עבדים מאותם זמנים את הרגשות שהתפקיד הזה מעורר בנו מיד. העבדות הייתה נוהג כללי בימי-קדם, והזמן שעליו אני מדבר, היה ביסודו מתון; מפקחי-העבדים היו בדרך-כלל אנשים מלומדים. אכן, המורים של אנשים חשובים היו בהחלט עשויים להיות עבדים, שלעתים קרובות היו בקיאים בתרבות הספרותית והמדעית של התקופה. כך, אתם רואים, מוכרחים אנו לרכוש אידיאות מבוססות על העבדות – מיותר לומר, בלי להגן עליה כהוא זה – כאשר אנו מתייחסים להיבט הזה של חיים בימי-קדם.

לאחר מכן אנו מוצאים אינדיבידואל שתפקידו להיות אחראי על מספר מסוים של עבדים ולהקצות את משימותיהם. הוא אדם חביב באופן יוצא דופן, עדין וטוב-לב וכאשר הוא מצליח להשיג את דרכו, הוא עושה הכול כדי לעשות את חייהם של העבדים קלים יותר. ברם, הממונה עליו, הינו אדם גס, איכשהו אכזרי. אדם

זה, כפי שעלינו לומר בימינו, הוא הקצין הממונה עליו. קצין ממונה זה אחראי לדברים רבים אשר עוררו תרעומת ועוינות בעבדים. כאשר האינדיבידואל שעליו אני מדבר – מפקח-העבדים – חוצה את שער המוות, הוא מוקף בתקופה בין מוות ולידה חדשה בכל הנפשות אשר היו מאוחדות עמו על האדמה, נפשות העבדים אשר היו תחת סמכותו. אבל, כאינדיבידואל, הוא קשור קשר הדוק מאוד למי שהיה הקצין הממונה עליו. העובדה שהוא, כמפקח-העבדים, היה מוכרח לציית לקצין ממונה זה – כי בהתאמה עם הנוהג אשר שלט באותם זמנים, הוא תמיד ציית לו, אם כי, לעתים קרובות, באי-רצון – עובדה זו ביססה קשר קארמתי חזק ביניהם. אך, קשר קארמתי עמוק נוסד גם מתוקף הקשר אשר התקיים בעולם הפיזי בין מפקח-העבדים והעבדים, כי בהיבטים רבים הוא היה גם המורה שלהם.

כך, עלינו לדמיין לעצמנו מחזור-חיים נוסף אשר מתפתח בתקופה בין מוות ולידה-מחדש בין כל האינדיבידואלים שעליהם דיברתי.

לאחר מכן, מתי-שהוא בערך במאה התשיעית לספירה, האינדיבידואל של מפקח-העבדים נולד שוב, באירופה התיכונה, אבל הפעם כאישה ויתר על כן, בגלל הקשר הקארמתי אשר שלט, כאשתו של הקצין הממונה הקודם אשר התגשם מחדש כגבר. שניהם חיים כזוג נשוי אשר מפצה פיצוי קארמתי על הקשר אשר נוסד הרחק מאחור במאה הראשונה לפני ייסוד הכריסטיאניות, כאשר הם חיו כקצין זוטר וקצין ממונה, בהתאמה. הקצין הממונה חי עתה, במאה התשיעית לספירה, בקומונה באירופה התיכונה, היכן שהתושבים חיים בצוותא בקשרים אינטימיים מאוד; הוא מחזיק בסוג של תפקיד רשמי בקומונה, אבל הוא משרת את כולם ומשתתף בתגרות ובגידופים רבים.

בעודנו ממשיכים לחקור את הנושא כולו, אנו מגלים שהחברים של קומונה נרחבת זו הם העבדים אשר קיבלו את משימותיהם בדרך שתיארתי לכם. הקצין הממונה היה כביכול המשרת של כולם, והיה עליו לחוות את המימוש הקארמתי של דברים רבים שבתיווכו של מפקח-העבדים, האכזריות שלו נכפתה על האנשים הללו.

אשתו של איש זה (היא מפקח-העבדים אשר התגשם מחדש), סובלת מסוג של השלמה שקטה תחת כל הרשמים שהקצין הממונה הממורמר תמיד, עשה בהתגשמותו החדשה, ואפשר לעקוב בפרטי פרטים אחר הדרך שבה גורל קארמתי מתגשם כאן.

אבל, אנו גם רואים שהקארמה הזאת לא מתאזנת לגמרי. רק חלק ממנה מתאזן, כלומר הקשר הקארמתי בין מפקח-העבדים והקצין הממונה שלו. הוא נחווה וביסודו של דבר מסתיים בהתגשמות בימי-הביניים במאה התשיעית; כי, האישה שילמה את אשר נפשה חוותה בגלל האכזריות של האדם שפעם היה הקצין הממונה ועתה הינו בעלה.

אישה זו, ההתגשמות מחדש של מפקח-העבדים, נולדת שוב, ומה שקורה עתה הוא שנפשות רבות שפעם היו עבדים ואז התקבצו שוב בקומונה הגדולה – נפשות שאינדיבידואל זה מילא פעמיים תפקיד

בגורלן – הופיעו שוב כילדים שאת השכלתם אותו אינדיבידואל בהתגשמותו החדשה החזיק עמוק בתוכו. כי, בהתגשמות זו הוא מופיע כ**פסטלוצי**. אנו רואים כיצד ההומניזם האינסופי של פסטלוצי, התלהבותו להשכלה במאה השמונה-עשרה, היא המימוש הקארמתי ביחס לישויות אנוש שעמן הוא כבר היה קשור פעמיים – המימוש הקארמתי של ההתנסויות והסבל של התגשמויות קודמות.

מה שנכנס לשדה הראייה באישים בודדים, יכול להיות מובן לנו בצורה ברורה ואובייקטיבית רק כאשר אנו מסוגלים לראות את המחזור הנוכחי של חיים ארציים על רקע מחזורים קודמים של חיים ארציים.

מאפיינים אשר חוזרים לאחור לא רק להתגשמות הקודמת, אלא לזו שלפניה, ואפילו מוקדם יותר, מתגלים לפעמים באדם. אנו רואים כיצד מה שנשתל, כביכול, בהתגשמויות בודדות, מפלס את דרכו דרך כורח רוחי פנימי מסוים, בה במידה שהישות האנושית חיה לא רק לאורך מחזורי-חיים ארציים, אלא גם לאורך מחזורי-חיים בתקופות בין מוות ולידה חדשה.

בהקשר זה, מחקר של חיים שעליהם דיברתי בפני אלה מכם אשר היו נוכחים בדורנאך לפני חג-הפסחא, הינו מהמם ומעניין במיוחד – מחקר חייו של **קונרד פרדיננד מאייר**.

קונרד פרדיננד מאייר מציב חידה מיוחדת מאוד בפני אלה אשר חוקרים את ההיבט הפנימי של חייו ובאותו זמן מעריצים אותו מאוד כמשורר. בשיריו, קיימת הרמוניה מופלאה של צורה וסגנון עד כדי כך שאיננו יכולים להימנע מלומר: מה שחי בקונרד פרדיננד מאייר תמיד מרחף מעט מעל לארצי – ביחס לסגנון וכן ביחס לדרך כולה של חשיבה ורגש. אם נשתקע בכתביו, נקלוט כיצד הוא שקוע ביסוד של רוח-ונפש שתמיד נמצא בנקודת התנתקות מהגוף הפיזי. חקרו את השירים האציליים ביותר וגם את שירי הפרוזה של קונרד פרדיננד מאייר ותאמרו לעצמכם: קיימת עדות לדחף תמידי להתרחק מקשר לגוף הפיזי. כידוע לכם, בהתגשמותו כקונרד פרדיננד מאייר, היה זה גורלו להיכנס למצבים פתולוגיים, כאשר הנפש-רוח התנתקה מהגוף הפיזי במידה רבה, במידה כזאת שהופיעה אי-שפיות או בכל אופן מצבים דומים לאי-שפיות. הדבר המוזר הוא שיצירותיו היפות ביותר הופקו במהלך התקופות שבהן הנפש-רוח השתחררה מהגוף הפיזי.

עתה, כאשר אנו מנסים לחקור את הקשרים הקארמתיים העוברים לאורך חייו של קונרד פרדיננד מאייר, אנו מובלים לסוג של בלבול. איננו יכולים למצוא מיד כיוון. אנו מובלים, בהתחלה, למאה השישית לספירה ואז שוב נהדפים חזרה למאה התשע-עשרה, להתגשמותו של קונרד פרדיננד מאייר. הנסיבות שאנו מתבוננים בהן, מטעות אותנו. אני מבקש מכם להבין את הקושי יוצא הדופן של מחקר אמיתי של ידיעה בתחום הזה. אם אתם מסתפקים בדמיון, אז זה כמובן קל, כי אתם יכולים להתאים את הדברים כרצונכם. עבור מי שאינו מסתפק בדמיון, אלא ממשיך במחקרו עד לנקודה שבה הוא יכול להסתמך על הכשרים של נפשו שלו כך שלא יטעו אותו – עבורו אין זה עניין קל, במיוחד כאשר הוא חוקר את הדברים הללו בהקשר

עם אישיות מורכבת כמו זו של קונרד פרדיננד מאייר. בחקירתם של קשרים קארמתיים לאורך מחזורים ספורים של חיים ארציים, אין זה עוזר הרבה להסתכל במאפיינים הבולטים במיוחד. מה שיהמם אתכם בצורה חזקה ביותר באדם, מה שאתם רואים ברגע הראשון כאשר אתם פוגשים אותו או לומדים עליו מההיסטוריה – מאפיינים אלו הינם, ברובם, תוצאה של סביבתו הארצית. אדם, כפי שהוא ניצב מולנו, הינו תוצר של סביבתו הארצית במידה רבה הרבה יותר ממה שמאמינים בדך-כלל. דרך החינוך, הוא סופג את הקיים בסביבתו הארצית. קווי-האופי הלא-מוחשיים, האינטימיים יותר, כאשר הם נתפסים באופן קונקרטי, הם אלה אשר מובילים חזרה לאורך החיים בין מוות ולידה חדשה אל מחזורים קודמים של חיים ארציים.

במחקרים אלה, יתכן שחשוב יותר להתבונן במחוות של האדם או בהרגלים מיוחדים כלשהם, מאשר להתייחס למה שהוא הגשים כדמות מפורסמת. ההרגלים של אדם או הדרך שבה הוא תמיד יענה לכם – לא כל-כך **מה** הוא יענה, אלא **איך** הוא יענה – למשל, בין אם נטייתו הראשונה היא תמיד שלילית ורק כאשר אין לו שום חלופה אחרת, להסכים ובין אם בדרך הומוריסטית למדי הוא דווקא מתרברב... אלו הם הסוגים של מאפיינים שהינם חשובים ואם נקדיש להם תשומת-לב מיוחדת הם הופכים למרכז התבוננויותינו והם יכולים לגלות הרבה מאוד. למשל, מתבוננים בדרך שבה אדם מותח את ידו כדי להרים דברים; מזה בונים תמונה אובייקטיבית ואז עובדים עליה בדרך של אמן; לבסוף מגלים שאין מדובר עוד רק בהתבוננות במחווה, אלא סביב המחווה מתעצבת דמות של ישות אנושית אחרת.

הדבר הבא עשוי לקרות. – ישנם בני-אדם בעלי הרגל, הבה נאמר, לעשות תנועת-ידיים מסוימת. הכרתי בני-אדם שפשוט לא היו יכולים להתחיל לעשות דבר כלשהו בלי ששילבו קודם את ידיהם. אם נדמה לעצמנו מחווה כזאת באופן אובייקטיבי למדי, אך עם רגש אמנותי פנימי, כך שתתייצב לפנינו כמו צורה פלסטית וגמישה, אז תשומת-לבנו תורחק מהאדם שלמעשה עשה את המחווה. אבל, המחווה אינה נשארת כפי שהיא; היא משתנה לכדי דמות אחרת שהינה, לפחות, ציון של משהו בהתגשמות הקודמת או בהתגשמויות לפניה. בהחלט יתכן שעתה נעשה שימוש במחווה בהקשר עם משהו שלא היה קיים כלל בהתגשמות הקודמת – הבה נאמר שזוהי מחווה אשר משמשת להרמת ספר או לפעולה דומה. אף-על-פי-כן, עבור מחוות והרגלים מסוג זה שמוכרחה להיות לנו עין בוחנת, אם ברצוננו להישאר בנתיב הנכון.

עתה, במקרה של אינדיבידואליות כמו קונרד פרדיננד מאייר, הנקודה המשמעותית היא שבעודו מחבר את שיריו, תמיד ישנה נטייה להתנתקות הנפש-רוח מהגוף הפיזי. שם יש לנו נקודת-מוצא, אך באותו זמן נקודה שבה אנו יכולים בקלות ללכת לאיבוד.

כפי שאמרתי לכם, אנו מובלים למאה השישית לספירה. יש לנו את התחושה: לשם הוא משתייך. יתר על כן, אנו מגלים אישיות של אדם אשר חי באיטליה, אשר התנסה בגורל מגוון ביותר באותה התגשמות באיטליה, שאכן חי סוג של הוויית-קיום כפולה. מצד אחד, הוא התמסר בהתלהבות גדולה ביותר לאמנות שכמעט נעלמה בעידן מאוחר זה, אך הייתה אז בשיאה; רק בדוגמאות אשר נותרו של מוזאיקות שאנו עדיין

יכולים להציץ באומנות מפותחת מאוד זו. האינדיבידואל שאליו אנו מובלים תחילה, חי בסביבה חברתית זו של אומנות באיטליה בשלהי המאה החמישית ותחילת המאה השישית לספירה – זה מה שנראה בהתחלה.

אבל עתה, התמונה כולה מוחשכת ושוב אנו נהדפים לאחור אל קונרד פרדיננד מאייר. האפלה אשר מחשיכה את ראיית האדם מהמאה השישית, מאפילה עתה על תמונתו של קונרד פרדיננד מאייר במאה התשע-עשרה; ונכפה עלינו לבחון מקרוב את מה שקונרד פרדיננד מאייר עושה במאה התשע-עשרה.

תשומת-לבנו מופנית אז לעובדה שסיפור-האגדה שלו *הקדוש*, עוסק בתומס בקט, הלורד-שר של הנרי השני, מלך אנגליה. אנו חשים שכאן יש משהו בעל חשיבות מיוחדת. ויש לנו גם את התחושה שהרושם אשר התקבל מההתגשמות המוקדמת יותר הציב אותנו אל מול מעשה מסוים זה של קונרד פרדיננד מאייר. אבל עכשיו, אנו שוב נהדפים לאחור למאה השישית, ואיננו יכולים למצוא שם שום הסבר על כך. כך, אנו מושלכים הנה והנה בין שתי ההתגשמויות – ההתגשמות הבעייתית במאה השישית וההתגשמות של קונרד פרדיננד מאייר – עד שעולה בנו שהסיפור של תומס בקט כפי שהוא מסופר בהיסטוריה, עלה בתודעתו של קונרד פרדיננד מאייר בגלל דמיון מסוים להתנסות שהוא בעצמו עבר במאה השישית, כאשר נסע מאיטליה לאנגליה כחבר במשלחת קתולית ביוזמתו של האפיפיור גרגורי. שם יש לנו את ההיבט השני של קונרד פרדיננד מאייר בהתגשמותו הקודמת. מצד אחד, הוא היה חובב נלהב של האומנות אשר קיבלה לאחר מכן את צורת המוזאיקה. – לכן הכישרון שלו לצורה, על כל היבטיה. ברם, מצד שני, הוא היה תומך נלהב של הקתוליות וזוהי הסיבה לכך שהוא ליווה את המשלחת. חברי המשלחת הזאת יסדו את קנטרבורי, המקום שבו נוסד תפקיד הבישוף.

האינדיבידואליות שלאחר מכן חייתה במאה התשע-עשרה כקונרד פרדיננד מאייר, נרצחה על-ידי איש אנגלוסקסי של חצר המלך בנסיבות מעניינות בצורה יוצאת דופן. היה משהו של תחכום ועורמה מקובלים, אף-על-פי-כן גסים, במאורעות באותו זמן אשר היו קשורים לרצח.

אתם יודעים היטב, ידידיי היקרים, כיצד אפילו בחיים הרגילים הקול של משהו נשאר בתוככם. יתכן שפעם שמעתם שם בלי להקדיש לו תשומת-לב מיוחדת... אך, מאוחר יותר, בהקשר אסוציאטיבי של אידיאות, הוא עולה בתודעתכם כאשר שם זה מוזכר. בדרך דומה, דרך הנסיבות המיוחדות של הקשר של האיש הזה למה שמאוחר יותר יהפוך לתפקיד הארכיבישוף של קנטרבורי – העיירה קנטרבורי, כפי שאמרתי, נוסדה על-ידי המשלחת שבה היה חבר – התנסויות אלו המשיכו להתקיים, למעשה, בקול השם קנטרבורי. בהתגשמות של קונרד פרדיננד מאייר הקול של השם הזה – קנטרבורי – התעורר שוב לחיים ועל-ידי קשר אסוציאטיבי של אידיאות, תשומת-לבו הופנתה אל תומס בקט (הלורד-שר של קנטרבורי תחת הנרי פלנטג'נט), אשר נרצח באופן בוגדני. בהתחלה, תומס בקט היה אהוב על הנרי השני, אך לאחר מכן נרצח, למעשה בעידודו של המלך, מפני שלא הסכים שיינקטו צעדים מסוימים.

שני הגורלות הללו, אשר דומים בהיבטים מסוימים ושונים בהיבטים אחרים, גרמו לכך שקונרד פרדיננד מאייר הועבר, כביכול, אל דמויות שונות למדי אשר נלקחו מן ההיסטוריה, מה שהוא עצמו חווה בהתגשמות מוקדמת יותר במאה השישית – חווה בגופו שלו, רחוק ממה שבאותו זמן הייתה מולדתו. פשוט חישבו עד כמה מעניין כל זה! ברגע בו אנו תופסים אותו, איננו נהדפים עוד הנה והנה בין שתי התגשמויות. אז, מפני שבמאה התשע-עשרה לקונרד פרדיננד מאייר היה סוג של טבע כפול, אנו רואים כיצד הנפש-רוח שלו מתנתקת בקלות מהפיזי. היות שיש לו טבע כפול זה, המקום של התנסויותיו הממשיות נלקח על-ידי התנסות אחרת שבהיבטים מסוימים דומה להן... כפי שתמונות מתחלפות לעתים קרובות במשחק הדמיון האנושי. בדמיון הרגיל של האדם במהלכו של מחזור-חיים ארצי, התמונה משתנה בדרך כזו שהדמיון אורג בחירות; במהלכם של מחזורי-חיים ארציים רבים יתכן שאיזשהו מאורע היסטורי אשר קשור לאדם הנדון כתמונה בלבד, יתפוס את מקומו של המאורע הממשי.

עתה, אינדיבידואליות זו שהתנסותה במחזור קודם של חיים ארציים פעלה דרך שני מחזורי-חיים בין מוות ולידה-מחדש ואז באה לידי ביטוי בסיפור *תומס בקט, הקדוש* – לאינדיבידואליות הזאת היה מחזור ביניים של חיים ארציים כאישה בתקופת מלחמת שלושים השנים. עלינו רק לדמות לעצמנו את הכאוס אשר שרר באירופה התיכונה כולה במהלכה של מלחמת שלושים השנים ולא יהיה קשה להבין את הרגשות והאמוציות של אישה רגישה אשר מושפעת בקלות, אשר חיה בתוככי הכאוס כאשתו של אדם פדנטי, צר-אופקים. היות שהתעייף מהחיים במדינה שלאחר מכן הייתה גרמניה, הוא היגר לגראובינדן שבשוויץ, שם השאיר את הטיפול בבית בידי אשתו, בעוד שהוא בילה את זמנו בהתבטלות בפנים קודרות. ברם, לאשתו הייתה ההזדמנות להתבונן בדברים רבים מאוד. הפרספקטיבה ההיסטורית הרחבה יותר, לא פחות מהמצבים המקומיים המוזרים בגראובינדן, פעלה עליה; ההתנסויות שהיא חוותה, התנסויות שתמיד היו צבועות בצבעי חייה עם הבעל הבורגני השגרתי, שוב שקעו ביסודותיה של האינדיבידואליות והמשיכו להתקיים לאורך החיים בין מוות ולידה חדשה. ההתנסויות של האישה בתקופת מלחמת שלושים השנים עוברות שינוי באופן אימגינטיבי בסיפור-האגדה של קונרד פרדיננד מאייר, **יורג ז'נטש**.

כך, בנפשו של קונרד פרדיננד מאייר יש לנו משהו אשר התחבר מתוך פרטיהן של התגשמויות קודמות. כסופר, קונרד פרדיננד מאייר נראה כאינדיבידואליות שלמה בתוך עצמה, כי הוא אמן בעל מאפיינים ברורים וקבועים מאוד. אך למעשה, זהו הדבר אשר גורם בלבול, מפני שתשומת-הלב מורחקת מיד מהמאפיינים הברורים מאוד הללו אל טבעו הכפול והחמקמק של האדם.

אלה אשר מתבוננים רק בקונרד פרדיננד מאייר המשורר, המחבר המפורסם של כל היצירות הללו, לעולם לא יגיעו לידיעה כלשהי על המחזורים הקודמים של חייו. עלינו להסתכל מבעד למשורר שבאדם; אז, על רקע התמונה, שם מופיעות הדמויות של ההתגשמויות המוקדמות יותר.

פרדוכסלי כפי שזה ייראה לתודעה המודרנית, הדרך היחידה שבה חיי-אנוש יכולים להיות מובנים בהיבטם העמוק יותר היא למקד את מחקרנו במהלך מאורעות העולם סביב התבוננות באדם עצמו לאורך ההיסטוריה. בלתי-אפשרי להתייחס לאדם כמי שמשתייך לעידן אחד בלבד של זמן, כמי שחי במחזור אחד בלבד של חיים ארציים. בהתייחסותנו לאדם, עלינו להבין כיצד האינדיבידואליות עוברת ממחזור אחד של חיים למחזור אחר וכיצד בתקופת-הביניים בין מוות ולידה-מחדש היא פועלת על ומשנה את מה שהתנהל יותר בתחום תת-המודע של החיים הארציים, אך עבור כל מה שקשור לעיצוב הממשי של הגורל. כי, עיצוב הגורל מתרחש, לא בתודעה הבהירה של האינטלקט, אלא במה שאורג בתת-מודע.

הרשו לי לתת לכם דוגמה נוספת על הדרך שבה הדברים פועלים בהיסטוריה דרך אינדיבידואלים אנושיים עצמם.

במאה הראשונה לספירה, כמאה שנה לאחר ייסוד הכריסטיאניות, הרי לפנינו סופר רומי משמעותי ביותר באישיותו של **טקיטוס**. ביצירתו כולה, ובמיוחד ביצירה *גרמניה*, טקיטוס מוכיח שהוא רב-אמן של סגנון תמציתי וברור לחלוטין; הוא עורך את עובדות ההיסטוריה ופרטים גיאוגרפיים במשפטים מלאים באופן מופלא בטון מכתמי באמת. אנו עשויים גם לזכור כיצד הוא, איש של תרבות רחבה, אשר ידע כל דבר שהיה ראוי לדעתו באותו זמן – מאה שנה לאחר ייסוד הכריסטיאניות – רומז על, לא יותר, הכריסטוס, בהזכירו אותו כמי שהיהודים צלבו, אך בציינו שהמאורע לא היה בעל חשיבות. עם זאת, למעשה, טקיטוס הוא אחד מהרומים הדגולים ביותר.

לטקיטוס היה ידיד, האישיות המוכרת בהיסטוריה כ**פליניוס הצעיר**, הוא עצמו המחבר של מכתבים רבים ומעריץ נלהב של טקיטוס.

תחילה, הבה נתייחס לפליניוס הצעיר. הוא חוצה את שער המוות, דרך החיים בין מוות ולידה חדשה, ונולד שוב במאה האחת-עשרה כרוזנת של טוסקנה באיטליה, אשר נשואה לנסיך מאירופה התיכונה. אדמותיו של הנסיך נגזלו ממנו על-ידי הנרי השחור מהשושלת הפרנקית-סאלית ורוצה להבטיח לעצמו אחוזה באיטליה. הרוזנת ביאטריס הזאת היא הבעלים של טירת קנוסה היכן שמאוחר יותר, הנרי הרביעי, יורשו של הנרי השלישי השחור, נכפה עליו להביע את החרטה המפורסמת שלו בפני האפיפיור גרגורי.

הרוזנת ביאטריס היא אישיות ערנית ופעילה באופן יוצא דופן, אשר מגלה עניין רב בכל המצבים והנסיבות של התקופה. אכן, היא אינה יכולה שלא לגלות עניין כי הנרי השלישי אשר גירש את בעלה, גוטפריד, מאלזס לאיטליה לפני נישואיהם, המשיך לרדוף אותו. הנרי הינו אדם בעל מרץ חסר-רחמים אשר מפיל את הנסיכים וראשי השבטים בסביבתו בזה אחר זה, עושה מה שבכוונתו לעשות והוא אינו שבע-רצון כאשר הוא רודף מישהו פעם אחת, אלא עושה זאת פעם שנייה, כאשר הקורבן התבסס במקום אחר. – כפי שאמרתי, הוא היה אדם בעל מרץ חסר-רחמים, אדם 'גדול' במונחים של הסגנון של ימי-הביניים. כאשר

גוטפריד התבסס בטוסקנה, הנרי לא היה שבע-רצון מזה שגירש אותו, אלא המשיך בכך שלקח עמו את הרוזנת חזרה לגרמניה.

כל ההתרחשויות הללו נתנו לרוזנת הזדמנות ליצור השקפה חודרת במצבים באיטליה, וכן באלה שבגרמניה. בה, יש לנו אישיות שהינה נציגה בתוקף של התקופה שבה היא חיה, אישה בעלת כושר התבוננות, חיוניות ומרץ רבים, משולבים ברוחב-לב וראייה מקיפה.

מאוחר יותר, כאשר הנרי הרביעי נאלץ להמשיך במסע החרטה שלו לקנוסה, בתה של ביאטריס, מטילדה, הפכה לבעליה של הטירה. מטילדה הייתה בקשרים מצוינים עם אמה שאת תכונותיה ירשה, והייתה, למעשה, המוכשרת יותר מבין השתיים. הן היו נשים מרהיבות שבגלל כל מה שקרה תחת הנרי השלישי והנרי הרביעי, גילו עניין עמוק בהיסטוריה של הזמנים.

מחקר על שתי האישיויות הללו מוביל לתוצאה הראויה לציון הבאה: הרוזנת ביאטריס היא פליניוס הצעיר אשר התגשם מחדש, ובתה מטילדה היא טקיטוס אשר התגשם מחדש. כך, טקיטוס, **סופר** של ההיסטוריה בזמנים העתיקים, הינו עכשיו **צופה** בהיסטוריה בקנה-מידה רחב – (כאשר לאישה יש תכונה של גדלות, הרי שהיא לעתים קרובות מחוננת בצורה מופלאה כצופה) – ולא רק צופה, אלא לוקח חלק פעיל במאורעות ההיסטוריים. כי, מטילדה היא למעשה הבעלים של קנוסה, זירת הנושאים אשר היו מכריעים ביותר בימי-הביניים. עתה, אנו מוצאים את טקיטוס הקודם כצופה בהיסטוריה.

אינטימיות עמוקה מתפתחת בין השתיים – האם והבת – העבודה הקודמת שלהן בתחום של כתיבת ספרים מאפשרת להן לתפוס מאורעות היסטוריים בתפיסה והבנה גדולות; באופן תת-מודע ואינסטינקטיבי, הן נקשרות מקרוב לתהליך-העולם, כפי שהוא מתנהל בטבע וכן בהיסטוריה.

מאוחר יותר, הדבר הבא מתרחש. – פליניוס הצעיר שבימי-הביניים היה הרוזנת ביאטריס, נולד שוב במאה התשע-עשרה, בסביבה של רומנטיקה. הוא סופג את הרומנטיקה הזאת – בלתי-אפשרי לומר בהתלהבות, אלא בהנאה אסתטית. מצד אחד, יש לו אהבה כלפי הרומנטי, ומצד שני – בגלל קשרי משפחתו – סגנון דווקא אקדמי; הוא מפלס את דרכו לסגנון כתיבה אקדמי. ברם, הוא אינו עולה בקו אחד עם אופיו. הוא תמיד רוצה לצאת ממנו, תמיד רוצה להיפטר מהסגנון הזה.

בהזדמנות אחת, איש זה (פליניוס הצעיר והרוזנת ביאטריס) ביקר במקרה אצל ידיד והוא עיין בספר אשר היה מונח על השולחן, ספר באנגלית. הוא מוקסם מסגנונו ומיד חש: הסגנון שהיה לי עד כה שאותו חב אני לקשריי המשפחתיים, אינו שלי באמת. זה הסגנון **שלי**, זהו הסגנון שלו אני זקוק. הוא נפלא. מוכרח אני לרוכשו בכל מחיר.

כסופר, הוא מחקה את הסגנון הזה – אני מתכוון, כמובן, לחקיין אומנותי במובן הטוב ביותר של המילה. אתם יודעים, הספר שהוא פתח באותו רגע, את כולו קרא מהר ככל האפשר ולאחר מכן קרא את כל

מה שהיה יכול למצוא ככתביו של הסופר – ספר זה היה *נציגי בני-האדם*. והאדם הנדון מיד תרגם שני מאמרים מתוכו, רחש יראת-כבוד עמוקה למחבר ומעולם לא מצא מנוחה עד שהצליח לפגוש אותו בחיים הממשיים.

אדם זה, שרק עכשיו מצא את עצמו באמת, שבפעם הראשונה מצא את הסגנון שהיה שלו בהערצתו את האחר – התגשמות מחדש זו של פליניוס הצעיר והרוזנת ביאטריס, אינה אחרת מלבד **הרמן גרים**. ובא**מרסון**, אנו עוסקים בטקיטוס אשר התגשם מחדש, ברוזנת מטילדה אשר התגשמה מחדש.

כאשר אנו מתבוננים בהערצתו של הרמן גרים לאמרסון, כאשר אנו זוכרים את הדרך שבה הרמן גרים נתקל באמרסון, אנו יכולים לגלות שוב את הקשר בין פליניוס הצעיר וטקיטוס. בכל משפט שהרמן גרים כותב לאחר מכן, אנו יכולים לראות את הופעת הקשר הישן בין פליניוס הצעיר וטקיטוס, לא יותר, ההסכמה וההבנה השלמות ביניהם באות שוב לידי ביטוי בהערצה שבה הרמן גרים ראה את אמרסון.

עתה, בפעם הראשונה, נתפוס במה כרוכה הגדולה היסודית בסגנונו של אמרסון, נתפוס שמה שטקיטוס הציג בדרכו שלו, אמרסון הציגו שוב בדרכו המיוחדת. כיצד פועל אמרסון? אלה אשר ביקרו את אמרסון גילו את דרך עבודתו. הוא היה שם בחדר; סביבו היו כיסאות ספורים, שולחנות ספורים. ספרים פתוחים היו מונחים בכל מקום ואמרסון הסתובב ביניהם. לעתים קרובות, היה קורא משפט, סופג אותו לפני ולפנים ויוצר ממנו את המשפטים המופלאים, הנעים בחופשיות, הקצרים והשנונים שלו. כך הוא פעל. הרי לכם תמונה מדויקת של טקיטוס בחיים! טקיטוס נוסע, אוחז בחיים בכל מקום; אמרסון מתבונן בחיים ב**ספרים**. הכול חי שוב!

ואז, ישנה התשוקה הבלתי-נשלטת בהרמן גרים לפגוש את אמרסון. הגורל מוביל אותו לספר *נציגי בני-האדם* והוא מיד רואה: **כך** עליי לכתוב, זהו הסגנון האמיתי שלי. כפי שאמרתי, הוא כבר רכש סגנון כתיבה אקדמי מדודו ג'ייקוב גרים ומאביו וילהלם גרים, ואז הוא נוטש אותו. הגורל כופה עליו לאמץ סגנון כתיבה שונה לחלוטין.

בכתביו של הרמן גרים, אנו רואים כמה רחבות-אופקים היו התעניינויותיו ההיסטוריות. יש לו קשר נפשי פנימי לגרמניה, אשר משולב בהתעניינות עמוקה באיטליה. כל זה בא לידי ביטוי בכתביו.

אלו דברים אשר מראים כיצד ענייני גורל מסתדרים. כיצד מובל אדם לקליטת דברים כאלה? תחילה, האדם מוכרח שיהיה לו רושם ואז הכול יתגבש סביבו. כך, תחילה היה עלינו לדמות לעצמנו את תמונתו של הרמן גרים פותח את ספרו של אמרסון *נציגי בני-האדם*. הרמן גרים נהג לקרוא באופן מיוחד. הוא היה קורא קטע ואז מיד נסוג ממה שקרא: זו הייתה מחווה כאילו בלע את מה שקרא, משפט אחר משפט. מחווה פנימית זו של בליעת משפט אחר משפט היא שאפשרה לעקוב אחר הרמן גרים אל התגשמותו המוקדמת יותר. במקרהו של אמרסון, זו הייתה ההליכה הנה והנה אל מול ספרים פתוחים וכן היציבה הנוקשה

הרומית-למחצה של האיש, כפי שהרמן גרים ראה אותו כאשר הם נפגשו לראשונה באיטליה – רשמים אלו הם שהובילו מאמרסון לטקיטוס. גמישות הראייה נחוצה כדי לעקוב אחר דברים מן הסוג הזה.

ידידיי היקרים, מסרתי לכם כאן דוגמה נוספת אשר צריכה לציין כיצד יש להעמיק במחקרנו על ההיסטוריה. ההעמקה מוכרחה באמת להיות ברורה בקרבנו כאחד הפירות של האימפולס החדש אשר אמור להשפיע בחברה האנתרופוסופית דרך כנס-היסוד בחג-המולד. בעתיד, נהיה מוכרחים להתקדם באומץ ובהעזה לקראת מחקר של קשרים רוחיים מרחיקי-לכת; מוכרח להיות לנו האומץ להגיע לנקודת-תצפית כדי שנוכל להתבונן בקשרים הרוחיים הגדולים הללו. לשם כך, נזדקק, מעל לכול, לרצינות עמוקה. חיינו באנתרופוסופיה מוכרחים להיות חדורי רצינות.

רצינות זו תצמח בחברה האנתרופוסופית אם אלה אשר רוצים לעשות משהו בחברה יקדישו יותר ויותר מחשבה לתכנים של עלון המידע אשר נשלח מדי שבוע אל כל חוגי האנתרופוסופים כנספח לכתב-העת השבועי, *Das Goetheanum*. שם נמסרת תמונה של הדרך שבה יש לעצב את החיים בקבוצות במובן ובמשמעות של כנס חג-המולד, של מה שיש לעשות במפגשי החברים, כיצד יש למסור וללמוד את התורה. עלון החדשות נועד גם למסור תמונה של המתרחש בקרבנו. כותרתו היא: *על המתרחש בחברה האנתרופוסופית* ומטרתו היא להכניס לחברה כולה אחידות של חשיבה, לפזר אווירה משותפת של חשיבה על אלפי האנתרופוסופים בכל מקום. כאשר נחיה באווירה כזאת, כאשר נבין מהי המשמעות שחשיבתנו כולה תומרץ ותוכוון על-ידי **מחשבות מנחות** וכאשר נבין כיצד הגיתהאנום יוצב במרכז כממשות קונקרטית על-ידי היוזמה של חבר יושבי-הראש האזוטרי – הדגשתי שוב ושוב שעתה אנו עוסקים בחבר יושבי-ראש אשר תופס את משימתו כחנוכת אימפולס אזוטרי – כאשר אנו מבינים זאת באמת, אז מה שצריך לזרום עתה בתנועה האנתרופוסופית יינשא קדימה בדרך הנכונה. כי, התנועה האנתרופוסופית והחברה האנתרופוסופית מוכרחות להתאחד. החברה האנתרופוסופית מוכרחה להפוך את עניין האנתרופוסופיה לשלה.

נכון לומר שאם פעם אחת 'חשיבה בצוותא' זו היא מציאות פעילה, אז היא תוכל גם לשאת ידיעה רוחית מקיפה ומרחיקת-לכת. בחברה האנתרופוסופית יתעורר לחיים כוח שבאמת מוכרח להיות בה, כי הפיתוחים האחרונים של החברה האנושית צריכים לקבל מפנה עצום כדי שלא יובילו לנפילה מוחלטת.

מה שנאמר בנוגע למחזורים עוקבים של חיים ארציים של אינדיבידואל זה או אחר עשוי להישמע בהתחלה פרדוכסלי, אבל אם תתבוננו מקרוב, אם תסתכלו בהתקדמות אשר הושגה על-ידי ישויות אנוש שעליהן דיברנו בהקשר זה, תראו שמה שנאמר מבוסס על המציאות; אתם תראו שאנו מסוגלים להסתכל בחיים האורגים של האלים ובני-האדם כאשר אנו מנסים, בעין-הרוח, להבין בדרך זו את הכוחות הרוחיים.

ידידיי היקרים, אלו הם הדברים שרציתי להניח בלבכם ובנפשכם. אם תיקחו עמכם את הרגש הזה, אז מפגש זה של חג-הפסחא יהיה כמו הפחת חיים חדשים בכנס חג-המולד; כי, אם כנס חג-המולד אמור לפעול

כפי שעליו לפעול, אז כל מה שהתפתח ממנו מוכרח להיות האמצעי להפחת חיים בו, או להכניס בו חיים חדשים כאילו היה נוכח עמנו.

מי ייתן שדברים רבים יצמחו מכנס חג-המולד, תוך התחדשות מתמדת! מי ייתן שדברים רבים יצמחו ממנו דרך הפעילות של נפשות אמיצות, נפשות שהינן נציגים חסרי-פחד של האנתרופוסופיה. אם המפגשים שלנו יסתיימו בחיזוק האומץ בנפשות של אנתרופוסופים, אז יצמח מה שנחוץ בחברה כגוף עבור נפש האנתרופוסופיה: הצגה אמיצה בפני העולם של התגלויות הרוח אשר ניתנות בעידן האור שעלה לאחר סיומה של תקופת הקאלי-יוגה; כי, ההתגלויות הללו נחוצות למען המשך האבולוציה של האדם. אם נחיה בתודעה של הדבר הזה, נקבל השראה לפעול באומץ. מי ייתן שאומץ זה יתחזק בכל מפגש שנקיים. הדבר יתממש אם נהיה מסוגלים לקחת בכל הרצינות דברים אשר נראים פרדוכסליים ומטופשים בעיני אלה אשר קובעים את קו-החשיבה בימינו. אבל, ככלות הכול, לעתים קרובות קרה שקו-החשיבה השולט בתקופה אחת הוחלף במהרה בדבר אשר הועלם קודם לכן. מי ייתן שהכרה בטבעה האמיתי של ההיסטוריה ושל הדרך שבה היא קשורה לזרימה קדימה של חיי בני-האדם, תענקנה אומץ לפעילות אנתרופוסופית – האומץ שהינו חיוני להמשך התקדמותה של החברה האנושית.

חזרה
לתוכן
עניינים

הרצאה 4

התגשמות מחדש של מתקדשים קודמים

איבסן, וודקינד, הולדרליין

דורנאך, 26 באפריל 1924

מחקרים אשר עוסקים בקארמה של ישויות אנוש מוכרחים להילקח ברצינות עמוקה ולהיטמע באופן פנימי. כי, אין מדובר בידיעה בלבד על איזשהו קשר קארמתי חשוב מסוים. הדבר החשוב הוא שמחקרים כאלה צריכים להמריץ את טבע האדם כולו, באפשרם לו למצוא את כיוונו בחיים.

מחקרים כאלה לעולם לא יהיו פורים אם הם יובילו לאדישות גדולה יותר כלפי ישויות אנוש מזו הקיימת; הם יהיו פורים רק אם הם יציתו אהבה והבנה עמוקות יותר מאלה שהינן אפשריות כאשר לוקחים בחשבון רק את הרשמים של מחזור-חיים אחד.

מי שסוקר את התקופות העוקבות באבולוציה של המין האנושי אינו יכול שלא להבין שבמהלך ההיסטוריה הרבה מאוד השתנה בדרך החשיבה וההתרשמות כולה של האדם, בכל השקפותיו על העולם והחיים. באופן כללי, האדם מתעניין פחות בעבר מאשר בעתיד, שאת יסודותיו יש להניח. אבל, מי שיש לו תפיסה בהירה במידה מספקת של הדרך שבה נפשות בני-האדם השתנו במהלך אבולוציית האדמה, לא יירתע מהכורח שיביא את עצמו לעבור את השינוי אשר יובילו לחקור, לא רק מחזור אחד של חיים ארציים של אינדיבידואל מסוים, אלא סדרת מחזורי-חיים ארציים, בה במידה שיוכל להביאם לתחום ראייתו.

אני חושב שהדוגמאות אשר ניתנו בהרצאה הקודמת – קונרד פרדיננד מאייר, פסטלוצי ואחרים – יכולות להראות כיצד הבנה של אישיות ואהבה כלפי האישיות הזאת יכולות להתעצם כאשר רואים את מחזור-החיים האחרון על האדמה אל מול הרקע של מחזורי-חיים אחרים, מהם נבע.

עתה, כדי שמחקרינו יוכלו באמת להיות פורים, ברצוני לחזור לשאלה שעליה, כידוע לרבים מהנוכחים כאן, כבר רמזתי. במדע הרוח, ישנה לעתים קרובות התייחסות לקיומם בזמנים עתיקים של מתקדשים בעלי כושר ראייה רוחית, אישיויות אשר היו מסוגלות למסור את סודותיו של עולם הרוח. באופן טבעי, מזה עולה השאלה הבאה: היכן נמצאים מתקדשים אלו בתקופתנו? האם הם התגשמו מחדש?

כדי להשיב על השאלה הזאת, נחוץ להצביע על מידת השוני בין מחזור מאוחר יותר של חיים ארציים ומחזור קודם ביחס לידיעה וכן ביחס לפעילויות אחרות של הנפש. כי, כאשר בתקופה בין מוות ולידה חדשה מתקרב הרגע עבור הישות האנושית לרדת לאדמה ולהתאחד עם מבנה פיזי-אתרי, הרבה מאוד צריך

להתרחש. הכיוון למשפחה, גזע וכן הלאה, נקבע לפני זמן רב, אך ההחלטה לעבור את השינוי העצום הזה בצורת הקיום, השינוי הכרוך במעבר מעולם של נפש-רוח לעולם פיזי – החלטה זו היא עניין עצום. כי, כפי שאתם יכולים לדמות לעצמכם, הנסיבות אינן כפי שהן על האדמה, היכן שהישות האנושית הולכת ונחלשת עם התקרבות סוף חייה הרגילים; לאחר כל התנסויותיה על האדמה, היא כמעט לא תעסוק בהחלטה להיכנס לצורת קיום שונה בחצותה את שער המוות. השינוי, במקרה זה, קורה מעצמו, הוא פורץ לתוכה.

כאן, על האדמה, המוות הוא משהו אשר מתפרץ באדם. הירידה מעולם הרוח שונה לחלוטין. זהו עניין של פעולה מודעת במלואה, החלטה חופשית אשר נובעת מהיסודות העמוקים ביותר של הנפש. מוכרחים אנו להבין ששינוי עצום מתרחש בישות האנושית כאשר מגיע זמנה לשנות את צורות החיים בהוויית-הקיום הקדם-ארצית של נפש-רוח באלה של הוויית-קיום ארצית. הירידה כרוכה בהסתגלות למצבים השוררים של החברה והתרבות האנושיות וכן למבנה הגופני שתקופה מסוימת מסוגלת לספק. תקופתנו שלנו לא מספקת גופים ללא היסוס – מלבד תנאים של תרבות וחברה אנושית – שבהם מתקדשים יכולים לחיות שוב כפי שהם חיו בעבר. כאשר מתקרב הזמן שבו הנפש של איזשהו מתקדש קודם ישתמש שוב בגוף פיזי, זהו עניין של קבלת הגוף כפי שהוא ושל צמיחה בסביבה ובצורה הנוכחית של חינוך. אך, מה שפעם היה נוכח בנפש זו אינו הולך לאיבוד; הוא רק בא לידי ביטוי באיזושהי דרך אחרת. התצורה הבסיסית של הנפש נשמרת, אך היא מקבלת צורה חדשה.

במאות השלישית והרביעית לספירה, הנפש הייתה עדיין מסוגלת לרכוש ידיעה עמוקה על אמיתות של התקדשות, כי באותו זמן, במיוחד באירופה הדרומית ואסיה הקטנה, **הגוף הלך בעקבות הנפש**, כלומר התפקודים הגופניים היו מסוגלים להסתגל באופן פנימי לנפש. מי שחי במאות הכריסטיאניות המוקדמות כמתקדש, עם נפש אשר מרוכזת כולה פנימה ומלאת חכמה, מוכרח לרדת לתוך סוג של גוף, שבגלל ההתפתחות אשר קורית בינתיים, מוכוון באופן בולט אל העולם החיצוני, חי לגמרי בעולם החיצוני. התוצאה היא שבגלל המבנה הגופני, ההתרכזות הפנימית של כוחות-נפש שעדיין הייתה אפשרית במאה השלישית או הרביעית בעידן שלנו, כבר אינה עוד כזאת. כך, הדבר הבא היה יכול להתרחש במהלך האבולוציה. – אני מספר לכם דברים אשר מתגלים לראייה פנימית.

היה מרכז-מיסטריות מסוים באסיה הקטנה, אופייני לכל המוסדות מסוג זה באותו חלק של העולם במאות הכריסטיאניות המוקדמות. מסורות היו פעילות בכל מקום באותם ימים עתיקים שבהם בני-אדם עברו התקדשות במיסטריות הללו. אבל, גם בכל מקום, בני-אדם היו פחות או יותר מודעים לכללים שהיה צורך להטיל על הנפש כדי לרכוש ידיעה אשר מובילה ליסודותיה העמוקים, וכן החוצה לכוליות הקוסמית. במאות הכריסטיאניות המוקדמות, מיסטריות אלו של אסיה הקטנה עסקו בשאלה רבת-חשיבות.

חכמה אינסופית זרמה מהמקדשים של המיסטריות. אם תקראו את המתואר בספרי *הכריסטיאניות כעובדה מיסטית*[8] – בה במידה שתיאור בגרסה מודפסת היה אפשרי באותו זמן – תראו שהמטרה הסופית של חכמה זו כולה הייתה הבנה של מיסטריית גולגתא. במיסטריות הללו באסיה הקטנה, השאלה הגדולה הייתה: כיצד יתפתח התוכן הנשגב של מיסטריית גולגתא, הממשות של מה שזרם לאדמה דרך מיסטריית גולגתא – כיצד יתפתח הלאה בלבם ובנפשם של בני-האדם? כיצד תתאחד החכמה העתיקה והבראשיתית – חכמה אשר הקיפה את הישויות שקבעו את משכנן בכוכבים ואת הקבוצות הרבגוניות של ישויות אלוהיות-רוחיות אשר מנחות את היקום ואת חיי-האדם – כיצד תתאחד חכמה בראשיתית זו עם מה שמרוכז במיסטריית גולגתא? כיצד היא תתאחד עם האימפולס – אשר נובע מישות-שמש נשגבה, מהכריסטוס – שאמור להימזג עתה במין האנושי? – זו הייתה השאלה הבוערת במיסטריות אלה באסיה הקטנה.

היה אינדיבידואל אחד שעם חכמת-מיסטריות והתנסויות-מיסטריות שלו חש את השאלה הזאת בעוצמה מהממת. זו באמת התנסות מערערת כאשר בחיפוש אחר קשרים קארמתיים נתקלים באדם זה אשר היה מתקדש באחת המיסטריות הללו באסיה הקטנה במאות הכריסטיאניות המוקדמות. זוהי התנסות מערערת, כי עם ידיעת-ההתקדשות שלו הוא היה מודע בכל נים ונים של ישותו לצורך לתפוס את משמעותה וחשיבותה של מיסטריית גולגתא, והוא התמודד עם השאלה: מה יקרה עכשיו? כיצד תוכלנה ישויות אנוש חלשות אלה לקבלה?

כאשר שאלה בוערת זו על גורל הכריסטיאניות הכבידה על נפשו, יום אחד מתקדש זה צעד באזורים הרחבים יותר של מרכז-מיסטריות זה, והייתה לו התנסות של מאורע שעשה רושם מהמם – הרצח הבוגדני של יוליאנוס הכופר. הוא חווה את המאורע הזה עם הראייה והתובנה של ההתקדשות.

הוא ידע שיוליאנוס הכופר הגיע לדרגה מסוימת של התקדשות במיסטריות העתיקות, שהוא רצה לשמור, עבור החיים הרוחיים של המין האנושי, על האימפולסים אשר טופחו במיסטריות העתיקות, להבטיח את המשכיותם, בקיצור לאחד את הכריסטיאניות עם חכמת-המיסטריות. הוא ידע שיוליאנוס הכופר טען, במובנה של חכמת-המיסטריות, שנוסף על השמש הפיזית ישנה גם שמש רוחית, ומי שיודע את השמש הרוחית, יודע את הכריסטוס. אבל, תורה זו נתפסה כרוע בימיו של יוליאנוס הכופר והובילה לרצח הבוגדני שלו במסעו לפרס. מאורע משמעותי וסימפטומטי זה בהיסטוריית העולם נחווה על-ידי המתקדש שעליו אני מדבר.

אלה מכם שבמשך שנים רבות הקשיבו למה שנאמר על הנושא של קשרים קארמתיים בהיסטוריית העולם, יזכרו שבהרצאות שנתתי פעם בשטוטגרט על פרקים מסוימים בהיסטוריה האוקולטית – הייתה

[8] GA-8, הוצאת בדולח.

הפניה אל אותו נושא בכנסי-היסוד בחג-המולד[9] – דיברתי על הטרגדיה העמוקה של תפקידו של יוליאנוס הכופר בהיסטוריית האנושות.

מותו הורגש ונחווה על-ידי המתקדש שאליו אני מתייחס עכשיו, שאת ידיעת-ההתקדשות שלו, שאותה קיבל במרכז-מיסטריות באסיה הקטנה, הוחשך על-ידי השאלה: מה יהא על הכריסטיאניות? דרך מאורעות סימפטומטיים אלו, עלתה בו ההבנה הבהירה כבדולח. יגיע הזמן שבו הכריסטיאניות תובן שלא כהלכה, תתקיים רק במסורות, כאשר בני-אדם לא ידעו עוד דבר על הפאר והנשגבות של הכריסטוס, רוח-*שמש* אשר *שכנה* בישוע מנצרת.

כל זה מכביד על נפשו של המתקדש. לשארית חייו באותו זמן, הוא היה מדוכדך ועצוב ביחס לאבולוציה של הכריסטיאניות. הוא חווה את התדהמה והבהלה שמאורע סימפטומטי מהסוג שאליו התייחסנו, מוכרח ליצור באופן בלתי-נמנע במתקדש. – הוא עשה עליו רושם מהמם ומערער.

אז, אנו ממשיכים הלאה. – הרושם *שמתקדש* זה קלט היה מוכרח להוביל להתגשמות מחדש מהר באופן יחסי – למעשה, בתקופת מלחמת שלושים השנים, כאשר היו התגשמויות בולטות ומעניינות, התגשמויות אשר מילאו תפקיד חשוב באבולוציה ההיסטורית של המין האנושי.

המתקדש נולד מחדש כאישה בתחילת המאה השבע-עשרה, לפני הפריצה הממשית של מלחמת שלושים השנים. היא חייתה בתקופת העימות והייתה קשורה לניסיונות מסוימים שנעשו מצד הרוזנקרויצריזם לתקן את נטיות העידן ולהתכונן בדרך רוחית לקראת העתיד. ברם, עבודה זו הוחשכה והוצללה על-ידי הפראות והאכזריות אשר שררו במהלך מלחמת שלושים השנים. חישבו רק על היצירה *החתונה הכימית של כריסטיאן רוזנקרויץ* אשר הופיעה זמן קצר לפני פריצתה. אימפולסים משמעותיים רבים אחרים ניעורו בחיי המין האנושי באותה תקופה, לפני שדוכאו או חוו אכזריות בגלל המלחמה.

אישיות זו שכמתקדש חווה את המאורע הסימפטומטי העמוק הקשור ליוליאנוס הכופר ולאחר מכן עבר דרך ההתגשמות כאישה במאה השבע-עשרה, נולד שוב במאה התשע-עשרה. כל מה שהפך להיות פנימי יותר במהלך ההתגשמות כאישה, כל מה שהיה נוכח קודם בנפש – לא חכמת-ההתקדשות אלא הזוועה אשר נגרמה על-ידי המאורע הנורא – כל זה נמזג, בשליש האחרון של המאה התשע-עשרה בהשקפת-עולם אופיינית באופן מיוחד, אשר חדרה עמוק לתוך הסתירות אשר שוררות בהוויית-הקיום האנושית.

הכיוון הכללי והמגמה בכללותם של העידן הנוכחי הם כאלה שקשה למי שנשא את חכמת-ההתקדשות העתיקה ממחזור מוקדם יותר של חיים ארציים לחיים של המאות התשע-עשרה והעשרים, לפעול באמצעות

[9] ראה *היסטוריה אוקולטית* GA-126, סדרת הרצאות אשר ניתנה על-ידי רודולף שטיינר בשטוטגרט מ- 27 בדצמבר 1910 עד 1 בינואר 1911 וגם *היסטוריית העולם לאור האנתרופוסופיה* GA-233, סדרת הרצאות אשר ניתנה על-ידי רודולף שטיינר בדורנאך מ- 24 בדצמבר 1923 עד 1 בינואר 1924.

מעשים. כך, במקרה זה, מה שהובא משם – בעוברו טרנספורמציה עמוקה והחצנה ברורה, אף על פי שבמציאות עדיין באופן פנימי – נדחק החוצה מהלב – מקום מושבה של חכמת-ההתקדשות הקדומה – לעבר החושים וההתבוננות החושית, בשואפו למצוא ביטוי בשירה, בספרות.

זוהי הסיבה לכך שהזמנים האחרונים הפיקו דוגמאות מרהיבות באמת רבות כל-כך של ספרות. אלא שהן חסרות קשר הגיוני, הן פשוט לא-מובנות כפי שהן מופיעות. כי, הן נוצרו לא רק על-ידי האישיות אשר הייתה נוכחת על האדמה בסוף המאה התשע-עשרה או תחילת המאה העשרים, אלא היה גורם נוסף – התנסות במחזור-חיים קודם כפי שתיארתי – התנסות שהייתה לה השפעה מערערת על מתקדש – אף על פי שמדובר במתקדש במיסטריות שכבר התנוונו. התנסות מערערת זו בנפש ממשיכה לפעול, זורמת לתוך תכונות אומנותיות, פיוטיות של הנפש – מה שבא, במקרה זה, בדרך אופיינית כל-כך, נכנס לאישיותו של **איבסן**.

כאשר מראה זה נפתח בפני האדם, סודות האבולוציה של האנושות עלו מהכתבים אשר הופיעו לקראת סוף המאה התשע-עשרה ואינם יכולים להיות פרי עבודתו של אדם בודד, אלא של אדם שדרכו ובו באות לידי ביטוי גם תקופות מוקדמות יותר.

בהתקרבותנו לנושא כזה, אל לנו, לבטח, לאבד כבוד לא כלפי הנתיב אשר נלקח על-ידי היסטוריית העולם ולא כלפי האישיות הבודדת אשר ניצבת לפנינו בגדולה והצטיינות. באמת, ההתנסויות שאדם מתמודד עמן בתחום זה מערערות – רוצה לומר, כאשר נושאים כאלה נלקחים ברצינות הנחוצה.

לעתים קרובות שמעתם על אלכימאי אשר חי בתקופה מוקדמת באופן יחסי בימי-הביניים: בזיליוס ולנטינוס, נזיר בנדיקטין. הישגיו בתחומי הרפואה והאלכימיה היו בעלי משמעות עצומה ולחקור את האישיות הזאת בהתייחס לקשרים קארמתיים בהיסטוריית העולם, מוביל לתוצאות ראויות לציון אשר מראות בצורה ברורה מאוד כמה קשה להבין את העידן שבו אנו עצמנו חיים.

בתקופתנו, דברים רבים הינם לא רק לא-מובנים, אלא לעתים קרובות מעוררים דחייה, לא-נעימים, מזוויעים בהיבט מסוים; אם נתבונן בחיים רק כפי שהם נקלטים על-ידי החושים, בלתי-אפשרי שלא לחוש תרעומת ושאט-נפש.

ברם, הדבר שונה עבור מי שיכול לקלוט את הקשרים האנושיים וההיסטוריים. הדברים אינם, בשום אופן, כפי שהם נראים! מאפיינים עשויים להתגלות בחיים כיום שכלפיהם לצופים אין, באופן מובן למדי, דבר כלשהו מלבד ביקורת ותרעומת. ועם זאת, תמיד, אפילו ביסודות הלא-נעימים עצמם, עשוי להיות משהו מקסים. זה יהיה המקרה לעתים קרובות יותר ויותר.

כפי שאמרתי, שם בתחילת ימי-הביניים, אנו מוצאים את בזיליוס ולנטינוס, נזיר בנדיקטיני, עוסק ברפואה ואלכימיה במרתפים שלו במנזר ועורך מחקרים חשובים ספורים. עמו, ישנם אחרים שהינם

תלמידיו והם רושמים את מה שיש לבזיליוס ולנטינוס לומר להם. כתוצאה מכך, ישנם בקושי כתבים מקוריים של בזיליוס ולנטינוס עצמו; אך, ישנם כתבים של תלמידים, אשר כוללים הרבה מאוד שהינו באמת חכמתו שלו, החכמה האלכימית שלו.

בזמן מסוים בחיי, כאשר אחד מתלמידיו של בזיליוס ולנטינוס שעניין אותי במיוחד, נכנס לשדה ראייתי, נוכחתי לדעת: תלמיד זה נמצא שוב בהתגשמות, אך מבחינה רוחית הייתה שם מטמורפוזה ראויה לציון. הוא הופיע שוב בסוף המאה התשע-עשרה ובתחילת המאה העשרים.

אבל, הפעילות האלכימית, אשר מוכוונת מכל עבר לחושים, התגלתה כלפי חוץ כהשקפת-חיים שבה מושגים אלכימיים מרותכים תמיד, אם אפשר לומר, עם התבוננויות חושיות. בהתגשמות מאוחרת זו, האדם מתבונן בעובדות חיצוניות – כיצד בני-אדם פועלים, כיצד מתרחשים דברים בקרבם, כיצד הם משוחחים זה עם זה – והוא מקבץ כל זאת בדרך שלעתים קרובות מעוררת דחייה. אך, ההסבר טמון בעובדה שהאישיות הנדונה עסקה, בהתגשמות מוקדמת יותר, באלכימיה תחת הנחייתו של בזיליוס ולנטינוס. עתה, הוא מערבב הכול יחד – קשרים בין בני-האדם, כיצד הם מתנהגים זה עם זה, מה הם אומרים, מה הם עושים וכן הלאה. הוא אינו מסתכל בדברים הללו בעיניו של בור תרבות מודרני – רחוק מזה! – אלא בעינה של נפש שבה אימפולסים מהעיסוקים האלכימיים הקודמים שלו, עדיין חיים. הוא מערבב מאורעות אשר מתרחשים בקרב בני-אדם, מעבד אותם למחזות, והופך להיות **פרנק וידקינד**.

כמובן, את הדברים הללו יש לחקור מתוך כמיהה להבנה אמיתית של האדם. כאשר זהו המקרה, החיים נעשים לא דלים יותר, אלא עשירים יותר לאין ערוך. קחו את המחזה *הידאלה* מאת וידקינד או כל מחזה אחר מבין המחזות שלו אשר גורמים למוח להסתחרר כאשר מנסים למצוא את החוט המקשר בין מה שבא קודם ומה שבא מאוחר יותר. עם זאת, יש בזה משהו מקסים עבור מי שיכול להסתכל אל מעבר לפני-השטח והשיפוטים השגרתיים של המבקרים אשר יושבים בשורות הראשונות ישאירו אותו בלי פגע. מנקודת-מבטם, כמובן, ביקורות אלו מוצדקות – אך אין לזה חשיבות. הנקודה הממשית היא שהיסטוריית העולם הפיקה כאן תופעה מוזרה וראויה לציון. – חשיבה אלכימית, אשר נדחתה לאורך מאות שנים, מיושמת עתה בחיים ובמעשים האנושיים; אלה, יחד עם כללים ותקנים אנושיים מעורבבים יחד כבתוך 'סלט', ממש כפי שפעם במטבחים האלכימיים – בתקופה שבה האלכימיה הייתה כבר בדעיכה – חומרים וכוחותיהם עורבבו באביקים והשפעותיהם נבחנו.

גם ביחס לנקודת הזמן שבה הם מופיעים על האדמה, חייהם של בני-האדם מוגדרים על-ידי קשרים של גורל וקארמה. הרשו לי לתת לכם דוגמה נוספת שתאשר את הדבר.

אנו מפנים את מבטנו לתקופה שבה האסכולה האפלטונית פרחה ביוון. שם היה אפלטון, מוקף תלמידים ספורים. באופיים, תלמידים אלה היו שונים זה מזה במידה רבה ומה שאפלטון עצמו מתאר

בדיאלוגים, היכן שדמויות מסוגים מגוונים ביותר מופיעות ומשוחחות ביניהן, הינו בהיבטים רבים תמונה אמיתית של בית-ספרו. דמויות שונות מאוד התכנסו יחד בבית-ספר זה.

בבית-הספר היו שתי אישיויות במיוחד אשר ספגו, כל אחת בדרך שונה מאוד, כל מה שיצא מבין שפתיו של אפלטון, בהביאו לתלמידיו הארה נעלה כזו שהוא המשיך לפתח במהלך שיחות עמם.

אחד משני התלמידים הללו, היה אישיות בעלת רגישות ועידון נדירים. הוא היה פתוח במיוחד לכל מה שאפלטון עשה, דרך תורתו על אידיאות, כדי לרומם את רוחם ולבם של בני-אדם אל מעל לדברים של האדמה. בכל מקום, אנו מוצאים את אפלטון מצהיר שאל מול הרגעיות של המאורעות הבודדים בחייו ובסביבתו של אדם, ניצבות **אידיאות נצחיות**. העולם החומרי בר-חלוף; אבל, העולם החומרי הוא רק תמונה של אידיאה – שבעצמה נצחית – אשר עוברת מטמורפוזות אינסופיות דרך הרגעי והחולף. כך, אפלטון רומם את תלמידיו אל מעל לדברים החולפים אשר משתייכים לעולם החיצוני של החושים, להתבוננות באידיאות הנצחיות אשר מרחפות מעליהם כפי שהשמים מרחפים מעל לאדמה.

אך, בהתייחסות אפלטונית זו לעולם, האדם בישותו האמיתית דווקא לא מסתדר. כי, התפיסות ואופן החשיבה האפלטוניים אינם יכולים להיות מיושמים על האדם, שבו האידיאה עצמה מתעוררת לחיים במציאות האובייקטיבית. האדם הינו אינדיבידואל יתר על המידה. האידיאות, על-פי אפלטון, מרחפות מעל לדברים. זה נכון ביחס למינרלים, גבישים ותופעות אחרות של עולם החושים חסר-החיים; גם גיתה, בהיותו על מסלול האבטיפוס של הצמח התבונן ב**סוגים** השונים; אותו דבר ישים גם במקרה של בעלי-החיים. ברם, עם האדם מדובר בחיפוש אחר האידיאה החיה בכל אינדיבידואליות אנושית יחידה. היה זה אריסטו – לא אפלטון – אשר לימד שהאידיאה כ**אנטלכיה**, נכנסה לתוך הישות האנושית.

הראשון מבין שני התלמידים השתמש בהתלהבות בלתי-מסויגת בנסיקה לעבר השמים באפלטוניות. עם ראייתו הרוחית, הוא היה יכול ללוות את אפלטון בנסיקה זו לעבר השמים, בהתרוממותו מעל לאדמה, ומלים מתוקות ורכות יצאו מבין שפתיו בבית-הספר של אפלטון על הנשגבות של האידיאות אשר מרחפות מעל לדברים של האדמה. בנפשו, הוא נסק אל האידיאות. כאשר הוא לא שהה בעולם הראייה שלו, אלא חי שוב בלבו וברוחו, מסתובב בין היוונים כפי שאהב לעשות, הוא התעניין בחום רב בכל ישות אנושית שעמה יצר קשר. רק כאשר הוא ירד, כביכול, לחיי-היומיום שלבו ורגשותיו היו יכולים להתרכז גם ברבים שאהב, כי חזיונותיו הרחיקו אותו מהאדמה. כך, בתלמיד זה היה סוג של פיצול בין חיי-הלב כאשר נוכח בין ישויות אנושיות חיות וחיי-הנפש כאשר הוא הועבר לאידיאות הנצחיות, כאשר הקשיב באקדמיה לדבריו של אפלטון או הוא עצמו ניסח במילים מלאות מתיקות את ההשראות אשר הובאו על-ידי האפלטוניות. באישיות זו היה משהו רגיש באופן מופלא.

ידידות קרובה ואינטימית שררה בין אדם זה ותלמיד אחר בבית-הספר של אפלטון. אך, במהלכה, מגמה שונה של אופי שאתאר עתה, התפתחה בידיד זה, עם התוצאה שהשניים התרחקו זה מזה. לא

שאהבתם ההדדית דעכה, אלא בכל דרך חשיבתם הם התרחקו זה מזה; החיים הפרידו ביניהם. בהתחלה, הם היו מסוגלים להבין היטב איש את רעהו, אך מאוחר יותר זה כבר לא התאפשר. זה הוביל את מי שתיארתי להיעשות רגזן ו'עצבני' כפי שעלינו לומר היום, בכל פעם שהשני דיבר בדרך שהייתה טבעית עבורו.

התלמיד השני היה מוכן לא פחות מהראשון להסתכל כלפי מעלה לעבר האידיאות הנצחיות אשר היו ההשראה לפעילות החיה במידה רבה בבתי-הספר של אפלטון. גם את התלמיד הזה אפשר היה להעביר לגמרי מהאדמה. אך, התעניינות עמוקה ולבבית בחבריו בני-האדם – הייתה חסרה לו. לעומת זאת, הוא נמשך בעוצמה רבה למיתוסים ולסיפורי-האגדות על האלים העתיקים אשר התקיימו בקרב העמים והיו מוכרים לו היטב. הוא התעניין עמוקות במה שהיום אנו מכנים המיתולוגיה היוונית, בדמויות של זאוס, אתנה והיתר. נטייתו הייתה, פחות או יותר, להתעלם מישויות אנושיות חיות, אך הוא התעניין במידה עצומה באלים אותם דימה לעצמו ככאלה אשר חיו על-פני האדמה בעבר הרחוק כאבות האנושות.

כך, הוא חש דחף ותשוקה עזה ליישם את ההשראה אשר נחוותה בחיי-הנפש שלו למען הבנת החכמה העמוקה אשר כלולה בסיפורי-האגדות על האלים והגיבורים. הקשר של בני-האדם לסיפורי-אגדות כאלה היה כמובן שונה לחלוטין ביוון ממה שהוא כיום. ביוון, כולו היה מציאות חיה, לא רק תוכן של ספרים או מסורות.

האישיות השנייה שהייתה בקשר של ידידות אינטימית עם הראשונה, גם התרחקה מהידידות הזאת – הדבר היה זהה עם שתיהן. אך, כחברות בבית-הספר של אפלטון, התקיים קשר ביניהן. לבית-הספר של אפלטון היה המאפיין הבא. – תלמידיו פיתחו בתוכם כוחות אשר נטו להרחיקם זה מזה, להפריד ביניהם לאחר שבית-הספר החזיקם בקשר קרוב לפרק זמן מסוים. כתוצאה מכך, התפתחו אישיויות כמו השתיים שתיארתי, אישיויות שלמרות טבען השונה, השתייכו זו לזו ומאוחר יותר התרחקו זו מזו.

שתי אישיויות אלה – נולדו שוב כנשים באיטליה בימי הרנסנס – הופיעו שוב על האדמה בזמנים המודרניים; הראשונה מוקדם מדי והשנייה – מאוחר מדי. הדבר קשור לרזולוציה הגבוהה אשר נדרשת לפני ירידה להתגשמות.

לאחר שחצתה את שער המוות, האחת שתיארתי ראשונה, אשר נסקה ברוח אל תחומים על-ארציים, אך בלי מלאות הטבע האנושי שבא לידי ביטוי רק בלבה וברגשותיה, הייתה מסוגלת בין מוות ולידה-מחדש להבין מה שייך להיררכיה הראשונה – השרפים, הכרובים והכתרים; במידה מסוימת, היא הייתה גם יכולה להבין את ההיררכיה השנייה, אך לא את ההיררכיה הסמוכה מעל לאדם, לכן לא את ההיררכיה שדרכה האדם לומד כיצד הגוף האנושי נבנה ומאורגן כאן על האדמה.

כך, היא הפכה לאישיות שבהוויית-קיומה הקדם-ארצית, פיתחה תבונה מועטה על הרכב הגוף האנושי וטבעו; לפיכך, כאשר היא נולדה שוב, היא לא קלטה את האימפולס האחרון. היא ירדה ירידה חלקית, לא מלאה, לתוך הגוף, לא ירדה לגמרי לתוכו, אך תמיד ריחפה מעט מעליו.

חברו מבית-הספר של אפלטון המתין לפני שירד להתגשמות. הסיבה להמתנה הייתה שאילו השניים היו נפגשים, אילו היו בני אותו דור, הרי שלא היו מסוגלים לסבול זה את זה. עם זאת, מי שלא רצה לדבר באריכות על הקשר שלו עם בני-אדם, בספרו עליו לשני בחן ובמתיקות כאלה – שלא הסתובב עם חבריו, אלא היה שקוע במיתוסים ובסיפורי-אגדות על האלים – אישיות ראשונה זו נועדה לעשות רושם עמוק באישיות השנייה, להקדימה. האישיות השנייה הופיעה מאוחר יותר.

אישיות שנייה זו, בהשתקעה באימגינציות של האלים, פיתחה עתה דרגה גבוהה של הבנה בכל הקשור לאדם. בהתאם לכך, היא רצתה להאריך את משך שהותה בעולם הרוח ולאסוף אימפולסים אשר יאפשרו לה לאחוז אחיזה עמוקה בגוף. למעשה, מה שקרה היה שהיא נאחזה בגוף בעוצמה רבה מדי ושקעה בו עמוק מדי.

כך, הרי לפנינו שתי תצורות שונות של גורל. בין שני חברים בבית-הספר של אפלטון, אחד נאחז אחיזה רפה מדי בגוף בהתגשמות השנייה והשני תופס אחיזה חזקה מדי. אחד אינו יכול להיכנס לגמרי לגופו; נכפה עליו להיכנס לתוכו בתקופת נעוריו, אך החוצה ממנו מיד אחר-כך והוא נאלץ להישאר מחוצה לו. זהו **הלדרין**.

השני נישא עמוק לתוך גופו עד כדי כך שהוא נכנס בעוצמה רבה מדי באיבריו וסבל ממחלות כמעט לאורך כל חייו. זהו **המרלינג**.

כך, הרי לפנינו גורלות אנושיים גדולים אשר מתפרשים לאורך עידנים והאימפולסים אשר הצמיחו את הגורלות הללו; עתה, אנו יכולים לשער כיצד אימפולסים רוחיים פועלים. כי, עלינו להציב עובדה זו בבהירות רבה בפני נפשנו: אינדיבידואליות כמו הלדרין, אשר בא מבית-הספר של אפלטון ואינו יכול להיכנס לגמרי לתוך גופו, אלא נשאר מחוצה לו, אינדיבידואליות כזו חווה בעמעום של אי-שפיות, אימפולסים אשר פועלים כהכנה לקראת מחזורי-חיים ארציים עתידיים, אימפולסים אשר מועידים אותו לגדולה. אותו דבר נכון גם ביחס לשני, רוברט המרלינג.

חולי ובריאות מופיעים באור שונה למדי כאשר ההתייחסות אליהם היא במסגרת הגורל לעומת התייחסות בגבולותיו של מחזור אחד של חיים ארציים.

אני חושב שאפשר בוודאות לומר שיראת-כבוד תעלה בלבם וברוחם של בני-אדם כאשר יתייחסו לחיים בדרך הזאת – יראת-כבוד והערצה כלפי ההתרחשויות המסתוריות אשר נוצרו על-ידי עולם הרוח. שוב ושוב, עליי להדגיש שהדברים הללו אינם נאמרים כדי לספק תשוקות עזות להתרגשות, אלא כדי להובילנו עמוק יותר ויותר לידיעה והבנה של חיי-הרוח. רק על-ידי חדירה מעמיקה זו לתוך חיי-הרוח שאפשר לפרש ולהבהיר את החיים החושיים החיצוניים של האדם.

חזרה
לתוכן
עניינים

הרצאה 5

פליאה בחיי-היומיום

נירון קיסר, רודולף נסיך הכתר

דורנאך, 27 באפריל 1924

חקרנו ספורות אשר מראות כיצד הגורל מתפתח, דוגמאות אשר יכולות לפרש ולהאיר את החיים וההיסטוריה של המין האנושי. תכליתם של מחקרים אלה הייתה להראות שאינדיבידואלים בעצמם נושאים לתקופות מאוחרות יותר של הוויית-קיום ארצית את אשר הם חוו והטמיעו בתקופות מוקדמות יותר. יוצאים לאור קשרים אשר מאפשרים לנו להבין כיצד פעולות מכריעות מסוימות של בני-אדם, שורשיהן נטועים בסיבות מוסריות אשר נוצרו על ידם במהלך עידנים.

לא רק את הסוג הזה של קשר סיבתי יכול מחקר על הקארמה למסור לנו. גם דברים רבים אחרים נעשים מובנים, שלהתבוננות חיצונית הם נראים בהתחלה מעורפלים ובלתי-מובנים. אבל, אם ברצוננו לקחת חלק בשינוי הגדול בחשיבה ובתפיסה, שיהיה חיוני בעתיד הקרוב אם החברה האנושית אמורה להתקדם ולא ליפול, מחובתנו לפתח, כדבר ראשון, חוש למה שבנסיבות רגילות נמצא מעבר לתפיסתנו והבנתנו של מה שדורש תובנה על הקשרים העמוקים יותר של הוויית-הקיום. אדם שמוצא הכול מובן, עשוי, כמובן, לא לראות צורך לדעת דבר כלשהו על סיבות אשר מונחות עמוק יותר. אבל, למצוא שהכול בעולם מובן, הינו סוג של אשליה ומצביע רק על שטחיות. למעשה, הרוב המוחלט של הדברים בעולם אינו מובן לתודעה הרגילה. להיות מסוגל לעמוד ולהשתומם אל מול הרבה כל-כך שהינו בלתי-מובן בחיי-היומיום – זוהי באמת תחילתה של שאיפה אמיתית לידיעה.

קריאה אשר יצאה לעתים קרובות כל-כך מעל במה זו היא שלאנתרופוסופים מוכרחה להיות **התלהבות** בשאיפתם, התלהבות למה שמשתמע מהאנתרופוסופיה. התלהבות זו מוכרחה להתחיל מהבנת הפלאים אשר ניצבים מולנו בחיי-היומיום. רק אז נובל לגורמים, לכוחות העמוקים יותר אשר מונחים ביסוד הוויית-הקיום סביבנו.

גישה זו של פליאה כלפי העולם הסובב יכולה לנבוע הן מהתבוננות בהיסטוריה והן מהתבוננות במה שנוכח בסביבה הקרובה ביותר. באיזו תדירות תשומת-לבנו מתעכבת על-ידי מאורעות בהיסטוריה אשר נראים שהם מציינים שהחיים האנושיים, פה ושם, איבדו כל היגיון. אכן, החיים האנושיים יאבדו משמעות אם נמקד את תשומת-לבנו במאורע אחד של ההיסטוריה ונשכח לשאול: כיצד סוגים מסוימים של דמויות

עולות ממאורע זה? מהי הצורה שהן תלבשנה בהתגשמות מאוחרת יותר?... אם שאלות כאלה לא תישאלנה, הרי שמאורעות מסוימים בהיסטוריה ייראו חסרי-משמעות לחלוטין, לא-רלוונטיים, חסרי-תכלית. הם יאבדו משמעות אם הם לא יוכלו להפוך לאימפולסים נפשיים במחזור-חיים עוקב על האדמה, למצוא את איזונם ואז להמשיך לפעול לעבר העתיד.

לבטח, יש משהו באמת לא הגיוני בתופעה של אישיות כמו זו של **נירון** הקיסר הרומי. עד כה, לא הייתה שום התייחסות לנירון קיסר בהרצאות של התנועה האנתרופוסופית.

חישבו על כל מה שההיסטוריה מספרת על נירון קיסר. אל מול אישיות כזו נראה כאילו לגלגו ובזו לחיים ללא חשש לפגיעה, כאילו הזלזול המוחלט בחיים אשר הוצג על-ידי מישהו בעמדת כוח וסמכות גדולים, לא הייתה לו השלכות. מי ששמע על מעשיו של נירון קיסר מוכרח להיות קשה-הבנה אם הוא לא מומרץ לשאול: למה הופכת נפש כזאת, אשר בזה לעולם כולו, אשר מתייחסת לחייהם של בני-אדם אחרים, אפילו לקיומה של עיר שלמה, כמשהו שהוא יכול לשחק בו? "איזה אמן הלך לאיבוד בתוכי!" הינה אמירה אשר מיוחסת לנירון קיסר והיא נראית בקו אחד עם הגישה והצביון בכללותם של רוחו. קלות-ראש מרבית, תשוקה ודחף רבי-עוצמה להרס, שהוא בעצמו מודה בהם – ולמעשה הנפש הנהנית מכל זה!

אפשר רק לחוש דחייה מהסיפור, כי ישנה כאן אישיות אשר זורעת הרס. נכפה עלינו לשאול: למה הופכת נפש כזאת?

עתה, מוכרחים אנו להיות ברורים בנקודה הבאה: כל מה שמושלך, כביכול, על העולם, משתקף חזרה בחיים בין מוות ולידה חדשה, ומושלך חזרה על הנפש אשר הייתה אחראית להרס. מאות ספורות אחר-כך, רוצה לומר זמן קצר באופן יחסי לאחר מכן, נירון קיסר הופיע שוב בעולם בצורה לא-חשובה של קיום. במהלך התגשמות זו, נוצר איזון מסוים ביחס לשיגעון להרס, להתלהבות להרס שעליהם התענג כשליט, פשוט מתוך דחף פנימי. באותו מחזור-חיים על האדמה, משהו מזה התאזן, כי אותו אינדיבידואל היה עתה בעמדה שבה נכפה עליו לזרוע הרס; הוא היה בעמדה משנית, אשר פועל תחת פקודות. עתה, הנפש הייתה צריכה להבין את התחושה כאשר מעשים **אינם** נעשים מרצון חופשי בעודו נמצא בעמדת כוח גדולה ביותר.

נושאים מהסוג הזה מוכרחים להיחקר באופן אובייקטיבי למדי ולהימנע מכל רגשנות – זה חיוני ביותר. בהיבט מסוים, גורל כזה מעורר רחמים – כי, להיות אכזרי כמו נירון קיסר, להיות בעל שיגעון להרס גדול כשלו, הינו, ככלות הכול, גורל. אין שום צורך בשנאה או גינוי; יתר על כן, גישה כזו תמנע מהאדם לחוות את כל אשר נדרש כדי להבין את ההתפתחויות הבאות. תובנה על הדברים שדובר עליהם כאן, אפשרית רק כאשר צופים בהם באופן אובייקטיבי, כאשר לא מועלה שום שיפוט עוין, כי אז הגורל האנושי מובן באמת. דברים מתמסרים מעצמם באופן ברור למדי, בהינתן שלאדם יש את הכושר להבינם... שגורל זה של נירון קיסר הופיע בפניי באופן חי בהזדמנות אחת, אפשר לייחס למה שנראה כיד-המקרה – אך זו הייתה יד המקרה רק למראית-עין.

יום אחד, כאשר התרחש מאורע נורא, מאורע שעליו אדבר בעוד רגע והייתה לו השפעה מערערת בכל האזור הנוגע בדבר, קרה שביקרתי לעתים קרובות אדם אשר מוזכר באוטוביוגרפיה שלי: קרל יוליוס שרואר. כאשר הגעתי, מצאתיו מזועזע עמוקות ממה שקרה. המילה 'נירון' יצאה מבין שפתיו – לכאורה, בלי שום סיבה – כאילו פרצה מהמעמקים החשוכים של הרוח. לכל ההופעות, המילה יצאה משום מקום. אך, מאוחר יותר, התברר שבמציאות, הרישומים האקאשיים השמיעו קולם דרך שפתיים אנושיות. המאורע שאליו אני מתייחס היה המאורע הבא. –

על נסיך הכתר האוסטרי תמיד הרעיפו שבחים כאישיות מבריקה, והיו תקוות גדולות ביחס לתקופה שבה יעלה לכס-המלוכה. אף על פי שסוגים שונים של דברים היו ידועים על התנהגותו של רודולף נסיך הכתר, הם התקבלו כמעט באופן בלתי-נמנע במקרה של אדם בדרגה גבוהה שכזו; איש לא חלם לרגע שהדברים אשר נאמרו אודותיו עשויים להוביל למאבקים רציניים וטרגיים כלשהם. לכן, היה זה הלם מוחץ כאשר נודע ב-וינה שרודולף נסיך הכתר מצא את מותו בנסיבות מסתוריות סמוך למנזר הצלב-הקדוש, מחוץ לבאדן, שליד וינה. בהדרגה, נחשפו פרטים ובהתחלה דובר על 'תאונה קטלנית' – אכן, כך הוכרז באופן רשמי. אז, לאחר ההכרזה הרשמית, נודע שנסיך הכתר יצא אל בקתת הציד שלו בליוויה של הרוזנת וטסרה ושם שניהם מצאו את מותם.

הפרטים ידועים היטב כך שאין שום צורך לתארם כאן. מה שנודע לאחר מכן, לא אפשר לאיש שהתוודע לנסיבות, להטיל ספק שזה היה מקרה של התאבדות. כי, מה שקרה בהתחלה היה שלאחר ההכרזה הרשמית על התאונה הקטלנית, ראש ממשלת הונגריה, קלמן טיסה, הסתייג מהגרסה הזאת וקיבל מקיסר אוסטריה את ההבטחה שטענה שגויה זו לא תישאר תקפה. ראש הממשלה ההונגרי סרב להיות אחראי על הכרזת ההכרזה הזאת לבני עמו והוא היה תקיף מאוד בסירובו. מלבד זאת, בצוות הרפואי היה אדם שהיה אחד מהרופאים האמיצים ביותר ב-וינה באותה תקופה והיה אמור לסייע בנתיחה שלאחר המוות; איש זה אמר שלא יחתום על שום מסמך שלא יהיה תואם לעובדות האובייקטיביות.

ובכן, העובדות האובייקטיביות הצביעו בבירור על התאבדות; זה התקבל באופן רשמי וההכרזה הקודמת תוקנה. ואם לא היו שום נסיבות אחרות מלבד קבלת ההתאבדות על-ידי משפחה שהינה קתולית נלהבת כמו זו של הקיסר האוסטרי, עובדה זו לבדה הייתה מונעת את הטלת הספק הקטן ביותר.

מי שיכול לשפוט את העובדות באופן אובייקטיבי לא יחשוב להטיל בהן ספק, אבל ישנה שאלה אחת מובנת מאליה: כיצד היה אפשרי שאדם בעל עתיד מזהיר כזה יפנה להתאבדות כאשר התייצב אל מול נסיבות, שבעמדתו היו יכולות בקלות להישאר מוסתרות? כמובן, לא הייתה שום סיבה אובייקטיבית לכך שנסיך כתר יתאבד בגלל פרשת אהבים – אני מתכוון לכך שלא הייתה שום סיבה אובייקטיבית שאפשר לייחסה לנסיבות חיצוניות.

לא הייתה שום סיבה אובייקטיבית לפעולה כזאת, אך העובדה הייתה שיורש זה של כתר-המלוכה, מצא את החיים חסרי-ערך לחלוטין – הלך-רוח שהיה לו, כמובן, בסיס פסיכו-פתולוגי. את הדבר הזה לכשעצמו יש להבין, כי מצב פתולוגי של הנפש גם קשור לגורל. והעובדה היסודית כאן היא שמי שעתיד מזהיר אותת לו על בואו, מצא את החיים חסרי-ערך לחלוטין.

ידידיי היקרים, זוהי אחת מאותן תופעות בחיים אשר נראות כאלה שאין להן הסבר. ולמרות כל מה שנכתב או נאמר על הפרשה כולה, שיפוט נכון יכול להיעשות רק על-ידי מי שאומר לעצמו: מחזור יחיד זה של חיים, מחזור חיים זה של רודולף נסיך הכתר של אוסטריה, אינו מספק שום רמז להתאבדות או לסיבות של הלך-הרוח הפתולוגי הקודם; משהו אחר מוכרח להיות מונח ביסוד הדבר.

עתה, אם תדמו לעצמכם את נפשו של נירון קיסר, אשר חוותה את אשר תיארתי ומסרתי באריכות על אותו יורש לכתר-המלוכה אשר מחסל את עצמו, אשר כופה את התוצאות על-ידי התאבדות... אז, המערך כולו משתנה. בתוך הנפש, קיימת נטייה שמקורה במחזורים קודמים של חיים ארציים; בתקופה בין מוות ולידה-מחדש, הנפש קולטת בראייה ישירה שדבר לא נבע ממנה מלבד כוחות של הרס – עתה, 'ההיפוך הגדול', כך אכנה אותו, היה צריך להיחוות.

כיצד הוא נחווה? – חיים אשר שופעים דברים בעלי ערך חיצוני, משתקפים באופן פנימי בדרך כזו שמי שנושא אותם, מתייחס אליהם כחסרי-ערך לחלוטין ומתאבד. הנפש נעשית חולה, מטורפת-למחצה, מחפשת אחר הסתבכות חיצונית בפרשת האהבים וכן הלאה. אבל, הדברים האלה הם רק תוצאות של שאיפת הנפש, כביכול, להכווין עליה את כל החיצים שבעבר כוונו על העולם. אז, כאשר יש לנו תובנה על הקשרים הללו, אנו קולטים את התגלותה של טרגדיה מוחצת, אבל לכל זה טרגדיה מוצדקת, צודקת. שתי התמונות מתואמות.

כפי שאמרתי לעתים כה קרובות, אלה הפרטים המונחים ביסוד הדבר אשר מאפשרים מחקר ממשי בתחומים כאלה. גורמים רבים בחיים מוכרחים לפעול כאן יחד.

אמרתי לכם שכאשר מאורע מערער זה בדיוק התרחש, הייתי בדרכי לשרואר. המאורע עצמו לא היה סיבת ביקורי. הזדמן לי להיות בדרכי אליו והוא היה האדם הראשון שעמו שוחחתי על הנושא. הוא אמר: "נירון קיסר!..." – משום מקום ולא יכולתי להימנע מלשאול את עצמי: מדוע הוא חושב על נירון קיסר בדיוק ברגע זה? למעשה, הוא פתח בשיחה תוך אזכור שמו של נירון קיסר. אז, זה הדהים אותי. אבל, ההשפעה המערערת הייתה גדולה ביותר לאור הנסיבות המיוחדות שבהן המילה 'נירון' נאמרה. יומיים קודם לכן – כל זה היה נחלת הכלל – התקיים נשף בביתו של הנסיך רוס, אז שגריר גרמניה ב-וינה. נסיך הכתר האוסטרי נכח וגם שרואר והאחרון ראה כיצד נסיך הכתר התנהג באותו אירוע – יומיים לפני האסון. ההתנהגות המוזרה בנשף, ההתאבדות יומיים מאוחר יותר, הכול תואר באופן דרמטי על-ידי שרואר – כל זה, בהקשר עם הבעת השם 'נירון', גרם לאדם להבין שהיו סיבות טובות להמשך החקירה.

עתה, מדוע עוקב אני לעתים קרובות אחר דברים אשר יצאו מפיו של שרואר? זה לא היה שפשוט לקחתי כל דבר שהוא אמר כמצביע, כי הוא, כמובן, לא ידע דבר על נושאים כאלה. אך, דברים רבים שהוא אמר, במיוחד אלה אשר נראו כאילו נאמרו משום מקום, היו משמעותיים עבורי, בגלל משהו שפעם יצא לאור בדרך מוזרה.

שיחה שקיימתי בהזדמנות אחת עם שרואר, הובילה לנושא הפרנולוגיה. לא באופן היתולי, אלא עם הרצינות שבה היה רגיל לדבר על דברים כאלה, בהשתמשו בהדרת-כבוד בשפה, אפילו בנושאים יומיומיים. שרואר אמר לי: "גם אני נבדקתי פעם על-ידי פרנולוג. הוא מישש את ראשי כולו וגילה שם בליטה שעליה אמר: "הנה התיאוסוף שבך." זיכרו שזה היה בשנות השמונים של המאה הקודמת, כאשר עדיין לא דובר כלל על אנתרופוסופיה. היה זה שרואר, לא אני, אשר נבדק על-ידי הפרנולוג שאמר :"הנה התיאוסוף שבך." עתה כלפי חוץ, שרואר היה רחוק מלהיות תיאוסוף – האוטוביוגרפיה שלי מבהירה זאת פעמים רבות. אבל, זה קרה רק כאשר הוא דיבר על דברים בלי מניע ברור שאמירותיו היו לפעמים משמעותיות באופן עמוק. כך, נראה שהיה קשר מסוים בין אמירת המילה 'נירון' והאישור החיצוני של נטייתו לתיאוסופיה. זה מה שהפך אותו לאישיות שלאמירותיו הספונטניות רצוי היה לשים לב.

כך, מחקר על גורלו של נירון, שפך אור על גורלו של מאיירלינג והתגלה שבאישיותו של רודולף נסיך הכתר האוסטרי, עסקו למעשה בנפשו של נירון.

מחקר זה – אשר דרש זמן רב, כי בנושאים מהסוג הזה מוכרחים להיות זהירים מאוד – הציב בפניי קשיים מיוחדים, כי הופניתי ללא הרף מעצם העובדה שסוגים שונים של בני-אדם – אתם יכולים להאמין בזה או לא – טענו בעקשנות קנאית שהם עצמם היו נירון! כך, מלכתחילה דובר על לחימה בכוח הסובייקטיבי אשר נבע מאלה שטענו שהם נירונ-ים אשר נולדו מחדש. אדם היה צריך לעבור סוג של סבך-שיחים.

אך, מה שאני אומר לכם עתה, ידידיי היקרים, חשוב הרבה יותר, מפני שהוא קשור לתופעה היסטורית, כלומר **נירון עצמו**. ולהבין את המשך ההתפתחות, חשוב הרבה יותר מאשר להבין, הבה נאמר, את האסון הממשי במאיירלינג. לעת עתה, אנו רואים כיצד דברים שמלכתחילה עוררו אימה וזעם – כפי שעושים חייו של נירון – מתקיימים על-פי צדק עולמי מושלם; אנו רואים כיצד צדק עולמי זה מתגשם וכיצד הרע חוזר, אך בדרך כזו שהאינדיבידואל עצמו מעורב ביצירת איזון. – זה מה שמדהים כל-כך ביחס לקארמה.

הרבה יותר יכול להתבהר כאשר רע כזה מתאזן במהלכם של מחזורי-חיים ארציים מסוימים. במקרה זה, האיזון יושלם כמעט במלואו, כי תבינו כמה קרוב המימוש כבול למעשה המפצה. פשוט חישבו על כך... חיים אשר רואים את עצמם כחסרי-ערך, חסרי-ערך במידה כזו שאימפריה שלמה (אז, אוסטריה הייתה אימפריה גדולה) ושלטונה, ננטשים! ההתאבדות בנסיבות כאלו נושאת את התוצאה שיש לחוותה לאחר

המוות בראייה רוחית ישירה. זוהי ההגשמה, אם כי ההגשמה הנוראית של מה שאפשר לכנותו הצדק המוסרי של הגורל, איזון הרע.

אך, מצד שני, כאשר אנו מניחים הכול בצד, בנירון היה כוח עצום – כוח שאל לה לאנושות לאבדו. כמובן, כוח זה מוכרח להיטהר ודיברנו על ההיטהרות. אם היא הוגשמה, נפש כזו תישא את כוחותיה לתקופות מאוחרות יותר של הוויית-הקיום של האדמה עם השפעות מיטיבות. אם נבין את הקארמה כפיצוי מוסרי, לעולם לא ניכשל לראות כיצד היא בוחנת את הישות האנושית, מעמידה אותה במבחן גם כאשר היא תופסת את מקומה בחיים בדרך כזו אשר מזעזעת אותנו. הפיצוי הצודק נגרם, אך הכוחות האנושיים לא הולכים לאיבוד. מה שבוצע במחזור-חיים אחד, עשוי, בנסיבות מסוימות ובהינתן שהצדק המוסרי פעל, לעבור טרנספורמציה לכדי כוח למען הטוב. זוהי הסיבה לכך שגורל כמו זה שתואר היום מרגש באופן עמוק.

דברים אלו מביאים אותנו להתייחסות לטוב ורע, לאורה של הקארמה: טוב ורע, מזל טוב ומזל רע, שמחה וצער – כפי שהאדם חווה אותם, פורצים, קורנים, לתוך חייו האינדיבידואליים.

ביחס לתפיסת סיטואציה מוסרית של אדם, הייתה רגישות גדולה הרבה יותר בתקופות מוקדמות יותר של ההיסטוריה ממה שאפשר לגלות באנושות המודרנית. בני-אדם מהעידן הנוכחי אינם באמת רגישים לשאלת הגורל. עתה ושוב, כמובן, אדם נתקל במישהו שיש לו מושג קל על הופעתו של הגורל; אך, הבנה אמיתית של שאלותיו אפוף בחשיכה גדולה ובמבוכה רבה בתרבותנו המודרנית אשר מתייחסת למחזור יחיד של חיים ארציים כמשהו שלם בתוך עצמו. דברים קורים – וזה הכול. אסון אשר עולה בגורלו של אדם מקבל פירוש, אבל לא באמת בוחנים אותו בחשיבה. זהו באופן מובהק המקרה כאשר דרך משהו אשר נראה כמו יד-המקרה, אדם שלכל הדעות הינו טוב ביסודו ולא ביצע שום דבר רע, או שהוא נכחד, או אולי לא נכחד אבל עליו לסבול סבל נוראי בגלל איזושהי פציעה או גורם אחר. לא מוקדשת שום חשיבה לסיבה שגורל כזה צריך להתערב בדרך זו בחיים תמימים לכאורה

האנושות לא תמיד הייתה כה טיפשה וחסרת-רגישות ביחס לשאלת הגורל. אין צורך שנרחיק מאוד לאחור בזמן כדי לגלות שמכות גורל הורגשו ככאלה אשר הכו מעולמות אחרים – אפילו הגורל שאדם הביא על עצמו.

מהו ההסבר לכך? ההסבר הוא שבזמנים מוקדמים יותר, בני-אדם לא היו רק מחוננים בראייה רוחית אינסטינקטיבית, אלא גם כאשר ראייה זו דעכה, פירותיה עדיין נשמרו במסורות; יתר על כן, מצבים והרגלים חיצוניים לא הפיקו השקפת-עולם שטחית ונדושה כמו זו אשר שולטת כיום בעידן המטריאליזם. בימינו, יש הרבה דיבורים על הנזק שחשיבה מטריאליסטית-טבעית טהורה גורמת אשר נעשתה אוניברסלית ואפילו הזדחלה לתוך עקרונות-הדת השונים – כי, גם הדתות נעשו מטריאליסטיות. אין שום תחום שבו התרבות החיצונית חפצה בכנות לדעת משהו על עולם הרוח ואף על פי שבני-אדם מדברים בתיאוריות על

הצורך להיאבק במגמה זו, מאבק תיאורטי נגד אידיאות מטריאליסטיות, משיג מעט מאוד. הנקודה של חשיבות בולטת היא שבגלל תפיסת-העולם אשר הובילה בני-אדם לחירות, ותמשיך בכך, ואשר מהווה תקופת-מעבר בהיסטוריה של האבולוציה האנושית – בגלל תפיסה זו של העולם, אמצעי מסוים לריפוי אשר היה נגיש בתקופות מוקדמות יותר להתבוננות חושית-חיצונית, אבד.

במאות המוקדמות של התרבות היוונית – למעשה, כך היה במשך זמן ניכר – בני-אדם ראו בטבע סביבם את עולם התופעות החיצוני. היווני, וגם האדם המודרני, התבוננו בטבע. אמת, היווני ראה את הטבע בהיבט דווקא שונה, כי החושים עצמם התפתחו – אך, זו אינה הנקודה כאן. ליווני הייתה תרופה אשר פעלה נגד הנזק האורגני אשר נגרם לאדם כאשר הוא רק מתבונן בטבע. לא רק שאנו נעשים רחקי-רואי מבחינה פיזיולוגית כתוצאה מזה שהתבוננו בטבע באופן קבוע, אלא הדבר נותן לנפשנו תצורה מסוימת. בעודה מתבוננת בטבע, הנפש נוכחת לדעת באופן פנימי שלא כל דרישותיה של הראייה מסופקות. דרישות בלתי-מסופקות של הראייה, ממשיכות להתקיים. זה נכון לגבי תהליך התפיסה באופן כללי – שמיעה, תחושה וכן הלאה. יסודות מסוימים בתהליך התפיסה נשארים בלתי-מסופקים כאשר אנו מתבוננים בטבע. זה פחות או יותר כמו אם אדם מתדרדר מבחינה פיזית. אך, כאשר הוא רק מתבונן בטבע, כושר-התפיסה בחיי-הנפש שלו מתדרדר. הוא מקבל סוג של 'צריכה' של נפש בעולם החושים שלו. דברים אלו היו ידועים בחכמת המיסטריות העתיקות.

אבל, היה גם ידוע כיצד אפשר לפעול נגד 'צריכה' זו בחיי-הנפש. היה ידוע שארכיטקטורת המקדש שבו בני-אדם ראו את שיווי-המשקל בין משקל אשר מושך כלפי מטה ותמיכה כלפי מעלה, או כאשר, כמו במזרח, הם ראו צורות אשר היו באמת דגמים גמישים של כוחות מוסריים, כאשר הם התבוננו בצורות הארכיטקטוניות אשר עמדו בפני מבטם ובפני תהליך התפיסה כולו, או חוו את היסוד המוזיקלי בצורות הללו – היה ידוע שכאן נמצאת התרופה נגד הצריכה אשר מופיעה בפני החושים כאשר הם רק התבוננו בטבע. כאשר היווני הובל למקדש שלו, שבו ראה את העמודים, מעליהם הכרכוב, ההרכב הפנימי והדינמיות שלו כולה, אז מבטו היה תחום ושלם. כאשר אדם מתבונן בטבע, מבטו אינו באמת יותר מאשר נעיצת-מבט אשר מתפשטת לאינסוף, לא מגיעה לעולם לסוף. אבל, המבט תחום ושלם כאשר אדם עומד מול יצירה של ארכיטקטורה נפלאה אשר נוצרה במטרה לבלום את הראייה, כדי להצילה מהשפעתו של הטבע. הרי לכם מאפיין אחד של החיים בימי-קדם; לכידה זו של המבט החיצוני.

שוב, כאשר אדם מפנה כיום את מבטו פנימה, הוא אינו חודר את הגרעין הפנימי ביותר של ישותו. אם הוא מתרגל ידיעה-עצמית, מה שהוא קולט הוא ערב-רב גועש של רגשות ורשמים חיצוניים מסוגים שונים, בלי שהם ברורים או מוגדרים. הוא אינו יכול לתפוס את עצמו באופן פנימי; חסר לו הכוח לתפוס את המציאות הפנימית הזאת באימגינציות, בתמונות – כפי שמוכרח הוא לעשות לפני שתהיה לו גישה ממשית כלשהי לגרעין הפנימי ביותר של ישותו.

זהו המקום שבו פולחנים וטקסים גולמו ביראת-כבוד לפני שבני-האדם התחילו לפעול. כל דבר שהינו מטבע של פולחנים וטקסים, לא טקסים חיצוניים, אלא **הבנת העולם בהיותה מבוטאת בדימויים ותמונות**, מוביל את האדם אל ישותו הפנימית ביותר. כל עוד הוא שואף לידיעה-עצמית עם אידיאות ומושגים מופשטים, דבר לא נרכש. אך, כאשר הוא חודר את ישותו הפנימית ביותר בתמונות אשר מספקות הגדרה מוחשית להתנסויות של הנפש, אז הוא יגשים את מטרתו. הגרעין הפנימי ביותר של ישותו ייכנס לשדה-תפיסתו.

כמה פעמים אמרתי שהאדם מוכרח למדוט ב**תמונות**, ב**דימויים**. עסקנו בזה באריכות רבה, אפילו בהרצאות פומביות.

כך, בהסתכלות באדם בעבר, אנו מגלים בצד אחד שהמבט וההתרשמות שלו, בהיותם מופנים כלפי חוץ, הם כביכול מתוחמים, נבלמים, על-ידי צורות ארכיטקטוניות; מצד שני, מבטו אשר מופנה פנימה מתוחם ומוחזק חזק על-ידי כך שהוא מדמה את חיי-הנפש שלו; זה יכול להיות מוצג בפניו באמצעות דימויים של פולחנים וטקסים.

לכן, מצד אחד ישנה הירידה לתוך הישות הפנימית ביותר; מצד שני, המבט כלפי חוץ מאיר את הצורות אשר מוצגות בארכיטקטורה מקודשת. בכך, מוגשם איחוד מסוים. בין מה שמתעורר לחיים בפנים ומה שהמבט מופנה אליו, קיים תחום-ביניים, בלתי ניתן לתפיסה על-ידי האדם בתודעתו היומיומית מפני שמבטו כלפי חוץ לא נלכד על-ידי צורות ארכיטקטוניות אשר נולדות מידיעה פנימית עמוקה, וכן מבטו פנימה מקבל הגדרה עם תמונות ואימגינציות. אבל, קיים תחום-הביניים הזה... אם תתנו **לזה** לפעול בחייכם. אם תסתובבו עם ידיעה-עצמית פנימית אשר מועמקת על-ידי אימגינציה ועם התרשמויות חושיות אשר נעשות שלמות ומלאות על-ידי צורות אשר נוצרו והתקבלו בהשראה בהבנה ממשית של טבעו של האדם... אז, תחושתכם ביחס למכות-גורל תהיה זהה לזו אשר הייתה בימי-קדם. על-ידי טיפוח התחום אשר משתרע בין ההתנסות של צורה ארכיטקטונית אמיתית וההתנסות של דימויים סמליים אמיתיים לאורך הנתיב פנימה, האדם נעשה רגיש למכות-גורל. הוא מרגיש שמה שעולה בגורלו מגיע אליו ממחזורי-חיים קודמים על האדמה.

שוב, זוהי הקדמה למחקרים שנערוך ואשר יכללו התייחסות לטוב ולרע בהקשר עם הקארמה.

אך, מה שהינו בעל חשיבות ניכרת הוא שבתנועה האנתרופוסופית תתקיים חשיבה נכונה. הארכיטקטורה אשר הגשימה את צורכי האדם המודרני, אשר הייתה מסוגלת ללכוד את מבטו של האדם בדרך הנכונה ואשר הובילה לתפיסה נטורליסטית שמכסה ומחשיכה בהדרגה את ראיית הקארמה לכדי ראייה ממשית – ארכיטקטורה זו התקיימה פעם בצורה מסוימת. העובדה שמחשבות אנתרופוסופיות בוטאו ברקע של אותן צורות, הציתה את הראייה הפנימית. בין היבטיו האחרים, בניין הגיתהאנום, עם הדרך שבה האנתרופוסופיה הייתה מתפתחת בו, היה לכשעצמו הדרכה לראיית הקארמה. זהו הדבר שיש להכניס לתרבות המודרנית: הדרכה לקראת ראיית הקארמה.

אך, למותר לציין, היה זה האינטרס של אלה אשר מתנגדים למה שמוכרח לחדור עתה את התרבות, שבניין כזה ייפול טרף ללהבות... גם שם אפשר לראות קשרים עמוקים יותר. אבל, הבה נקווה שצורות אשר מעוררות ראייה של הקארמה, תתייצבנה שוב בפנינו, באותו מקום.

אלו הדברים שרציתי לומר לסיכום היום, כאשר חברים רבים כל-כך מארצות אחרות, עדיין נמצאים אתנו לאחר כנס חג-הפסחא שלנו.

חלק 2

הקארמה בחיים האנושיים

חזרה
לתוכן
עניינים

הרצאה 6

חקר הקארמה וחיי-המוסר

דורנאך, 4 במאי 1924

התייחסנו לסדרה של קשרים קארמתיים בהתפתחות ההיסטורית של המין האנושי וראינו כיצד קשר זה או אחר זורם ממחזור אחד של חיים ארציים למחזור אחר. עתה, נעבור להתייחסות לקשרים קארמתיים מנקודת-מבט חדשה ותגלו שזוהי נקודת-מבט אשר חודרת באופן ישיר יותר את החיים. כי, לחקר הקארמה יש ערך ממשי רק כאשר הוא זורם לתוך המאפיין המוסרי של חיינו, לתוך הלך-הנפש ורוח-הדברים של חיינו ונפשנו; כך, בתופסנו את מקומנו בעולם כישויות אנוש, אנו יכולים לחוות באמצעות מחקר הקארמה, המרצה וכן העמקה של חיינו. לחיינו יש חידות רבות ותהיה זו טעות להתייחס לכולן כבלתי-פתירות. אם אלה היו פני הדברים, האדם היה נעקר בהדרגה מישותו האמיתית. אם חידות טבעו של האדם היו אמורות להישאר לא-ידועות לו, היה עליו לעבור את הוויית-הקיום כמו ישות לא-מודעת. אך, משימתו של האדם היא להתפתח ולהיעשות עוד ועוד מודע. את זה הוא יוכל לעשות רק כאשר הוא ילמד לחדור בדרגה מסוימת של תובנה את כל מה שקשור אליו, כל מה שקשור לנפשו ולרוחו.

היות שהקארמה מהווה חלק מחיינו והוויית-קיומנו בכללותם, מובן מאליו שמחקר על הקארמה הינו מחקר אשר עוסק בעצם היסודות של החיים האנושיים. אף-על-פי-כן, קשה לנו מאוד בתודעתנו הנוכחית, לקחת על עצמנו מחקר של קארמה ביישומו הישיר בחיים. כי, מחקר מתאים כלשהו על פעילות הקארמה בחיים הממשיים, בחיים שבהם אנו עצמנו שקועים, דורש השקפה אובייקטיבית הרבה יותר מזו שאפשרית לסוג התודעה אשר נובעת מהתנאים הנוכחיים של החיים והחינוך. במצבים הללו, יש הרבה אשר **מסתיר** קשרים קארמתיים, עושה אותם בלתי-נראים; זוהי הסיבה לכך שאותם דברים אשר היו עושים את החיים מובנים מנקודת-מבטם של הקארמה והגורל, קשה בצורה יוצאת דופן להתבונן בהם.

האדם בימינו נוטה מעט מאוד להתנתק מישותו שלו ולהתמסר כולו לאיזושהי ישות או איזשהו אובייקט. האדם המודרני חי בעוצמה רבה בתוך עצמו. הדבר המוזר הוא שכאשר הוא שואף לרוח, כאשר הוא קולט לתוכו את הרוחי, הוא נמצא בסכנה גדולה יותר לחיות עוד יותר בתוך עצמו! כי, מה מגלים אנו כאשר מישהו מתחיל לחדור באופן עמוק יותר בחיים האנתרופוסופיים? רבים אלה שבמהלך חייהם הגיעו לתנועה האנתרופוסופית, יהיו מסוגלים לומר לעצמם: כל עוד חייתי בעולם החיצוני היו לי קשרים אלו ואחרים עם החיים; הם קלטו אותי לתוכם ואני קיבלתי אותם כמשתייכים לי באופן אינטימי. הערכתי דבר זה או אחר; האמנתי שדבר זה או אחר היה נחוץ כדי לחיות. יתר על כן, היו לי חברים שעמם קיימתי שיחות

אינטימיות על-סמך ההרגלים והנסיבות של חיי-היומיום. אז, הגיע הזמן שבו ייסדתי את האנתרופוסופיה. מאותו רגע, הרבה בחיי נעצר. מיד עברתי מהקשרים הישנים הרבים או לכל הפחות שאין להם עוד עבורי את אותו ערך. דברים רבים שנהניתי לעשות, נעשו דוחים עבורי; איני יכול להתייחס עוד אליהם כדברים שעמם ברצוני להישאר קשור.

ואם, לאחר שאדם התחיל לחשוב על המחשבות הללו, הוא מרחיק מעט יותר את חשיבתו ומנסה לגלות מהו הדבר אשר תפס את מקומם של הדברים הללו, הוא מהר מאוד יגלה שאנוכיותו לא פחתה. איני אומר זאת בתוכחה, לא, אף לא בצללית קלושה של תוכחה; ברצוני רק לציין זאת כעובדה שכל אדם בהחלט מסוגל לבדוק בעצמו. למעשה, אנוכיותו התגברה; הוא שם לב הרבה יותר לדרך המיוחדת שבה הוא עצמו בנוי. הוא שואל יותר מאשר שאל קודם: "מהו סוג הרושם ששכני עושה עליי?" קודם לכן, הוא היה רגיל להתייחס לפעולותיו של אדם אחר פחות או יותר כמובנות מאליהן. עתה, הוא שואל על הרושם שהם עשו עליו. או, שוב, יתכן שהוא הוצב באיזשהו קשר בחיים אשר נראה מספק למדי. הוא מימש את חובותיו וכן הלאה. **עתה**, חובותיו מעוררות את דחייתו; הוא היה רוצה להתנתק מהן מפני שהוא חש שהן אינן רוחיות וכן הלאה, במידה מספקת.

לכן, שאיפה רוחית זו באנתרופוסופיה עשויה להוביל בקלות רבה לסוג של אנוכיות; אדם נוטה לייחס לעצמו חשיבות רבה יותר מזו שהוא ייחס לעצמו קודם.

אבל, הכול מתבסס על העובדה שבמקרה כזה, לא הייתה שום **התרחבות של התעניינות** בעולם החיצוני; להיפך, ההתעניינות נהדפה לאחור. לעתים קרובות, הצבעתי על כך שאדם אשר מתפתח בדרך אמיתית ונכונה בחיים האנתרופוסופיים, לא מתעניין **פחות** בחיים החיצוניים; הוא דווקא, בגלל האנתרופוסופיה שלו, מתעניין בהם הרבה יותר. כל מה שקיים מחוצה לו מתחיל להיות מעניין הרבה יותר עבורו מאשר קודם; יש לו ערך גדול הרבה יותר עבורו. ברם, לשם כך, מן ההכרח שהוא לא ייסוג מהחיים החיצוניים, אלא דווקא יקלוט את הרוחניות שבהם.

כמובן, משמעות הדבר היא שדברים מסוימים מתחילים להתגלות בישויות אנוש אחרות שקודם לא שמנו אליהם לב. אך אז, מוכרח להיות לנו האומץ לשים לב לדברים הללו ולא להתעלם מהם. עבור התייחסות לחיים מנקודת-מבטה של הקארמה, בהחלט נחוץ שנרכוש במידה מסוימת את הכוח לצאת מתוך עצמנו ולהיכנס לתוך האדם האחר.

מובן מאליו, קשה באופן מיוחד כאשר האדם האחר הופך לאמצעי לביצוע התאמות קארמתיות בחיים שאינן נעימות לנו ויתכן אפילו כואבות! אבל, אם לא נוכל לצאת מתוך עצמנו, אפילו בנושאים לא-נעימים וכואבים לנו, לא יתאפשר שום מחקר אמיתי ותקף על הקארמה. כי, הבה נזכיר לעצמנו: – מהם התנאים אשר מוכרחים להתקיים בעולם כדי שהקארמה תתהווה?

כל אחד מאתנו מוצב בחיים אנושיים מסוימים. במהלכם, אנו פועלים, חושבים ומרגישים בדרך זו או אחרת. אנו יוצרים קשרים מסוימים עם ישויות אנוש אחרות ובמסגרת הקשרים הללו, דברים קורים. אנו חושבים, מרגישים, רוצים ועושים דברים אשר דורשים התאמה קארמתית. אנו יוצרים קשרים עם בני-אדם אחרים ושוב קורים דברים אשר דורשים התאמה קארמתית. מנקודת-מבט זו, נסו לסקור מחזור אחד של חיים ארציים ואז שימו לב כיצד בסופם אדם חוצה את שער המוות לעבר עולם הרוח. עתה, הוא חי בעולם הרוח. בעולם הרוח, התנאים אינם זהים לתנאים בעולם הפיזי. בעולם הפיזי, אתם נמצאים מחוץ לאדם האחר. אתם ניצבים מחוץ לאותם בני-אדם שעמם אתם נמצאים בקשר הדוק. ביניכם והאדם האחר יש לכל הפחות אוויר ולכל אחד יש את עורו שלו! כך, כאשר מתקרבים לאדם האחר קרוב עד כדי כך שתוכלו במידה מסוימת לשמור על עצמכם בתוככם. ברם, מצב זה אינו אפשרי עוד לאחר שחציתם את שער המוות ואתם שוכנים בעולם הרוח. הבה ניקח מקרה טיפוסי. עשיתם לאדם אחר משהו אשר דורש פיצוי קארמתי. אתם ממשיכים לחיות עמו לאחר ששניכם חציתם את שער המוות. אז, אתם חיים **בתוך האדם האחר**; ואין זה בכוח רצונכם הטוב או שלמותכם הפנימית, אלא הדבר נכפה עליכם, אם רשאי אני לנסח זאת כך.

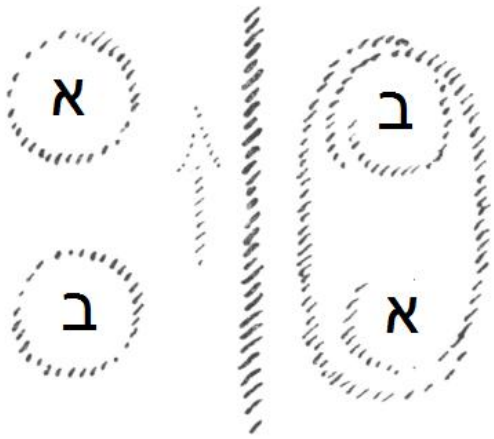

נניח ש-א' ו-ב' חוצים את שער המוות. לאחר מכן, הם נמצאים בעולם הרוח. בעולם הרוח, הם מתעמתים זה מול זה. עם זאת, בעוד שכאן ב' חי בתוך עצמו ו-א' חי בתוך עצמו, הרי שלאחר המוות, א' חי בתוך ב' וגם בתוך עצמו, ו-ב' חי בתוך א' וגם בתוך עצמו. בעולם הרוח, בני-אדם חיים לגמרי זה בתוך זה ובעשותם זאת הם מוחזקים על-ידי הכוחות שהם אגרו במהלך חייהם על האדמה. לאחר המוות, איננו יוצרים קשרים עם כל סוג של בני-אדם; אנו יוצרים קשר עם אלה שעמם כבר יצרנו קשר לטוב ולרע. בקשרים הללו אשר גורמים לכך שאנו חיים לא רק בתוכנו, אלא בתוך האחר. עתה, דמיינו לעצמכם שעשיתם משהו לאדם אחר – או, הבה נאמר, ב' פעל כלפי א' בדרך אשר דורשת פיצוי קארמתי. כאשר ב' חוצה את שער המוות, אז לאחר המוות, במעבר בעולם בין מוות ולידה חדשה, הוא חי בתוך א'. הוא חווה, בתוך א' את מה שהוא עשה ל-א'. ובעודו חי מחוץ לעצמו, הוא דואג לכך שהפיצוי הקארמתי יתממש. כך, כל מה שאמור לעבור כפיצוי קארמתי במהלך החיים הארציים הבאים, אתם גורמים בעצמכם בכך שאתם

חיים בתוך האדם האחר. רק בירידה לעולם הפיזי ש-א' הופך את מה שהכנסתם בו, **למעשה שלו עצמו**. בחיים הארציים הבאים, הוא יפגוש אתכם עם מה שרציתם באמת לגרום לעצמכם דרכו.

לכן, בחיים הארציים הבאים, כאשר משהו ייגרם לי על-ידי אדם אחר כפיצוי קארמתי, זה יקרה מפני שהנחתי זאת בתוכו במהלך הזמן שהו חייתי בתוכו בין מוות ולידה חדשה. באותו זמן, זה לא היה המעשה שלו; זה הופך למעשה שלו רק בעודו יורד שוב לחיים ארציים. כך, התנאים לפעילותה של הקארמה במהלך האבולוציה עולים מן העובדה שישויות אנוש אשר קשורות מבחינה קארמתית, שוכנות האחת בתוך השנייה בתקופה שבי מוות ולידה-מחדש.

עתה, כאשר אנו מתייחסים לחיים הרגילים על האדמה, איננו חודרים אותם באמת עמוק מאוד. ככל שהדבר נוגע לאדם האחר, אנו מודעים לו מעט בצורה יוצאת דופן. למשל, כמה מעט אנו שמים לב להבדל קטן כלשהו בהתנהגותו של אדם אחר ביחס אלינו! נניח שאנו פוגשים אדם בחיים והוא מתנהג כלפינו בדרך מסוימת. אנו מודעים לכך, אך אנו מפעילים מעט מאוד את כושר ההבחנה שלנו. איננו רואים אלו מניעים ודחפים שונים לגמרי, יכולים להיחשב כהתנהגותו. הבה נאמר שלאדם יש נטייה אנטגוניסטית כלפיי. אנטגוניזם זה עשוי להיגרם מעצם העובדה שקיומי שלי מרגיז אותו, כי הוא מוכוון למשהו שונה למדי בחיים. לכן, הוא מתייחס אליי בדרך מסוימת. יחס זה יכול להיות מטבע כזה שהוא יתאזן מבחינה קארמתית רק בחיים הבאים. במקרה כזה, האנטגוניזם יכול להיות מקורי למדי, לא-מותנה לכל הפחות בחיים ארציים קודמים.

אך, אני גם עשוי לקבל יחס דומה, אולי גם זהה, מאדם אחר שבו שתלתי טיפין-טיפין את כל מה שבא אליי עם היחס הזה, בתקופה בין מוות ולידה-מחדש.

הרגש אשר יכול להבדיל בין שני סוגים כאלה של יחס דומים באופן חיצוני, מפותח מעט מאוד בימינו; הוא מוכרח להופיע שוב כדי ש**המגמה המוסרית של החיים** תוכל להיעשות טהורה יותר והתפיסה המוסרית של האדם – חזקה יותר. בתקופות מוקדמות יותר – בתקופות שאפילו אינן רחוקות מאוד מאתנו – הבחנה כזו טמונה בהבנה האנושית. למשל, אדם חש כלפי אדם אחד: הוא שונא אותי והוא עושה דבר זה או אחר מתוך שנאתו כלפיי; בעוד שעם אדם אחר, היה לו את הרגש הבא: הוא מוכרח לעשות משהו נגדי, הוא פשוט אינו יכול אחרת, הוא נועד באופן פנימי לפעול בדרך זו.

רגש זה שאפשר להבחין בו בעדינות בעובדות החיים, מוכרח שוב להיעשות כללי יותר. זה יעניק לחיים ניואנסים עדינים רבים שהינם בעלי חשיבות גדולה.

קיים הבדל נוסף שמוכרחים אנו להתבונן בו. ללא היסוס, תודו שכאשר אדם יוצר קשר עם בני-אדם אחרים, סוגים שונים של דברים קשורים לקשר זה, דברים שאינם מעניינים אותו באותה מידה כמו הקשר עצמו. שוב, אקח מקרה אופייני. נניח שאתם מצטרפים לחברה מסוימת – כרגע, איני חושב על החברה האנתרופוסופית; אני שולל אותה מהסיבות אשר תעלינה במהלכן של ההרצאות הללו. הסיבה לכך שאתם

מצטרפים לחברה זו עשויה להיות שיש לכם קשר קארמתי עם אדם אחד או שניים בחברה, אולי רק עם אדם אחד; אך, עליכם לקחת חלק בכל דבר אשר קשור לחברה כדי לגשת לאדם זה בה במידה שהקשרים הקארמתיים שלכם עמו, דורשים. בעוד שמנקודת-מבטה של הקארמה הקשר עם אדם יחיד זה חשוב, יש לכם חלק בכל דבר שאתם מתעמתים עמו בחברה זו, דרך בני-האדם שאתם פוגשים שם, וכן הלאה. כך, עלינו להבין שהחיים מתעמתים עמנו בדרך כזו שהקשרים שאליהם הם מביאים אותנו, הם בעלי גוונים מגוונים ביותר; קשרים בלתי-משוחדים עשויים להתייצב זה לצד זה עם הדבר המשמעותי ביותר, במובן העמוק ביותר של המילה.

אך, בהקשר זה, שימו לב כמה נכון שהחיים החיצוניים מהווים לעתים קרובות רק מאיה, מהווים בהיבטים רבים – את האשליה הגדולה. לכן, יכול לקרות – שוב, אפתח מקרה היפותטי – שאתם מצטרפים לחברה כלשהי ולקשר עם אדם אחד אשר מוגדר היטב מבחינה קארמתית, יש קושי להתבסס. עליכם ליצור קשרים עם סוגים שונים של בני-אדם כדי להתקרב לאותו אדם. עם בני-האדם האחרים, אתם יוצרים קשרים, הבה נאמר, אשר נראים חשובים ביותר להתייחסות פשוטה ומהירה יותר; כן, זה יכול לקרות, הם נעשים מורגשים היטב, בעוד שאולי הקשר שאתם מתקרבים אליו אחרון והינו בעל חשיבות קארמתית ממשית, מתפתח בעדינות, ברכות, בהצנע.

כך, יכול באמת לקרות שהיסוד החשוב מבחינה קארמתית באיזשהו קשר בחיים, מופיע כמו גבעה קטנה לצדם של הרים ענקיים, שבמציאות הינם בעלי חשיבות פחותה. ברם, להתייחסות אשר עברה ספיריטואליזציה, התלולית הקטנה מתגלה במשמעותה הנכונה. המאורעות אשר מתרחשים בחיים יוצרים אשליות רבות. ככלל, איננו יודעים כיצד לשפוט אותם אם אנו מתייחסים למחזור אחד בלבד של חיים. רק כאשר אנו קולטים ברקע מחזורים אחרים של חיים ארציים שאנו יכולים להעריך נכונה מחזור אחד של חיים ארציים על כל מאורעותיו.

ברצוני לצייר זאת באמצעות דוגמה. אישים מוזרים הופיעו בתקופתנו. מלבד אלה שעליהם דיברתי בפניכם במחקרינו על קארמה, מספר אישים יוצאי דופן למדי, הופיעו פה ושם. לעתים קרובות, מחקר חיצוני אינו מוביל כלל לקשרים קארמתיים; אנו זקוקים למחקר אשר יכול להבחין ברגעים נוקבים בחיים. אז, אנו יכולים לראות בבהירות מלאה רק את אותן עובדות אשר גורמות לנו להבין עד כמה החיים החיצוניים אשלייתיים, אלא אם כן מתייחסים אליהם על בסיסו של הרוחי. לאחרונה, הזכרתי כאן דוגמה שאולי נראתה לכם מוזרה מאוד, הדוגמה של אלכימאי בבית-ספרו של בזיל ולנטיין אשר הופיע מחדש כפרנק וודקינד.

נקודת-המוצא שלי להתבוננות בקארמה מוזרה זו – נקודת-המוצא לכשעצמה אינה תמיד משמעותית; אם נקודת-המוצא הובילה לאחר מכן לבהירות פנימית, אז, כמובן, העניין כולו משתנה – במקרה זה, נקודת-המוצא הייתה הנסיבה שבקושי ראיתי אי-פעם ידיים כמו אלו של פרנק וודקינד, וראיתי את פרנק

וודקינד עושה תנועות עם ידיו שלו כאשר הוא הציג במחזה שלו 'הידלה'. הכאוס כולו לכאורה של מחזה זה (שכפי שהזכרתי קודם, הוא אימה שלמה מנקודת-מבט רגילה, שגרתית) נקשר לרושם של ידיו שהיה לי קודם והעלה בפני ראייתי את הפעולות הכימיות שבחיים קודמים, הוא עסק בהם. על בסיס ה'הידלה' שלו, בהקשר עם ידיים מוזרות אלו, הופיעה ההתגשמות המוקדמת יותר שאפשר היה לעקוב אחריה.

מזה, תראו כיצד אדם מוכרח לפתח טביעת-עין למה שהינו בעל משמעות ממשית בישות אנושית. ישנם בני-אדם שבהם ארשת-הפנים היא היסוד האופייני ביותר. אך, יש גם בני-אדם שבהם המאפיין החשוב ביותר, אינו כלל הפנים, אלא, למשל, הידיים; לא ניתן להסיק דבר מפניו של אדם כזה, אלא רק מידיו. כאשר אתם עוברים מן הפרט אל הכלל, בדיוק בדוגמה שהצגתי זה עתה, אתם יכולים להבין בבהירות היכן הדברים עומדים. כי, האלכימאים הללו מימי-הביניים היו, כמובן, מחויבים לרכוש מיומנות בלתי-רגילה עם ידיהם.

בהרצאות קודמות, דיברתי על הדרך שבה דבר ממה שנחווה כסבל ייוותר מכל מה שהאדם פיתח בראשו. אלא, מה שהוא נושא ביתר האורגניזם שלו, יבוא לידי ביטוי לאחר מכן, בראש. עתה, בילדות העיצוב כולו של הגוף מתחיל מהראש. מעל לכול, איברים מלאי-הבעה כאלה מעוצבים בהתאמה עם האימפולסים האינטימיים ביותר של הראש. לכן, אנו יכולים לצפות לכך שמשהו מאוד אופייני יופיע בידיים או ברגליים של אדם אשר פעל באופן שבו פעלו אלכימאים.

אני אומר את כל הדברים הללו כדי להראות לכם כמה חשוב להתייחס לדבר אחד מסוים במלוא משמעותו ולהתייחס כאל משהו לא-משמעותי למה שמתגלה לעתים קרובות בעולם החושים כדבר הברור ביותר, החיוני ביותר, החשוב ביותר, וכן הלאה. כפי שאמרתי, בתקופתנו הופיעו אישים מוזרים וראויים לציון רבים אשר ניצבים לפנינו בלי שישותנו מסוגלת להגיע לאיזושהי סקירה שלמה של הקשרים הקארמתיים. בדיוק במקרה של אישים כאלה, מדובר בלראות בהם את מה שהינו מהמם ובעל-משמעות. לדוגמה, העובדה שמישהו היה אמן דגול היא משהו אשר יכול להיות מוגדר רק במידה הקטנה ביותר על-ידי הקארמה שלו. אך, **מה** שהוא עושה באומנות שלו, כיצד הוא מתנהג בה, אלו דברים אשר מוגדרים במיוחד בקארמה. כך, עצם הדברים שאדם עשוי לומר, עושים את החיים פואטיים באמת, מתגלים לחקר הקארמה.

הבה נניח שאנו יכולים להסתכל לאחור בהתגשמויות קודמות של אדם. בהיבטה של ההתגשמות הנוכחית, הן מאירות באופן ראוי לציון בנקודות מסוימות. אך, לעולם לא נבין כיצד עלינו למצוא את דרכנו במחקרים הללו באופן מושכל כל עוד אנו משתמשים בקריטריון הרגיל של הבנת החיים ופירושם. החיים הופכים לממשות במובן שונה למדי, כאשר אדם מחליט לערוך מחקר על הקארמה בכל הרצינות.

הרשו לי לתת לכם דוגמה. כדבר ראשון, אתאר את אשר קרה באופן פשוט למדי. יום אחד, צעדתי ברחוב אחד והופיעה בפניי תמונה. אני רואה איש שספינתו טבעה. ספינתו רחוקה מקו החוף והיא שוקעת. האיש יושב בסירת-הצלה והוא חותר באופן נמרץ כדי להגיע לאי גדול למדי. מבטו מוכוון באופן מוזר,

בחושבו על כך שהוא עדיין מטיל ספק בכך שסירתו תגיע לקו החוף וחייו יינצלו! הוא מסתכל בגלים השוצפים והקוצפים. אני מושפע עמוקות מעצם העובדה שהוא עדיין יכול להתבונן בגלים, אף על פי שהוא עלול לטבוע בכל רגע. נפש מעורערת ומזועזעת, אך בהלם – וכך באופן חופשי מגוף – הוא התאחד עמוקות עם הטבע.

בעודי ממשיך בהליכתי – לציור, כמובן, לא היה קשר כלשהו לסביבתי – דרכי הובילה אותו לתערוכת אומנות שבה ראיתי בפעם הראשונה את הציור 'אי המתים' מאת בקלין. אני מזכיר זאת רק כדי שתוכלו לראות כיצד בגישה לדברים הללו מוכרחים אנו להשתמש בהשקפה רחבה יותר. אין זה רק עניין של ביצוע מדיטציה על כל מה שאדם יכול לחשוב ולהרגיש על בקלין מנקודת-המוצא של ציורו, 'אי המתים'. זה כלל לא צריך להיות כך; יתכן שבנסיבות מסוימות אדם צריך לחזור למשהו שהוא ראה באופן נבואי ולקשור אותו להתנסות אשר הייתה לו מהציור.

כך גם כאשר אנו פוגשים אדם בחיים הממשיים. אז, כדי למצוא קשרים קארמתיים, אין זה חשוב להתייחס רק למה שאנו חווים בדיוק ברגע המפגש עמו; לעתים קרובות, מאיר מאוד להיזכר באיזושהי התנסות אינטימית קודמת, כי אנו עשויים לגלות שאנו מבינים אותה רק כאשר אנו רואים כיצד היא נקשרת למה שאנו קולטים לאחר מכן בו או דרכו.

הדברים אשר נראים מאירים כל-כך ביחס לקארמה, הם לעתים קרובות דברים אשר מטילים מראש את צלליותיהם – או, אנו גם יכולים לומר, את **אורם**. אנו זקוקים לחוש עדין עבור הדברים העמוקים של החיים, שלפעמים משמעותם היא שאיננו רק קושרים את העתיד לעבר, אלא מתייחסים לעבר כמשהו אשר מבהיר את העתיד. אלא אם כן נלמד להתבונן בחיים בדרך אינטימית זו, לא נוכל לפתח בקלות את אותה ניידות של הנפש אשר נחוצה לחדירה עמוקה יותר בקשרים קארמתיים

אכן, זוהי עובדה שכאשר מאורעות קארמתיים משמעותיים במיוחד נכנסים לחייו של אדם, הם נקשרים למאורעות פנימיים בחייו שאפשר לתארך שנים ספורות לאחור. בדרך זו, עלינו לרכוש השקפת-חיים רחבה יותר.

כי, חישבו על הדבר הבא. – כאשר אתם מסתכלים ביסוד החשיבה באדם, כפי שהוא מתקיים בתודעה רגילה, אתם מגלים שהוא קשור רק לעבר. ברם, כאשר אתם מסתכלים ברגש האנושי, עם כל הגוונים והניואנסים הרבים שהוא מקבל מעומקים רגשיים וסוערים, אז אתם מגיעים לסודות מוזרים מאוד של החיים. מהלך חייו של אדם יכול להימדד מעט מאוד מהדרך שבה הוא חושב; אך, הרבה מאוד מהדרך שבה הוא מרגיש. כאשר אתם מתבוננים בחיים כאלו, הבה נאמר, כמו של גיתה ושואלים את עצמכם: כיצד הרגיש גיתה בשנת 1790? – אז, דרך החותם והאופי המיוחדים של הרגש של גיתה בשנת 1790, אתם מקבלים את הצבע המאוחר יותר כולו של חייו; הכול נוכח כגרעין ברגש של שנת 1790. ברגע בו אנו יורדים למעמקיה של הנפש האנושית, אנו באמת קולטים את הצבע המיוחד – כמובן, לא את הפרטים – של

החיים העוקבים. אדם עשוי לרכוש הרבה מאוד הארה על חייו שלו, אם הוא יקדיש תשומת-לב רבה יותר לגוני הרגש שבלתי-אפשרי להסבירם, שאינם נגרמים מבחוץ, אלא מהמעמקים בפנים.

בני-אדם יתרגלו לקחת במיוחד סוג זה של דבר בחשבון, אם ישימו לב לנקודות שהזכרתי היום. יהיה לי עוד לומר עליהן: הן חשובות להתייחסות לחיים אשר נוטה לשים לב לקשרים קארמתיים. זה נכון בין אם אדם עוסק בקשרים קארמתיים בחייו ובין אם הוא עוסק בקשרים הקארמתיים של אלה אשר יקרים לו. כי, מוכרחים אתם להבין שאם מישהו מבקש להתייחס לקארמה, הרי שמדובר באמת **בהתבוננות** בישות האנושית בדרך מסוימת. כאשר עומד בשדה ראייתכם לא יותר מאשר גוף אנושי פיזי רגיל, הוא עומד שם בפניכם כך שלא ניתן לראות דרכו. אתם מתבוננים בפניו, בדרך שבה הוא מסתובב ומתנהג, בדרך שבה הוא מדבר, או אולי אפילו בדרך שבה הוא חושב, – בסך הכול, מה שהוזכר אחרון הוא, באופן כללי, חשיבה שגרתית של חינוכו וניסיונו. אבל, כל עוד אתם מתבוננים בלא יותר מזה, הקארמה של ישות אנושית זו אינה ניצבת בפניכם באופן אובייקטיבי.

ברם, כאדר אדם נעשה שקוף לגביכם, אז בהתחלה יש לכם בהתחלה את התחושה שהוא מרחף באוויר. בהדרגה, קורה שאינכם חושבים עוד עליו כאדם שהולך או מניע את זרועותיו וכפות-ידיו. אתם מאבדים את המובן כולו של עניין זה. ידידיי היקרים, הבינו אותי כהלכה. בחיים הרגילים, מה שאדם עושה עם זרועותיו ורגליו חשוב ביותר. אך, זה מאבד את חשיבותו כאשר אדם רוצה להתבונן ביסודות העמוקים יותר באדם. את מה שאני אומר, עליכם לקחת במלוא משמעותו. האם יכולים אתם לראות מיד ממה שאדם מגשים עם זרועותיו וכפות-ידיו ולראותו מרחף, כביכול, לא כך-כך ביחס למרחב כמו ביחס לחיים? אני מתכוון לומר, אל תיקחו בחשבון את המסעות שהוא ערך, את כל הליכותיו והגעותיו, בקיצור את כל מה שהוא עושה עם רגליו; ולייחס חשיבות מועטה במידה שווה לפעילות שהוא עושה עם כפות-ידיו. שימו לב דווקא להלך-רוחו, למזגו; שימו לב לכל דבר שבו זרועותיו ורגליו אינן נוטלות חלק. אז, יש לכם, כביכול, את השקיפות הראשונה שביכולתכם להגיע אליה. מה שקיפות ראשונה זו תראה? דמיינו לעצמכם שיש לכם כאן אובייקט. בהתחלה, אינכם רואים דבר מלבד האובייקט. טוב ויפה. אבל אז משהו נשלף מהאובייקט. עתה, הוא שוב נמחק. כך הדבר עם האדם, כאשר אתם מגיעים לשקיפות הראשונה, כאשר אתם מסתכלים אל מעבר לאדם של החיים הרגילים ומתעלמים לגמרי מזרועותיו ורגליו. עליכם לנתקו לגמרי מהקשרים שאליהם הגיע על-ידי פעילות זרועותיו ורגליו. אם תתבוננו בו עתה, משהו בו נעשה שקוף ואתם מסתכלים מבעד למה שקודם כוסה על-ידי פעילות זרועותיו ורגליו.

מהו הדבר שאתם רואים? אתם מתחילים להבין שמאחורי האדם מופיע הירח. אצייר כאן באופן סכמתי את האדם התלת-איבר.

עתה, נניח שזה[10] נעשה שקוף ראשון; אנו מתעלמים מזרועותיו ורגליו. אז, האדם אינו מופיע עוד בפנינו מנותק מהיקום כפי שבדרך-כלל קורה; הוא מתחיל לגלות מאחוריו את הירח עם כל האימפולסים אשר פועלים באדם מהירח. אנו מתחילים לומר: "כן, לאדם יש כושר דמיון מסוים – בין אם הוא מפותח ובין אם לאו, יש לו את הכוח הזה ברשותו. הוא חזק יותר ממנו. כוחות-ירח עומדים מאחורי זה. הם נסתרים מאתנו רק על-ידי פעילות הזרועות והרגליים. אך עתה, כל זה נעלם וברקע מופיע לפנינו הירח היוצר."

אנו ממשיכים. אנו מנסים לעשות את האדם שקוף עוד יותר. בסוג של השאה, אנו מרחיקים את כל מה שעושה את האדם רגשני, כל מה שמעניק לו מזג מסוים – בקיצור, אותם מאפיינים – חיי-היומיום שבהם בעיקר הטבע הנפשי מבוטא. עוד יותר נעלם; הוא נעשה עוד יותר שקוף. אנו יכולים להמשיך הלאה. אנו יכולים להתעלם מכל מה שקיים באדם מפני שיש לו חושים. ראשית, אתם מתעלמים מכל דבר אשר נמצא בתוך האדם מכוח העובדה שיש לו כפות-ידיים ורגליים. עתה, אתם שואלים את עצמכם: מה נותר מהאדם, כאשר אני מתעלם מן העובדה שהוא כל הזמן קלט דברים באמצעות חושיו? שם נותר כיוון חשיבה מסוים, כוח אימפולסיבי מסוים של חשיבתו, נטייה של החיים. ברם, בנקודה זו, המערכת הריתמית כולה, חזהו של האדם נעשה שקוף. הוא נעלם וברקע מופיע בפניכם כל אשר קיים שם כאימפולס-שמש.[11] אתם מסתכלים מבעד לאדם ורואים במציאות את השמש, כאשר אתם מתעלמים מכל מה שהאדם קלט באמצעות חושיו. אתם יכולים לנסות זאת על עצמכם. אתם יכולים לשאול את עצמכם: מה חב אני לחושיי? אז, כאשר אתם מתעלמים מכל זה, אתם מסתכלים מבעד לעצמכם ורואים את עצמכם כישות-שמש.

כאשר אתם ממשיכים ומתעלמים ממחשבותיו של האדם, מכיוון חשיבתו, אז גם הראש נעלם. עתה, האדם כולו נעלם. אתם מסתכלים מבעד לכול ובסופו של דבר רואים ברקע את סטורן. אך, ברגע הזה, הקארמה של האדם, או הקארמה שלכם, מונחת פתוחה לפניכם. כי, ברגע שבו אתם מבחינים בפעילותו של

[10] הכוונה לחלק התחתון יותר.

סטורן באדם, כאשר אדם נעשה שקוף לגמרי עבורכם ואתם מתבוננים בו בהרחבה רבה כל-כך שאתם רואים אותו ברקע של המערכת הפלנטרית כולה – ברקע של ירח, שמש וסטורן – באותו רגע, הקארמה של האדם מונחת פתוחה לפניכם. ואם מישהו הולך לדבר על תרגילי-קארמה מעשיים – כבר אמרתי לכם שרציתי לעשות זאת בתחילת ייסודה של החברה האנתרופוסופית, אך לא הצלחתי באותו זמן – אז, אדם מוכרח באמת להתחיל בדרך זו. אדם מוכרח לומר: קודם כל, מדובר בהתעלמות – בעצמנו או באחרים – מכל מה שאנו מהווים בחיים, בה במידה שאנו ישויות אשר מחוננות בזרועות ורגליים. הוציאו זאת מחשיבתכם. כל מה שאליו הגעתם מעצם העובדה שאתם ישות אשר מחוננת בזרועות – מזה מוכרחים אתם להתעלם.

אז, תאמרו: "כן, אבל אנו מגשימים את הקארמה שלנו רק מפני שיש לנו זרועות ורגליים!" אכן, יש לכם. ברם, כל עוד שאתם מסתכלים בזרועותיכם ורגליכם, אינכם מודעים לדבר שאתם מגשימים על-ידי כך שיש לכם זרועות ורגליים. את זה אתם רואים רק כאשר אינכם מסתכלים עוד בזרועותיכם וברגליכם, אלא מגלים בפעילות הזרועות והרגליים את האימפולסים של הירח. אז, מדובר בעשיית צעד אחד קדימה ובהתעלמות מכל מה שהאדם סופג באמצעות חושיו, מה שיש לו בנפשו באמצעות חושיו – בין אם אתם מבצעים את התרגיל על עצמכם או על אחרים. אתם רואים את האדם כישות-שמש, אתם רואים בו את אימפולס-השמש. שוב, מוכרחים אתם להתעלם מן העובדה שיש לו נטייה מסוימת של חשיבה, נטייה מסוימת של נפש – אז אתם נוכחים לדעת שהוא ישות-סטורן.

אם הרחקתם עד כאן, אז שוב יש לכם את האדם לפניכם, אבל עתה – כרוח. עתה, הרגליים נעות והזרועות פועלות, אך באופן רוחי, והן מראות לנו את אשר הן עושות. אך, הן מראות לנו זאת בהתאם ל**כוחות** אשר פועלים ושולטים בהן. אלו הדברים שעלינו ללמוד ולחוות.

כאשר אני עושה את הדבר הפעוט ביותר, כאשר אני מרים את הגיר כאן – כל עוד אני רואה רק את העובדה הזאת, הרמת הגיר, אז אני יודע משהו על הקארמה. מוכרח אני להיפטר מכל זה. מוכרח אני לגרום לכך שכל זה יוכל להפיק את עצמו מחדש בתמונה, יוכל להופיע שוב בתמונה. לא בכוח אשר כלול בשרירי – זה כלל לא מסביר דבר – אלא בתמונה אשר תופסת את מקומה של הפעולה, מופיע הכוח אשר גורם ליד לנוע כדי להרים את הגיר. זה מופיע כמשהו שבא מהתגשמויות קודמות.

כך הדבר, כאשר אני נפטר בהדרגה מהאדם הגלוי-לעין באופן אשר הוצג לעיל ורואה מאחוריו את אימפולסי-ירח שלו, אימפולסי-שמש שלו ואימפולסי-סטורן שלו. אז, הדמות או התמונה של האדם באה שוב לקראתי מהקוסמוס. אך, אין זה האדם בהתגשמותו הנוכחית; זהו האדם באחת מהתגשמויותיו הקודמות

[11] ראה תרשים.

או בהתגשמויות קודמות ספורות. תחילה, מוכרח אני לגרום לכך שהאדם אשר הולך כאן לצדי, ייעשה שקוף, יותר ויותר שקוף, עבורי, בכך שאני מוציא משדה-ראייתי את חייו בכללותם. אז, מגיע לאותה נקודה, אבל מגיע עתה ממרחקים קוסמיים, האדם כפי שהיה בחייו הארציים הקודמים.

אולי, מה שהוצב בפניכם היום על הקשרים הללו אינו ברור ומובן כולו בבת-אחת. אך, רציתי להצביע על הדרך מתוך ציפייה לעתיד ובהרצאות הבאות נרד יותר ויותר להתייחסויות מפורטות של טבעה של הקארמה כפי שהיא זורמת בחיים האנושיים מהתגשמות אחת לאחרת.

חזרה
לתוכן
עניינים

הרצאה 7

תפיסה של הקארמה

דורנאך, 9 במאי 1924

היום, נפתח בהתייחסות לפעילויות הפנימיות של הנפש אשר יכולות להוביל בהדרגה את האדם לרכישת מושגים, לרכישת מחשבות, על אודות הקארמה. המחשבות והמושגים הללו הינם כאלה שהם יכולים, בסופו של דבר, לאפשר לאדם לקלוט, לאורה של הקארמה, התנסויות בעלות גורם קארמתי.

בהסתכלות בסביבתנו האנושית, אנו באמת רואים בעולם הפיזי רק מה שנגרם על-ידי כוח פיזי בדרך פיזית. ואם אנו רואים בעולם הפיזי משהו שלא נגרם על-ידי כוחות פיזיים, אנו בכל זאת נעשים מודעים לו דרך חומרים פיזיים חיצוניים, דרך אובייקטים פיזיים חיצוניים של תפיסה. כמובן, כאשר אדם עושה משהו מרצונו, הוא לא נגרם על-ידי כוחות פיזיים, על-ידי גורמים פיזיים, כי בהיבטים רבים הוא נובע מרצון חופשי. אך, כל מה שאנו קולטים מבחוץ ממוצה בתופעות הפיזיות של העולם שבו אנו מתבוננים. בתחום כולו של מה שאנו יכולים להתבונן בו, הקשר הקארמתי של התנסות שאנו עצמנו עוברים אינו יכול להתגלות לנו. כי, התמונה כולה של קשר קארמתי זה טמונה בעולם הרוח, חקוקה באמת במה שהינו העולם האתרי, במה שמונח ביסוד העולם האתרי כעולם אסטרלי, או כעולם של ישויות רוחיות אשר מאכלסות את העולם האסטרלי החיצוני הזה. מכל זה לא נראה דבר, כל עוד אנו מכווינים רק את חושינו לעולם הפיזי.

כל מה שאנו קולטים בעולם הפיזי, נקלט עם חושינו. החושים הללו פועלים בלי שנהיה מעורבים הרבה בכך. עינינו קולטות רשמים של אור, של צבע, על דעת עצמן. אנו יכולים, לכל היותר – גם אם זה לא-רצוני-למחצה – להכווין את מבטנו בכיוון מסוים, אנו יכולים להתבונן במשהו, או אנו יכולים להסיט את מבטנו ממנו. אפילו בזה, עדיין יש הרבה מתת-המודע, אך בכל המאורעות יש חלקיק של תודעה. מעל לכול, מה שהעין מוכרחה לעשות באופן פנימי כדי לראות צבע, הפעילות הפנימית החכמה באופן מופלא אשר מופעלת בכל עת שבה אנו רואים דבר כלשהו – את זה לעולם לא היינו יכולים להגשים כישויות אנוש, אם היינו אמורים להגשים זאת באופן מודע. זה לא היה בא בחשבון. כל זה מוכרח, מלכתחילה, לקרות באופן לא-מודע, מפני שהוא חכם יתר על המידה לאדם כדי שיוכל לעזור להגשים זאת בדרך כלשהי.

כדי להגיע לנקודת-מבט נכונה ביחס לידיעה שיש ברשותה של הישות האנושית, מוכרחים אנו באמת למלא את מחשבותינו בסידורים מלאי-החכמה אשר קיימים בעולם ואשר נמצאים הרבה מעבר לכושרו של האדם. אם אדם חושב רק על מה שהוא יכול להגשים בעצמו, אז הוא באמת חוסם את כל הנתיבים אשר מובילים לידיעה. באמת, הנתיב לידיעה מתחיל בנקודה שבה אנו מבינים, עם כל הצניעות, את כל מה שאיננו מסוגלים לעשות, אך, מוכרח, אף-על-פי-כן, לעבור הוויית-קיום קוסמית. העין, האוזן – כן, ואיברי

החושים האחרים מהווים במציאות כלים חכמים באופן עמוק שבני-אדם יצטרכו לחקור במשך זמן רב לפני שיהיו מסוגלים לרכוש אפילו מושג קלוש של הבנתם במהלך הוויית-קיום ארצית. מן ההכרח להבין זאת בשלמותו. ברם, במובן זה התבוננות ברוחי אינה יכולה להיות לא-מודעת. בזמנים מוקדמים יותר באבולוציה האנושית דבר זה התאפשר אפילו להתבוננות ברוחי. הייתה ראייה רוחית אינסטינקטיבית אשר דעכה במהלך האבולוציה של האנושות.

מעתה ואילך, האדם מוכרח לרכוש באופן מודע גישה כלפי הקוסמוס שדרכה הוא יהיה מסוגל לראות מבעד לרוחי. אנו מוכרחים לראות מבעד לרוחי כדי שנוכל לזהות את הקשרים הקארמתיים מכל התנסות אשר יכולה להיות לנו.

עתה, על-מנת להתבונן בקארמה נחוץ שלפחות נתחיל לשים לב למה שיכול לקרות בתוכנו כדי לפתח את כושר ההתבוננות בקשרים קארמתיים. מצד אחד, אנו מוכרחים לעזור מעט כדי להפוך את ההתבוננויות הללו מודעות. עלינו לעשות יותר, למשל, ממה שאנו עושים כדי שעינינו תהיינה מודעות לצבע.

ידידיי היקרים, מה שמוכרחים אנו ללמוד כדבר ראשון מסוכם במילה אחת: להמתין. מוכרחים אנו להיות מסוגלים להמתין להופעתן של התנסויות פנימיות.

על 'יכולת זו להמתין', כבר דיברתי. היה זה בשנת 1889 – אני מדבר על כך ב*אוטוביוגרפיה* שלי: המבנה הרוחי-פנימי של *סיפור-האגדה של הנחש הירוק והחבצלת היפה* מאת גיתה, התייצב לראשונה בעיני רוחי. היה זה אז, בפעם הראשונה, שהתפיסה כביכול של קשר גדול ורחב יותר מזה שמופיע בסיפור-האגדה עצמו, התייצב בפניי. אך, באותו זמן גם ידעתי: איני יכול עדיין ליצור מהקשר הזה את מה שבאחד הימים אהיה מסוגל לעשות ממנו. כך, מה שסיפור-האגדה גילה לי באותו זמן, נותר פשוט מונח בנפש.

לאחר מכן, שבע שנים מאוחר יותר, בשנת 1896, זה עלה שוב, אך עדיין לא בדרך כזו שהוא היה יכול להיות מעוצב כהלכה; ושוב, בערך בשנת 1903, שבע שנים מאוחר יותר. גם אז, אף על פי שהוא הופיע עם הגדרה ברורה וקשרים רבים, הוא לא היה יכול עדיין לקבל את צורתו הנכונה. שוב, שבע שנים מאוחר יותר, כאשר הגיתי את מחזה המיסטריה הראשון שלי, *שער ההתקדשות* – רק אז סיפור-האגדה הופיע מחדש, לאחר שעבר טרנספורמציה כזו שהוא היה יכול להתעצב ולקבל צורה באופן גמיש.

לכן, דברים כאלה דורשים המתנה ממשית, זמן להבשיל. מוכרחים אנו לקשור את התנסויותינו למה שמתקיים שם בחוץ בעולם. ברגע שבו רק הזרע של הצמח נוכח, איננו יכולים, כמובן, לקבל צמח. הזרע מוכרח להיות בתנאים הנכונים לצמיחה ומוכרחים אנו להמתין עד שהפרח ולבסוף הפרי, ייצאו מהזרע. כך מוכרח להיות עם ההתנסויות שאנו מתנסים בהן. איננו יכולים לקחת את הקו של היות מופעם מהתנסות, רק מפני שקרה שהיא הייתה שם ואז לשכוח ממנה. אדם שרק רוצה את התנסויותיו כאשר הן נוכחות, יעשה מעט מאוד לקראת התבוננות מוחלטת בעולם הרוח. מוכרחים אנו להיות מסוגלים להמתין. עלינו להיות מסוגלים לאפשר להתנסויות להבשיל בנפש.

עתה, קיימת אפשרות להבשלה מהירה באופן יחסי של תובנה על קשרים קארמתיים, אם נתאמץ, במשך זמן ניכר, בסבלנות ובפעילות פנימית, לדמיין בתודעתנו, באופן ברור יותר ויותר, התנסות שפשוט תתנהל באופן חיצוני, בלי שתיתפס כהלכה, כך שהיא תימוג במהלך החיים. ככלות הכול, התפוגגות זו היא מה שבאמת קורה במאורעות החיים. כי, מה עושה אדם עם המאורעות וההתנסויות אשר מופיעות בפניו במהלך היום? הוא חווה אותן, אך במציאות הוא מתבונן בהן באופן חלקי. אתם יכולים להבין כיצד התנסויות נחוות רק באופן חלקי, אם יום אחד תשבו בשעת ערב או בשעת אחר-הצהריים – ואני ממליץ לכם לעשות זאת – ושאלו את עצמכם: מה למעשה חוויתי בבוקר זה בשעה תשע וחצי?' עתה, נסו לעורר התנסות כזאת על כל פרטיה בפני נפשכם, היזכרו בה כאילו הייתה שם, נאמר בשבע וחצי בערב – כאילו יצרתם אותה בפניכם באופן רוחי. אתם תראו כמה פרטים חסרים, עד כמה נכשלתם בהתבוננותכם וכמה קשה היא. אם תיקחו עט או עיפרון כדי לרשום הכול, מהר מאוד תתחילו לנשוך את קצה העט או העיפרון, מפני שאינכם יכולים להגיע לפרטים – ובחלוף הזמן, תרצו לנשוך אותם ולהוציאם מהעיפרון!

כן, זוהי בדיוק הנקודה שתיקחו על עצמכם את המשימה להציב בפני תודעתכם, בכל הדיוק, התנסות אשר הייתה לכם – לא ברגע שבו היא למעשה קיימת שם, אלא מאוחר יותר. היא מוכרחה להיות מוצבת בפני הנפש כאילו אדם עמד לציירה באופן רוחי. אם זו הייתה התנסות שבה מישהו דיבר, היא מוכרחה להיעשות ממשית למדי מבחינה אובייקטיבית: טון הקול, הדרך שבה נעשה שימוש במילים, בגמלוניות או בתבונה – התמונה מוכרחה להיווצר בעוצמה ובמרץ. בקיצור, אנו מנסים ליצור תמונה של מה שהתנסינו בו. אם ניצור תמונה של התנסות כזאת של היום, אז בלילה הבא, הגוף האסטרלי, בהיותו מחוץ לגוף הפיזי והגוף האתרי, יעסוק בתמונה זו. הגוף האסטרלי עצמו הינו, במציאות, נושא את התמונה והוא מעצב אותה מחוץ לגוף. הגוף האסטרלי נושא עמו את התמונה כאשר הוא יוצא בלילה הראשון. הוא מעצב אותה שם, מחוץ לגופים הפיזי והאתרי.

זהו השלב הראשון: הגוף האסטרלי אשר שקוע בשינה, בהיותו מחוץ לגופים הפיזי והאתרי, מעצב את תמונת ההתנסות. היכן הוא עושה זאת? באתרי החיצוני. עתה, הוא מתקיים בעולם האתרי החיצוני; הוא עושה זאת באתר החיצוני.

עתה, דמיינו לעצמכם את ישותו של האדם: גופיו הפיזי והאתרי שרועים במיטה והגוף האסטרלי נמצא בחוץ. נשאיר בצד את ה'אני'. הגוף האסטרלי נמצא שם בחוץ, מעצב את התמונה הזאת אשר נוצרה. אך, הגוף האסטרלי עושה זאת באתר החיצוני. כתוצאה מכך, קורה הדבר הבא – חישבו על כך: הגוף האסטרלי נמצא שם בחוץ, מעצב את התמונה הזאת. כל זה קורה באתר החיצוני אשר מתכסה, כביכול, במהותו שלו אשר נוצרת כתמונה בגוף האסטרלי.

כך, האתר החיצוני הופך את הצורה האתרית[12] לתמונה אשר נראית בבהירות ובדייקנות על-ידי עין-הרוח.

בבוקר, אתם חוזרים לגופים הפיזי והאתרי ומכניסים לתוכם את מה שנעשה מהותי על-ידי האתר החיצוני. רוצה לומר: הגוף האסטרלי אשר שקוע בשינה מעצב את תמונת ההתנסות מחוץ לגופים הפיזי והאתרי. אז, האתר החיצוני ממלא את התמונה במהותו שלו. אתם יכולים לדמיין לעצמכם שבכך התמונה נעשית חזקה יותר ועתה, כאשר הגוף האסטרלי חוזק בבוקר עם מהות חזקה יותר זו, הוא יכול להטביע רושם בגוף האתרי בישות האנושית. עם כוחות אשר מופקים מהאתר החיצוני, הגוף האסטרלי מטביע רושם בגוף האתרי.

לכן, השלב השני הוא: התמונה מוטבעת על-ידי הגוף האסטרלי בגוף האתרי.

הרי לפנינו המאורעות של היום הראשון והלילה הראשון. עתה, אנו מגיעים ליום השני. ביום השני, בהיותכם עסוקים בכל הדברים הפעוטים של החיים בתודעת-ערות מלאה, שם, מתחת לתודעה, בלא-מודע, התמונה יורדת לתוך הגוף האתרי. בלילה הבא, כאשר הגוף האתרי במנוחה, כאשר הגוף האסטרלי שוב יוצא, הגוף האתרי מפתח את התמונה הזאת.

כך, בלילה השני, התמונה מפותחת על-ידי גופו האתרי של האדם. שם יש לנו את השלב השני. – התמונה מוטבעת על-ידי הגוף האסטרלי בגוף האתרי; ובלילה הבא, הגוף האתרי מפתח את התמונה. כך, יש לנו את היום השני והלילה השני.

עתה, אם תעשו זאת, אם לא תוותרו על עיסוקכם בתמונה שעיצבתם ביום הקודם – ואתם יכולים לעסוק בה, מן הסיבה שאזכיר מיד – אם לא תלגלגו על פעילות זו, אז תגלו שאתם ממשיכים לחיות עם התמונה. מה משמעות הדבר – להמשיך לעסוק בה? אם תעשו באמת מאמצים כדי לעצב תמונה כזאת,

[12] קו מקווקו כהה יותר.

באופן נמרץ, לפתח אותה בצורה גמישה בקווים אופייניים חזקים ביום הראשון לאחר שחוויתם את ההתנסות, אז באמת התאמצתם מבחינה רוחית. דברים כאלה דורשים מאמץ רוחי. איני מתכוון שמה שאני עומד לומר כרמז – החברה הנוכחית, כמובן, תמיד הביעה התנגדות בנושאים הללו! – אך, ככלות הכול, מן ההכרח לומר שרוב בני-האדם פשוט אינם יודעים מהו מאמץ רוחי. מאמץ רוחי, מאמץ רוחי אמיתי, נוצר רק עם פעילותה של הנפש. כאשר אתם מאפשרים לעולם לפעול עליכם ומאפשרים למחשבות להתנהל מעצמן בלי להובילן, אז אין שום מאמץ רוחי. אל לנו לדמיין לעצמנו שכאשר משהו מעייף אותנו, אז התאמצנו מבחינה רוחית. להתעייף אינו אומר שהיה מאמץ רוחי. אנו יכולים להתעייף, למשל, מקריאה. אבל, אם לא היינו פורים באיזושהי דרך במהלך הקריאה, אם רק אפשרנו למחשבות אשר מופיעות בספר לפעול עלינו, אז איננו מתאמצים. להיפך, אדם שבאמת התאמץ מבחינה רוחית, אשר התאמץ מתוך הפעילות הפנימית של נפשו, עשוי לקחת ספר, ספר מעניין מאוד ופשוט 'להרדים' את המאמץ הרוחי שלו בדרך הטובה ביותר האפשרית, בקריאתו. כמובן, אנו יכולים להירדם עם ספר ביד, אם אנו עייפים. התעייפות זו כלל אינה מהווה סימן למאמץ רוחי.

ברם, למאמץ רוחי הוא: האדם מרגיש – המוח מוצה עד תום. הדבר הוא כאילו שאנו עשויים לחוש כשאשר אנו מרימים דברים, ניתנת פקודה לשריר הזרוע. חשיבה רגילה אינה מציבה דרישות קשות כאלו בפני המוח. התהליך ממשיך ואתם אפילו תבחינו בכך שכאשר אתם מנסים זאת בפעם הראשונה, השנייה, השלישית, העשירית, אתם מקבלים כאב-ראש קל. המצב אינו שאתם מתעייפים או נרדמים; להיפך, אינכם יכולים להירדם; אתם מקבלים מזה כאב-ראש קל. אלא, אל לכם להתייחס לכאב-ראש זה כמשהו רע; להיפך, עליכם להתייחס אליו כהוכחה ממשית לעובדה שאימצתם את ראשכם.

ובכן, התהליך ממשיך... הוא נשאר עמכם עד שאתם נרדמים. אם באמת עשיתם זאת ביום הקודם, אז תתעוררו בבוקר עם התחושה: "יש משהו בתוכי! איני יודע מהו דבר זה, אך יש משהו בתוכי והוא רוצה משהו ממני. כן, ככלות הכול, אין זה עניין של שוויון-נפש שאתמול יצרתי לעצמי את התמונה הזאת. באמת, יש לזה משמעות מסוימת. תמונה זו השתנתה. היום, היא מעוררת בי תחושות שונות למדי מאלו שהיו לי קודם. התמונה גורמת לכך שתהיינה לי תחושות ברורות למדי."

כל זה נשאר עמכם לאורך היום הבא כהתנסות הפנימית אשר נותרה מהתמונה שיצרתם לעצמכם. מה שאתם חשים ואינכם יכולים להיפטר ממנו לאורך היממה כולה – זוהי עדות לכך שהתמונה יורדת עתה לתוך הגוף האתרי, כפי שתיארתי לכם והגוף האתרי קולט אותה.

עתה, קרוב לוודאי שתחוו עם התעוררותכם לאחר הלילה הבא – כאשר אתם מחליקים לתוך גופכם לאחר היומיים הללו – שאתם מגלים שתמונה זו השתנתה מעט, עברה טרנספורמציה קלה. אתם מגלים זאת שוב... דווקא בהתעוררות ביום השלישי, אתם שוב מגלים זאת בתוככם. הדבר נראה לכם כמו חלום ממשי מאוד. אבל, הוא עבר טרנספורמציה. הוא יתעטף בתמונות רבגוניות עד שהוא ייעשה שונה ממה שהוא היה.

הוא יקבל הופעה כזו, כאילו ישויות רוחיות הביאו לכם את ההתנסות הזאת. למעשה, אתם קולטים את הרושם הבא: כן, התנסות זו שהייתה לי וממנה יצרתי תמונה לאחר מכן, למעשה, ניתנה לי. אם קרה שההתנסות הייתה עם ישות אנושית אחרת, אז יש לנו את התחושה לאחר שכל זה התרחש, שלמעשה לא רק חווינו אותה דרך אותה ישות אנושית, אלא היא באמת ניתנה לנו. כוחות אחרים, כוחות רוחיים, היו בפעולה. הם אלה אשר הביאו אותה לנו.

היום הבא מגיע. ביום זה, התמונה נישאת מטה מהגוף האתרי לגוף הפיזי. הגוף האתרי מטביע את התמונה הזאת בגוף הפיזי, בתהליכים העצביים, בתהליכי זרימת-הדם. ביום השלישי, התמונה מוטבעת בגוף הפיזי. כך, השלב השלישי הוא: התמונה מוטבעת על-ידי הגוף האתרי בגוף הפיזי.

עתה, הלילה הבא מגיע. עסקתם לאורך היום בזוטות הקטנות והרגילות של החיים, ומתחת לכל זה מתרחש התהליך החשוב הבא: התמונה נישאת מטה לתוך הגוף הפיזי. כל זה ממשיך בתת-מודע. כאשר הלילה הבא מגיע, התמונה מפותחת בגוף הפיזי. היא עוברת ספיריטואליזציה בגוף הפיזי. קודם כל, לאורך היום, התמונה יורדת לתוך תהליכי זרימת-הדם והתהליכים העצביים, אך בלילה היא עוברת ספיריטואליזציה. אלה שברשותם כושר ראייה, רואים כיצד תמונה זו מפותחת עתה על-ידי הגוף הפיזי, אך היא מופיעה באופן רוחי כתמונה אשר השתנתה לחלוטין. ביכולתנו לומר: הגוף הפיזי מפתח את התמונה במהלך הלילה הבא.

יום ראשון ו- לילה ראשון

בהיותו מחוץ לגופים הפיזי והאתרי, הגוף האסטרלי מעצב את תמונת ההתנסות. האתר החיצוני ממלא את התמונה במהותו שלו.

יום שני ו- לילה שני

התמונה מוטבעת על-ידי הגוף האסטרלי בגוף האתרי. הגוף האתרי מפתח את התמונה ביום הבא.

יום שלישי ו- לילה שלישי

התמונה מוטבעת על-ידי הגוף האתרי בגוף הפיזי. הגוף הפיזי מפתח את התמונה בלילה הבא.

עתה, זה משהו שממנו מוכרחים אתם ליצור תמונה מנטלית נכונה לגמרי. למעשה, הגוף הפיזי מעורר את התמונה הזאת באופן רוחי. הוא מבצע ספיריטואליזציה בתמונה. כך, כאשר כל זה התרחש באמת, קורה – כאשר הישות האנושית שקועה בשינה – שהגוף הפיזי מעורר את התמונה כולה, אך לא בדרך כזאת שהיא נשארת בתוך הגוף הפיזי. מתוך הגוף הפיזי, עולה טרנספורמציה, טרנספורמציה מוגדלת מאוד, של התמונה. כאשר אתם מתעוררים בבוקר, תמונה זו ניצבת שם ולמעשה אתם מרחפים בתוכה; היא כמו סוג של ענן שבו אתם עצמכם שוהים. עם התמונה הזאת, אתם מתעוררים בבוקר.

כך, אלו הם היום השלישי והלילה השלישי. עם התמונה הזאת, אשר עברה טרנספורמציה מלאה, אתם קמים מהמיטה ביום הרביעי. אתם קמים משינה, בהיותכם עטופים בענן זה. אם עיצבתם את התמונה בכוח הנחוץ ביום הראשון, אם הקדשתם תשומת-לב למה שהרגש שלכם מסר לכם ביום השני, הרי שעתה תבחינו בכך שהרצון שלכם כלול בתמונה כפי שהיא מופיעה עתה. הרצון כלול בה! אך, רצון זה אינו מסוגל לבטא את עצמו; הוא כאילו כבול. בניסוח איכשהו קיצוני, הדבר הוא כאילו אדם תכנן על-פי דרכו של אצן נועז במידה שלא תאומן, אשר עשוי להחליט לקיים מפגן של מרוץ מרהיב. ארוץ, עתה אני רץ לדורנאך-דורף, אני כבר יוצר תמונה שלו. יש לי אותה בתוכי. זהו הרצון שלי... אך, בדיוק ברגע שבו אני רוצה להתחיל, כאשר הרצון נמצא בשיא כוחו, מישהו כובל אותי, כך שאני עומד שם באופן נוקשה למדי. הרצון כולו התגלה, אך איני יכול להוציאו לפועל. כזה הוא התהליך, בערך.

כאשר התנסות זו לחוש את עצמכם כבולים, מתפתחת – כי, זוהי תחושה להיות כבולים לאחר הלילה השלישי – כאשר אתם מתעוררים בה שוב, לחוש את עצמכם כבולים, כביכול, עם הרצון הכבול לפניי ולפנים, אז, אם תוכלו להפנות את תשומת-לבכם אליו, תגלו שהרצון מתחיל לעבור טרנספורמציה. רצון זה הופך ל-**ראייה**. לכשעצמה, היא אינה יכולה לעשות דבר, אך היא מובילה לכך שנראה משהו. היא הופכת לעין-הנפש. התמונה שעמה אדם קם משתנו, נעשית אובייקטיבית. מה שהיא מראה, זהו המאורע של חיי-אדמה הקודמים או איזשהו מחזור קודם של חיים-ארציים, אשר היה הגורם להתנסות שעיצבנו לכדי

תמונה ביום הראשון. באמצעות טרנספורמציה זו, עם רגש ועם רצון, אדם מקבל את התמונה של המאורע הסיבתי של התגשמות קודמת.

כאשר אנו מתארים את הדברים הללו, איכשהו נראה שהם משתלטים. אין מה להתפלא, כי הם לגמרי אינם ידועים לישות האנושית של התקופה הנוכחית. הם לא כך-כך היו ידועים לבני-אדם מתקופות-תרבות מוקדמות יותר. אלא, על-פי דעתם של בני-האדם המודרניים שהינם פיקחים יותר, אותם בני-אדם אחרים – בדרך כולה שבה הם חיו – היו טיפשים! אף-על-פי-כן, לאותם בני-אדם 'טיפשים' מתקופות-תרבות מוקדמות יותר, היו באמת ההתנסויות הללו, אלא שהאדם המודרני מחשיך הכול עם האינטלקט שלו אשר עושה אותו פיקח יותר, אך לא בדיוק חכם.

כפי שאמרתי, הדבר נראה איכשהו מסעיר כאשר מתארים אותו. אך, ככלות הכול, אדם מחויב להשתמש במילים כאלו; כי, היות שכיום הדברים לגמרי לא-ידועים, הם לא יופיעו בהיותם מהממים כל-כך אם הם מנוסחים באופן מתון יותר. הם מוכרחים להופיע בהיותם מהממים. אך, ההתנסות כולה, מהתחלתה ועד סופה, לאורך שלושת הימים, כפי שכבר תיארתי לכם, מוכרחה להתנהל באינטימיות פנימית, במנוחה ובשלוות-נפש. כי, התנסויות אשר מכונות אוקולטיות – והן כאלה – אינן מתנהלות בדרך כזו שאפשר להתרברב מהן. כאשר אדם מתחיל להתרברב מהן, הן מיד פוסקות. הן מוכרחות להתנהל במנוחה ורוגע פנימיים. הדבר הטוב ביותר הוא כאשר, לעת עתה, איש כלל לא שם לב למשהו מן ההתנסויות העוקבות מלבד האדם שיש לו אותן.

עתה, אל לכם לחשוב שהדבר הזה מצליח מיד, כבר מן ההתחלה. כמובן, תמיד מגלים שבני-אדם שבעי-רצון כאשר דברים כאלו מתוארים. זה מובן למדי... טוב שכך. יש כל-כך הרבה שאדם יכול ללמוד ולדעת! ואז, בהתמדה עצומה הם יוצאים לדרך. הם מתחילים... וזה לא מצליח. אז, הם מתייאשים. אז, הם אולי מנסים שוב, פעמים ספורות. זה שוב לא מצליח. אך, למעשה, אם מישהו היה מנסה 49 פעמים או הבה נאמר, מישהו אחר ניסה 69 פעמים, אז הפעם ה-50 או ה-70, זה היה מצליח. כי, מה שבאמת חשוב בכל הדברים הללו הוא רכישת סוג של הרגל של הנפש ביחס אליהם. בהתחלה, אדם מוכרח לפלס את דרכו לדברים הללו, הוא מוכרח לרכוש הרגלים של הנפש. זה משהו שלבטח מוכרח להיבחן בקפדנות על-ידי החברה האנתרופוסופית שמאז כנס-היסוד בחג-המולד, נועד להיות ביטוי שלם של התנועה האנתרופוסופית.

באמת, הרבה מאוד נמסר בחברה האנתרופוסופית. זה מספיק כדי לגרום לאדם סחרחורת לראות את כל סדרות ההרצאות אשר הודפסו. אף-על-פי-כן, בני-אדם באים שוב ושוב, שואלים שאלה זו או אחרת. ברוב המקרים, זה כלל לא נחוץ, כי אם מעבדים את כל מה שכלול בסדרות ההרצאות, אז רוב השאלות מקבלות מענה בדרך בטוחה הרבה יותר. מוכרחה להיות לנו סבלנות. באמת, יש הרבה מאוד בספרות האנתרופוסופית אשר יכול לפעול בנפש. מוכרחים אנו לקחת ללב את כל מה שיש להגשים והזמן יתמלא היטב בכל מה שיש לעשות. אך, מצד שני, ביחס לרבים מהדברים שבני-אדם רוצים לדעת, יש לציין

שסדרות ההרצאות קיימות, שהן הונחו שם ולאחר שהן גרמו צרות לאנשים רבים, בה במידה שהם רוצים סדרה 'חדשה'; הם פשוט שמים בצד את הסדרות הקודמות. הדברים הללו קשורים קשר הדוק למה שעליי לומר היום.

אדם לא ישיג המשכיות פנימית בכך שיעקוב אחר כל מה שנובט ומבשיל בנפש, אם קיים רצון למהר בדרך זו, מסדרה חדשה לסדרה חדשה; הנקודה החיונית היא שדברים מוכרחים להבשיל בתוך הנפש. עלינו להתרגל לעבודה פנימית ונמרצת של הנפש, לעבוד ברוח. זה מה שעוזר לנו להגשים דברים כאלו, כפי שהסברתי לכם היום; רק זה יעזור לנו לפתח, לאחר היום השלישי, את גישת-הנפש הפנימית בהקשר לאיזושהי התנסות שברצוננו לראות לאורה של הקארמה.

זה תמיד מוכרח להיות התהליך, אם ברצוננו ללמוד את הרוחי ולדעת אותו. בהתחלה, מוכרחים אנו לומר לעצמנו: ברגע הראשון שבו התקרבנו לרוחי במחשבה באיזושהי דרך, היה הניסיון הראשון; בלתי-אפשרי שיהיה לנו איזשהו סוג של תוצאה באופן מיידי; מוכרחים אנו להיות מסוגלים להמתין. נניח שיש לי היום התנסות אשר נגרמה באופן קארמתי בהתגשמות קודמת. אצייר תרשים. הנני כאן, הנה ההתנסות שלי, ההתנסות של היום (ימין). היא נגרמת על-ידי אישיות אשר בנויה באופן שונה למדי באותו 'אני' בחיים ארציים קודמים (שמאל). הנה היא. מזה זמן רב שהיא פסקה להשתייך לאישיותי, אך היא מוטבעת בעולם האתרי או בעולם האסטרלי, אשר קיים מאחורי העולם האתרי. עתה, עליי לחזור לאחור, לחזור על הדרך בכיוון הפוך.

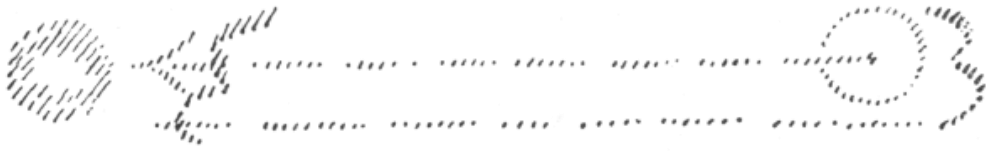

אמרתי לכם שבהתחלה הדבר מופיע כאילו איזושהי ישות באמת נשאה את ההתנסות לעברי. ככה זה ביום השני. אך, לאחר היום השלישי, הוא מופיע כאילו אלה אשר הביאו אותה אליי, אותן ישויות רוחיות, נסוגות, ואני נעשה מודע לכך כמשהו שהינו שלי, שאני עצמי, בהתגשמות קודמת, קבעתי כסיבה. היות שאין זה קיים עוד בהווה, היות שזה משהו שעליי לראות בחיים ארציים קודמים, נראה שאני כבול. מצב זה של היות כבול פוסק רק לאחר שקלטתי את הדבר, כאשר יש לי תמונה של מה שהיה בהתגשמות הקודמת וכאשר אני מתבונן לאחור במאורע שלא הפסקתי לראות בשלושת הימים. אז, אני נעשה חופשי, עם חזרתי, כי עתה אני יכול להסתובב באופן חופשי עם התוצאה. כל עוד אני נמצא רק בסיבה, איני יכול להסתובב עם הסיבה. לכן, אני חוזר להתגשמות הקודמת, שם אני נכבל, כביכול, על-ידי הסיבה ורק כאשר אני נכנס לחיים הארציים הנוכחיים, שהעניין כולו נפתר.

עתה, הבה ניקח דוגמה: נניח שמישהו חווה בשעה מסוימת ביום מסוים שידיד אומר לו משהו שכולו אינו נעים – אולי, הוא לא ציפה לזה. ידיד זה אומר לו משהו שכולו אינו נעים. עתה, הוא חושב על מה

שהוא חווה בהקשבה למה שחברו אומר. הוא יוצר תמונה חיה של מה שהוא חווה, כיצד הוא קיבל הלם קל, וכיצד הוא נעלב, אולי גם נפגע, או משהו דומה. זוהי פעילות פנימית וככזו היא מוכרחה להיכנס לתמונה. עתה, הוא מאפשר לשלושת הימים לעבור. ביום השני, הוא מסתובב ואומר לעצמו: 'לתמונה זו שיצרתי אתמול הייתה השפעה מוזרה עליי. לאורך היום כולו, היה בתוכי משהו כמו חומצה, כביכול, משהו שבא מהתמונה וגרם לי לחוש באופן פנימי סוגים שונים...' בסופו של התהליך כולו, לאחר היום השלישי, הוא אומר לעצמו: 'אני קם בבוקר ועתה יש לי תחושה ברורה שהתמונה כובלת אותי.' אז, אני מתוודע למאורע זה של ההתגשמות הקודמת. אני רואה אותו לפניי. לאחר מכן, אני עובר להתנסות שהינה עדיין טרייה למדי, שהינה עדיין נוכחת למדי. איני כבול עוד ואני אומר לעצמי: 'כך היה בחיים הארציים הקודמים! כך היא נגרמה; עתה, ישנה התוצאה. עם התוצאה הזאת אני יכול לחיות שוב... עתה, הדבר שוב נוכח.

מוכרחים לתרגל זאת שוב ושוב, כי בדרך-כלל החוט המקשר נפרם ממש ביום הראשון, כאשר אנו עושים את המאמץ הראשון. אז, דבר לא יופיע. מועיל במיוחד לתת לדברים להתנהל במקביל, כך שלא נעצור במאורע אחד, אלא נביא בדרך הזאת מאורעות ספורים של היום בצורת תמונה. תאמרו: 'אז, מוכרח אהיה לחוות את היום הבא במגוון רחב ביותר של רגשות.' אך, זה אפשרי. זה בכלל לא מזיק. פשוט נסו זאת. הדברים מסתדרים היטב יחד. 'ואז אהיה מוכרח להיות כבול מדי פעם בפעם לאחר היום השלישי?' גם זה לא כל-כך משנה. כל זה לא משנה. עם הזמן, הדברים יסתדרו. מה שקשור מהתגשמות מוקדמת יותר, למאוחרת יותר, ימצא את דרכו אליו. אך, זה לא יצליח בבת אחת; זה לא יצליח בניסיון הראשון; החוט המקשר ייפרם. מן ההכרח שתהיה לנו סבלנות לנסות את הדבר שוב ושוב. אז, נחוש משהו אשר צומח ומתחזק בתוככי הנפש. אז, נחוש שמשהו מתעורר בנפש ונאמר לעצמנו: 'עד כה, היית מלא דם. הרגשת בתוכך את פעימת זרימת-הדם והנשימה. עתה, יש עוד משהו בתוכך מלבד הדם. אתה מלא בדבר נוסף.'

אפילו יכולה להיות לכם התחושה שאתם מלאים במשהו שעליו אתם יכולים לומר באופן ברור למדי שזו מתכת אשר נעשתה אווירית. למעשה, אתם חשים משהן כמו מתכת, אתם חשים אותה בתוככם. בלתי-אפשרי לתאר זאת בדרך אחרת; כך זה באמת. אתם חשים את עצמכם מלאים במתכת בגופכם כולו. כפי שאדם יכול לומר על מים ממקורות שונים שיש להם 'טעם מתכתי'; נראה שלגוף כולו יש 'טעם' כאילו היה מלא באופן פנימי באיזשהו חומר עדין שבמציאות הינו משהו רוחי.

אתם חשים זאת כאשר אתם נתקלים במשהו שהיה, כמובן, תמיד בתוככם, אך רק עכשיו אתם מתחילים להבחין בו. אז, כאשר אתם מתחילים לחוש בזה, אתם שוב אוזרים אומץ. כי, אם החוט המקשר תמיד נפרם והכול מתנהל כפי שהתנהל קודם – אם ברצונכם לתפוס קשר קארמתי, אך החוט המקשר תמיד נפרם – אתם עלולים לאבד בקלות את האומץ. אך, כאשר אתם מגלים בתוככם תחושה זו של היות מלא באופן פנימי, אז אתם שוב אוזרים אומץ. ואתם אומרים לעצמכם: עם הזמן, הדברים יסתדרו.

אך, ידידיי היקרים, הדברים הללו מוכרחים להיחוות בשלווה וברוגע. אלה שאינם יכולים לחוותם בשלווה, אלא נרגשים ורגשניים, מפזרים ערפל פנימי מעל מה שמוכרח לקרות באמת, ומזה לא יוצא דבר.

כיום, ישנם בני-אדם בעולם החיצוני אשר יודעים על האנתרופוסופיה רק משמועות. הם אולי לא קראו דבר עליה, או רק את מה שיריבים כתבו. באמת, זה מצחיק מאוד. – רבים מהכתבים האנטגוניסטים יוצאים מן האדמה כמו פטריות לאחר הגשם – הם מצטטים ספרי קריאה, אך בספרות שהם מצטטים מתוכה, אין שום ספר שלי, רק ספריהם של היריבים! המחברים מוכרחים להודות בכך שהם לא באמת ניגשו למקורות המקוריים, שהם יודעים רק את הספרות האנטגוניסטית. בימינו, דברים כאלה קיימים. כך, ישנם בני-אדם בחוץ אשר אומרים: "האנתרופוסופים מטורפים." למעשה, מה שאדם יכול להרשות לעצמו להיות, לכל הפחות, כדי לרכוש משהו בעולם הרוח, אמור להיות מטורף. אל לו לאדם להיות מטורף בדרגה הנמוכה ביותר, אם הוא מקווה להגיע לדבר כלשהו בעולם הרוח. אפילו החלק הקטן ביותר של טירוף, יוצר עיכוב בדרך לרכישת דבר כלשהו. פשוט, יש להימנע מכך. יש להימנע אפילו מדמיונות קלה, מגחמנות קלה. כי, כל זה סולל דרך להלכי-הנפש של היום, מציב מכשולים ומגרעות, בדרך להתקדמות בעולם הרוח. אם אדם רוצה להתקדם בתחום האנתרופוסופיה, לא קיים דבר לשם כך, מלבד שיהיה בהחלט אותו ראש ובהחלט אותו לב. עם רגשנות אשר מצביעה על נסיגה שכלית, שהינה כבר תחילתו של טירוף, בלתי-אפשרי להשיג משהו.

דברים כמו אלו שסיפרתי לכם היום, מוזרים ככל שהם נשמעים, מוכרחים להיחוות לאורה של בהירות תודעתית מוחלטת, של יציבות מוחלטת של ראש ולב. באמת, אין משהו אשר יכול להציל אדם מטירוף יומיומי קל, מלבד האנתרופוסופיה. הטירוף כולו היה נעלם על-ידי האנתרופוסופיה, אילו בני-אדם היו רק מתמסרים לה בעוצמה ממשית. אם מישהו היה מחליט להיות מטורף על-ידי האנתרופוסופיה, זה לבטח היה ניסוי באמצעים לא-מתאימים!

איני אומר זאת בצחוק, אלא מפני שזהו חלק אינטגרלי של הלך-הנפש ורוח-הדברים של מאמץ אנתרופוסופי. זוהי הגישה שיש לאמץ כלפי הנושא, כפי שהסברתי לכם, חצי בצחוק, אם ברצוננו לגשת אליה בדרך הנכונה, עם הנטייה הנכונה. מוכרחים אנו להתחיל באותה דרך ככל האפשר; אז, נתקרב אליה ברוח הנכונה. זהו המעט שאנו יכולים לשאוף אליו, ומעל לכל, לשאוף אליו ברחישת-כבוד כלפי הטירוף הקל של החיים.

פעם, הייתי בקשרי ידידות עם פרופסור פיקח מאוד לפילוסופיה שמת לפני זמן רב, אשר נהג לומר בכל הזדמנות: "ובכן, לכולנו יש טענה זו או אחרת שביחס אליה אנו מטורפים מעט!" כוונתו הייתה: כל בני-האדם מטורפים מעט... הוא היה אדם פיקח מאוד. תמיד האמנתי שיש משהו בדבריו, שטענתו לא הייתה לגמרי חסרת-יסוד! הוא לא נהיה אנתרופוסוף.

חזרה
לתוכן
עניינים

הרצאה 8

קשרים קארמתיים ביחס לפיזי

דורנאך, 10 במאי 1924

היום, נתחיל סדרה של מחקרים אשר ישפכו אור על גילויה של הקארמה האנושית מצדה של הצורה הגופנית-חיצונית כמו זו שאנו נתקלים בה בפיזיוגנומיה, במחוות, בכל ההתגלויות החיצוניות של הישות האנושית בעולם הפיזי. כי, בהתייחסות לקשרים קארמתיים אינדיבידואליים, כבר הסבתי את תשומת-לבכם לעובדה שזה דווקא בהתבוננות בזוטות חסרות-המשמעות לכאורה בישות האנושית שאפשר לקלוט קשרים קארמתיים. זוהי גם עובדה שההופעה החיצונית של הישות האנושית נותנת בהיבטים רבים תמונה של נטייתו המוסרית והרוחית במחזור הקודם של חייו הארציים, או בסדרה של מחזורי-חיים ארציים

לאורך הקווים הללו, אפשר להבחין בסוגים שונים של ישויות אנוש ולגלות שסוג מסוים מוביל חזרה לגישה ולהתנהגות ברורות באחד ממחזורי-החיים הארציים הקודמים. כדי להימנע ממופשטויות מעורפלות, הבה נתייחס לדוגמאות. – נניח, למשל, שחיים על האדמה של ישות אנושית מסוימת הוקדשו לעיסוק קפדני בדברים שהיא התעמתה בהם בחיים; היא גילתה עניין אינטימי וממשי בדברים רבים בלי לדלג על או לפספס דבר כלשהו על בני-אדם, דברים או תופעות של העולם. לבטח תהיה לכם ההזדמנות לראות זאת בישויות אנוש במחזור-החיים הנוכחי.

אנו עשויים לפגוש בני-אדם בעלי ידע טוב יותר – הבה נאמר – על המדינאים ביוון העתיקה מאשר על המדינאים בתקופתנו. אם הם נשאלים על אודות מישהו כמו פריקלס, אלכיביאדס או מילטיאדס, הם יודעים עליהם הכול, מפני שהם למדו זאת בבית-ספר. אם הם נשאלים על אדם מאותו סוג אשר משתייך לתקופה הנוכחית, הם בקושי יכולים לתת מידע כלשהו. אותו הדבר קיים בתחום של התבוננות הרגילה בחיים. בהקשר זה, הזכרתי לעתים קרובות פרטים שלבטח נראו מוזרים לאלה אשר מדמיינים לעצמם שהם ניצבים על הפסגה הגבוהה ביותר של האידיאליזם. לדוגמה, ישנם בני-אדם שכאשר ישוחחו עמכם בשעות אחר-הצהריים, יאמרו לכם שהבוקר הם ראו אישה ברחוב. כאשר אתם מבקשים מהם לתאר את השמלה שהיא לבשה, הם אינם יודעים לומר! זה באמת מדהים, אך זוהי עובדה – ישנם בני-אדם כאלה.

עתה, כמובן, אפשר לפרש דבר כזה בסוגים שונים של דרכים. אפשר לומר: זהו מקרה של רוחניות נשגבה שאדם אשר מוצא את עצמו בנסיבות הללו, רואה זאת כחסר-ערך לשים לב לדברים כאלו. אך, אין זה סימן של רוחניות חודרת באמת. זו עשויה להיות רוחניות נשגבה, אך נשגבות לבדה אינה הנקודה; מה שבאמת חשוב הוא האם הרוחניות חודרת לעומק או שהיא שטחית. במקרה זה, אין שום רוחניות חודרת

לעומק, מפני שככלות הכול, מה שישות אנושית זקוקה לו כלבוש משמעותי למדי ובמובן מסוים משמעותי כמו למשל סוג האף או הפה שיש לה. שוב, ישנם בני-אדם אשר קשובים לכל דבר בחיים. הם שופטים את העולם על-פי מה שהם חווים ממנו. אחרים מסתובבים בעולם כאילו אין בו משהו אשר יכול לעורר את התעניינותם. הם קולטים הכול כסוג של חלום שמהר מאוד חולף לו.

אלו – יכול אני לומר – שני סוגים קוטביים מנוגדים של ישויות אנוש. אך, בכל דרך שבה תשפטו זאת, ידידיי היקרים, כל דעה אשר עשויה להיות לכם על כך שאדם נמצא בדרגה גבוהה או נמוכה מפני שהוא אינו זוכר את השמלה שהאישה שהוא ראה הבוקר, לבשה – זו אינה הנקודה. היום, ברצוננו לדון בהשפעה שיש לזה על הקארמה של הישות האנושית. למעשה, יש הבדל גדול בין אם אדם שם לב לדברים בחיים, בין אם הוא מתעניין בכל פרט ופרט, ובין אם הוא אינו שם לב לדברים. הפרטים בעלי חשיבות עצומה עבור המבנה כולו של חיי-הרוח – לא מפני שהם פרטים, אלא מפני שפרט כמו זה שהוזכר, מצביע על מבנה ברור מאוד של הנפש.

היה פרופסור שתמיד הרצה ברמה גבוהה מאוד ובכל הזמן שבו הרצה, נעץ את מבטו בנקודה אחת – החלק העליון של החזה של מישהו בקהל; עיניו היו מסומררות בנקודה מסוימת זו. הוא מעולם לא איבד את חוט-החשיבה של הרצאותיו שתמיד עוררו התפעלות. אך, יום אחד הוא איבד את חוט-החשיבה; הוא המשיך לנעוץ את מבטו ואז להפנותו. לאחר מכן, הוא פנה לאדם בקהל ושאל אותו: "מדוע תפרת את הכפתור שתמיד היה חסר? זה גרם לי לאבד שליטה!" הוא תמיד נעץ מבטו במקום שבו היה חסר כפתור וזה עזר לו להתרכז. להסתכל כל הזמן במקום שבו היה או יש כפתור, נראה משעשע, אך למעשה, ככל שהדבר נוגע לגישתה הפנימית של הנפש, יש לכך משמעות שדבר כזה נעשה או לא נעשה. כאשר זוהי שאלה של התבוננות בקוויה של הקארמה, יש לכך חשיבות רבה מאוד.

לכן, הבה נתבונן קצת יותר מקרוב בשני הסוגים הללו של ישויות אנוש, שעליהן דיברתי. עליכם רק לזכור את מה שאמרתי לכם לעתים קרובות על המעבר של הישות האנושית מהתגשמות אחת לאחרת. בחיים הארציים, לאדם יש את ראשו ויש לו גם את יתר גופו. חלק זה של גופו, חוץ מהראש, כולל שורה מסוימת של כוחות. הגוף הפיזי של הישות האנושית נמסר בסופו של דבר ליסודות. החומר הפיזי, כמובן, לא נישא ממחזור אחד של חיים ארציים למחזור אחר. אך, שורת הכוחות שיש לאדם באורגניזם שלו, מלבד ראשו, נישאת לאורך החיים בין מוות ולידה חדשה והופכת לראש של מחזור החיים הארציים הבא; בעוד שהראש של ההתגשמות הנוכחית מתעצב ממערכת הגפיים ויתר האורגניזם של מחזור החיים הארציים הקודם. זה נכון לשורת הכוחות כולה במבנה של הישות האנושית.

כאשר מישהו חי את חייו בתשומת-לב קפדנית לכל דבר ודבר, הוא מוכרח, מטבע הדברים, לנוע הרבה מאוד. את הישויות האנושיות אשר מנהלות את חייהן בכללותם בישיבה, יש קושי רב לחקור היום מנקודת-מבטה של הקארמה, כי לא היה סגנון כזה של חיים בזמנים המוקדמים יותר. נשאר לראות כיצד,

במחזור הבא של חיים ארציים, ייראו בני-אדם אשר מנהלים סגנון חיים שמתנהל אך ורק בישיבה, כי הוויית-קיום אשר מתנהלת בישיבה נעשתה נהוגה רק בעידן זה. אך, בזמנים קדומים, כאשר אדם היה קשוב לדברים שבסביבתו, תמיד היה עליו **לנוע** לעברם; היה עליו להניע את גפיו, להכניס את גפיו לפעולה. הגוף כולו היה פעיל, לא רק החושים אשר משתייכים למערכת הראש. כל דבר שבו הגוף כולו לוקח חלק, כאשר האדם שם לב לדברים ומתבונן בהם, עובר למבנה הראש של המחזור הבא של חיים ארציים ויש לו השפעה ברורה. הראש של הישות האנושית בחיים הארציים הבאים בנוי כך שיש לו אז דחף חזק מאוד לשלוח ליתר האורגניזם שלו כוחות כאלו אשר גורמים לכוחות-האדמה לפעול בחוזקה באורגניזם שלו. בשבע השנים הראשונות של החיים, כל מה שכלול באורגניזם, שרירים, עצמות וכן הלאה, מתעצב מהראש. הראש שולח את הכוחות הללו. כל עצם מעוצבת כפי שהיא מוכרחה להתעצב, על-ידי הראש. אם, בגלל סוג ההתגשמות שתיארתי לכם, לראש יש נטייה לפתח קשר חזק לכוחות-האדמה, מה אז קורה? אז, בזכות הראש – אם יכול אני לנסח זאת כך – כוחות-האדמה מועדפים הרבה יותר במהלך עיצובה של הישות האנושית בתקופה העוברית, אך במיוחד גם בחיים עד התחלפות השיניים. כוחות-האדמה מופצים באופן נמרץ על-ידי הראש. התוצאה היא שבישות אנושית כזו, מתרחשת התפתחות מיוחדת של כל דבר אשר תלוי בכוחות-האדמה. הוא מקבל עצמות גדולות, עצמות חזקות, שכמות רחבות מאוד, למשל, וצלעות מפותחות כהלכה. כל דבר נושא חותם של התפתחות טובה.

אך עתה, כל מה שקשור לנשיאת כושר תשומת-הלב מהמחזור הקודם של חיים ארציים למחזור הנוכחי, עם הדרך שבה האורגניזם מעוצב – כל זה, זה נכון, יוצא **באופן מרחבי** מהראש, אך אף-על-פי-כן, במציאות, מהנפש והרוח. כי, בכל הכוחות המעצבים הללו, הנפש והרוח לוקחים חלק; מכוחות כאלה, אנו תמיד יכולים להתבונן בנפש וברוח. בישויות אנוש כאלו, הראש נקשר לאדמה כתוצאה של התנאים בחיים הארציים הקודמים שתיארתי. אנו יכולים לראות זאת בגבה שאינה נשגבה במיוחד – כי, גבות נשגבות אינן קשורות לאדמה – אבל, יש להן הגדרה, כוח ומאפיינים דומים.

כך, אנו רואים שהישות האנושית מתפתחת בדרך כזו שעצמותיה מעוצבות בחוזקה. הדבר המוזר הוא, כאשר הכוחות הללו אשר קשורים לאדמה פועלים באופן נמרץ מהחיים הארציים הקודמים, השיער צומח מהר מאוד. בהתבוננות בילדים ששערם צומח מהר מאוד, עלינו תמיד לקשור זאת לכוחות תשומת-הלב שלהם בחיים הארציים הקודמים. זוהי עובדה שמתוך גישתו המוסרית והרוחית באיזושהי התגשמות, האדם מעצב את גופו במחזור הבא של חיים ארציים.

עתה, תמיד נמצא אישור לדרך שבה כוחות הנפש והרוח לוקחים חלק בעיצוב זה של הישות האנושית. אדם שהקארמה שלו הינה שבחיים הארציים הבאים, תהיינה לו עצמות חזקות, שרירים מפותחים כהלכה, כתוצאה מתשומת-לב לחיים – אדם כזה, עוד נראה, יחיה את חייו באומץ. על-ידי תשומת-לב זו, הוא גם רוכש את הכוח הטבעי אשר משתייך לחיים אמיצים.

בזמנים שבהם בני-אדם הפסיקו לתאר מחזורים עוקבים של חיים ארציים, עדיין הייתה להם הידיעה שבאמת קיימת רק כאשר מחזורי-חיים ארציים חוזרים-ונשנים, נלקחים בחשבון. זה עדיין היה כך בימיו של אריסטו. אריסטו תיאר זאת בצורה יפה ב-*פיזיוגנומיה* שלו. הוא עדיין היה מסוגל להראות כיצד ההופעה החיצונית קשורה לגישה המוסרית, לנטייה המוסרית של האדם.

עתה, הבה נחשוב על בני-אדם פחדנים, מוגי-לב. הם אלה שלא התעניינו בדבר כלשהו במהלך המחזור הקודם של חיים ארציים. אתם רואים, למחקר על הקארמה יש משמעות מסוימת כך שאדם יתפוס את מקומו בחיים בהקשר עם העתיד. ככלות הכול, זוהי רק השתוקקות לידיעה שאנו מספקים – אם כי, לא רק השתוקקות זו – כאשר אנו עוקבים לאחור ממחזורי-חיים ארציים נוכחיים למחזורי-חיים מוקדמים יותר. אך, אם נעבור את החיים הארציים הנוכחיים עם מידה מסוימת של ידיעה-עצמית, אז נוכל להתכונן לחיים הארציים **הבאים**. אם ניסחף באופן שטחי לאורך החיים, בלי להתעניין בדבר כלשהו, אז אנו יכולים להיות בטוחים שנהיה פחדנים בחיים הארציים הבאים. זה מפני שאופי מנותק, שאינו שם לב לפרטים, יוצר קשרים אחדים עם סביבתו וכתוצאה מכך למבנה-הראש בחיים הבאים לא יהיה כל קשר לכוחות-האדמה. העצמות לא מתפתחות, צמיחת השיער איטית מאוד; לעתים קרובות מאוד, לאדם כזה יש רגליים קשתיות החוצה ( ) כאשר הברכיים מרוחקות זו מזו, או, פנימה) (כאשר הברכיים משתפשפות זו בזו.

אלו דברים שבדרך אינטימית מאוד, מגלים את הקשר בין הרוח והנפש מצד אחד ובין הטבעי והפיזי מצד שני. כן, ידידיי היקרים, מעצם הפרטים של צורת הראש והמבנה כולו של הישות האנושית, אנו יכולים, כביכול, להתבונן בחיים הארציים הקודמים. ברם, הדברים הללו לא נאמרים כדי שההתבוננות עצמה תתבצע באמצעותם. כל ההתבוננויות שעליהם סיפרתי לכם כאן כהכנה למחקרים על הקארמה, לא בוצעו בדרך חיצונית, אלא בדרך פנימית לגמרי, בשיטות רוחיות-מדעיות. אך, בדיוק השיטות הרוחיות-מדעיות הללו מראות שהישות האנושית בצורתה החיצונית **אינה יכולה** להיחקר כפי שנעשה בפיזיולוגיה ובאנטומיה המודרניות. באמת, אין שום היגיון בהתוודעות לאיברים ולקשריהם ההדדיים. כי, הישות האנושית היא **תמונה**. בחלקה, היא התמונה של הכוחות אשר שולטים בין מוות ולידה חדשה, ובחלקה, היא תמונה של החיים הארציים הקודמים שלה. אין שום היגיון לעבוד בפיזיולוגיה ובאנטומיה כפי שהן קיימות כיום, שבהן הישות האנושית ואיבריה, בזה אחר זה, נחקרים. הראש, למשל, קשור קשר הדוק יותר לחיים הארציים הקודמים מאשר עם הגוף שהישות האנושית מקבלת בחייה הארציים הנוכחיים.

לכן, ביכולתנו לומר: תהליכים פיזיים מסוימים אמורים להיות מובנים רק כאשר אנו מתבוננים לאחור בחיים הארציים הקודמים. לאדם אשר למד לדעת את העולם בחיים ארציים קודמים, יש צמיחה מהירה של שיער. אדם אשר למד מעט על העולם בחיים קודמים, יש צמיחה איטית של שיער. השיער צומח מאוד לאט; הוא מונח על פני-שטח הגוף, בעוד שאלה אשר מתעניינים באופן נמרץ בחיים במהלכם של חיים ארציים קודמים אשר התעניינו באופן נמרץ ביותר ודחפו את אפם בכל דבר, יש שיער חופשי ופרוע. בהחלט, זהו

קשר נכון. את התצורות הגופניות הרבגוניות ביותר אפשר לייחס להתנסויות באחד ממחזורי-החיים הארציים הקודמים. זה נכון לגבי פרטי המבנה.

קחו למשל אדם אשר חושב הרבה בהתגשמות אחת – אשר חושב הרבה מאוד ושוקע במחשבות. בהתגשמותו הבאה, הוא יהיה אדם דק-גזרה בנוי באופן מעודן. אדם אשר שוקע מעט במחשבות במחזור אחד של חיים ארציים, אך מנהל חיים אשר עוסקים יותר בתפיסת העולם החיצוני, נוטה לצבור כמות רבה של שומן במחזור הבא של חיים ארציים. גם לזה יש משמעות לגבי העתיד. בלתי-אפשרי לנהל 'תרופות הרזייה' רוחיות במחזור אחד של חיים ארציים; לשם כך, אדם מוכרח להשתמש בתרופות פיזיות – אם הן בכלל יכולות לעזור! אך, עבור החיים הארציים הבאים, לבטח אפשר להתנסות ב'תרופת הרזייה' אם אדם מהרהר וחושב הרבה, במיוחד אם הוא חושב על משהו אשר דורש השקעת מאמץ מן הסוג שתיארתי אתמול. אין צורך למדוט עליו, אלא פשוט לשקוע במחשבות עם רצון לקבל החלטות פנימיות רבות.

קיים קשר ממשי מסוג זה בין הדרך הרוחית והמוסרית שבה אדם חי במהלך מחזור אחד של חיים ארציים והמבנה הפיזי שלו במחזור הבא של חיים ארציים. לא ניתן להדגיש זאת במידה מספקת.

קחו מקרה אחר. נניח, למשל, שבמחזור אחד של חיים ארציים, אדם הוא הוגה. איני מתכוון לפרופסור – (זו אינה בדיחה!) – אלא אדם שאולי צועד מאחורי מחרשה ועדיין היה יכול לחשוב הרבה מאוד. כלל לא משנה באלו נסיבות-חיים אדם חושב, כי הוא יכול להיות הוגה אמיתי כאשר הוא עוקב אחר מחרשה או עוסק במלאכת-יד מאיזשהו סוג. אך, היות שבחשיבתו מעורבים הכוחות שנושרים כאשר החיים הארציים מגיעים לסיומם, והוא משאיר ללא שימוש את אותם כוחות אשר נישאים להתגשמות הבאה ולוקחים חלק בבניית ראשו, אדם כזה יופיע שוב בחיים ארציים חדשים עם בשר רך, עם בשר רך ועדין.

ברם, הנקודה המוזרה היא הבאה. – כאשר אדם חושב הרבה מאוד, אז בחייו הארציים הבאים, יהיה לו עור טוב. פני-השטח של הגוף בכללותם, עור הגוף, יהיה בנוי כהלכה. שוב, כאשר אתם רואים בני-אדם שלעורם יש למשל כתמים, אתם תמיד תוכלו להסיק מזה שהם חשבו מעט בחייהם הקודמים. (כמובן, אדם זקוק ליסודות נוספים כדי להסיק מסקנה זו; בלתי-אפשרי להסיק בוודאות מוחלטת מתסמין אחד בלבד. אף-על-פי-כן, באופן כללי, הציונים שנתתי היום על הקשר ההדדי בין נפש-רוח והפיזי, נכונים.) כאשר אתם רואים בני-אדם עם איזושהי זוהמה בעורם, אתם תמיד יכולים להסיק מזה שהם חשבו מעט בחייהם הארציים הקודמים. בני-אדם עם נמשים רבים לא היו הוגים בחייהם ארציים קודמים.

אלו הם הדברים אשר מראים שמדע הרוח לא שם לב רק למופשטויות רוחיות, אלא גם לפעילותו של הרוחי בפיזי. לעתים קרובות, הדגשתי שמה שמזיק במטריאליזם אינו שהוא מקדיש את תשומת-לבו רק לחומר. היסוד המזיק, הטרגדיה של המטריאליזם, הוא שהוא אינו יכול באמת לדעת דבר על החומר, מפני שהוא אינו מכיר את הפעילויות הרוחיות על החומר.

בדיוק במחקר על הישות האנושית שיש להקדיש תשומת-לב לחומר, כי בחומר, מעל לכול בצורה האנושית, בישות האנושית כולה, שפעילות הרוחי באה לידי ביטוי. החומר הוא ההתגלות החיצונית של הרוחי.

אתם יכולים ללמוד מהקובץ *מחשבות אנתרופוסופיות מנחות* אשר הופיע לאחרונה בגיליון החדשות אשר מופק עם כתב-העת *Das Goetheanum*,[13] שראשו של האדם נבחן בדרך הנכונה רק כאשר הכרה אימגינטיבית מיושמת על הופעתו החיצונית. כי, הראש האנושי בעיצובו, בעיצוב האוזניים, במיוחד גם בעיצוב האף והעיניים, הוא על-פי התבנית של אימגינציה. הוא מורכב מאימגינציות גלויות כלפי חוץ.

זה קשור גם לחייה של הישות האנושית. ישנם בני-אדם שבהם החלק התחתון של הגוף ארוך יותר מהחלק העליון; רוצה לומר, החלק מהנקודה הנמוכה ביותר של הגוף עד החזה **ארוך יותר** מהחלק ממרכז החזה עד הצוואר. אם החלק ממרכז החזה עד הצוואר **קצר יותר** מהחלק התחתון של הגוף, אז אנו עוסקים בישות אנושית שבחיים בין מוות ולידה חדשה, השלימה את העלייה לנקודת-האמצע מהר מאוד. היא עברה את התקופה הזאת מהר מאוד. לאחר מכן, היא ירדה באיטיות ובנוחיות לחיים ארציים חדשים.

לעומת זאת, היכן שהחלק העליון מהצוואר לאמצע החזה ארוך יותר מהחלק התחתון ממרכז החזה עד קצה הגוף, הרי שאנו עוסקים בישות אנושית אשר עברה באיטיות ובשלווה עד אמצע החיים בין מוות ולידה חדשה, ואז ירדה במהירות גבוהה יותר לחיים ארציים.

אכן, בפיזיוגנומיה, בממדים היחסיים של הגוף, אנו מגלים את השפעת-הלוואי של הדרך שבה הישות האנושית עברה את התקופה הראשונה של הוויית-הקיום בין מוות ולידה חדשה, בהשוואה לתקופה המאוחרת יותר.

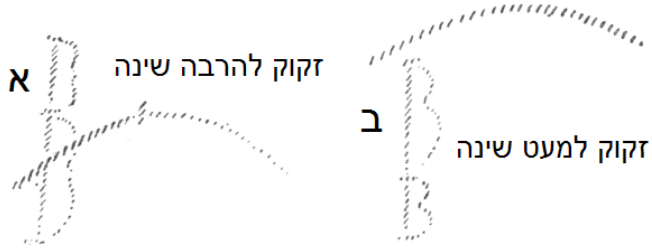

באמת, מה שפיזי בישות האנושית, מהווה, לפניי ולפנים, העתק של הרוחי אשר מונח ביסודו. לזה יש השלכות בחיים. עבור אלה שברשותם גוף תחתון ארוך וגוף עליון קצר, הם סוג של בני-אדם אשר מראים מן ההתחלה שהם זקוקים להרבה מאוד שינה; הם אוהבים לישון הרבה. (התרשים כמובן מוגזם בממדיו.) עם הסוג השני, שברשותם גוף תחתון קצר וגוף עליון ארוך, אין זה כך; הם אינם זקוקים להרבה שינה.

לכן, בהתאם לכך שאדם זקוק להרבה שינה או לא, ששוב בא לידי ביטוי בממדים היחסיים של גופו, אתם יכולים לראות אם הוא עבר את החלק הראשון של החיים בין מוות ולידה חדשה במהירות או באיטיות; וכן, אם הוא עבר במהירות או באיטיות את החלק השני של חיים אלו.

אבל, זה קשור להתגשמות הקודמת. קחו מקרה של אדם שהיה אטום – לא כל-כך מגלה התעניינות בדברים בגלל חינוכו ודרך חייו. איני מתכוון לומר שהוא היה לגמרי חסר-התעניינות, אך הוא היה אטום; הוא באמת לא היה יכול לעשות משהו כהלכה, הוא מעולם לא אחז אחיזה ממשית בדברים; יתכן שהוא היה קשוב מספיק כדי לדחוף את אפו בכל דבר ועניין, אך זה לא היה מעבר לסקרנות והבנה שטחית. הוא נשאר אטום. אדם כזה לא התעניין בחלק הראשון של חייו בין מוות ולידה חדשה. הוא מפתח התעניינות רק לאחר שהוא משאיר מאחוריו את פסגת שעת-החצות של חייו ומתחיל את ירידתו.

לעומת זאת, אדם אשר נוהג לחדור כל דבר הן עם שכלו והן עם הרגש שלו – מתעניין מאוד בחצי הראשון, בעלייה, ואז משלים במהירות את הירידה. כך, שוב אפשר לומר: כאשר אתם פוגשים אדם ישנוני, אז זה סימן לחיים אטומים, כפי שתיארתי, בהתגשמות הקודמת. אדם שאינו ישנוני, שאפילו עליו לעשות משהו כדי להירדם – אנו יודעים שקיימים ספרים שאפשר להשתמש בהם כדי להירדם! – אדם אשר זקוק לדברים הללו, לא היה אטום, אלא קשוב; הוא היה פעיל עם שכלו ועם הרגש שלו.

אנו יכולים להתקדם. קיימים בני-אדם... כיצד עליי לדבר עליהם? הבה נאמר שהם אכלנים; הם אוהבים לאכול. אחרים לא נהנים לאכול. איני רוצה לומר אנשים זללנים, כי בקושי יהיה לזה מקום במחקר רציני. אך, אומר זאת: קיימים בני-אדם שאוהבים לאכול וקיימים אחרים שאוהבים פחות לאכול. גם זה קשור, במובן מסוים, למה שהישות האנושית חוותה במעבר בין מוות ולידה חדשה, לפני ואחרי פסגת שעת-החצות של הוויית-הקיום.

קיימות ישויות אנוש – כך אנסח זאת – שעולות גבוה מאוד ברוחי, וקיימות אחרות שלא עולות גבוה כל-כך. אלה אשר עולות גבוה מאוד, תאכלנה כדי להתקיים. אלה שאינן עולות גבוה כל-כך, תחיינה כדי לאכול.

לבטח, אלו הבדלים שקיימים בחיים ואם נתבונן בדרך שבה אדם מתנהג בפעולות כאלה אשר קשורות לטיפוח או אי-טיפוח הוויית-הקיום הפיזית, נוכל לומר שכאן יש משהו אשר מאפשר לנו לתפוס כיצד חייו הקארמתיים זורמים מהוויית-קיום קודמת.

---

[13] ראה GA-26; פרק 16, *מה מתגלה כאשר אדם מסתכל לאחור בחיים החוזרים-ונשנים על האדמה*, מחשבות מנחות 144 עד 146. פרקים 17 ו-18, *מה מתגלה כאשר אדם מסתכל לאחור בחיים קודמים בתקופה בין מוות ולידה* חדשה; מחשבות מנחות 147 עד 149 ומחשבות מנחות 150 עד 152, בהתאמה. הוצאת בדולח.

אלה אשר רכשו כוחות של התבוננות בכיוון זה, תופסים, למשל, בדרך שבה אדם לוקח משהו מהשולחן, בדרך שבה הוא מגיש לעצמו, מחווה אשר מצביעה בחוזקה על הדרך שבה החיים הארציים הקודמים קורנים על החיים הארציים הנוכחיים.

היום, אני מדבר על הפיזי. מחר, אדבר יותר על הצדדים המוסריים, אך מן ההכרח שהפיזי ייזכר כל הזמן, אחרת העניין ייעשה מובן פחות. בני-אדם אשר מגישים לעצמם בהתלהבות, כאשר הם לוקחים אגס מהשולחן – ובכן, עושים זאת בהתלהבות – הם אלה אשר דבקו יותר בזוטות של החיים בהתגשמויות הקודמות אשר לא יכלו להתעלות אל מעל לזוטות; אשר נתקעו בהרגלים, במוסכמות וכן הלאה, אינם מסוגלים להגיע לתפיסה מוסרית של החיים. גם לזה יש משמעות מעשית גדולה. היות שאיננו רגילים להתייחסויות כאלו, הדברים הללו ייראו, לעתים קרובות, מוזרים ואנו נצחק עליהם. אך, עליהם להילקח ברצינות העמוקה ביותר, כי, אתם רואים, בחברה בימינו קיימים מעמדות מסוימים של בני-אדם אשר מבלים את זמנם ואת האנרגיה שלהם בזוטות הקטנות של החיים; הם אינם רוצים לעשות משהו מעצמם, מעבר לדברים הרגילים של החיים. כמו-כן, אין להחיל את הדברים הללו רק על אופני התנהגות. אפשר להחילם, למשל, על הדיבור. קיימות שפות שבהן אינכם יכולים לומר משהו באופן שרירותי, מפני שהכול נקבע בקפדנות במבנה המשפט; את הנושא בלתי-אפשרי להציב במקום אחר, וכן הלאה. שפות אחרות שבהן אפשר להציב את הנושא בכל מקום שבו תחפצו, וכך גם לגבי הנשוא. השפות הללו הן מאופי כזה שהן מובילות בני-אדם להתפתחות אינדיבידואלית.

זוהי רק דוגמה לדרך שבה נרכשים הרגלים פשוטים וכיצד הישות האנושית אינה יכולה להתנתק מדברים פעוטים. חיים ארציים אשר מתנהלים בדברים פעוטים כאלו, מובילים את האדם לחיים שבהם הוא נעשה זללן. הוא לא מתעלה גבוה מספיק בחיים בין מוות ולידה חדשה, הוא נעשה זללן.

בימינו, צריכה להופיע התקופה שבה בני-אדם לא יתחשבו עוד רק במחזור אחד של חיים ארציים, כפי שהיה המקרה בתקופה המטריאליסטית של האבולוציה, אלא ייקחו בחשבון את האבולוציה הארצית בכללותה, בידיעה שמה שנעשה ומוגשם על-ידי אדם במחזור אחד של חיים ארציים, נישא למחזור הבא של חיים ארציים; שמה שקורה בתקופה אחת נישא לתקופה אחרת על-ידי בני-האדם עצמם. היות שמודעות זו מוכרחה להופיע, יש צורך שידיעה כזו תמצא מקום בחינוכם של ילדים מתבגרים וכן של מבוגרים.

ברצוני לדבר על שני סוגים נוספים. קיים סוג של אדם אשר יכול להתייחס לכול ברצינות, וכאן איני מתכוון אך ורק לסוג החיצוני של רצינות. הם עשויים להיות בני-אדם רציניים ביסודם, שאולי יש להם הלך-רוח טרגי בנפשם, אשר יכולים גם לצחוק. כי, אם אדם אינו מסוגל לצחוק, אם הכול חולף לידו – ובחיים יש אינספור דברים אשר יכולים להצחיק אדם – אם הוא מאפשר לכול לחלוף לידו והוא כלל אינו יכול לצחוק מדבר כלשהו, אז הוא מוכרח להיות אטום. ככלות הכול, יש דברים מצחיקים! אך, אדם יכול לצחוק מכל הלב על משהו מצחיק ובכל זאת, ביסודו, הוא אדם רציני.

קיים סוג נוסף של אדם שאינו עושה דבר מלבד לצחוק, שכל דבר מצחיק אותו, שצוחק כאשר הוא מספר משהו, בין אם זה מצחיק ובין אם לאו. קיימים בני-אדם שפניהם מתעוותות ברגע שבו הם מתחילים לספר משהו ומדברים על הנושא החמור ביותר בסוג של גיחוך, בסוג של עליצות. כאן, אני מתאר מצבים קיצוניים, אך המצבים הקיצוניים הללו קיימים.

זהו קו-אופי יסודי של הנפש. מחר, נראה את צדה המוסרי. היום, אעסוק בעיקר בצד הפיזי. קו-אופי זה, לחילופין, מוביל חזרה לזרם הקארמתי של האבולוציה. לאדם בעל קו-אופי של רצינות בחייו, גם אם הוא יכול לצחוק, יש כוחות קבועים וחזקים אשר פועלים מהתגשמותו הקודמת לחייו הארציים הנוכחיים. כאשר פוגשים אדם רציני מסוג זה, אדם שיש לו הבנה של הצד הרציני של החיים, אשר מפסיק להתבונן בצד הרציני של החיים, אנו יכולים לומר: באדם זה אפשר לחוש שהוא נושא בישותו ובטבעו שלו את החיים הארציים הקודמים. תפיסה רצינית של החיים מופיעה כאשר מחזורי-החיים הארציים הקודמים ממשיכים לפעול, לפעול באופן הנכון. מצד שני, אדם נעשה פטפטן בלתי-פוסק, שצוחק גם כאשר הוא מדבר על נושאים חמורים ביותר, כאשר מחזורי-חיים ארציים קודמים אינם פועלים עליו. כאשר אדם עבר סדרה של מחזורי-חיים ארציים – או מחזור-חיים אחד, לכל הפחות – שבו הוא חי כאילו רדום-למחצה, אז, במחזור-החיים הארצי הבא, הוא ייעשה אדם שלעולם לא יהיה רציני, שאינו מסוגל לגשת לדברים של החיים ברצינות הנדרשת. כך, מתוך נטייתו של האדם, אפשר לראות אם הוא בילה את מחזורי-החיים הארציים הקודמים שלו עם מטרות טובות או שהוא עבר אותם בהיותו רדום, פחות או יותר.

כל הדברים הללו מובילים להבנה עד כמה שגוי לאמץ השקפה מכנית של הישות האנושית, כאשר היא מופיעה בפנינו בתחפושת אנושית או אפילו לראות לא רחוק יותר מאשר התבנית הסטריאוטיפית של האורגניזם שלה. זה שגוי מאוד. הישות האנושית בצורתה, עד אפשרויות התנועה שלה, מן ההכרח שתיראה כתמונה של עולם הרוח.

קודם כל, ישנו אורגניזם-הראש. ביסודו של דבר, הוא מוגדר על-ידי מחזורי-החיים הארציים הקודמים. אנו רואים ראש אנושי באופן הנכון, כאשר אנו לומדים את כל מה שיש ללמוד על המשגה אימגינטיבית. כאן, בהקשר עם הראש האנושי, ולא בשום מקום אחר, אנו יכולים להחיל, בעולם החושים, המשגה אימגינטיבית, שאחרת משתמשים בה להתבוננות בעולם הרוח. מוכרחים אנו להתחיל מאימגינציה, אם ברצוננו לראות בעולם הרוח. אז, קודם לכל, מופיעות בפנינו התמונות האתריות-רוחיות של הישויות הרוחיות. בעולם הפיזי, עם הראש האנושי כיוצא מן הכלל, אין שום דבר שמזכיר אימגינציה. אך, בראש האנושי, עד האורגניזם הפנימי שלו, עד המבנה המופלא של המוח, הכול הינו באמת תמונת-ראי פיזית של מה שהינו אימגינטיבי.

אז, בעודכם מתקדמים, אתם עשויים להתחיל לחקור משהו בישות האנושית שבאמת קשה הרבה יותר לראות, אף על פי שבדרך-כלל חושבים שזה קל – כלומר לרכוש הבנה של הדרך שבה הישות האנושית

שואפת פנימה, על הדרך שבה היא מכניסה את המערכת הריתמית שלה לתנועה, ועל הדרך שבה הנשימה מובילה לזרימת-הדם. משחק חי ועצום זה, אשר חודר את הגוף כולו, מורכב הרבה יותר ממה שחושבים. הישות האנושית שואפת פנימה, הנשימה עוברת טרנספורמציה לכדי זרימת-דם, אך, מצד שני, הנשימה נכנסת שוב לתוך הראש והיא קשורה בדרך מוגדרת לפעילותו כולה של המוח. החשיבה היא פשוט נשימה מזוקקת, מעודנת. זרימת-הדם, שוב, נכנסת לתוך האימפולסים של תנועות הגפיים.

מערכת ריתמית זו של הישות האנושית אינה באה לידי ביטוי במצב סטטי, אלא בניידות מתמדת, ואת ההבדל הזה יש לראות בבירור. ראשו של האדם נחקר בדרך הטובה ביותר על-ידי כך שמתייחסים אליו כעיצוב העומד ברשות עצמו, **במנוחה**; על-ידי כך שחוקרים את פנימיותו, למשל החלקים השונים של המוח ואת הדרך שבה חלק אחד מונח לצדו של חלק אחר. בלתי-אפשרי לדעת דבר על הראש אם, נאמר, זרימת-הדם בראש נחקרת באמצעות האנטומיה והפיזיולוגיה; כי, מה שזרימת-הדם מגשימה בראש אינו קשור לראש עצמו; הוא קשור רק למה שהראש זקוק לו מהמערכת הריתמית. מה שאפשר לראות כאשר חלק מעצם הגולגולת בולט וזרימת-הדם חשופה, אינו באמת קשור לראש. את הראש מוכרחים לחקור כאיבר אשר נמצא במנוחה, ובו חלק אחד מונח לצדו של חלק אחר.

שיטה זו אינה ישימה על המערכת הריתמית, שמקום מושבה בחזה. כל דבר שם מוכרח להיחקר בניידותו, בניידותה של זרימת-הדם, של הנשימה, של החשיבה, של התנועה שלה. אחר התהליך הזה אפשר לעקוב רחוק הרבה יותר לתוך הפיזי.

חישבו על תהליך הנשימה בעודו נכנס לתוך תהליך זרימת-הדם, ומשם פועל גם על המוח. כדבר ראשון, נוצרת חומצה פחמתית: רוצה לומר נוצרת חומצה באורגניזם האנושי. אך, כאשר היא נכנסת לתוך המוח ולתוך מערכת העצבים, הרי שמהחומצות נוצרים חומרים מלחיים; חומרים מלחיים יצרים משקעים.

לכן, ביכולתנו לומר: כאשר הישות האנושית חושבת, **מוצקים** מסולקים. בזרימת-הדם, אנו מגלים את **הנוזלי**. בנשימה, את **הגזי**. ובעיקרון הניידות, כאשר זה עובר לתנועות, אנו מגלים את **האש**. היסודות החומריים כלולים בכל זה, אך היסודות **בניידות**; במצב קבוע של הופעה והיעלמות. את התהליך הזה בלתי-אפשרי באמת לתפוס עם התבוננות חושית. אלה אשר מנסים לתופסו באופן אנטומי, עם התבוננות חושית, לעולם לא יבינו אותו באמת; יש להוסיף הרבה מהכוח היוצר הפנימי של הרוח, כדי להבין את התהליך הזה. אם נשמע הסברים על התהליך הריתמי, כפי שהם ניתנים בהרצאות רגילות על אנטומיה ופיזיולוגיה, נחוש שהכול רחוק מאוד מהמציאות. (אלה מכם אשר חוו זאת, יכולים לאמת את מה שאני אומר.) כן, מי שמקשיב לכל זה בתודעה בלתי-משוחדת, ואז מתבונן בקהל, למעשה חש כאילו השיממון אשר מוגש למאזינים, מוכרח לגרום למותם; כאילו שמוכרחים הם להישאר מרותקים לשולחנם, כאשר אין באפשרותם לנוע, אין באפשרותם אפילו לזחול ולהתרחק משם! כי, מערכת זרימה זו מוכרחה להיות

מתוארת בחיוניות כזו שהמאזינים, בהיותם מועברים ללא הרף מהחושי לעל-חושי, מהעל-חושי חזרה לחושי, נכנסים במהלך התיאור לסוג של הלך-נפש **מוזיקלי**.

כאשר זה מבוצע, הישות האנושית מפתחת הרגלים פנימיים של נפש שבאמצעותם הקארמה יכולה להיות מובנת. על כך נדבר מחר. אך, מה שיש לנו כאן הינו תמונה חושית של **אינספירציה**. בעוד שבמחקר על הראש, יש לנו תמונה חושית של **אימגינציה**, הרי שבמחקר על המערכת הריתמית של הישות האנושית יש לנו תמונה של **אינספירציה**, **אם** למחקר זה יש את המאפיין הנכון.

עתה, אנו עוברים למערכת חילוף-החומרים והגפיים. במה שיש לאנטומיה ולפיזיולוגיה המודרניות לומר על מערכת חילוף-החומרים והגפיים, **איננו** מגיעים לכוחות של המערכת הזאת, אלא רק למה שנושר ממנה ומסולק על-ידה. כל מה שעל-פי ההשקפה המודרנית הוא תוכנה של מערכת חילוף-החומרים והגפיים, אינו משתייך כלל למבנה ולאורגניזם האנושיים הממשיים, אלא מסולק ממנה. תוכן המעיים הוא מקרה קיצוני בלבד. כל דבר אחר אשר נתון לתפיסה באופן פיזי במערכת חילוף-החומרים והגפיים, אינו משתייך לישות האנושית, אלא מסולק על ידה; חלק ממנו נשאר בתוכה זמן רב יותר, חלק אחר זמן קצר יותר. תוכן המעיים נשאר זמן קצר יותר; מה שמופרש על-ידי השרירים, העצבים וכן הלאה, נשאר זמן רב יותר. כל חומר פיזי שאפשר לגלות במערכת חילוף-החומרים והגפיים, אינו משתייך לישות האנושית; זהו משקע, הפרשה. כל דבר אשר משתייך למערכת חילוף-החומרים והגפיים הינו בעל טבע **על-חושי**. כך, במחקר על מערכת חילוף-החומרים והגפיים של האדם, עלינו לעבור למה שיש לו הוויית-קיום על-חושית טהורה בתוך הפיזי.

לכן, מוכרחים אנו לדמות לעצמנו את מערכת חילוף-החומרים והגפיים בדרך כזו שזרועות פיזיות וכן הלאה, הינן רוחיות במציאות ובתוך רוחי זה, מתגלה ה'אני'. – כאשר אני מניע את זרועותיי או את רגליי, כל הזמן נוצרים משקעים ואת המשקעים הללו רואים. אך, הם אינם הדבר החיוני. אינכם יכולים להתייחס לפיזי כאשר אתם רוצים להסביר כיצד הזרוע או היד תופסת משהו; מוכרחים אותם להתייחס לרוחי. הרוחי אשר זורם בזרוע – **הוא** הדבר החיוני בישות האנושית. מה שאתם קולטים הינו משקע של מערכת חילוף-החומרים והגפיים.

אם כך, כיצד יכולים אנו אפילו להתחיל בעריכת מחקר על הקארמה, אם אנו מאמינים בכך שמה שאנו רואים במערכת חילוף-החומרים והגפיים הוא הישות האנושית? זו אינה הישות האנושית. נוכל להתחיל במחקר על הקארמה רק כאשר נדע מה מהווה באמת הישות האנושית. מוכרחים אנו לכלול משהו שאפשר לגלותו, בוודאות, בעולם החושים, אך הינו, אף-על-פי-כן, תמונה על-חושית של **אינטואיציה**.

כך, ידידיי היקרים, ביכולתכם לומר: מחקר על **הראש** הינו תהליך אימגינטיבי אשר מוקרן לתוך עולם החושים; מחקר על **המערכת הריתמית** מוכרחה להיות אינספירטיבית באמת, אם כי פעילה בתחום ההתבוננות החושית, בעולם החושים; מחקר על **מערכת חילוף-החומרים והגפיים**, מוכרח להיות אינטואיטיבי, פעילות על-חושית בעולם החושים.

מעניין מאוד לגלות שבמחקר על הישות האנושית יש לנו תמונות של אינטואיציה, אינספירציה ואימגינציה. במחקר נכון של האדם של חילוף-החומרים והגפיים, אנו יכולים ללמוד מה אינטואיציה מהווה באמת בעל-חושי. במחקר נכון של האדם הריתמי, אנו יכולים ללמוד מה אינספירציה מהווה באמת בעל-חושי. במחקר נכון של הראש, אנו יכולים ללמוד מה התבוננות אימגינטיבית מהווה בעל-חושי.

מחקר על הראש: אימגינטיבי, מוקרן לתוך עולם החושים.

מחקר על המערכת הריתמית: אינספירטיבי, פועל בעולם החושים.

מחקר על מערכת חילוף-החומרים והגפיים: אינטואיטיבי, על-חושי בעולם החושים.

אלו הדברים אשר מופיעים ב-*מחשבות אנתרופוסופיות מנחות* האחרון, וזה משהו שמי שחוקר בקפדנות את סדרות ההרצאות הקיימות, אכן יוכל לגלות בעצמו.

היום, ידידיי היקרים, ניסינו להתייחס לקשרים קארמתיים בהקשר לטבע המוסרי והרוחי של האדם.

חזרה
לתוכן
עניינים

הרצאה 9

התצורה הפנימית של הקארמה
קריאת הכתב הקוסמי
עשרה מושגים אריסטוטליים

דורנאך, 11 במאי 1924

נמשיך לזמן מה לחקור את החוקים אשר שולטים בהתפתחותה של הקארמה האנושית, והיום אומר משהו על ההיבט הפנימי של עיצובה של הקארמה, של החלק של הקארמה אשר קשור במיוחד לחיים המוסריים, האתיים והרוחיים.

עליכם לזכור שאנו מסתכלים ישירות אל מעבר לעולם הפיזי – וכך זה תמיד בחקר הקארמה – הקשרים הקארמתיים הינם **רוחיים**. גם כאשר הם משפיעים על הפיזי, למשל במחלה, כל מה שהינו קארמתי במחלה יש לו גורם רוחי. כך, בכל הנסיבות אנו מגיעים לרוחי בכל עת שאנו ניגשים לחקר הקארמה. ברם, היום, עלינו להפנות את תשומת-לבנו במיוחד להיבט האתי של הקארמה, לפעילויות של הקארמה בחיי-הנפש.

כבר אמרתי לכם שעיצובה של הקארמה קשור לאותן ישויות שבזמנים עתיקים מאוד של האבולוציה, היו למעשה נוכחות על האדמה ועזבו אותה בזמן ההיפרדות מהירח, וקבעו את משכנן בקוסמוס כתושבי-ירח, כישויות-ירח.

מה שאנו מכנים ירח – שחלקו הפיזי מתואר בדרך-כלל בלא יותר מאשר ציון – מן ההכרח שייתפס כמה שנושא ישויות רוחיות מסוימות, שהחשובות ביותר ביניהן חיו פעם על האדמה כמורים הגדולים הקדמונים. הם היו אלה אשר ייסדו בקרב בני-האדם על האדמה את אותה חכמה עתיקה שעליה דיברתי לעתים קרובות כל-כך. הישויות הללו היו על האדמה לפני היפרדות הירח. באותם זמנים, הם החדירו את החכמה הקדמונית באדם אשר רכש אותה על-ידי סוג של הארה פנימית. והדרך שבה הישויות הללו פעלו הייתה שונה לחלוטין מהדרך שבה בני-אדם יכולים לפעול בימינו על האדמה.

פעילותם של המורים הגדולים הקדמונים הללו בקרב בני-האדם באמת מוכרחה להיות מתוארת כסוג של קסם, אשר משפיעה בה במידה שהשפעת הרצון האנושי על התרחשויות בעולם החיצוני הייתה גדולה יותר לאין ערוך ממה שאפשרי כיום. בימינו הרצון יכול לפעול על העולם החיצוני רק באמצעים פיזיים. אם אנו רוצים לדחוף אובייקט כלשהו, מוכרחים אנו להכניס את הרצון שלנו לפעולה באמצעות הזרועות וכפות-הידיים. אך, בימיהם של המורים הקדמונים, לרצון האנושי הייתה עדיין פעולה ישירה ומיידית על

תהליכים בעולם החיצוני, על תהליכי הטבע. זה היה סוג של פעולה שעלינו לכנותה עתה, פעולה מאגית. אך למעשה, השרידים האחרונים של הכוח הזה של הרצון האנושי, המשיכו להתקיים עד לזמנים האחרונים, באופן יחסי. רוסו למשל, אומר לנו שבאזורים חמים יותר מסוימים, הוא היה מסוגל לשתק, ואפילו להרוג, קרפדות אשר התקרבו אליו, פשוט על-ידי כך שהוא ריתק אותן במבטו. כוח זה של הרצון האנושי שבאקלים חם יותר, המשיך להתקיים עד למאה השמונה-עשרה, הצטמצם במהלך עידנים עד שהוא נעלם בתקופה זו. אבל, במצרים הקדומה, האדם היה עדיין מסוגל להשפיע על צמיחת צמחים ולקדמה באמצעות רצונו. כאשר המורים הקדמונים שהו על האדמה, אפילו תהליכי טבע א-אורגניים היו נתונים לשליטתו של הרצון האנושי.

הדברים הללו היו תלויים, כמובן, בתובנה אמיתית אינסטינקטיבית על הקשרים של הוויית-הקיום של העולם, אשר נשארת נסתרת לגמרי מהמדע החומרי הגס של הזמנים המודרניים. ברם, ברור שהשפעת החום על פעילותו של הרצון האנושי מוכרחה להילקח ברצינות באופן יסודי, כי רוסו, אשר היה מסוגל, באזורים חמים יותר, להרוג קרפדות במבטו, ניסה בעיר ליון לרתק את מבטו באותה דרך, בהניחו שלכל הפחות הקרפדה תשותק. אלא, הקרפדה לא שותקה; להיפך, היא קיבעה את מבטה בו והוא עצמו נעשה משותק באופן חלקי והיה צורך להחזירו לחיים עם רעל-נחשים אשר נרשם על-ידי רופא.

דרך זו של הפעלת הרצון תלויה, כמובן, בידיעה אינסטינקטיבית של סביבתו כולה של האדם.

מתוך היסודות הרוחיים שלהם, הייתה ברשות המורים הקדמונים ידיעה שונה לחלוטין, עמוקה וחודרת הרבה יותר, על הטבע, אשר נמצאת בהישג-ידו של האדם בימינו. הם חוננו בכוחות שבלתי-אפשרי להשוותם לחוקי טבע. כמו-כן, הם לא היו נחוצים כאשר המורים הקדמונים פעלו על האדמה, כי לא התקיים דבר אשר דמה למדע טבע מודרני. הם נראו חסר-תכלית לגמרי ואיש לא הבין את מטרתם. כי, באותם ימים כל פעילות מהסוג הזה הייתה מבוססת על ידיעה והבנה עמוקות הרבה יותר, פנימיות הרבה יותר מאלו שאפשריות כיום.

המורים הקדמונים הללו העתיקו את זירת פעילותם מן האדמה לירח והיות שהכול בקוסמוס קשור הדדית, מוקצית להם עתה משימה כבירה בסדרת הקשרים של ההתרחשויות הקוסמיות. אלו ישויות אשר עוסקות הרבה מאוד בקארמה, בגיבוש ובעיצוב הקארמה האנושית. כי, אפשר לראות חלק חיוני של אריגתה של הקארמה, כאשר, לאחר שהגוף האתרי הונח בצד ימים ספורים לאחר המוות, הישות האנושית חיה את חיי-השינה שלה (לא חיי-העירות) לאחור. כאשר האדם חוצה את שער המוות, יש לו, קודם לכל, ראייה ברורה של העבר של מה שהוא חווה בחיים – פנורמה גדולה ומפוארת בתמונות. לאחר ימים ספורים, פנורמה זו דועכת לאט כאשר הגוף האתרי מתמוסס באתר הקוסמי, ואז מתחיל מסע ממשי לאחור.

הוויית-הקיום הארצית זורמת בדרך כזו שאף על פי שאנו תופסים אותה בהיזכרות כאחדות, זוהי אשליה. החיים אינם זורמים קדימה בלי הרף. אנו חיים לאורך היום באופן מודע, לאורך הלילה באופן לא-מודע; לאורך היום באופן מודע, לאורך הלילה באופן לא-מודע, וכן הלאה.

בהיותו שקוע בתהליך של היזכרות, האדם חושב לאחור על חייו, הוא שוכח שהלילות תמיד נמצאים שם בין הימים. במהלך הלילות, הרבה מאוד קורה לנפש, לגוף האסטרלי ול'אני', אלא שהאדם אינו יודע על כך דבר. מה קורה לו כאשר הוא אינו מודע במהלך הלילות בהוויית-קיום ארצית, את זה הוא חי לאחור לאחר המוות, כך שנראה לו שזה זורם לאחור; בתודעה מלאה, הוא חי לאחור לאורך הלילות.

היות ששליש מהחיים בערך מוקדש לשינה, את המסע הזה לאחור חיים בשליש זמנם של החיים הארציים. לכן, אם אדם הגיע לגיל שישים, הרי שעשרים שנה הוקדשו לשינה והמסע לאחור אורך כעשרים שנה. לאחר מכן, הוא נכנס לארץ-הרוח, לצורה שונה של הוויית-קיום. את המסע הזה לאחור, הראייה הזאת של מה שהתרחש במהלך הלילות, חיים לאחר המוות בדרך כזו שההבדל הגדול והמשמעותי בין התנסויותיו וההתנסויות של שינה רגילה ברור באופן בולט.

עם היוצא מן הכלל של החלומות אשר עולים מהשינה, שככלות הכול אינם מפיקים מחדש את ההתנסויות של החיים הארציים בצורה נאמנה, אלא בדרך אשלייתית דמיונית – עם היוצא מן הכלל של החלומות אשר עולים מתוך חיי-הלילה, לאדם יש תודעה מועטה על כל ההתרחשויות שבהן הוא מעורב. בהרצאות מוקדמות יותר אשר ניתנו כאן, תיארתי מה קורה לאדם במהלך השינה; אך, לאחר המוות הוא חווה זאת בבהירות והגדרה יוצאות דופן. חיים אלו בעולם-הנפש לאחר המוות עשירים ברשמים הרבה יותר מהחיים הארציים. התמונות שהאדם חווה והדרך שבה הוא עצמו מעורב בהן – כל זה מגיע אליו בעוצמה בלתי-רגילה; אין בכך דבר שהינו דמוי-חלום. זה נחווה, אם רשאי אני לנסח זאת כך, כסוג של תשליל של תמונה. אם גרמתם סבל לאדם כלשהו במהלך חייכם הארציים, הרי שחוויתם את גרימת-הנזק הזאת כפי שהיא יצאה מכם. חוויתם את מה שנבע מכם, את מה שבוצע על ידכם. אך, במסע לאחור לאחר המוות, אינכם חווים את מה ש**אתם** חוויתם במהלך החיים הארציים, אלא אתם כביכול חומקים לתוך האדם השני וחשים את מה ש**הוא** חווה כתוצאה מהמעשה שלכם.

ניקח דוגמה קיצונית. אם נתתם למישהו אגרוף באוזן, לא תחוו את מה שחשתם בחיים הארציים כפי שתכננתם והוצאתם לפועל את המעשה הזה, אלא במסע לאחור, תחושו, תחת זאת, את הרגשות של האדם האחר שבאוזנו פגעתם. אתם חווים זאת כאילו זו הייתה התנסות שלכם, ואכן במוחשיות יוצאת דופן, בעוצמה רבה יותר. אין שום רושם על האדמה שיהיה עז באותה מידה כמו הרשמים לאורך מסע זה לאחור לאחר המוות במשך שליש זמנם של החיים הארציים. במהלך תקופה זו, נחווית ההתגשמות הקארמתית כולה של מה שבוצע בחיים – מנקודת-מבטו של האחר. אתם חווים את ההתגשמות הקארמתית כולה, אך כמובן לא כמו התנסות ארצית – אשר תופיע בחיים העוקבים על האדמה. אף על פי שהיא אינה עזה ביחס

לפעולה כפי שהיא תהיה בהתגשמות מאוחרת יותר, אתם תחוו את הרושם בעוצמה רבה יותר ממה שהיה יכול להיות בחיים ארציים.

זוהי עובדה מהממת. הממשות העזה של ההתנסויות היא זו אשר הינה בלתי-רגילה.

אך, גם אם האדם היה מסוגל לפתח ב'אני' ובגוף האסטרלי שלו את דרגת העוצמה שהינה שלו בחצותו את שער המוות, הוא היה חווה את המסע הזה לאחור כולו, לכל היותר, כחלום שופע חיים. והוא עשוי לצפות לכך שהוא יהיה כזה אם, לאחר המוות, הוא היה רק מסתכל בחיים הארציים ובמה שהוא הגשים מעצמו. אך, מסע זה לאחור אינו חלום שופע חיים; הוא התנסות בעלת עוצמה רבה הרבה יותר מכל התנסות אחרת בהוויית-הקיום הארצית. רק עתה שאין עוד גוף פיזי, אין עוד גוף אתרי, שדרכם התנסויותיו של האדם מועברות לו על האדמה.

פשוט חישבו על מה שהייתם חווים על האדמה עם תודעתכם הרגילה אלמלא היו לכם גוף פיזי וגוף אתרי. הייתם חולפים מעל לאדמה ולעתים היה מופיע חלום; לאחר מכן, הייתם שוקעים שוב בשינה, וכך זה היה ממשיך.

קל לחשוב שלאחר חייו הארציים, אדם אשר הגיע לגיל 60 חי בחלום אשר נמשך עשרים שנה; אבל, מה שהוא חווה אינו, בשום פנים ואופן, חלום, זוהי התנסות בעלת עוצמה רבה מאוד. כיצד מתאפשר הדבר? זה מפני שברגע שבו אדם חוצה את שער המוות, מניח בצד את גופו האתרי ומתחיל את מסעו לאחור, ישויות-ירח מתקרבות אליו ועם כוחותיהן המאגיים העתיקים, הן מעבירות לו, לתוך התנסויותיו מהות קוסמית וממלאות את תמונותיו בה.

אם רשאי אני להשתמש באנלוגיה, מה שקורה הוא כאילו עמדתי לצייר ציור. בהתחלה, זהו פשוט ציור והוא אינו גורם נזק ממשי – בהינתן שהוא אינו זוועתי מדי – וגם אז הרושם הינו רושם מוסרי או אסתטי בלבד. הוא אינו פוגע באיש. אך, נניח שציירתי ציור, נאמר, של שלושתכם כאן והציור היה חדור באיזשהו כוח מאגי אשר גורם לשלושה הללו לצאת מהציור ולהוציא לפועל את כל מה שהם תכננו נגד אנשים אחרים. הייתם מגיבים בעוצמה ובמרץ רבים יותר ממה שאנתרופוסופים רגילים לגלות! כאלה הם פני הדברים לאחר המוות. ההתנסויות מלאות בכוח חי, פעילות חיה, כי ישויות-ירח הללו ממלאות את הציורים בממשותן; הן ממלאות את הציורים הללו בממשות-על של הוויה.

לכן, לאחר המוות, אנו עוברים בתחומן של ישויות-ירח ומה שאנו חווים כאיזון מעשינו, מוטבע בכוח רב-עוצמה באתר הקוסמי. מסע זה לאחור – בהיותו מתואר לא רק באופן עקרוני כמו בספר *תיאוסופיה*,[14]

[14] GA-9, הוצאת בדולח.

אלא כאשר אדם מנסה לתארו באופן מוחשי כפי שברצוני לעשות עתה – מסע זה לאחר המוות מעניין באופן בלתי-רגיל והוא מהווה מקטע חשוב מאוד בחיים.

בתקופתנו, ההתנסויות אשר עשויות להיות לאדם במהלכו של פרק-זמן זה לאחר המוות, מורכבות במיוחד. פשוט חישבו עד כמה מבנה הנפש כולו של ישויות-ירח אלו, שונה מיסודו מזה של תושבי-האדמה. ישויות-ירח אלו שעמן יש לנו כל-כך הרבה לעשות לאחר המוות, מסרו פעם לבני-האדם את אותה חכמה קדמונית שבתקופתנו דעכה לגמרי. כפי שהסברתי לעתים קרובות, בני-אדם לא היו יכולים להגיע לחירות שלהם, אם החכמה רבת-העוצמה של המורים הקדמונים הייתה ממשיכה להתקיים. היא דעכה והוחלפה במשהו אחר, כלומר חשיבה מופשטת. האדם כיום חושב במושגים שאין להם עוד קשר ממשי מאוד לעולם הרוח. הרשו לי לחזור על דוגמה שנתתי בהזדמנות אחרת. – אריסטו הוריש לנו עשרה מושגים שבאמת היו שרידיה של החכמה העתיקה: הוויה, כמות, איכות, קשר, מקום, מרחב, זמן, קניין, פעילות, התפעלות. הוא כינה אותם 'קטגוריות'. אלו עשרה מושגים פשוטים. עשרת המושגים הללו בדרך-כלל מוזכרים בספרי לוגיקה. בבתי-ספר מסורתיים, יש לשננם בעל-פה; פרופסורים לפילוסופיה מכירים אותם. אך, לא ידוע עוד דבר מלבד שמותיהם של עשרת המושגים: הוויה, קניין, מקום, מרחב, זמן וכל היתר. במה מסתכמת ידיעה זו? לאדם המודרני, עשרת המושגים הללו נראים משעממים ויבשים. אך, מי שקולט את משמעותם, הם אינם משעממים יותר מ- 22 או יותר אותיות של האלפבית: א, ב, ג, ד, ה, ו, ז,..

פשוט חישבו על כך. – אם לא הייתם יודעים דבר נוסף על האלפבית מלבד א, ב, ג, ד, ה, ו, ז, עד ת, אילו ידעתם זאת ולא יותר, מה הייתם עושים מהיצירה *פאוסט* מאת גיתה? הייתם פותחים את הספר ומוצאים את 22 האותיות מפוזרות בתמורות ושילובים רבגוניים. היצירה *פאוסט* אינה כוללת דבר מלבד 22 האותיות הללו קשורות הדדית בדרכים שונות. ואם לא הייתם יודעים יותר מזה, אם מעולם לא למדתם לקרוא, אלא רק לפתוח ספר ולראות את האותיות הללו, חישבו עד כמה המצב היה שונה מהמצב כיום, כאשר אתם יכולים לקחת את הספר *פאוסט* ולקרוא אותו. זהו מצב שונה לחלוטין! אין שום ספר בעולם אשר כולל דבר כלשהו מלבד 22 האותיות הללו ועם זאת פשוט חישבו על מה שביכולתכם לעשות בהן! עולם התודעה כולו נפתח בפניכם, כי על-ידי ליהטוט עם 22 האותיות הללו ביכולתכם ליישמן.

אך, הלוגיקנים אשר קיבלו היום את עשר הקטגוריות: הוויה, כמות, איכות, קשר, מקום, מרחב, זמן, קניין, פעילות, התפעלות – בני-האדם הללו יודעים מעט לעומת מה שהקטגוריות הללו מתייחסות אליו כאשר מישהו שמעולם לא למד לקרוא ופשוט מזהה א, ב, ג,ד,ה, ו, יודע על כל הספרים בעולם. זהו בדיוק אותו דבר. כי, את עשרת המושגים הללו של הלוגיקה של אריסטו יש להבין בדרך כזאת שאפשר יהיה ליישמם בתמורות רבגוניות, בדיוק כפי שהאותיות עוברות מניפולציה בעולם הפיזי במגוון רב של שילובים ותמורות. **אז, עם עשרת המושגים אנו קוראים בעולם הרוח**. הם האותיות.

אך, בתקופתנו, המושגים מוכרים על-פי שמם ותו לא – דבר ששקול לאי-ידיעת דבר על האלפבית מלבד האותיות בסדרה שלהן. חישבו כמה הייתם מפספסים אלמלא ידעתם לקרוא, אלא לדעתם רק א, ב, ג, ד! בהתאמה, בני-אדם מפספסים את כל מה שקיים בעולם הרוח אם הם אינם מסוגלים לבצע מניפולציות וליישם את עשרת המושגים של אריסטו בדרכים רבות, כדי לקרוא בעולם הרוח.

בהקשר זה, משהו מגוחך מאוד התרחש בקרב פילוסופים במשך זמן רב. בערך באמצע התקופה של ימי-הביניים, חי אדם חריף ופיקח מאוד בשם ריימונד לול. מהמסורת, הוא בכל זאת ידע משהו על תמורה זו של הקטגוריות של הלוגיקה, של מושגי-היסוד של הלוגיקה, והוא מסר את אשר ידע – בעטפו אותו בצורה של תמונות כפי שהיה נהוג באותם זמנים. את מה שהוא באמת רצה לומר, או דווקא, את מה שהוא היה אומר אילו ביטא את הממשות, היו הדברים הבאים: כל בני-דורי טיפשים, כי הם יודעים רק א, ב, ג, ד; הם אינם יודעים כיצד לקרוא עם מושגי-היסוד, מושגי-המקור. אדם מוכרח להבין בראשו כיצד לשלב בין מושגי-יסוד כפי שאותיות משולבות לכדי מילים ומשפטים. אז, הוא יוכל לקרוא בעולם הרוח. – ריימונד לול לא אמר זאת במילים ישירות כאלו כי בימיו זה לא היה נהוג. הוא אמר: כִּתבו את מושגי-היסוד על פיסות-נייר, לאחר מכן קחו סוג של רולטה, תסובבו אותה ואז המושגים יופיעו זה מול זה; לאחר מכן, קִראו. אז, תהיינה תוצאות.

ברם, זו הייתה רק אנלוגיה, כי הוא לא באמת התכוון למשהו כמו רולטה מכנית מתה; הוא התכוון ל**ראש הרוחי** אשר מוכרח לבצע מניפוציה במושגים הללו ולשלבם אלה באלה. אך, אלה אשר שמעו עליה, התייחסו לאנלוגיה באופן מילולי וצחקו עליה מאז, בהתייחסם אליה כחתיכת ילדותיות מצדו של ריימונד לול. ברם, ילדותיות זו עומדת לגמרי לצדה של הפילוסופיה המודרנית שאינה מבינה מה הייתה הכוונה.

באופן מעשי, כל דבר שבימי-קדם הובא לאנושות על-ידי המורים הקדמונים שאותם אנו מכירים כישויות-ירח, אבד. אך, במהלך המסע לאחור בתקופה הראשונה לאחר המוות, הישות האנושית מתוודעת בדרך מיוחדת מאוד לידע הזה. אז, האדם יודע כיצד החכמים העתיקים הללו חשבו, איזה סוג של חכמה היה ברשותם. ולכן, הממשות הציורית המוחשית של התנסויותיו במהלכה של תקופה זו.

אך, בזמננו, הדברים נעשו מורכבים ומבולבלים בגלל איזשהו סוג של חוסר-הבנה. לישויות אנוש שמאז דעיכתה של החכמה הקדמונית חיו כאן על האדמה עם מושגיהן המופשטים, אין את הכוח להבין את הרכב-הנפש הפנימי של המורים הקדמונים הללו מאז שנכנסו להוויית-קיום ירח.

כאשר מלומד מודרני עובר את התקופה הזאת של חייו לאחר המוות, הוא מדבר בשפה שונה מאוד משפתם של המורים הקדמונים שכפי שעליי לתאר לכם בפרטים נוספים, קשורים מאוד לעיצובה של הקארמה. המורים הקדמונים הללו ובני-האדם בימינו אשר מתים בהיותם מלאים בתרבות מודרנית ובפירותיה של הציביליזציה המודרנית, אינם באמת מבינים זה את זה.

קשה מאוד ליצור תפיסה ברורה של הדברים הללו, כי התבוננות במתרחש בישויות אנוש בהקשר זה, אינה בשום פנים ואופן קלה. אך, במקרים טיפוסיים, ההתבוננות אפשרית: למשל, אפשר לחקור שני אנשים שמתו לפני זמן לא רב כל-כך והשלימו את מסעם לאחור לאחר המוות, שני אנשים אשר היו שקועים בתרבות המודרנית ואף-על-פי-כן היו שונים מאוד זה מזה.

אנו יכולים לקחת אדם שהיה מבריק בדרכו שלו, מדען ממוצע כמו דו-בואה ריימונד או מישהו דומה ולהתבונן במסעו לאחור לאחר המוות. אפשר להתבונן גם באישיות אחרת באותה דרך. אישיות מעניינת מאוד ביחס למסע זה לאחור דרך עולם-הנפש היא מי שריחף מולי בעודי מחבר את מחזות המיסטריות שלי ואשר התעצב בדמותו של סטרדר. סטרדר במחזות המיסטריות הינו בבואה של אדם ממשי שבימי נעוריו הצטרף לחיים נזיריים, אך לאחר מכן נטש אותם ועבד בתחום הפילוסופיה הרציונליסטית כפרופסור באוניברסיטה. לאדם זה – הוא הוציא לאור כתבים ספורים – יש את המופשטות כולה של הוגה-דעות מודרני, אך מחשבותיו מלאות חום, חודרות ונמרצות באופן בלתי-רגיל. לגלות את התכונה הזאת של הלב בהוגה-דעות מודרני, עושה טוב.

למשל, המרץ מלא-הדם של הגל, אשר היה יכול להציג את המופשטויות הגדולות ביותר בעומק עצום של רגש, אך גם במוחשיות מרבית, כמובן אינה עוד אפשרית באותו היקף של האדם בימינו. הגל היה הוגה-דעות אשר היה יכול למלא מושגים ואידיאות בממשות מוחשית כזו שהוא היה יכול, כביכול, לחטוב עמן עצים. אך, האדם שאליו אני מתייחס עתה, גילה משהו מאותה תכונת-לב בעיסוק במושגים מופשטים. כפי שאמרתי, חייו ריחפו מולי כאשר עיצבתי את דמותו של סטרדר במחזות המיסטריות.

כאשר אדם זה מת, מסעו לאחור היה מעניין במיוחד עבורי. עובדה שיש לקחת בחשבון באופן קפדני הייתה שלחשיבתו כולה הייתה נטייה תיאולוגית מסוימת. כמו זו של מדען מודרני או לכל הפחות פילוסוף של מדעי הטבע, היא הייתה מופשטת לחלוטין, אך כל הזמן היה ניואנס זה של תיאולוגיה (שכמובן נבע מהתגשמויות מוקדמות יותר) וחשיבתו הוצתה על-ידי שביב של תודעה שאפשר לדבר, לכל הפחות, על ממשותו של עולם הרוח.

לפיכך, לחשיבתו של אדם זה יש יותר קירבה להרכב הנפשי של ישויות-ירח מאשר לחשיבתו של מדען ממוצע כמו דו-בואה ריימונד, למשל. כאשר בני-אדם כאלה עוברים בעולם-הנפש, בספירת-ירח, הם יכולים לקלוט חוסר-הבנה בולט – כאילו מישהו שחי בארץ זרה ומעולם לא למד את שפת המקום; האחרים לא יבינו אותו והוא לא יבין אותם. באופן כללי, זהו גורלו של אדם שהינו תוצר טיפוסי של הציביליזציה המודרנית כאשר הוא מתחיל את המסע הזה לאחור לאחר המוות.

אך, זה דווקא היה שונה במקרה של אישיות זו, האבטיפוס של סטרדר. – עליי להשתמש בשפה ארצית אף על פי שהיא לגמרי לא-מתאימה כאשר היא מיושמת על מה שאני מתאר כאן. – לאחר המוות, כאשר אישיות זו יצאה למסע לאחור במהלך החיים, אפשר היה להבחין בכך שישויות-ירח גילו עניין מסוים

בדרך שבה הוא הביא את מחשבותיו, את מחשבותיו המופשטות, לעולם-הנפש. והוא, בתורו, חווה התעוררות בלתי-רגילה, התעוררות שבה נראה שהוא אומר לעצמו: "אהה, עתה אני רואה שכל מה שלחמתי בו, הינו, במציאות, שונה למדי." (הוא לחם נגד דברים רבים אשר היו מסורתיים.) "עתה, אני רואה שרק בהדרגה הוא נעשה כפי שהוא, מפני שהאמיתות העתיקות נעשו מילים מופשטות. לעתים קרובות, נלחמתי נגד טחנות-רוח; ברם, עתה, אני רואה ממשויות."

מתרחש כאן משהו מעניין ביותר – ואפשר לצטט מספר רב של בני-אדם כאלו בחיים המודרניים, כדוגמאות. יש משהו מעניין מאוד במסע זה לאחור לאחר המוות, היכן שיסודותיה של הקארמה מונחים.

דמות מעניינת עוד יותר בהקשר זה היא דמותו של הפילוסוף ג'ייקוב פרושהיימר אשר חיבר את היצירה *דמיון כעיקרון בונה-עולם*. הזכרתי אותו לעתים קרובות. עדיין הייתה מידה רבה של מהות פנימית במושגיו המופשטים, אך כמו האדם שתיארתי זה עתה, הוא היה הוגה-דעות מופשט. ברם, הוא היה יכול לסבול, במידה מועטה, את המופשטויות של המודרניזם – איני מתכוון למודרניזם בטרמינולוגיה של הקתוליות הרומית – הוא פשוט סרב לקבל מושגים ככוחות בוני-עולם; הוא קיבל רק **דמיון**. הוא אמר: הדמיון פועל בכל מקום; הצמחים צומחים, בעלי-החיים מתקיימים וכן הלאה, על-ידי דמיון. בהיבט זה, ספרו של פרושהיימר מעניין באופן בלתי-רגיל.

מופלא לראות כיצד אישיות כזאת, אשר בכל זאת שמרה על הרבה ממה שהתקיים בחיי-התרבות לפני שדרך החשיבה המודרנית המופשטת נעשתה רווחת, מסוגלת להתערבב עם מהותן של ישויות-ירח. מחקרים מן הסוג הזה מעניינים באופן עמוק, כי תובנה עמוקה יותר על חוקי האבולוציה של הקארמה נובעת מהם. וכאשר אדם נמשך בסימפתיה מסוימת לאישיות כזאת – כפי שאני עצמי נמשכתי לאבטיפוס של סטרדר במחזות המיסטריות –חום הנפש, שבאמצעותו אדם מתאחד עמו, הוא שמאפשר לחלוק את ההתנסויות של מסע משמעותי מאוד לאחר המוות.

לעובדה שהרשמים חזקים כל-כך עבור האדם אשר חווה את ההתנסויות הללו, יש גם השפעת-לוואי על האדם אשר עוקב אחריהן עם ידיעה. זה לכשעצמו הינו משהו ראוי מאוד לציון. כי, מתברר עד כמה ההתנסויות לאחר המוות מרשימות יותר מאלו של החיים הארציים. היום, אני שואל את עצמי בכל הרצינות: אם ארצה להוסיף מחזה מיסטריות חמישי לארבעה שכבר כתובים, האם יתאפשר לי שוב להכניס את דמותו של סטרדר, עתה שבמשך זמן ניכר התבוננתי בתמונות הללו של מה שהאבטיפוס של סטרדר התנסה בו לאחר המוות?... זה היה בלתי-אפשרי, כי ברגע שבו אני רוצה להציג את הדמות הארצית, שבה הרשמים עזים הרבה פחות, התמונות של הרשמים אשר נחוו על-ידי האבטיפוס לאחר המוות, עומדות שם לפניי. הן חזקות יותר, חזקות הרבה יותר; הן משמידות את מה שהיה שם במהלך החיים הארציים.

אני יכול לראות זאת די בבירור בתוכי. כפי שאתם יכולים לדמיין לעצמכם, התעניינתי מאוד בחייו של אדם זה, כי הוא היה האבטיפוס של סטרדר. מאז, הוא מת והרשמים אשר הגיעו אליו לאחר המוות, עניינו אותי יותר מכל דבר שיכולתי לגלות עליו או לתאר בעודו חי.

כאשר אני חושב על מחזות המיסטריות שלי, אני נוכח לדעת שכתוצאה מהרשמים מלאי-החיים של אבטיפוס זה של סטרדר בחיים שלאחר המוות, הדמות של סטרדר היא זו שדועכת ונעלמת ממני יותר מכולן. זה לא ישים באותו היקף לדמויות האחרות במחזות. שם, אתם רואים כיצד מה שקיים על האדמה מאפשר לאדם להבין את העוצמה הענקית של החיים לאחר המוות במסע זה לאחור. עוצמתם הטהורה משמידה את הרשמים של החיים הארציים.

דברים נוספים יכולים להיאמר על הנושאים הללו. איני מדבר כאן על דבר כלשהו אשר הומצא, אלא על ממשויות. אנו יכולים להכיר היטב אדם בחייו הארציים ואז לחוות את מה שעליו לעבור במסע לאחור לאחר המוות. הכול מקבל צורה שונה בגלל עוצמתן של התמונות. אם גילינו עניין רב בחייו הארציים של אדם – כפי שאני התעניינתי בחייו של אדם אשר מת לפני שנים ספורות – אז הקשר שלנו כולו לחיים הארציים משתנה; הוא מקבל אופי שונה לחלוטין כאשר אנו חולקים את ההתנסויות של האישיות הנדונה במהלך המסע לאחור לאחר המוות. רק עתה, שדברים רבים בקשרים הארציים מתגלים באמיתותם השלמה.

זהו במיוחד המקרה כאשר הקשרים בחיים הארציים לא היו בעלי טבע רוחי; כאשר הם **היו**, כאשר הם היו רוחיים מיסודם, יש, כביכול, התפתחות רצופה, זורמת. ברם, אם התקיים, למשל, קשר אנושי בלי הסכמה באידיאות ובמחשבות, אז בנסיבות מסוימות, קשר זה עשוי לעבור לאחר המוות טרנספורמציה לכדי משהו שונה למדי, לכדי חיי-רגש וכדומה שונים לחלוטין. הסיבה לשינוי הזה היא החיות של התמונות שאז מופיעות.

אני מתאר את הדברים הללו כדי לעורר בכם תמונה ממשית של סוגים שונים של ממשויות אשר שונות מאלו של הוויית-הקיום הארצית. קיימים סוגים שונים רבים של ממשויות. וכאשר המעשים של ישויות-ירח זורמים, כביכול, לתוך התמונות שאדם מעצב בעצמו, ממשות זו היא כזו שהיא נראית מופלאה יותר מן הממשות העוקבת כאשר האדם חוצה את עולם הרוח כהלכה ובאיחוד עם ההיררכיות הוא עוסק בעיבוד תוצאות חייו הארציים; מצב זה של הוויית-קיום מתנהל בפשטות רבה יותר, מפני שזהו סוג של המשכיות. אך, הטרנספורמציה הקיצונית של הישות האנושית לאחר המוות, בשל העובדה שהיא יוצרת קשר עם ישויות אשר עזבו את האדמה לפני זמן רב וייסדו בקוסמוס סוג של מושבת-ירח – זהו משהו שעם עוצמה ענקית חושף בפנינו ממשות, מפני שהיא מופיעה מיד לאחר החיים על האדמה, אשר קשורה לממשות הארצית ועם זאת שונה ממנה מיסודה.

כאשר ישויות אנוש נאחזות בעוצמה רבה מדי בדברים ארציים, עלול להיות להן קשה לגלות את מיקומן בספירה של ישויות-ירח. אז, קורה משהו שאתאר בדרך הבאה.[15]

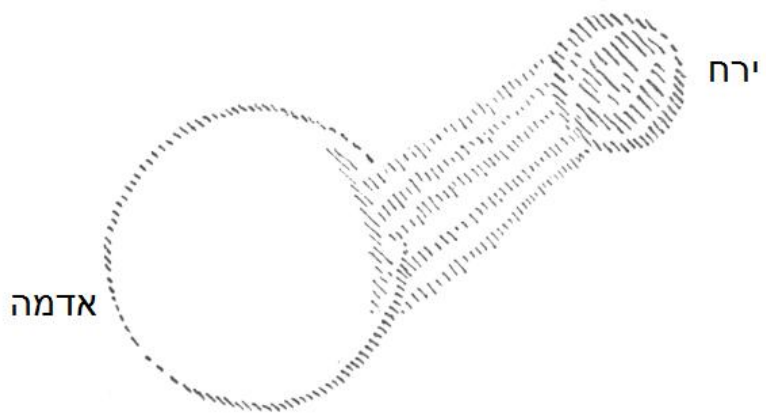

דמיינו לעצמכם שהאדמה ממוקמת כאן והירח שם. – עתה, השפעות-ירח הפעילות שלמעשה הינן השפעות-שמש משתקפות, חודרות את האדמה... בנקודה זו, הן פוסקות. השפעות-ירח אינן חודרות עמוק מאוד לתוך האדמה, למעשה רק עד הנקודה שאליה מגיעים שורשי הצמחים באדמה. השפעות-ירח אינן באמת פעילות מתחת לרובד של שורשי הצמחים. כאן, קיים רק רובד רדוד שבו השפעות-ירח מוחזקות. כמובן, השפעות-שמש חודרות עמוק לתוך האדמה. חום השמש בקיץ נשמר; כאשר אתם מניחים תפוחי-אדמה באדמה, חום השמש עדיין קיים שם במהלך החורף. השפעות-שמש חודרות עמוק לתוך האדמה, השפעות-ירח חודרות רק עד לרובד של שורשי הצמחים... רובד רדוד יותר.

השפעות-ירח אשר עולות כמו ערפל מהרובד הרדוד הזה, עשוי לגרום לישויות אנוש לעבור לאחר המוות לתוך ספירת-ירח – עולם-הנפש – אך אינן מסוגלות להבין את ישויות-ירח, להילכד ברובד רדוד זה של השפעות-ירח ולמעשה אפשר לראותן בתפיסה חושית–על-חושית, נודדות כרוחות-רפאים, כצלליות דמויות-רוחות-רפאים.

סיפורי-האגדות והשירים אשר מספרים על הדברים הללו, מבוססים על ממשות, אך כדי ליצור שיפוט מבוסס בתחום זה, מוכרחים אנו להיות חופשיים לחלוטין מאמונות טפלות, מוכרחים אנו להתקדם עם דיון ביקורתי ולקבל רק את מה שאפשר לבחון ולאמת.

במסע לאחור זה לאחר המוות, אשר אורך שליש מזמנם של החיים הארציים, הקארמה נמצאת בהכנה. כי, ישויות-ירח מתערבבות עם 'התשלילים' הללו של מעשיו של אדם וגם של מעשיו בחיי-החשיבה. לישויות-ירח יש זיכרון טוב והן חוקקות באתר הקוסמי כל התנסות שהן חולקות עם הישות האנושית.

[15] ראה תרשים.

אנו עוברים את החיים בין מוות ולידה חדשה ואז במסע לאחור, כאשר אנו נכנסים שוב לתוך ספירת-ירח, אנו מגלים שהכול חקוק שם. אנו נושאים הכול עמנו לתוך חיינו כדי להגשימם עם הרצון הארצי שלנו.

ידידיי היקרים, אלו הדברים שרציתי להציב בפניכם היום כנושא למחקר.

חלק 3

עיצוב הקארמה לאחר המוות

חזרה
לתוכן
עניינים

הרצאה 10

עיצוב ארצי וחוץ-ארצי של הקארמה

דורנאך, 16 במאי 1924

בהרצאה הקודמת, דיברנו על הדרך שבה זרע הקארמה נוצר בתקופה הסמוכה למותו של אדם. ניסיתי לתאר לכם באלו כוח חי ועוצמה פועלות עליו ההתנסויות אשר נחוו במהלך תקופה זו וכן על מי שמסוגל לעקוב אחר חייה של ישות אנושית לאורך תקופה זו – שכידוע לכם אורכת בערך שליש זמנם של החיים הארציים. כמובן, עלינו לזכור כיצד העולם הארצי, שבו ההתגשמות וההתפתחות של הקארמה מתרחשות, פועל על האדם, ובאיזו דרך שונה הוא מושפע מהעולם **החוץ**-ארצי.

כאשר אנו סוקרים את זירת הקארמה שלנו – האדמה – מובן מאליו שכל מה שמשתייך לאדמה, כל הישויות של ממלכות הטבע, מפעילים על האדם השפעה ממשית מאוד. השפעה זו נעשית מורגשת בחייו, גם כאשר הכרתו אינה מכוונת לסביבתו הארצית. הוא מוכרח להיזון, הוא מוכרח לגדול; הוא מוכרח להכניס לתוכו את חומרי האדמה. החומרים הללו פועלים עליו דרך תכונותיהם וכוחותיהם הפנימיים באופן בלתי-תלוי למדי בכל דבר שהוא עשוי לדעת עליהם. אם אתבטא באופן קיצוני, אנו עשויים לומר שאין זה משנה איזו גישה מאמץ האדם בחיי-הנפש שלו כלפי ממלכות הטבע אשר מקיפות אותו בהוויית-הקיום הארצית, הרי שהוא קשור בדרך מוגדרת מאוד לעובדות ולממשויות של סביבתו הפיזית. אפשר לראות זאת בתחומים רבים של החיים. לדוגמה, מה היה קורה אילו כמות המזון שאנו צורכים הייתה מוגדרת על-ידי מה שאנו יודעים על השפעותיהם של המזונות השונים על האורגניזם? כמובן, איננו יכולים להמתין עד שידע כזה יהיה ברשותנו; מוכרחים אנו לאכול. הקשר שלנו עם סביבתנו הארצית בלתי-תלוי לחלוטין בידע שלנו, בלתי-תלוי, במובן מסוים, גם בחיי-הנפש שלנו.

אך עתה, חישבו על האופי השונה לגמרי של הקשר שלנו לעולם הכוכבים. בלתי-אפשרי לומר שלהשפעותיו של עולם הכוכבים יש את אותו בסיס אינסטינקטיבי כמו שיש להשפעותיהן של ממלכות הטבע. העולמות זרועי-הכוכבים ממלאים את האדם בפליאה, הוא יכול להיות מונע ומומרץ על ידם. אך, פשוט חישבו באיזו מידה חיי-הנפש שלו מעורבים בכל דבר אשר נוגע לעולם הכוכבים, כיצד חיי-הנפש שלו מושפעים. קחו את הגוף השמימי הקרוב ביותר אשר קשור לאדם – הירח. שלירח יש השפעה על חיי הדמיון והאימגינציה של האדם, ידוע לכל. אפילו אותם בני-אדם אשר דוחים כל דבר אחר ביחס להשפעתם של הגופים השמימיים על הישות האנושית, לא יכחישו של'קסמו של אור-הירח' – אם נשתמש באמירה רומנטית –יש השפעה על הדמיון. אך, בלתי-אפשרי לדמיין שאפילו השפעה גסה וברורה זו של עולם

הכוכבים הייתה יכולה להתחיל לפעול אלמלא היו לאדם חיי-נפש. בלי חיי-נפש, לא היה יכול להתקיים קשר כמו זה אשר קיים בין האדם וסביבתו הארצית, שבה באמת שום דבר חיוני אינו תלוי בכך שהוא מתפעל או לא מתפעל, נאמר מכרוב – הוא קיים שם פשוט כדי שיאכלו אותו – או ממה שהוא יודע על השפעתו על איבריו; מה שעליו לעשות, זה לאכול אותו! במקרה זה, הידע רק משמש כעזר. הידע אכן מרומם את חיי-הנפש של האדם מעל לחיי-הטבע; אך, האדם חי את חייו בממלכת הטבע, וחיי-הרוח עצמם משמשים כעזר. אבל, אם חיי-הרוח יסולקו, לא נוכל לחשוב שהשפעה כלשהי הייתה יכולה להיות מופעלת על האדם על-ידי עולם הכוכבים – לא כל שכן על-ידי העולם אשר קיים מעבר: עולם ההיררכיות, עולמן של הישויות הרוחיות העילאיות.

ברמה הנמוכה ביותר, אם אפשר להתבטא כך, של ההיררכיות נמצאות אותן ישויות שעליהן אמרתי בהרצאה הקודמת שבה במידה שהן עצמן חיות בתוך התנסויותיו של האדם לאחר המוות, הן מעניקות להתנסויות הללו כוח ועוצמה עצומים. אלמלא ישויות-ירח אלו, שפעם היו המורים הגדולים הקדמונים של האנושות על האדמה, חיו, כביכול, בעצם ישותו של האדם לאחר המוות, הרי שהתנסויותיו היו כמו חלומות. אך, הן אינן מהוות דבר מלבד היותן דמויות-חלום; הן חזקות יותר, מלאות יותר בממשות מאשר ההתנסויות אשר מכונות רגילות של החיים הארציים. למעשה, הקארמה עוברת הכנה באמצעות ההתנסויות הללו, מפני שאנו חיים בעוצמה כזו באחרים, לא בתוכנו, ועלינו לבסס את האיזון של מעשינו. אנו חווים דברים כפי שאחרים חווים אותם ובעוצמה עצומה. בדרך הזאת, הקארמה שלנו עוברת הכנה. אז, יש מעבר. לאחר שחלק את ההתנסויות הללו עם ישויות-ירח, האדם עובר להתנסויות שהוא חלק עם ישויות שמעולם לא היו על האדמה. ישויות-ירח שעליהן דיברתי בהרצאה הקודמת שכנו פעם על האדמה. אך עתה, בתקופה מאוחרת יותר בין מוות ולידה חדשה, האדם מתעלה אל ישויות שמעולם לא שכנו על האדמה. הישויות אשר משתייכות לקבוצה הראשונה של ההיררכיות העילאיות הן אלה שאנו מכירים בשם אנגלוי (מלאכים). הישויות הללו מנחות ומלוות אותנו ממחזור אחד של חיים ארציים למחזור אחר. בין הדרגות של הישויות העילאיות יותר, הן הקרובות ביותר אלינו והן קרובות מאוד אלינו לאורך חיינו הארציים.

כאשר אנו חושבים על הנסיבות החיצוניות של חיינו הארציים, על הדברים שראינו או שמענו, על מה שאספנו מעולם הטבע או מההיסטוריה, או על מה שבני-אדם אחרים אמרו לנו... כאשר חשיבתנו עסוקה אך ורק במה שמגיע אלינו מבחוץ במהלך החיים הארציים, אז לאותה ישות של היררכיית האנגלוי שאליה אנו משתייכים, אין הרבה מה לעשות עם מחשבותינו; כי, האנגלוי מעולם לא שכנו על האדמה – שלא כמו המורים הקדמונים שאף על פי שהיו נוכחים בגופים אתריים בלבד, אכלסו, אף-על-פי-כן, את האדמה. האנגלוי מעולם לא היו תושבי-אדמה. לכן, הקשר שלנו עמם שונה מהקשר שלנו עם ישויות-ירח שעליהן דיברתי בפניכם.

אך, לגבי כל זה, כאשר אנו עוקבים אחר הנתיבים אשר מובילים אותנו לאחר המוות במובן מסוים מעבר לכוכבי-הלכת ומגיעים, קודם לכל, לתחומן של ישויות-ירח, אנו שוהים גם בתחומם של האנגלוי. כך, בעודנו חיים יחד עם המורים הקדמונים של האנושות אשר נעשו עתה תושבי-ירח, הרי שאנו חיים גם עם האנגלוי.

לאחר מכן, כאשר הנתיב שלנו מוביל אותנו הלאה, אנו נכנסים לספירה שבה בכל מדע רוחי שאי-פעם התקיים, הייתה ידועה כספירת-מרקורי. אף לא אחת מהישויות בתחום זה אי-פעם היו על האדמה. כאן, חיות רק ישויות שמעולם לא היו תושבי-אדמה. כאשר אנו נכנסים לספירת-מרקורי בין מוות ולידה חדשה, אנו נכנסים לתחומם של הארכאנגלוי. לאחר מכן, כאשר אנו נכנסים לספירת-ונוס, אנו מגיעים לתחומם של הארכאי.

בעוברנו בממלכות הללו של ההיררכיה השלישית, אנו מתקרבים למה שבמציאות הינה הספירה הרוחית של השמש. ספירת-שמש הרוחית הינה באמת, במובן הנעלה ביותר, מקום משכנן של אותן ישויות שבדרגות של ההיררכיות העילאיות יותר, מכונות: אכסוזיאי, דינאמיס, קיריוטטס. כך, ההיררכיה השנייה היא זו שבמציאות, היא הנפש, הרוח, של הוויית-הקיום שמש. אנו נכנסים לספירה זו ומבלים בה בחלק הגדול ביותר של הזמן בין מוות ולידה חדשה.

עתה, הישויות הללו באמת יכולות להיות מובנות רק כאשר אנו זוכרים שהוויית-קיומן רחוקה לגמרי ממה שעושה אותנו אנשי-אדמה ומחזיק אותנו בגבולותיהם של חוקי טבע. בתחומה של הוויית-הקיום שמש האמיתית, אין חוקי טבע כמו אלו שאנו מכירים על האדמה. בתחומם של פעילות-שמש רוחית, של חוקים רוחיים – כולל, למשל, חוקי רצון – וחוקי טבע, אחד הם. באותה ממלכה, חוקי טבע אינם פועלים באיזושהי דרך נגד חוקים רוחיים, כי חוק טבע וחוק רוחי אחד הם.

הבה נהיה ברורים ביחס להשלכות של הדבר הזה. – אנו חיים כאן על האדמה ויש לנו את התנסויותינו השונות. אנו אולי שואפים לטוב-לב, אנו מתאמצים לא לסטות מהנתיב שאנו מתייחסים אליו כנכון מבחינה מוסרית. עם הכוונות הללו, אנו מבצעים מעשים מסוימים. אנו רואים מישהו אחר שבלתי-אפשרי לייחס לו כוונות כאלו, שאנו יכולים לייחס לו רק מטרות רעות. אנו מחכים שנים ספורות, ממשיכים להתפתח לצדן של המטרות הרעות של האדם האחר, שאליהן אנו מתייחסים ככוונותינו הטובות. אך עתה, אנו קולטים שלא הוגשם דבר, לכוונותינו הטובות לא הייתה שום השפעה ובנוסף לכך, מזל רע נפל בחלקנו, בעוד שהאיש השני שאת מטרותיו הערכנו כמטרות רעות, חי לצדנו במה שנראה מזל טוב.

זה משהו אשר מוביל בני-אדם רבים כל-כך שעיניהם נשואות רק לחיים הארציים, למרוד נגדו ולהכריז שבחיים ארציים אלו, אין שום עדות לקיומו של כוח אשר עוסק בצדק בטוב ורע. אכן, אין באמת אדם אשר מתבונן באופן בלתי-משוחד שיהיה מסוגל לומר שאדם שאומר זאת, שוגה לגמרי. כי, האם כל אדם הגיוני יהיה מוכן לעמוד על כך שכל התרחשות בחייו של אדם קשורה, בהיבט של סגולה או אשמה,

למה שנבע מכוונותיו בחיים הארציים? כאשר אנו מתייחסים לדרך שבה החיים הארציים מתנהלים, אנו יכולים רק לומר שבלתי-אפשרי למצוא איזשהו סוג של איזון להאימפולסים המוסריים אשר נובעים מהנפש. מדוע זה בלתי-אפשרי?

זה בלתי-אפשרי מפני שאיננו נמצאים בעמדה לתרגם את כוונותינו, אותם כוחות פנימיים ביותר שעל-ידי התעלות מרצון חופשי שולטים בחיי-הנפש שלנו, בממשות שבה אנו חיים על האדמה. שם, בעולם החיצוני, חוקי טבע שולטים ומתרחשים מאורעות שלהם אחראיות ההשפעות של ישויות רוחיות שונות ורבות. כל שאנו יכולים להבין הוא שבחיים הארציים פעורה תהום בין אימפולסי הרצון בנפשנו ומה שאנו רואים שמשפיע בחיים החיצוניים כגורלנו.

פשוט שאלו את עצמכם: כמה ממה שהינו גורל בחיים חיצוניים אלו ולכן משמעותי עבורכם, הינו הבנה ישירה של הכוונות שאתם נושאים בנפשכם? העולם הארצי אינו הממלכה שבה החוקים הרוחיים בהתאמה עם מה שהאדם מאפשר לעצמו להישלט, או לשלוט בעצמו, הינם באותו זמן חוקי טבע. בעולם ארצי זה, חוקים רוחיים אינם זהים לחוקי טבע; חוקים רוחיים שולטים רק בישותו הפנימית של האדם. אם נתייצב מול העולם בהגינות ובכנות, נוכל רק לומר: אם מישהו מפרש שלא כהלכה את כוונותיי הטובות, בהיותו סבור שהן רעות, אם הוא אינו מזהה את כוונותיי הטובות ושופט אותן על-פי מה שגורלי עשוי להיות בעוד שנים ספורות... כלומר אם מישהו אומר שכוונותיי הטובות, במציאות, הן רעות, וכאשר מזל רע נופל בחלקי שנים ספורות מאוחר יותר, מצדיק את עצמו באומרו: "ראה מה עכשיו קרה; מלכתחילה אמרתי שכוונותיו רעות..."., אז זו הייתה דרך-חיים בלתי-אפשרית. הרוחי מוכרח לפעול מנפש לנפש. אך, בעולם הארצי החיצוני, הרוחי עדיין אינו פועל כחוק גורל.

לכן, מוכרחים אנו לזכור בחיוניות שבחיים הארציים פעורה תהום בין המוסרי והעל-טבעי, מצד אחד, ובין הטבעי והפיזי, מצד שני. תהום זו נוצרת מעצם העובדה שחוקים רוחיים אינם זהים לחוקי טבע.

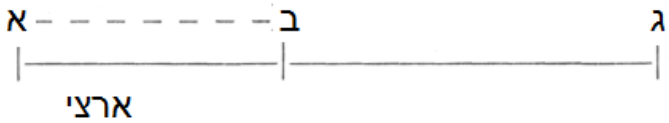

עתה,[16] אם בני-האדם לא לוקחים בחשבון לגמרי את העולם אשר מוביל מהוויית-קיום ארצית – העולם מ-ב' ל-ג', ממוות ללידה חדשה – בין אם הם פשוט מתעלמים ממנו ובין אם הם חושבים שבגלל גבולות ההכרה בלתי-אפשרי לדעת עליו דבר – מה יאמרו בני-אדם כאלה? הם יאמרו: "חוקי טבע ומה שהישות האנושית עושה וחווה מפני שחייה מעורבים בהם – זה מוחשי, זה ממשי. הידע שלנו, המדע שלנו,

[16] ראה תרשים.

יכול להקיפו. אך, התוצאה של הכוונות אשר קיימות בתוכנו כהתנסויות של נפש-רוח – אותן איננו יכולים לדעת." אכן, בלתי-אפשרי לדעת דבר, אם מתעלמים מהחיים מ-ב' ל-ג'. שהדברים הללו אשר חיים בתוך הנפש, יתגשמו באיזושהי דרך, יכול להיות רק עניין של **אמונה**. במידה שבה, מאז ימי-קדם, הידע של המרווח בין ב' ו-ג' דעך, באותה מידה הופיעה ההפרדה הזאת בין ידע ואמונה.

אבל, איננו יכולים לדבר על קארמה כפי שאנו מדברים על ידע ואמונה. כי, הקארמה הינה ביטוי, התגלות, של חוק – לא של משהו שהינו אמונה גרידא – כפי שהינו המקרה עם חוק טבע.

בחזרנו עתה לחיי האדם בין מוות ולידה חדשה, לאחר התקופה המוקדמת יותר שכבר תיארתי לכם, המחקר שלנו מביא אותנו לעולם שבו שוכנות ישויות ההיררכיה השנייה: אכסוזיאי, דינאמיס, קיריוטטס, ובמקום הוויית-קיום ארצית, יש לנו את הוויית-הקיום שמש. כי, גם כאשר אנו עוברים אל מעבר לתחומם של הכוכבים, השמש עדיין קורנת, אם כי לא במובן פיזי; והיא ממשיכה לקרון בעודנו חיים בתקופה בין מוות ולידה חדשה. בעוד שכאן על האדמה, השמש קורנת כלפי מטה עלינו עם השפעותיה הפיזיות, הרי שבחיים בין מוות ולידה חדשה, השמש קורנת כלפי מעלה לעברנו; רוצה לומר, אנו נולדים ונתמכים על-ידי הישויות של השמש, על-ידי אכסוזיאי, דינאמיס, קיריוטטס. אך, בעולם שבו אנו אז חיים, לחוקי הטבע אשר מקבלים חיים ארציים, אין שום משמעות, כי הכול נשלט על-ידי חוקים **רוחיים**, חוקים של נפש-רוח. באותו עולם, אין צורך שהעשבים יצמחו; אין פרה אשר צריכה לאכול עשב; כי, לא קיימים, לא עשבים ולא פרות. הכול רוחי. בממלכה רוחית זו, אנו יכולים להביא לידי מימוש את הכוונות בנפש שאינן יכולות להתממש בממלכה הארצית, מתגשמות מעט עד כדי כך שבמקרים קיצוניים הטוב יכול להוביל לעצב והרע – לאושר. כל דבר בממלכת השמש מתגשם ומקבל ביטוי על-פי ערכו הפנימי, טבעו אשר טבוע בו, ולכן בלתי-אפשרי שהטוב לא ישפיע באופן יחסי לכוח טוב-הלב שלו והרע באופן יחסי לכוח הרע שלו – קיימת סיבה מיוחדת מאוד לכך. – מהוויית-הקיום שמש אשר מקדשת את ההיררכיה השנייה: אכסוזיאי, דינאמיס, קיריוטטס, קבלת-פנים רבת-חסד מורחבת לכל הכוונות והמטרות הטובות אשר טופחו בחיי-הנפש שלנו על האדמה. אפשר היה לבטא זאת באמירה שכל מה שחי בנפשו של אדם עם איזשהו ניואנס של טוב-לב, מתקבל בהוויית-קיום שמש זו בחסד רב, אך הרע נדחה לחלוטין; הוא אינו יכול להתקבל.

בסדרת הרצאות[17] שנתתי בגיתהאנום לפני שנשרף – אשר מכונה הקורס לצרפתים – דיברתי על הדרך שבה אדם מוכרח להשאיר מאחור את הקארמה הרעה שלו לפני הגעתו לנקודת-זמן מסוימת בין מוות ולידה חדשה. הרע אינו יכול להיכנס לתחומה של הוויית-הקיום שמש. יש פתגם, שלגבי תודעה המודרנית מתייחס כמובן רק להשפעותיה הפיזיות של השמש. פתגם זה אומר שהשמש קורנת במידה שווה על הרע

[17] GA-215, *פילוסופיה, קוסמולוגיה ודת*, עשר הרצאות אשר ניתנו בדורנאך מ- 6 עד 15 בספטמבר 1922. הוצאת בדולח.

ועל הטוב. זה אכן כך; אך, השמש אינה מקבלת את הרע בתחומה שלה. אם ביכולתכם לקלוט באופן רוחי את מה שטוב בנפשו של אדם, תראו אותו זוהר כמו אור-שמש – זוהר במובן רוחי. אם אתם קולטים את מה שרע בו, תראו חושך, כמו נקודה שלתוכה אור-שמש אינו יכול לחדור. כל מה שרע באדם, מוכרח להישאר מאחור עם כניסתו להוויית-הקיום שמש. הוא אינו יכול להיכנס עמו.

אך, חישבו על הדבר הבא: בחייו הארציים, האדם הינו כוליות. הוויית-קיומו הפיזית והוויית-קיומו של נפש-רוח, קשורות זו לזו, הן יוצרות אחדות. אף על פי שלא ניתן להוכיח זאת בכלים גסים, זוהי עובדה שלא רק דמו של אדם אשר מטפח רק רוע, זורם באופן שונה, אך הרכבו של האדם שונה מזה של אדם עם טוב-לב בנפשו!

דמיינו לעצמכם שבחיים בין מוות ולידה חדשה, אדם רע באמת מגיע לסף הוויית-הקיום שמש. הוא מוכרח להשאיר מאחור את כל מה שהינו רע. כן, אך משמעות הדבר היא שחלק ניכר ממנו נשאר מאחור, כי הרע כבול אליו, מאוחד עמו. בה במידה שהרע מאוחד עמו, עליו להשאיר מאחור חלק מעצמו. אבל, אם בסף זה אדם צריך להשאיר מאחור משהו מישותו שלו, מה תהיה התוצאה? התוצאה תהיה שהוא ייעשה נכה או נחות, והוא ייכנס להוויית-הקיום שמש כסוג של נכה רוחי. להוויית-הקיום שמש יכולה להיות השפעה רק על מה שאדם מביא מעצמו לממלכה זו. ובממלכה זו, אותן ישויות אשר יכולות לפעול עמו בין מוות ולידה חדשה, מובלות אליו.

הבה ניקח מקרה קיצוני – המקרה של מישהו שהיה רע כל-כך, אכזרי כל-כך, שהוא איחל רע לכל בני-האדם. הבה נדמיין לעצמנו שהוא היה רע בדרגה שבה הרע אינו קיים באמת... אלא באופן היפותטי, נדמיין לעצמנו שהוא היה נבל מוחלט. מה ייצא מאדם כזה אשר זיהה את ישותו כולה עם הרוע? מה ייעשה ממנו כאשר הוא יגיע לנקודה שבה הוא יהיה מוכרח להשאיר מאחור כל דבר מעצמו שהינו רע או קשור לרוע? הוא יהיה מחויב להשאיר את כל כולו מאחור! הוא היה עובר את ממלכתן של ישויות-ירח, היה נתקל בישות של היררכיית האנגלוי אשר קשורה אליו באופן מיוחד, וכן בישויות אחרות מאותה היררכיה. אך עתה, בהגיעו לקצה של ממלכה זו וממשיך את דרכו דרך הספירות של מרקורי ו-ונוס, הוא מתקרב לממלכת השמש. לפני כניסתו לממלכה זו של הוויית-הקיום שמש, הוא מוכרח להשאיר מאחור את כל כולו, מפני שהוא היה רע באופן מוחלט. – מה תהיה התוצאה? התוצאה תהיה שהוא כלל לא ייכנס להוויית-הקיום שמש. ואם הוא אינו אמור להיעלם לגמרי מן העולם, הרי שהוא מוכרח להתכונן לאלתר לקראת התגשמות חוזרת, כדי להיכנס שוב לחיים ארציים.

לכן, במקרה של רשע שמעשיו רעים, תגלו שמהר מאוד לאחר מותו הוא יחזור שוב לחיים ארציים.

במציאות, לא קיימים נבלים מוחלטים כאלה, כי במובן מסוים, בכל ישות אנושית יש **מידה מסוימת** של טוב. לכן, כל בני-האדם יכולים להיכנס מעט לממלכה של הוויית-הקיום שמש. בין אם אדם חודר עמוק מאוד ובין אם מעט את הממלכה הזאת, תלוי במידה שבה הוא נפגע בנפש-רוח. דבר זה גם מגדיר את מידת

הכוח שהוא יהיה מסוגל להפיק מהוויית-הקיום שמש עבור המחזור הבא של חיים ארציים. מה שיש לישות אנושית בתוכה, יכול להתבסס רק על כוחות אשר נאספו מהוויית-הקיום שמש.

אתם מכירים את הסצנה בחלק השני של היצירה *פאוסט*, שבה וגנר בורא את הומונקולוס באביק. – עתה, כדי להיות מסוגל באופן מעשי לברוא ישות כמו הומונקולוס, וגנר היה נזקק לידיעה שיש ברשותן של ישויות-שמש. אך, גיתה אינו מתאר את וגנר כאדם כזה; אילו וגנר היה מחזיק באותה ידיעה, גיתה לא היה משתמש במילים 'מתרפס חסר-נפש' בהקשר עמו. אין ספק ש-וגנר פיקח מאוד, אך חסרה לו הידיעה שיש ברשותן של ישויות-שמש. זוהי הסיבה לכך שמפיסטופלס – ישות-רוח שיש ברשותה את הידיעה הזאת, מוכרח לבוא לעזרתו. וגנר לא היה מגשים דבר בלי עזרתו של מפיסטופלס. גיתה ניחש די בבירור שרק כך אפשר לברוא באביק ישות כמו הומונקולוס שאז יוכל להגשים משהו בעצמו.

מוכרחים אנו להיות ברורים ביחס לכך ש**אנושי** אינו יכול לנבוע מהארצי, אלא רק מטבע-שמש. מה שהינו ארצי באדם, הינו תמונה בלבד. האדם נושא בתוכו את טבע-שמש; הארצי הינו רק תמונה, דמות, של ישותו האמיתית.[18]

כך, אתם רואים, סדר העולם רותם אותנו לדאגתן של ישויות-שמש הנעלות במהלך חיינו בין מוות ולידה חדשה. עמנו, ישויות-שמש אלו פועלות על ישותנו באותה מידה שבה היינו מסוגלים להכניס לממלכת הוויית-הקיום שמש. היתר נשאר מאחור ומן ההכרח שייאסף שוב עם חזרתנו לחיים ארציים.

האדם עובר להוויית-קיום קוסמית – אתאר את השלבים הנוספים בהרצאה מחרתיים – ואז הוא חוזר לאדמה. בנתיב החזרה, הוא עובר שוב בתחומו של הירח. שם, הוא מוצא את הרוע שהוא השאיר מאחור והוא מוכרח לקלוט אותו בישותו שלו, הוא שוב מוכרח להיות חלק מעצמו. הוא קולט אותו בצורה שבה הוא חווה אותו מיד לאחר שחצה את שער המוות; עתה, הוא הופך אותו באמת לחלק מעצמו אשר מתממש בהוויית-קיום ארצית.

הבה נחשוב שוב על הדוגמה, דווקא לא-נעימה, שנתתי לפני זמן לא רב. – אם במהלך חיי על האדמה, נתתי למישהו אגרוף באוזנו, אז לאחר מותי, במסע לאחור, אני חווה את הכאב שהוא חש. גם את ההתנסות הזאת אני מוצא שוב עם חזרתי ושואף לממשה. לכן, אם משהו נופל בחלקי שהינו תוצאה של מה שהישות האנושית האחרת חוותה, אני עצמי שאפתי לכאן עם עזיבתי את החיים הקודמים על האדמה. כשאני חוזר לאדמה, אני מביא עמי את האימפולס למימושה. – אבל, הבה נעזוב את זה לעת עתה. – בהרצאה הבאה, אדבר על הגשמתה של קארמה. מה שברצוני להטביע בכם עתה הוא שמה שאני מוצא שוב עם חזרתי, לא עבר דרך הוויית-הקיום שמש. לקחתי עמי להוויית-הקיום שמש רק את מה שבתוכי היה קשור לטוב.

[18] ראה *האדם כתמונה של הרוח החיה*. הרצאה אשר ניתנה על-ידי רודולף שטיינר בלונדון ב- 2 בספטמבר 1923.

לאחר שבראתי בממלכת השמש ישות אנושית איכשהו נחותה, עתה אני מכניס שוב לתוכי את אשר השארתי מאחור. מה שאני מכניס עתה לתוכי, יוצר את הבסיס של המבנה הארצי-גופני שלי. היות שהכנסתי לממלכת הוויית-הקיום שמש רק חלק מעצמי אשר היה יכול להיכנס לממלכה זו, אני רק יכול להחזיר, מומרץ לאחר שעבר ספיריטואליזציה על-ידי הוויית-הקיום שמש, את החלק של ישותי האנושית אשר היה מסוגל ללוות אותי באותה ממלכה.

לכן, הבה נעשה את ההבחנה הבאה:

1) חלק מהאדם אשר עבר דרך ממלכת הוויית-הקיום שמש, מופיע על האדמה.

2) חלק מהאדם ש**לא** עבר דרך ממלכת הוויית-הקיום שמש, מופיע על האדמה.

מה שאמרתי עד כה, עוסק בחיי-האדם בין מוות ולידה חדשה ובהשפעות-הלוואי שלהם בחיים הארציים. אך, השמש פועלת גם על הישות האנושית בעודה קיימת על האדמה. גם הממלכות האחרות, במיוחד ממלכת הירח, פועלות על האדם בהוויית-הקיום הארצית. ראשית, ישנה ההשפעה של הוויית-הקיום שמש בין מוות ולידה חדשה, ושנית ההשפעה של הוויית-הקיום שמש במהלך החיים על האדמה. באופן דומה, אם נחבר יחד את הפעילויות של ירח, מרקורי ו-ונוס, הרי שיש לנו, כדבר ראשון, את הוויית-הקיום ירח בין מוות ולידה חדשה, ושנית, ההשפעה של הוויית-הקיום ירח על הישות האנושית בהיותה על האדמה.

במהלך החיים הארציים, אנו זקוקים לשמש כדי שיהיו לנו חיי-**ראש**. מה שהשמש שולחת לנו בקרניה, מעורר את חיי-הראש מהמבנה שלנו. זהו החלק של האדם אשר מותנה בהוויית-הקיום שמש, אשר תלויה בפעילויות של הראש. אני אומר 'הראש', כאשר אני מתכוון לחיי-החושים ולחיי-ההמשגה בכללותם. החלק השני של האדם, החלק שהינו תלוי בהשפעותיהן של הספירות ירח, מרקורי, ונוס, אינו קשור לחיי-הראש, אלא בחיי-ההולדה במובן הרחב ביותר.

הרי לכם משהו ראוי מאוד לציון. הוויית-הקיום שמש פועלת על האדם בין מוות ולידה חדשה, עושה אותו באמת 'אדם', מפתחת בו את מה שקשור לטוב. ברם, במהלך החיים הארציים, השמש יכולה לפעול רק על מה שקשור לראש. במציאות, לחיי-ראש אלו אין הרבה לעשות עם הטוב, כי האדם יכול גם להשתמש בראשו כדי להיעשות נבל גמור. הוא יכול לאפשר לפיקחותו להפוך אותו לרשע שמעשיו רעים.

כל דבר בהוויית-הקיום הארצית אשר מקדם את המשכיותה של האבולוציה, מבוסס על חיי-ההולדה. חיי-הולדה אלו נמצאים תחת השפעתו של הירח ובמהלך התקופה בין מוות ולידה חדשה, הם קשורים לחלק של האדם ש**לא** חולק את הוויית-קיומו בספירות הקוסמיות.

אם תזכרו זאת, יהיה לכם קל להבין כיצד מה שקשור אליה, מופיע בישות האנושית במהלך חייה הארציים.

ראשית, יש לנו את החלק של האדם אשר עבר דרך הוויית-הקיום שמש. בחיים הארציים, הוויית-הקיום שמש פועלת רק על הראש; אף-על-פי-כן, מה שקשור להוויית-הקיום שמש נשאר ככוליות בישותו של האדם; הוא נשאר כ**נטייתו המוקדמת לבריאות**. זוהי הסיבה לכך שהנטייה המוקדמת לבריאות קשורה גם לראש. הראש נעשה חולה רק כאשר המחלה מוקרנת לתוכו מלמטה, על-ידי תהליך חילוף-החומרים או על-ידי פעילויותיה של המערכת הריתמית.

לעומת זאת, החלק של האדם שאינו עובר דרך הוויית-הקיום שמש, קשור ל**נטייתו המוקדמת לחולי**.

כך, יהיה לכם ברור שהמחלה ארוגה בגורלו של האדם **מתחת** לממלכה של הוויית-הקיום שמש והיא קשורה להשפעות של הרוע אשר נחוות ברגע שבו האדם עבר לחיים בין מוות ולידה חדשה. ממלכת השמש קשורה לנטייה המוקדמת לבריאות. רק כאשר ההשפעות מספירת-ירח חודרות לתוך ספירת-שמש באורגניזם של האדם, שאותו חלק שלו שבחיים הארציים קשור לספירת-שמש – כלומר, הראש, יכול לסבול מצב כלשהו של מחלה. עתה, אתם רואים שתובנה ממשית על אותם קשרים קארמתיים גדולים, אפשרית רק כאשר אנו עוקבים אחר הישות האנושית בממלכה שבה חוקים רוחיים הם חוקי טבע וחוקי טבע הם חוקים רוחיים.

(1)	החלק של האדם שעבר דרך ממלכת הוויית-הקיום שמש, מופיע על האדמה.	>>	זהו החלק של האדם אשר תלוי בפעילויות הראש.	>> נטייה מוקדמת לבריאות.
(2)	החלק של האדם שלא עבר דרך ממלכת הוויית-הקיום שמש, מופיע על האדמה.	>>	זהו החלק של האדם אשר קשור לחיי-ההולדה.	>> נטייה מוקדמת לחולי.

מוכרחים אתם לסלוח לי על כך שאני משתמש במילים שטחיות כדי לתאר נושאים אשר יכולים להיות כל דבר מלבד שטחיים, ועל כך שאני מדבר בשפה של חיי-היומיום. לעשות זאת אינו לא-טבעי עבור אדם אשר ניצב בעולם הרוח. כאשר אנו מדברים עם ישויות אנוש כאן על האדמה, אנו מזהים, מהדרך שבה הן מדברות שהן ניצבות בממלכת הטבע. שפתם מסגירה זאת. אך, כאשר אדם נכנס לממלכה שתיארתי בהרצאה הקודמת – הממלכה שבה האדם עובר מיד לאחר המוות – ומשוחח שם עם הישויות שפעם היו המורים הקדמונים של המין האנושי או עם הישויות של היררכיית האנגלוי, אז יש משהו מוזר בשיחה זו. כי, באותה ממלכה – כיצד עליי לנסח זאת? – אנשים מדברים כאילו שהם מדברים על חוקי טבע, אך אלו חוקי טבע שבהם הקסם פועל ואשר נשלטים על-ידי הרוח. הישויות הללו מבינות מהו קסם; אך, על חוקי טבע הם יודעים רק שלבני-אדם יש חוקים כאלה על האדמה. הם עצמם אינם מתעניינים בחוקי הטבע הללו. אף-על-פי-כן, התהליכים וההתרחשויות בממלכה שמעבר, מופיעים בתמונות אשר דומות לתהליכים אשר

מתרחשים על האדמה. לפיכך, הפעילויות הרוחיות דומות לפעילויות של הטבע, אך הן חזקות יותר ובעלות עוצמה רבה יותר, כפי שתיארתי.

כאשר האדם עוזב את הספירה הזו ונכנס להוויית-הקיום שמש, לא שומעים עוד על חוקי טבע אשר משתייכים לאדמה. שפתן של הישויות בממלכה זו מתייחסת לפעילויות רוחיות, לגורמים רוחיים, בלבד. באותו עולם, דבר לא נשמע על חוקי טבע.

ידידיי היקרים, ככלות הכול, מן ההכרח שהדברים הללו ייוודעו בזמן זה או אחר. כי, על האדמה, כאשר עומדים על כך ללא הרף שחוקי טבע הם חוקים מוחלטים, אוניברסליים – או אפילו, בטיפשות מסוימת, נצחיים – אדם ישיב בשמחה: אך, ישנן ממלכות ביקום שעל האדם לעבור דרכן בחיים בין מוות ולידה-מחדש, שבהן חוקי הטבע הללו נמסרים בחיוך, מפני ששם אין להם שום משמעות; הם קיימים, לכל היותר, כבשורות מן האדמה, לא כגורם ממשי כלשהו בחיים. וכאשר אדם עובר דרך ממלכה זו בין מוות ולידה חדשה, וחי מספיק שנים בעולם שבו אין שום חוקי טבע, אלא רק חוקים רוחיים, הוא יפסיק לחשוב על חוקי טבע כמשהו שיש לקחת ברצינות. חוקי טבע אינם נלקחים ברצינות בין מוות ולידה-מחדש. האדם חי בממלכה שבה כוונותיו הרוחיות יכולות להתגשם, שבה ההגשמה היא תובנה.

אך, אם בממלכה של הוויית-הקיום שמש הייתה רק ההיררכיה השנייה, אם עמדנו לחוות באותה ממלכה רק את סוג ההגשמה אשר אפשרית שם, אז, לאחר שעברנו דרך מצב זה של הוויית-קיום ורוצים להיכנס שוב לחיים ארציים, עלינו לעמוד בנקודה זו, טרודים מהקארמה שלנו, ביודענו שהתקדמות אינה אפשרית, אלא אם כן מה שהובא לכדי מימוש, יכול להיות מועבר לפיזי. מבחינה רוחית, הקארמה שלנו מובאת לכדי מימוש כאשר אנו יורדים לאדמה; אך, ברגע שבו אנו נכנסים להוויית-קיום ארצית, החוקים הרוחיים וההיבטים הרוחיים מוכרחים לעבור טרנספורמציה לתוך הפיזי. כאן קיים התחום שבו השרפים, הכרובים והכתרים משנים את הרוחי לכדי פיזי.

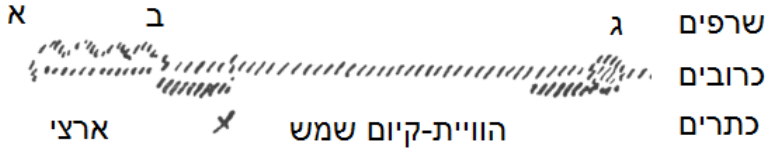

כך, במחזור-החיים הארצי הבא, מה שכבר הובא למימוש רוחי, יגיע גם למימוש פיזי בקארמה. כזו היא התקדמותה של הקארמה.

הרצאה 11

חזרה לתוכן עניינים

ישויות של עולם הרוח ועיצוב הקארמה

דורנאך,18 במאי 1924

אם ברצוננו להבין את טבעה הממשי של הקארמה, יש חשיבות עליונה לכך שנסב את תשומת-לבנו למידה שבה הקוסמוס לוקח חלק באבולוציית המין האנושי.

לכן, כדי להיות מסוגלים לראות את אותן ישויות של הקוסמוס הרוחי אשר ממלאות תפקיד באבולוציה של האדם, נתייחס, בהתחלה, לקשר של האדם עם הישויות אשר משתייכות לממלכה הארצית. האדם על האדמה מוקף ישויות של ממלכות המינרלים, הצמחים ובעלי-החיים, ומן ההכרח שייתפס כמי שמחזיק בתוכו בכל שלוש ממלכות הטבע הללו – בצורה נעלה יותר. בהיבט מסוים, האדם קשור לממלכת המינרלים דרך האורגניזם הפיזי שלו, אך הוא משכלל את מה שאחרת אפשר לגלות בממלכת המינרלים החיצונית, לכדי צורה נעלה יותר של הוויית-קיום.

דרך גופו האתרי, האדם קשור לממלכת הצמחים, אך שוב הוא משכלל אותה בתוכו. אותו דבר נכון גם לגבי הקשר של האדם דרך גופו האסטרלי לישויות של עולם בעלי-החיים. לכן, כאשר אנו חושבים על סביבתו המרחבית, עלינו להבין שהוא נושא בתוכו את ממלכות המינרלים, הצמחים ובעל-החיים.

בדיוק כפי שהאדם נושא בתוכו את ממלכות הטבע החיצוניות הללו, כך הוא נושא בתוכו – אך, בהיבט של זמן ולא של מרחב – את ממלכות ההיררכיות העילאיות. נוכל להבין את הקארמה האנושית על כל היבטיה רק לאחר שנבין כיצד הממלכות השונות של ההיררכיות פועלות על האדם במהלך חייו הארציים.

בהתייחסות לדרך שבה ממלכת המינרלים פועלת על האדם, אנו עוסקים בתהליכים אשר קשורים לתזונה. כי, לא חשוב איזה אמצעים של תזונה האדם מפיק מממלכות עילאיות יותר מממלכות המינרלים, הם מצטמצמים, כדבר ראשון, למצב של מינרלים. בעוברנו לממלכת הצמחים, אנו יודעים שהאדם מחזיק בתוכו כוחות-חיים, כוחות נמרצים. שוב, בהתייחסות לממלכת בעלי-החיים, אנו יודעים שבאמצעות גופו האסטרלי האדם מרומם רק חיים לספירה עילאית יותר, לספירה של התנסות בוחנת. בקיצור, אנו יכולים לעקוב אחר סדרות של תהליכים בשלוש ממלכות הטבע וכן באורגניזם האנושי.

באותה דרך, אנו יכולים לעקוב אחר הפעילויות של ההיררכיות העילאיות בחיי נפש-רוח של האדם. טבע המינרלים, טבע הצמחים, טבע בעלי-החיים, באדם, יכולים להיות מובנים לאור התהליכים אשר

פועלים בשלוש ממלכות הטבע במרחב. במידה שווה, מוכרחים אנו להבין את הכוחות העילאיים אשר פועלים בחיי-האדם.

קודם כול, נתייחס לגורל האנושי ונשתדל להבין את הדרך שבה ממלכות ההיררכיות פועלות בו. אבל, כאן מוכרחים אנו לחקור, לא את מה שנוכח **בו-זמנית** באדם, כלומר גוף פיזי, גוף אתרי וגוף אסטרלי, אלא בהקשר עם פעילות ההיררכיות מוכרחים אנו לחקור את אשר מתרחש בחייו הארציים של האדם ברצף הזמן – כאשר מתייחסים לזה, כמובן, מנקודת-מבט רוחית. במחקרים האנתרופוסופיים שלנו תמיד זיהינו תקופות נבדלות במהלך חיי-האדם: מהלידה עד התחלפות השיניים בשנה השביעית בערך; מהתחלפות השיניים עד הבגרות המינית; מהבגרות המינית עד לשנה ה-21 שבה ההבחנה פחות נתונה לתפיסה; לאחר מכן, מהשנה ה-21 עד לשנה ה-28; מהשנה ה-28 עד לשנה ה-35; מהשנה ה-35 עד לשנה ה-42; מהשנה ה-42 עד לשנה ה-49; מהשנה ה-49 עד לשנה ה-56; וכן הלאה. בנוגע למה שקיים מעבר לשנה ה-56, אדבר בהרצאה הבאה. היום, נתייחס למהלך החיים האנושיים עד לשנה ה-56.

לכן, עד לשנה ה-21 יש לנו שלוש תקופות-חיים, לאחר מכן שלוש תקופות נוספות וכן הלאה.

על עצמו, האדם אומר 'אני'. אך, כוחות רבים פועלים על 'אני' זה. כלפי חוץ, על ה'אני' הזה פועלים כוחות של מינרלים, כוחות של צמחים וכוחות של בעלי-חיים; באופן פנימי, בהיבט של נפש-רוח, על ה'אני' פועלות ישויות ההיררכיה השלישית: אנגלוי, ארכאנגלוי, ארכאי; ישויות ההיררכיה השנייה: אכסוזיאי, דינאמיס, קיריוטטס; וישויות ההיררכיה הראשונה: שרפים, כרובים, כתרים.

ברם, לא כל הישויות הללו פועלות על מהלך חייו של האדם באותה דרך. אפילו באופן חיצוני, קיים הבדל בין ההשפעות אשר פועלות על הישות האנושית על-פי גילה. לדוגמה, כאשר אנו רואים ילד קטן בתחילת חייו הארציים, אנו מגלים את המאפיין של ממלכת בעלי-החיים אשר בולט בו במיוחד; תהליך של גדילה, שגשוג ובנייה.

כאשר אנו מתייחסים לחלק האחרון של החיים, לשנים אשר מובילות לגיל של זקנה, אנו מוצאים עדות לתהליך מינרליזציה; האורגניזם נעשה נוקשה, שבריר. היות שתהליך זה של מינרליזציה עדין ואינטימי יותר באדם, הוא פועל בו בעוצמה רבה יותר מאשר בבעלי-חיים – מלבד בעלי-החיים בדרגה גבוהה יותר. שם, ההבדל נובע מהמצבים שאיננו יכולים להיכנס עתה לתוכם, אך נעסוק בהם בהזדמנות מאוחרת יותר. בעוד שבבעלי-החיים מתחילה מיד דעיכת כוחות-החיים ותהליך הבנייה שלם, האדם נושא שלבים חשובים של התפתחותו לתקופת השקיעה שבמציאות מתחילה כבר בשנות השלושים. הרבה מאוד באבולוציית האנושות פשוט לא היה מתקיים אם ישויות אנוש היו מתפתחות באותה דרך שבה מתפתחים בעלי-חיים, שאינם נושאים עמם דבר לגיל זקנה. ישויות אנוש יכולות לשאת הרבה מאוד לגיל זקנה, לתקופת השקיעה הפיזית שבה תהליך המינרליזציה ברור במיוחד.

כלפי חוץ, באופן ברור, ניכר שבתחילת החיים הארציים, טבע בעלי-החיים שולט, בסוף החיים הארציים – טבע המינרלים, ובתקופת הביניים – טבע הצמחים.

אבל, ביחס לפעילותן של ההיררכיות העילאיות על האדם, ההבדל מודגש יותר. בילדות המוקדמת, ישויות ההיררכיה השלישית: אנגלוי, ארכאנגלוי וארכאי, פועלות בעוצמה מיוחדת על חיי הנפש-רוח. הפעילות של ההיררכיה שלישית זו חובקת, אם אתבטא כהלכה, את שלוש התקופות הראשונות של החיים. האנגלוי, הארכאנגלוי והארכאי, פועלים לאורך תקופה זו. בילד הקטן ובישות האנושית הצעירה, האורגניזם כל הזמן נבנה על-ידי הנפש-רוח. פעילות זו חובקת כמעט הכול; ובה פועלים כוחות מעולמה של ההיררכיה השלישית: אנגלוי, ארכאנגלוי, ארכאי.

בשנה ה-14, ההיררכיה השנייה: אכסוזיאי, דינאמיס, קיריוטטס, מתחילה לפעול. כך שכאן, שוב לאורך שלוש תקופות, בין השנה ה-14 והשנה ה-35, מוכרח אני לרשום: אכסוזיאי, דינאמיס, קיריוטטס. אתם תראו, ידידיי היקרים, שבתקופה בין השנה ה-14 והשנה ה-21, ההיררכיות השנייה והשלישית מפעילות יחד את השפעותיהן על הישות האנושית. רק בשנה ה-21 שההיררכיה השנייה מתחילה לפעול מעצמה.

בגיל ההתבגרות, תהליכים קוסמיים גדולים, שעד לגיל הזה אינם נוכחים בישות האנושית, מתחילים להיות פעילים בה במידה מסוימת. חשיבה מועטה נחוצה כדי לקלוט שכאשר האדם מסוגל להעמיד צאצאים, הוא יכול לקלוט לתוכו מהקוסמוס את אותם כוחות אשר משתפים פעולה בבריאתו של אדם פיזי חדש. לפני גיל ההתבגרות, הכוחות הקוסמיים הללו אינם פועלים בישות האנושית. בגיל ההתבגרות, מתרחש שינוי באורגניזם, שדרכו הוא מתמלא כוחות רבי-עוצמה יותר מאלו שהיו לו קודם. הכוחות החזקים יותר הללו אינם נוכחים בילד לפני אותו גיל. בילד, קיימים הכוחות החלשים יותר שמלכתחילה פועלים על הנפש בחיים הארציים, לא על הגוף.

בשנה ה-35, מתחילה תקופה שבה האדם נחלש ביחס לכוחות-הנפש הפנימיים שלו, מסוגל פחות מאשר היה קודם לעמוד בפני התקפתם של הכוחות ההרסניים של האורגניזם שלו. לפני השנה ה-35, האורגניזם עצמו סיפק תמיכה חיונית, כי נטייתו אשר טבועה בו היא לבנות. נטייה זו ממשיכה להתקיים בשנות השלושים, אבל אז נטייה הרסנית מתחילה לשלוט. לא ניתן לפעול נגד תהליך זה של הרס, אפילו לא עם הכוחות אשר נובעים מישויות ההיררכיה השנייה. לפיכך, הנפש מוכרחה לקלוט **מהקוסמוס** תמיכה מספקת כדי למנוע את המהלך הרגיל של חיים אשר מסתיימים במוות בגיל 35. כי, אם עד לשנה ה-21, רק ישויות ההיררכיה השלישית היו אמורות לפעול ואז מהשנה ה-14 עד לשנה ה-35 רק ישויות ההיררכיה השנייה, עלינו להיות בשלים למוות בגיל 35, רוצה לומר בדיוק באמצע החיים הארציים – אלא אם כן הגוף הפיזי היה עדיין מחזיק מעמד מכוח התמדה מוחלט. בעת הזאת, המוות אינו מתרחש, כי, למעשה, מהשנה

ה-28, לא רק מהשנה ה-35, ושוב לאורך שלוש תקופות, ישויות ההיררכיה **הראשונה**, שרפים, כרובים וכתרים, פועלות על האדם.

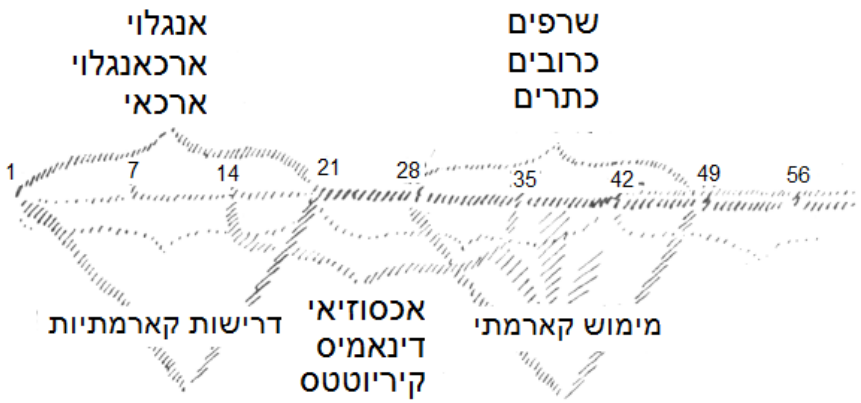

שוב, יש תקופה, בין השנה ה-28 והשנה ה-35, שבה **ההיררכיה השנייה** ו-**ההיררכיה הראשונה** פועלות יחד. כך, למעשה, ההיררכיה השנייה פועלת מעצמה במהלך התקופה מהשנה ה-21 עד לשנה ה-28 של החיים.

כפי שאמרתי קודם, נתייחס לתקופה המאוחרת יותר בחיים בהרצאה הבאה. כמובן, תאמרו: האם כל ההיררכיות ויתרו על אדם שעבר את שנתו ה-49? נתייחס לנקודה זו בהזדמנות אחרת. לכן, את מה שנאמר היום אין צורך להתייחס אליו כישים רק לאלה שהינם מתחת לגיל 49 ולא לאחרים. ברם, מן ההתחלה, מוכרחים אנו ללמוד לדעת כיצד ההיררכיות מוזגות את כוחותיהן, את עוצמתן המיוחדת בחיים האנושיים בעודם מתפתחים.

כמובן, אל לכם לחשוב שנושאים כאלה יכולים להיחקר במידה מספקת על-ידי עריכתם באמצעות תרשימים. זה לעולם לא יתאפשר כאשר אנו עוסקים בכל צורה עילאית יותר של חיים.

במשך שנים רבות, דיברתי על האדם כישות תלת-איברית: האדם של העצבים והחושים, האדם הריתמי והאדם של חילוף-החומרים והגפיים. פעם, פרופסור אחד הסיק מזה – מה שפרופסורים לא יסיקו! – שחילקתי את האדם לשלושה מרכיבים – ראש, חזה, בטן. זה היה מפני שהוא חשב על הכול, זה לצד זה. כמובן, תמיד הדגשתי שאף על פי שמערכת העצבים-חושים מרוכזת בעיקר בראש, היא מתפשטת באורגניזם כולו. אותו דבר נכון לגבי המערכת הריתמית. אין לחשוב על שלושת האיברים בסמיכות מרחבית. כמו-כן, עליכם לחשוב על הסדרה שעילה דיברנו באותה דרך: הפעילות של האנגלוי, הארכאנגלוי והארכאי, מוגבלת, בעיקרון, לשלוש התקופות הראשונות של החיים, אך הספיחים של התקופות הללו ממשיכים להתקיים לאורך כל החיים, בדיוק כפי שמערכת העצבים-חושים מרוכזת בעיקרה בראש, אך נוכחת לאורך האורגניזם כולו. אנו יכולים לחוש עם בהונות-הרגליים, כי גם בהם יש חיי עצבים-חושים.

אף-על-פי-כן, סידור תלת-איברי זה של הישות האנושית הוא מציאות; כך גם הסידור התלת-איברי שעליו אני מדבר היום.

אם תחקרו את התקופות הללו בחיי-אנוש, תוכלו לומר: בצד הרוחי, ה'אני' האנושי כפוף לכל ההשפעות אשר נובעות מעולם הרוח, בדיוק כפי שבצד הפיזי, הוא כפוף להשפעות אשר נובעות ממלכות בעלי-החיים, הצמחים והמינרלים. כישויות אנוש, אנו עומדים עם ה'אני' שלנו בתוך מה שמגיע אלינו מהקוסמוס בדרך מורכבת ביותר. פעילות זו אשר מתפשטת באופן רוחי מהקוסמוס, מההיררכיות, לעבר האדם, עוסקת גם בעיצובה של הקארמה במהלך החיים הפיזיים על האדמה.

האנגלוי, הארכאנגלוי והארכאי, הם אלה אשר מביאים אותנו מעולם הרוח לעולם הפיזי, והם אלה שבעיקר מלווים אותנו לאורך שלוש התקופות הראשונות של החיים. הם פועלים בעוצמה רבה ביותר על מערכת העצבים-חושים. בהתפתחות המורכבת והמופלאה כולה אשר מתרחשת בחיי-החושים שלנו ובחיינו האינטלקטואליים עד גיל 21 – בכל זה, האנגלוי, הארכאנגלוי והארכאי, לוקחים חלק.

אינספור התרחשויות מתרחשות מאחורי זירות-ההתרחשות של התודעה הרגילה. וזה דווקא בהתרחשויות הללו שישויות ההיררכיות העילאיות לוקחות חלק. לאחר מכן, שוב, מהבגרות המינית, מהשנה ה-14 בערך ואילך, ישויות שכוחותיהן חזקים יותר מאלו של האנגלוי, הארכאנגלוי והארכאי, מתחילות להשתלט על המערכת הריתמית. המשימה הממשית של ישויות ההיררכיה השלישית, האנגלוי, הארכאנגלוי והארכאי, היא להשפיע על חיי-הנפש שלנו. מהוויית-הקיום הקדם-ארצית, אנו מביאים עמנו לשלוש התקופות הראשונות של החיים כוחות חזקים כאלה כך שהנפש תהיה מסוגלת לפעול בעוצמה על הגוף. במהלכה של תקופה זו, רק הכוחות החלשים יותר באופן יחסי של ההיררכיה השלישית, נדרשים לבוא לעזרתנו.

עתה, הכוחות שהאנגלוי, הארכאנגלוי והארכאי זקוקים להם כדי להנחות ולהכוין את החיים האנושיים עד לשנה ה-21, זורמים אליהם מהקרינות הרוחיות של סטורן, יופיטר ומרס. כאשר המדע הפיזי ניגש לתאר את הקוסמוס, הוא נאיבי מאוד. מסטורן, יופיטר ומרס, קורנים כוחות שעליהם יש לאנגלוי, לארכאנגלוי ולארכאי, הבנה עמוקה ביותר.

כאשר האדם עובר את החיים בין מוות ולידה חדשה, הוא נכנס, קודם לכול, לספירת-ירח, שבה הוא יוצר קשר עם הישויות שפעם היו על האדמה והינם שופטים רציניים של הטוב והרע שהוא מביא עמו. הוא אינו יכול לשאתם לספירת-שמש.

לאחר מכן, הוא עובר דרך ספירת-שמש וממשיך הלאה בקוסמוס. הכוחות של מרס, יופיטר וסטורן, מתחילים לפעול עליו. הוא עובר דרך החיים בין מוות ולידה חדשה בכללותם, ורק בנתיב חזרה, כאשר הוא מגיע שוב לספירת-ירח, האנגלוי, הארכאנגלוי והארכאי, ניגשים אליו, באומרם, כביכול: למדנו מסטורן, יופיטר ומרס שאתה נכה. – אמרתי שהרע מוכרח להישאר מאחור, אך משמעות הדבר היא שהאדם משאיר משהו מעצמו. הוא נכנס כנכה לספירת-שמש וכן לתחומים שמעבר. שם, מבטיהם של סטורן, יופיטר ומרס, ננעצים בו.

באמת, ידידיי היקרים, החיים בין מוות ולידה חדשה מורכבים! ברגע שבו אנו חוצים את שער המוות, מה שתיארתי מתרחש בספירת-ירח. האדם מוכרח להשאיר מאחור כל מה שמישותו הזדהה עם הרע. הדבר הוא כאילו הגוף הפיזי היה מוכרח להשאיר את גפיו מאחור. היות שהוא הזדהה עם הרע, האדם נכנס לספירת-שמש וכל יתר הקוסמוס נמצא במצב של נכות, של איבר קטוע, כי הוא היה מחויב להשאיר מאחור חלקים מסוימים של ישותו. וכאשר, לאחר שעבר דרך ספירת-שמש, הוא נכנס לספירות של מרס, יופיטר וסטורן, הוא חש כיצד מרס, יופיטר וסטורן נועצים בו את מבטם עם עינו החודרת של הצדק; כי, כמי שטווים את הצדק הקוסמי, הם מסתכלים עליו כדי לראות כמה מישותו הוא יכול לשאת כלפי מעלה. הם נועצים בו את מבטם. כל אחד מאתנו קולט כמה טוב או רע נעשה לחלק מאתנו, מה הצלחנו לשאת כלפי מעלה, וכן מה חסר, רוצה לומר מה היינו מחויבים להשאיר מאחור; כל אחד מאתנו מבין באיזו מידה אנו מזוהים עם הרוע, כמה פגום בנו. המבט אשר מוכוון לעברנו על-ידי הישויות של מרס, יופיטר וסטורן, גורם לנו להבין את הליקויים והפגמים שלנו.

כאשר האדם חוזר שוב, סטורן, יופיטר ומרס, בזמן הביניים, מסרו לאנגלוי, לארכאנגלוי ולארכאי את מה שהם ראו וחוו בעודו חולף על-פניהם עם כל מגרעותיו. ישויות ההיררכיה השלישית אורגות בו, כך שבישותו חקוק מה הוא עשה כדי לפצות. בשלושת התקופות הראשונות הללו של החיים, כאשר האנגלוי, הארכאנגלוי והארכאי, פועלים על הישות האנושית בעוצמה מיוחדת, **הדרישות של הקארמה** נחקקות במערכת העצבים-חושים, במערכת-הראש.

לאחר שהשנה ה-21 חלפה – בהרצאות הבאות יוסבר כיצד הדברים מתנהלים עם ישויות אנוש אשר מתות לפני אותו גיל – הדרישות הקארמתיות מהחיים כבר הטביעו את חותמם על האדם. אם אדם מסוגל לקרוא את מה שקיים באיזושהי ישות אנושית בגיל 21, הרי שהוא מסוגל לתפוס את הדרישות הקארמתיות אשר חקוקות בו; כי, זה בתקופה זו עד גיל 21 שהדרישות הללו נחקקות. הן נשארות בעיקר ביסודות האוקולטיים הנסתרים של מערכת העצבים-חושים, שמבחינה רוחית מונחים ביסודה של מערכת העצבים-חושים.

לעומת זאת, כאשר אנו מסבים את תשומת-לבנו להמשך מהלך החיים, כאשר אנו בוחנים את הישות האנושית בין הגילים 28 ו-49, אנו מגלים שזה פחות עניין של חקיקת **הדרישות הקארמתיות**, אלא דווקא של **מימוש הקארמה**, שחרור הקארמה. כי, זה במיוחד בתקופה זו של החיים שמה שנחקק בישותו של אדם בשלוש תקופות החיים הראשונות, מוכרח להגיע למימוש קארמתי.

כך, כאן, ביכולתי לרשום:[19] **מימוש קארמתי** (בשנים 28 עד 49). במהלך התקופה מהשנה ה-21 עד לשנה ה-28, דרישות קארמתיות ומימוש קארמתי מתאזנים.

עתה, בתקופתנו ישנה תופעה ראויה לציון שאליה יש להסב את תשומת-הלב. בתקופה האבולוציונית הנוכחית, יש מספר רב של ישויות אנוש שההתגשמות האחרונה שלהם בעלת חשיבות, התרחשה במאות הראשונות לפני ייסודה של הכריסטיאניות, עד בערך המאה השמינית או התשיעית. (אין זה אומר שבתקופת הביניים לא הייתה שום התגשמות נוספת, אך אם זה היה המקרה, הרי שהוא היה חסר-חשיבות.) אילו היינו עורכים סקר על הישויות האנושיות בתקופתנו וחולקים את תרבותה, היינו מגלים שמספר גדול יותר בהרבה שלהן חיו את ההתגשמות החשובה האחרונה שלהם בשבע או שמונה המאות הראשונות לאחר ייסודה של הכריסטיאניות.

עתה, לתקופה זו הייתה השפעה מהממת על הישויות האנושיות אשר היו אז בחיים. אפשר לקלוט זאת כיום כאשר בוחנים אנשים מסוימים ביחס לקארמה שלהם. שוב ושוב, ידידיי היקרים, הצבתי לעצמי את המשימה של עריכת מחקר על בני-אדם ספורים מנקודת-מבט מיוחדת זו, בני-אדם אשר רכשו מידה מסוימת של תרבות מודרנית, תרבות אינטלקטואלית, וכן, באופן יחסי, לימוד ניכר. חישבו על המספרים הגדולים של בני-אדם בימינו אשר הוכשרו להיות מורים בבתי-ספר תיכוניים, להיות עובדי-מדינה וכדומה. הם למדו הרבה מאוד, הם היו בבתי-ספר תיכוניים, אפילו באוניברסיטאות, ובאמת נעשו פיקחים מאוד. (איני אומר זאת בלגלוג, אני רק מבקש מכם להתייחס לזה בהקשר עם מה שאמרתי על דברים כאלה בפעמים אחרות.) בימינו, קיימים מספרים עצומים של בני-אדם פיקחים. אכן, רובם פיקחים כל-כך שבקושי אפשר לומר להם משהו, כי הם כבר יודעים זאת! לכל אחד יש את נקודת-המבט שלו; כל אחד שופט את מה שהוא שומע.

כך מתנהלים הדברים בתקופתנו, אך רק בתקופתנו. בתקופות מוקדמות יותר, הדברים היו שונים למדי. אז, היו אינדיבידואלים שברשותם הייתה ידיעה והאחרים הקשיבו להם. בני-אדם פיקחים לא היו רבים, בשום פנים ואופן, כמו בימינו, כאשר בתקופת נעוריהם הם כבר פיקחים. פשוט, חישבו על הדרך שבה בני-אדם רבים מתחת לגיל 21 כותבים – לא אומר שירה, כי את זה הם תמיד עשו – אלא מאמרים בעיתון, אפילו ביקורות רציניות. בתקופתנו, האינטלקטואליות מפותחת מאוד. ברובם של האינדיבידואלים, אינטלקטואליות זו מושפעת, ביסודו של דבר, מהתגשמותם במהלך שבע או שמונה המאות הראשונות לאחר ייסודה של הכריסטיאניות. במאות הללו, הרגש בנפש האנושית כלפי מה שעבר מהוויית-קיום קדם-ארצית לחיים הארציים, הלך ונחלש ללא הרף. בני-אדם החלו להתעניין יותר ויותר במה שבא לאחר המוות והתעניינו פחות ופחות במה שקדם לחיים הארציים. בהקשר זה, הדגשתי לעתים קרובות שאין לנו שום ביטוי הולם לנצחיות, אלא רק לחצי הנצחיות שיש לו התחלה ולעולם אינו מסתיים. עבור חלק זה של

[19] ראה תרשים לעיל.

הוויית-קיומו של האדם, יש לנו את המילה 'אלמותיות', אך שלא כמו שפות עתיקות, אין לנו מילה לחצי השני של הנצחיות, שמעולם לא הייתה לה התחלה. אך, הנצחיות חובקת הן את 'האלמותיות' והן את 'אי-ההיוולדות'. באנו לעולם זה כישויות שלגביהן משמעותה של הלידה היא מטמורפוזה בלבד, בדיוק כפי שאנו עוזבים את העולם הארצי דרך המוות, ששוב מציין מטמורפוזה בלבד, לא סוף.

התודעה החזקה אשר חייתה באדם עד למאות הכריסטיאניות המוקדמות: "ירדתי מעולם הרוח להוויית-קיום פיזית" – תודעה זו התעמעמה יותר ויותר והאדם הגביל את עצמו לאותה מחשבה שנייה: "הנני כאן!" מה שהתרחש קודם אינו מעניין אותי. מה שכן מעניין אותי הוא מה שמופיע לאחר המוות. – זו הייתה התודעה אשר התחזקה עוד ועוד במהלך המאות הכריסטיאניות הראשונות. הרגש כלפי הוויית-קיום קדם-ארצית הלכה והתעמעמה אצל אלה שבאותה תקופה עברו את ההתגשמות החשובה האחרונה שלהם, וזוהי הסיבה לכך שעתה הפיקחות האינטלקטואלית מוכוונת כולה לארצי. כמה שהיא עצומה, היא מוכוונת ישירות לארצי. בתחום זה, כאשר מתחילים לערוך מחקרים על קארמה, אפשר לגלות תגליות מהממות ומשמעותיות במידה עצומה.

אזכיר שני מקרים.

המקרה הראשון הוא של אדם אשר לימד היסטוריה בבית-ספר תיכון, אדם פיקח ביותר ומרשים באמת כמורה. עד הזמן שבו הדרישות הקארמתיות עדיין פעלו ואז דרך אזור ניטראלי זה כאן[20] – רוצה לומר עד תחילת שנות השלושים – פיקחותו הייתה ניכרת מאוד. הוא היה אחד מבני-האדם הפיקחים באמת הרבים בתקופתנו. אך, ברגע שבו הוא נכנס לשלב זה כאן (מהשנה ה-28 עד לשנה ה-49), פיקחותו כבר לא היוותה תמיכה והאימפולסים המוסריים שלו עמדו בסכנה. לא נותר דבר מלבד אינטלקטואליות שאז הלכה והתפוררה. כאשר הכוחות שאינם כבולים למערכת העצבים-חושים, אך בחלק המאוחר יותר של החיים כאשר מערכת חילוף-החומרים החלה לפעול, הטבע הנמוך יותר של מערכת חילוף-החומרים פורר את מה שהגיע קודם לכן לצורת ביטוי מעודנת מאוד במערכת העצבים-חושים. האדם הנדון, שביחס לאינטלקט החל היטב את חייו, סיים אותם בהתנוונות; הייתה **התמוטטות** מוסרית. זוהי דוגמה אחת.

עתה, דוגמה נוספת – של אדם שהיה אפילו אינטליגנטי יותר ממי שהזכרתי עתה – אבל, שוב, רק אינטליגנטי. הוא היה קצר-רואי באופן קיצוני והייתה לו אינטליגנציה ראויה באמת לציון. עד גיל 30, גם לאדם זה, מפאת האינטליגנציה שלו, הייתה השפעה חזרה על מכריו. ברם, כאשר הוא עבר את גיל שלושים או לבטח את שנתו ה-35, כאשר מערכת העצבים-חושים כבר לא פעלה עוד בעוצמה רבה כל-כך, אלא כאשר מערכת חילוף-החומרים והגפיים נעשתה פעילה במיוחד בשלב מאוחר יותר זה של החיים, אדם זה,

[20] ראה תרשים לעיל.

שקודם לכן היה כה מוכשר ופיקח, נעשה לגמרי שטחי ונדוש, נקלע למריבות קטנוניות. הכרתי אותו בתקופת נעוריו ואני מודה שנדהמתי כאשר מצאתי אותו לאחר מכן בקרב בני-אדם אשר החלו לעסוק בסוגים שונים של מריבות סיעתיות. התבוננות בנתיב אשר מוביל מדרישות קארמתיות למימוש קארמתי, חשפה שכוחות האינטליגנציה בבני-האדם בזמננו, לאחר שהוכנו בהתגשמות המוקדמת יותר במהלך המאות הכריסטיאניות הראשונות, כאשר הנפש נחלשה והגוף הציב התנגדות גדולה יותר.

אז, התברר לי שמספרם הגדול של בני-האדם בימינו שהינם פיקחים כל-כך, אשר יכולים, מעל לכול, להיעשות פיקחים על-ידי החינוך שהם מקבלים – האנשים הללו בתקופה הראשונה של החיים מפתחים את היכולת להגיע עם כוחות האינטליגנציה שלהם להיררכיה השלישית – אנגולי, ארכאנגלוי וארכאי. הם יכולים לעשות זאת. בתקופה זו של החיים, הם אנשים מבטיחים מאוד.

כאשר הם מגיעים לתחומה של ההיררכיה השנייה, הם כביכול נמסרים להיררכיה הזאת. ההיררכיה השנייה יורדת אל בני-האדם; באופן מעשי, כל הישויות האנושיות נעשות מסוגלות להוליד צאצאים. היררכיה קוסמית זו יורדת למטה. כאן, אין שום תהום ממשית בין האדם וההיררכיה.

ברם, כאשר האדם מגיע לשנתו ה-28 והוא מוכרח להתחיל למצוא קשר להיררכיה הגבוהה עוד יותר, להיררכיה הראשונה, הוא מוכרח לגלות את הקשר הזה בטבע כולו, עד למערכת חילוף-החומרים והגפיים. כאן, הוא זקוק לכוחות חזקים יותר של תמיכה פנימית בתחומה של הרוח; והזרע אשר הושתל בו במהלכו של מחזור-חיים קודם, בתקופה שבה בני-אדם הפסיקו לחשוב על הוויית-קיום קדם-ארצית, מתגלה כמה שאינו מסוגל לספק את הכוחות הללו.

בהקשר עם הקארמה, אדם היה רוצה להטביע בכל המחנכים והמורים האמיתיים את הכורח הדחוף בהחדרת האינטלקטואליות בעוצמה רוחית כזו שכאשר הישות האנושית עוברת את השנים המאוחרות יותר של החיים, מה שמתמלא בכוח מוסרי באינטלקט שלו, יוכל לשמור על איזון אל מול הכוחות אשר מרחיקים אותו מההיררכיה הראשונה.

להשוות את החלק השני של החיים האנושיים לחלק הראשון אינו כרוך בהתעניינות מועטה בעידן זה שלנו, ואלה שיש להם כושר התבוננות בחיים בהחלט צריכים להתחיל לתרגל התבוננות מהיבט זה. כי, הדברים שעליהם דיברתי מתרחשים בחיים הרגילים; הדוגמאות שנתתי נלקחו מחיי-היומיום ואפשר היה להכפילן פי מאה – לא, פי אלף; אפשר למוצאן בכל מקום. אך, דבר נוסף מאותו סוג גם יכול להתגלות ברמה גבוהה של החיים. תמיד התעניינתי בהתפתחות הרוחית של ישויות אנוש וכאשר אני מסתכל ברבים אשר היו יצירתיים בחיים המוקדמים, אשר עשו רושם גדול על בני-דורם, אולי כמשוררים או אמנים צעירים באיזושהי ספירה, עליהם נאמר בהיותם בני 24, 25, 26, 27: "איזה כישרון מופלא!"... ובכן, הם התבגרו; לאחר ההישגים הפואטיים והאמנותיים מתקופת הנעורים, הזרם התייבש והם בכלל לא נלקחו בחשבון בספירה שבה פעם הייתה להם משמעות ממשית.

אם תעברו על השמות של אלה אשר היו בעלי מוניטין כמשוררים או אמנים צעירים ואז איבדו כל הצדקה להיכלל בתולדות הספרות או האמנות, תמצאו שפע של הוכחות למה שאני אומר. אך, מה שאמרתי לכם, יוכיח לכם, באותו זמן, כיצד התקופות השונות בחיים האנושיים מגלות בדרכים רבות כיצד הקארמה והאימפולסים שלה משפיעים.

כל דבר שהינו רק אינטלקטואלי ומטריאליסטי, יכול באמת להשפיע על הישות האנושית בתקופת נעוריה רק באופן פנימי. הרוחי אשר מוחדר לתוך האינטלקטואליות – שהוא לבדו יכול לעמוד איתן לאורך החיים הארציים בכללותם – בהתאמה עם הקארמה. לכן, כאשר אנו מתבוננים בסוגי הגורלות שתיארתי, מוכרחים אנו להסתכל לאחור בהתגשמויות קודמות שלא הצליחו להסב את מבטם של בני-אדם אל אותו מראה של הרוחי אשר יכול להתגלות רק כאשר המבט מופנה לחיים לפני הלידה, לא רק לחיים לאחר המוות. החיים בתקופתנו כרוכים לעתים קרובות בטרגדיה זו ויש כל-כך הרבה שאינו עומד במבחן השנים. בתקופת הנעורים, יש המון אידיאלים; בגיל מבוגר, נותרים אחדים. בני-אדם מבוגרים יותר מסתמכים יותר על המדינה ועל הפנסיות שלהם מאשר על הכוח התומך של החיים עצמם; הם זקוקים לתמיכה מבחוץ מפני שהם אינם יכולים לגלות את מה שמביא אותם לקשר עם ההיררכיה הראשונה.

לכן, אתם רואים שכדי שנחקור את הקארמה בדרך הנכונה, מוכרחים אנו לשים לב לאיברים השונים, אך חדורים הדדית, הללו של הישות האנושית. כאשר אדם עובר דרך שלוש תקופות-החיים הראשונות, הוא חי בקשר עם ההיררכיה השלישית. לאחר מכן, באופן פנימי ולא-מודע, הוא מתחיל להיקשר להיררכיה השנייה ולבסוף – להיררכיה הראשונה. רק על בסיסה של ידיעה זו שאנו מסוגלים לשפוט את המידה שבה אדם מאפשר לאימפולסים הקארמתיים בתוכו לבוא לידי ביטוי. כי, ידיעה זו על הקשר של האדם עם ההיררכיות העילאיות, ידיעה זו לבדה יכולה לגלות את החיים האנושיים בממשות מוחשית.

אנגלוי, ארכאנגלוי וארכאי אומרים לנו בתת-מודע שלנו במהלך שלוש תקופות-החיים הראשונות: "את כל זה הבאת עמך מתקופות מוקדמות יותר. את זה עליך לקחת על עצמך." – זה נאמר לנו בהתנסות התת-מודעת שלנו של הגורל. באמת, לאורך שלוש תקופות-החיים הללו, מסר זה של גורל, מהדהד ללא הרף בתוכנו. מהיררכיית האנגלוי מהדהד: "זה מה שסטורן, יופיטר ומרס העניקו לך." כוחותיהם גילו לנו אותו.

לאחר מכן, מגיע כל מה שנובע מההיררכיה השנייה, ממלכת השמש; ולבסוף, מה שבא מההיררכיה הראשונה, מספירת ונוס, מרקורי וירח. וכפי שאלה במיוחד האנגלוי שקריאתם מהדהדת בתת-מודע שלנו במהלך שלוש התקופות הראשונות: סטורן, יופיטר ומרס אמרו לנו שזה נועד לנו... כך, מהשנה ה-28 ואילך, אלה השרפים שגם מדברים בתחום התת-מודע של הנפש, באומרם: "כל זה נשאר עמך מפני שאינך יכול שלא להגשים זאת, מפני שאינך מסוגל לאזן זאת כי אין לך את הכוח לעשות זאת."

מתחת לרמת התודעה של האדם דוברים כוחות הקארמה, הכוחות אשר מעצבים את הגורל. הם דוברים מכל שלוש ההיררכיות העילאיות. אם יש לנו כושר תפיסה עדין של מה שנכנס לתוך חיינו כגורל, אז אנו גם יכולים להסתכל מאחורי מראה זה של גורל ולהתחיל להבין, ביראת-כבוד ובהערצה, כיצד לאורך מהלך חיינו, הישויות של כל שלוש ההיררכיות אורגות את הגורל הזה. לאמיתו של דבר, רק כאשר אנו לומדים להתבונן בחיים בדרך הנכונה.

כי, מי יהיה שבע-רצון, אם, בשאלו אותנו על אדם שעל חייו על האדמה הוא רוצה לדעת משהו והוא מניח שאנו יכולים לומר לו, אנו רק משיבים: "הו, שמו ג'וזף מילר." כל מה שאנו יכולים לומר לו הוא רק שמו! אך, השואל ציפה שישמע יותר מלבד שם: מאורעות בחיי-האדם, משהו אשר שופך אור על הכוחות והאימפולסים אשר השפיעו על חייו הארציים! אין איש שבאמת רוצה לדעת משהו על ישות אנושית אשר יכול להיות שבע-רצון מידיעת שמו בלבד. אך, בעידן מטריאליסטי זה שלנו, בני-אדם, למרבה הצער, שבעי-רצון מהכינוי 'אדם'. ביחס לכל מה שמתקיים מאחורי התודעה הרגילה שבה פועלים אנגלוי, ארכאנגלוי, ארכאי, אכסוזיאי, דינאמיס, קיריוטטס, כרובים, שרפים, כתרים – בני-אדם בימינו שבעי-רצון מהכינוי הכללי 'אדם'. הם אינם מתבוננים בממשויות המוחשיות. אך, מוכרחים הם ללמוד לעשות זאת; הם מוכרחים להסב שוב את מבטם אל הממשויות המוחשיות הללו של החיים האנושיים.

חזרה לתוכן עניינים

הרצאה 12

השפעת ההיררכיות

ישויות פלנטריות

וולטר

דורנאך, 29 במאי 1924

בהרצאתי הקודמת כאן, דיברתי על הדרך שבה האדם קשור להיררכיות העילאיות במהלך התקופות השונות של חייו. – ברצוני לחזור על כך שמטרתן של כל ההרצאות הללו היא להובילנו להבנה טובה יותר ויותר של הדרך שבה הקארמה פועלת בחיים האנושיים ובאבולוציה האנושית. הכול באמת מהווה הכנה לזה.

אמרתי לכם שמלידתו של האדם עד לשנתו ה-21 בערך, ההיררכיה השלישית קשורה אליו בדרך מיוחדת; בגיל ההתבגרות, ההיררכיה השנייה – אכסוזיאי, דינאמיס, קיריוטטס – מתחילה לפעול. המסדרים ההיררכיים הללו ממשיכים לפעול מגיל ההתבגרות עד לשנה ה-21 בתקופה הראשונה של השפעתם; בתקופה השנייה, הם פועלים עד לשנה ה-28 ובתקופה השלישית עד לשנה ה-35. אך, מהשנה ה-28 ואילך, מתחיל להירקם קשר פנימי עם ההיררכיה הראשונה – שרפים, כרובים, כתרים. ישויות אלו של ההיררכיה הראשונה ממשיכות לפעול בשלב הראשון של השפעתן עד לשנה ה-35 (בתקופה זו, הן משתפות פעולה עם ההיררכיה השנייה), בשלב השני עד לשנה ה-42 ובשלב השלישי עד לשנה ה-49.

עתה, ההשפעות אשר מופעלות ישירות על-ידי ההיררכיות במהלך התקופות השונות של חיי-האדם, נשזרות, כביכול, עם ההשפעות אשר ממלאות תפקיד, כהשתקפויות, בתקופות-החיים הללו מהישויות הרוחיות של הספירות הפלנטריות. כאשר אנו מתבוננים בקרינה הפיזית החיצונית של כוכבי-הלכת, אנו יודעים שכל אחד מהגופים השמימיים הללו מהווה רק סימן לכך שבכיוון שבו אנו מסתכלים, קיימת מושבה של ישויות רוחיות בקוסמוס.

המבנה שלנו כישויות אנוש הוא כזה שבגוף הפיזי יש לנו גוף אתרי. ברגע שבו אדם רוכש את הכושר של ידיעה אימגינטיבית על-חושית, הוא מסוגל לקלוט כל דבר אשר יכול להתגלות לו דרך הגוף האתרי. אז, כאשר הוא מסתכל על לוח חייו הארציים, כל המאורעות שהוא התנסה בהם והכוחות אשר השפיעו על התפתחותו והגדירו את המבנה שלו של גוף, נפש ורוח, עומדים גלויים בפני עין-הנפש במראה מקיף ועצום, כאילו הזמן הפך למרחב.

בשלב זה של תודעה אימגינטיבית בנתיב ההתקדשות, אפשר לסקור את החיים בדרך זו.

ברם, כאשר שלב האינספירציה, ידיעה באמצעות אינספירציה, נרכש, התגלות עילאית יותר מתווספת ללוח-הזיכרון של החיים הארציים. התגלות עילאית יותר זו אפשרית מפני שבתודעה אינספירטיבית, האימגינציות מדוכאות והתמונות של מאורעות החיים הארציים, גם כאשר הן נקלטו על-ידי הגוף האתרי והן אינן נמצאות עוד שם.

אם באמצעות תרשים, הייתי מציג את הסקירה לאחור הזאת כזרם,[21] עליכם לדמיין לעצמכם שהשלבים הספורים נמחקים בתודעה אינספירטיבית ומתגלה התגלות בעלת מאפיין שונה.

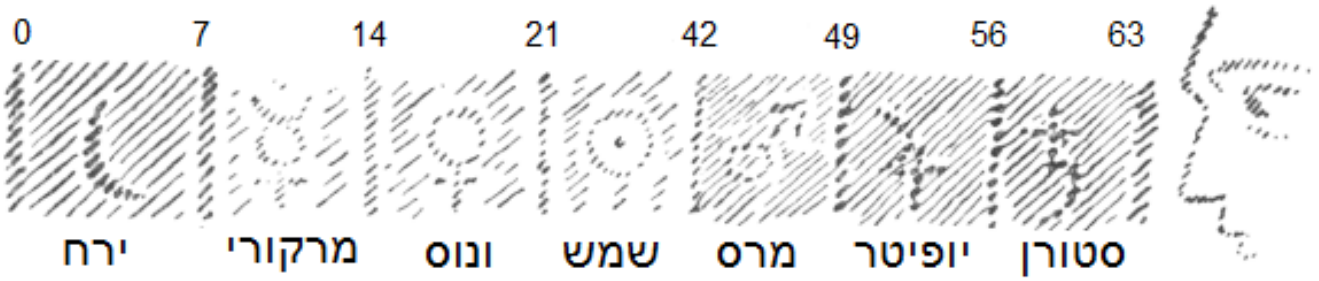

קודם כל, משהו נעשה גלוי כסוג של התגלות בשלב ראשון זה ואם אנו יכולים למצוא את מיקומנו בספירת האינספירציה, ניעשה מודעים למה שלמעשה מופיע.

אנא, הבינו אותי. – אנו מתבוננים בלוח של החיים הארציים בכללותם. חלק מלוח זה נשמד, נמחק, כביכול, כאשר התודעה האינספירטיבית הושגה בנתיב ההתקדשות – במקרה זה, השלב בלוח-הזיכרון מהלידה עד לשנה השביעית. הוא נמחק ובמקומו המעשים אשר נובעים מהקשר בין ישויות-ירח והאדם לאחר המוות עומדים גלויים בפני עין-הנפש.

אמרתי לכם, לדוגמה, כיצד החיים לאחר המוות שעברה האישיות אשר הייתה הדגם של סטרדר במחזות המיסטריות, נחוו. מה שקורה במקרה כזה הוא שמסתכלים, קודם לכול, בלוח-הזיכרון; לאחר מכן, בתודעה אינספירטיבית, לוח-זיכרון זה מושמד. כאשר החלק של הלוח אשר תואם לתקופה מהלידה עד לשנה השביעית, מושמד, המעשים שעליהם סיפרתי לכם נעשים גלויים – המעשים אשר עוצבו על-ידי ישויות-ירח בהקשר עם הישות האנושית לאחר המוות. התנסויות כאלה אפשריות כאשר מהלך החיים מהלידה עד לשנה השביעית נעשה שקוף וישויות-ירח ומעשיהן מתגלים. ראיית ההתגלויות אשר קשורות לשלב זה של החיים, אפשרית לכל מתקדש ואכן היא הקלה ביותר להשגה.

כפי שתבינו מיד, התקדשות אפשרית בכל גיל בחיים, מלבד בתקופת הילדות המוקדמת. ילדים עד גיל 7 אינם יכולים, ככלל, להתקדש. ואם מה שאני מתאר עתה, נראה ומובן, אז האדם, בחיים הארציים הנוכחיים, מוכרח לעבור את הגיל הזה. מי שהתקדש, עבר את גיל 7. זוהי הסיבה לכך שראייה של מה

[21] התרשים מצויר כאילו הוא מוצג לראייה פיזית, לא לעין-הנפש.

שמתגלה בשלב ראשון זה של החיים, קל, באופן יחסי, להשגה. מה שמתגלה כאן, כפי ששמענו, אלו ההתנסויות שישות אנושית עברה לאחר המוות במהלך המסע לאחור אשר אורך שליש מזמנם של חייה הארציים.

התגלות שנייה אפשרית כאשר אותו חלק של הסקירה לאחור אשר תואמת לשנים בין 7 ו-14 – רוצה לומר, לתקופת הבגרות המינית – נעשה גלוי לתודעה אינספירטיבית. אז, מתגלות ההתנסויות אשר נחוות על-ידי הישות האנושית לאחר המוות, בעודה מתעלה מספירת-ירח לספירת-מרקורי.

לאחר שעבר את ספירת-ירח, האדם מתעלה לספירת-מרקורי. אך, כדי לבסס קשר עם ישויות אנוש בספירת-מרקורי, שלב החיים בין השנה ה-7 והשנה ה-14, בין זמן התחלפות השיניים ותקופת הבגרות המינית, מוכרחים להימחק מלוח-הזיכרון.

אם בתודעה אינספירטיבית, שלב החיים הבא נמחק, באפשרו למה שיכול להיעשות גלוי-לעין כאן לקרון, אז מתגלות ההתנסויות שהאדם עבר בספירת-ונוס לאחר המוות.

כך, בהסתכלות לאחור עם התודעה האינספירטיבית של ההתקדשות במהלך תקופות-החיים הראשונות הללו, האדם רואה את אשר מתרחש במקרוקוסמוס, במקרוקוסמוס הרוחי, את אשר קורה למתים, לאלה אשר מכונים מתים.

ממה שאני אומר, תבינו שחכמה אינסופית כלולה בטרמינולוגיה שהמדע העתיק השתמש בה. כי, יסוד האהבה מיוחס לשם ונוס. ראיית ספירת-ונוס תואמת לתקופת החיים האנושיים אשר באה לאחר הופעת תקופת הבגרות המינית.

לאחר מכן, ישנה תקופת-חיים אשר נמשכת מהשנה ה-21 עד לשנה ה-42. כאשר תקופה זו מתגלה עם תודעה אינספירטיבית, האדם חווה, או יכול לחוות – את מה שאדם מת עובר בתקופה הארוכה ביותר, בהרבה – בחייו בין מוות ולידה חדשה, כאשר הוא חי עם ישויות-שמש. עתה, מתגלה הוויית-הקיום שמש בין מוות ולידה חדשה.

השמש היא גוף שמימי בעל עוצמה כזו, אשר חובק מספר רב של כוחות רוחיים וישויות רוחיות, שכדי לקלוט את כל השפעותיה של ספירת-שמש הרוחית על הישות האנושית בין מוות ולידה-מחדש, תקופה ארוכה פי שלושה מהאחרות, מוכרחה להימחק מלוח-הזיכרון, כלומר התקופה כולה בין השנה ה-21 והשנה ה-42. מזה תבינו שהמתקדשים עצמם היו מוכרחים לעבור את גיל 42 לפני שהיו יכולים להסתכל לאחור על הקשר של האדם לישויות-שמש, בין מוות ולידה חדשה. קודם לכן, קשר זה לא היה יכול להיקלט במלואו. אתם רואים, להזדקנות יש השפעה חשובה על הראייה הרוחית עצמה. קיימות ממשויות עבור התפיסה שלגביה בשלות מסוימת של שנים, לא רק דרגה מסוימת של התקדשות, הייתה מוכרחה להירכש.

עתה, אנו מגיעים לתקופה בין השנים 42 ו-49. זוהי הנקודה שאליה ניסיתי להוביל בהרצאה הקודמת, כי כאשר האדם מגיע לשנתו ה-49, האפשרות של קשר בלתי-אמצעי עם ההיררכיות אינה קיימת עוד. הסקתם זאת ממה שאמרתי. עתה, עלינו להתייחס למה שקורה לבני-אדם אשר עברו את גיל 49.

אם תשומת-לבנו ממוקדת בהשפעות אשר ארוגות עם שלב זה של הלוח – אנחנו, כמובן, הגענו לגיל 50 או יותר – ואנו מסתכלים לאחור במרווח הזמן בין השנים 42 ו-49, אנו יכולים לראות את ההתנסויות שאדם עבר לאחר המוות בהקשר עם הישויות של ספירת-מרס.

אך, בספירה זו, עולם הרוח מתחיל להקנות אופי חזק אשר עבר אינדיבידואליזציה לקארמה של הישות האנושית בהיותה על האדמה. שמעתם שהקארמה של האדם עוברת הכנה במהלך התקופה אשר באה מיד לאחר המוות ואורכת שליש מאורך החיים הארציים. אז, הקארמה מפותחת בהדרגה וכבר ציינתי כיצד זה קורה. הקארמה מעובדת, מעוצבת, יחד עם ישויות עילאיות יותר.

עתה, ישנם בני-אדם שהקארמה שלהם מפותחת בעיקר בספירת-מרקורי או בספירת-ונוס או בספירת-שמש; ושוב, ישנם אחרים שהקארמה שלהם מפותחת בעיקר בספירת-מרס. בני-אדם מכוח חייהם הארציים הקודמים, מכניסים לעולם הרוח משהו אשר מוכרח להיות מפותח בעיקר בספירת-מרס, נותנים לכך עדות במהלך חייהם הבאים על האדמה. הרשו לי לתת לכם דוגמה. –

בזמנים שבהם השפעת המוחמדניזם על הציביליזציה כבר התפשטה ברחבי אסיה, צפון-אפריקה וספרד, חייתה אישיות שהתפתחותה הרוחית החלה בצפון-אפריקה, בבית-ספר שאף על פי שהתנוון, היה זהה לבית-הספר שבו, מוקדם הרבה יותר, אוגוסטינוס הקדוש בילה בו את אותו שלב של חייו. המחקר שבו אישיות זו נרתמה אליו בצפון-אפריקה היה זהה כולו באופיו ובנטייתו.

עלינו לדמיין לעצמנו שבאותם ימים השאיפה לידיעה הייתה משהו שונה מאוד ממה שהוא כיום. בהווה, אפשר לשמוע מעט מאוד על סוג המחקר אשר נערך מאות שנים רבות כל-כך בצפון-אפריקה על-ידי אוגוסטינוס הקדוש, או, מאוחר יותר על-ידי האישיות שעליה אני מדבר עכשיו. אך, באותם זמנים, בצפון-אפריקה במיוחד, מחקרים אשר היו קשורים למיסטריות עדיין היו אפשריים, אף על פי שהמיסטריות היו בייסורי ההתנוונות. האישיות שאליה אני מתייחס, ערכה מחקרים כאלה, קלטה את כל מה שאפשר היה ללמוד מהם בנוגע לעצמאותה של הנפש האנושית, הממלכות אשר נחוו על-ידי הנפש כאשר היא השתחררה מהגוף וכן הלאה. לאחר מכן, אישיות זו הצטרפה למערכות של המוחמדניזם ועברה לספרד. שם, היא ספגה ידע אסיאתי של מוחמד בצורה שבה היא כבר עוצבה מחדש בספרד; כמו-כן, הרבה מהידע אשר הופץ למרחקים על-ידי היהודים – ברם, זו לא הייתה הקבלה אשר טופחה באופן אוניברסלי מאוחר יותר, בימי-הביניים, אלא צורה עתיקה יותר של קבלה. כך, בשנים הראשונות לאחר המערכות של המוחמדניזם, אנו מוצאים את האישיות הזאת שקועה במוחמדניזם, אך פועלת לאורכם של קווים מיוחדים: אומדן וחישוב על-פי עקרונות קבליסטיים.

מאוחר יותר, במאה השמונה-עשרה, אינדיבידואליות זו נכנסה לתוך אדם אשר נעשה דמות בעלת שם עולמי בתרבות הצרפתית, כלומר **וולטר**. אינדיבידואליות זו הופיעה שוב בוולטר.

כאשר מבטנו מופנה להתנסויות אשר נחוו על-ידי אינדיבידואליות זו בין מוות ולידה חדשה, לפני שנעשתה וולטר – התנסויות אשר היו תוצאה של מחזורי-החיים הארציים הקודמים שלו – אנו מגלים שפירות מחקריו בצפון-אפריקה, עם המגמה הקבליסטית אשר באה אחר-כך, עוצבו בספירת-מרס במהלך החצי השני של חייו בין מוות ולידה-מחדש. ועם התוצאות של המטמורפוזה אשר יכולה להיות מעוצבת בספירת-מרס. וולטר הופיע שוב במאה השמונה-עשרה כוולטר. לכן, אני יכול להציגו כדוגמה להתפתחותה של הקארמה בספירת-מרס בין מוות ולידה חדשה.

עתה, ישויות-מרס ממלאות כל דבר ביסוד של תוקפנות – בין אם זה בתחום של תכונות פיזיות, נפשיות או רוחיות. או דווקא, הן עושות את האדם לוחמני, שש אלי קרב, מטבעו. יסוד לוחמני זה תואם לא רק בהתקפה, אלא גם בנסיגה – אחרת, מלחמות לא היו יכולות להתנהל! אני חושב שזה היה ברור מספיק במהלכה של מלחמת העולם.

הסתכלו בחייו של וולטר בכללותם. היו אלה חיים שבהם התפתחו תכונות-נפש מפוארות, אך היו אלה חיים של התקפות, של תוקפנות וכן של פרישה ונסיגה – לפעמים בהיותו מעורב בהתקפות בתעוזה, ולפעמים בהפגינו פחדנות ממשית בנסיגה.

טוב הרבה יותר לחקור את הדברים הללו מדוגמאות שבהן אפשר להבחין באופיים ובנטייתם של החיים מאשר לחקור אותם באופן תיאורטי. זוהי הסיבה לכך שאני מתייחס לדוגמאות מהסוג הזה.

עתה, כאשר אדם חודר עם תודעה אינספירטיבית של התקדשות את שלב החיים בין השנים 49 ו-56 – מוכרח הוא להיות זקן יותר במידה ניכרת ממה שהיה צריך עבור הראייה אשר קשורה לתקופות מוקדמות יותר – הוא רוכש ידיעה של מה שהישויות של תחום יופיטר יכולות לחולל בישויות אנוש במהלך חייהן בין מוות ולידה חדשה.

התוודעות לישויות של ספירת-יופיטר עושה רושם ראוי מאוד לציון. – כמובן, אדם מוכרח לעבור את גיל 56 לפני שהתנסות זו תתאפשר. – הרושם הראשון הוא של תדהמה שישויות כמו אלו אשר משתייכות לספירת-יופיטר יכולות בכלל להתקיים. אני מתכוון לומר שכאדם על האדמה, האדם נדהם, לא כאדם בין מוות ולידה-מחדש; כי אז, כמובן, האדם למעשה קשור לישויות-יופיטר אלו. הן ישויות שאינן צריכות 'ללמוד' דבר, מפני שברגע שבו הן מקבלות צורה – איני יכול לומר 'ברגע שבו הן נולדות' כפי שתראו עתה – הן כבר חכמות, חכמות באופן עילאי. הן אף לא פעם טיפשות, אף לא פעם לא-נבונות. הן כפי שבני-אדם על האדמה היו לעתים קרובות רוצים להיות – בני-אדם שאינם מעריכים את הברכה בכך שילמדו אותם והיו מעדיפים להיות חכמים מיד עם היוולדם. הישויות הללו על יופיטר לא 'נולדות'; הן פשוט עולות מהאורגניזם כולו של יופיטר. דווקא בדרך שבה אנו רואים עננים נוצרים באטמוספרה, כך הישויות הללו

עולות מיופיטר וברגע שבן הן שם, אפשר להתייחס אליהן כחכמה שהתגלמה. הן גם לא מתות; הן רק עוברות שינוי, הן עוברות טרנספורמציה. במהותו, יופיטר **אורג חכמה**. דמיינו לעצמכם שאתם עומדים, הבה נאמר, על הר ריגי ומסתכלים כלפי מטה בעננים. עתה, דמיינו לעצמכם שאתם מסתכלים לא בעננים אורגים של אדי-מים, אלא באריגת החכמה עצמה, אורגים תמונות-מחשבה שלמעשה הינן **ישויות**. – אז, יהיה לכם רושם של יופיטר.

שוב, הרשו לי לתת דוגמה של הדרך שבה הקארמה יכולה להיות מפותחת בספירת-יופיטר זו.

היה אדם שחי בתקופה המאוחרת יותר של הציביליזציה המכסיקנית והיה קשור לפולחני המיסטריות המנוונים לגמרי, המאגיים לכאורה, של מכסיקו; עם כמיהה עזה לידיעה, הוא חקר הכול בדייקנות ובקפדנות רבות. תשומת-לבי נמשכה אליו דרך ההתוודעות לפני שנים ספורות לאדם מוזר שעדיין מעורב בצורה פרימיטיבית של מחקר על האמונות הטפלות המנוונות של המיסטריות המכסיקניות. ידע כזה הינו בעל-חשיבות זעומה, כי מי שחוקר את הדברים הללו בהווה, חוקר אמונה טפלה טהורה; כיום, היא התנוונה כולה. אך, האדם השני שאליו התייחסתי בהיותו ספוג התלהבות לוהטת, כל מה שאפשר היה ללמוד מהתרבות המכסיקנית שעדיין פרחה לפני התגלית, זו אשר מכונה 'התגלית' של אמריקה. באותם ימים, התרבות המכסיקנית עדיין הושפעה מהמיסטריות, אך הייתה כבר בייסורי ההתנוונות. כיום, כאשר מזכירים את טיוטל, קצלקואטל, טזקטליפוקה – הישויות של המיסטריות המכסיקניות –ידוע מעט יותר מהשמות והתמונות הספורות המפוזרות. אך, אישיות זו ידעה שטיוטל הוא ישות שכרוח קוסמית אוניברסלית, אורג בעננים, חי בברק וברעם. הוא גם ידע שבנסיבות נתונות מסוימות, רוח זו תיקרא למים מקודשים על-ידי חקיקתם של טקסים מקודשים. הוא ידע שקצלקואטל היה ישות אלוהית אשר הייתה יכולה להשתלט על האדם בזרימת-דמו, בפעילות נשימתו. ממשות חיה של ישות נחוותה במיסטריות המכסיקניות על-ידי האישיות שעליה אני מדבר. הוא נולד-מחדש בעידן מאוחר יותר בלי חיי-ביניים כאישה. הוא היה גבר במכסיקו והוא נולד שוב כגבר. אך, בחייו בין מוות ולידה-מחדש, אינדיבידואליות זו עברה את העולם העל-חושי בדרך כזו שבהתפתחותה של הקארמה שלו – זה, לחילופין, היה התוצאה של התגשמויות מוקדמות עוד יותר לא במכסיקו, אלא במקום אחר – הוא נשא בתחומו של יופיטר את כל אשר חווה במכסיקו: ידע אשר התנוון לכדי אמונה טפלה, אך, אף-על-פי-כן, היה מלא חיוניות, רווי בפירותיהן של התרבויות העתיקות יותר. בספירת-יופיטר, כל זה קיבל את צורתה של חכמה, אבל חכמה שלמען האמת הינה אוטומטית, לא-מודעת, כאשר משווים אותה לחכמה שאדם צריך לרכוש לעצמו במאמץ אינדיבידואלי.

כאשר בעיבודה של הקארמה בין מוות ולידה חדשה, החכמה החיה והאורגת של ספירת-יופיטר נמזגת על מה שנחווה על-ידי אדם בחיים ארציים קודמים, החכמה ואורה יכולים לקרון בחיים העוקבים. אך אז, החכמה מבוססת על ההתנסויות של החיים הארציים.

האינדיבידואליות שעליה אני מדבר נולדה שוב בציביליזציה המודרנית כ-**אליפז לוי**. לכן, אליפז לוי בילה את התגשמותו הקודמת בציביליזציה המכסיקנית, עבר דרך ספירת-יופיטר עם החכמה שלה ובספירה זו של יופיטר, הכול נחווה שוב. אך, התרבות המכסיקנית היא תרבות מנוונת ואם תקראו היום את ספריו של אליפז לוי, תגלו הוכחה לחכמה גדולה אשר מפוזרת כביכול על משהו פרימיטיבי מאוד. ומי שיש לו תובנה על הדברים הללו, יאמר: כל זה הוא יופיטר, אך יופיטר נחות!

כאשר אפשר לסקור את תקופת-החיים מגיל 56 ועד לגיל 63 – ואני עצמי נמצא במצב זה – מתבוננים בהשפעות אשר מופעלות על האדם בין מוות ולידה-מחדש על-ידי סטורן, על-ידי הישויות של סטורן. זהו מחזה מדהים אף יותר, מחזה אשר גורם מבוכה רבה, לא, כאב ממשי.

הישויות אשר מקושרות לסטורן הן ישויות שמעצם טבען אינן שמות לב בכלל למה שהן עושות בהווה המיידי; הן פועלות באופן לא מודע כביכול, תחת שליטתן של ישויות נשגבות הרבה יותר שלעולמן הן נכנסות עם הגיען לבשלות. אך, ברגע שבו הן עשו משהו, הוא ניצב שם בזיכרון חי ורב-עוצמה.

נסו לרגע לדמיין את עצמכם במצב זה... אינני מתייחס למשרה או מקצוע מסוימים... אלא פשוט דמיינו לעצמכם שאתם עושים משהו, לא חשוב מה, ואינכם מבחינים בדבר כלשהו בעודכם עושים זאת; אך, ברגע שבו עשיתם זאת, הוא ניצב שם בזיכרון חי כתמונה מלאת-חיים ורבת-עוצמה. קחו זמר: הוא שר, אבל הוא לא מודע לכך שהו עושה זאת; הוא פשוט עומד לרשות האלים כדי לשיר. דמיינו לעצמכם קהל גדול שמאזין לו; כל עוד הוא שר, הוא אינו מודע לדבר כלשהו; הוא אינו יודע דבר לא על עצמו ולא על מה שהוא מתנסה בו. אך, ברגע שבו הכול מסתיים והקונצרט מגיע לסיומו, המאורע כולו קיים שם והוא אינו נמוג; הוא נשאר שם ויוצר חלק מתוכן חייו. על סטורן, האדם הוא עבר, רק עבר.

חישבו על עצמכם הולכים על האדמה. בעודכם הולכים, אינכם רואים דבר מעצמכם. אך, לאחר שאתם מרחיקים מעט ומסתכלים לאחור, אתם רואים איש-שלג קטן – הוא מהווה דמות שלכם כפי שהייתם לפני שעשיתם את הצעד האחרון. שוב, אינכם מבחינים בדבר, אלא ממשיכים ללכת, ואיש-שלג קטן נוסף נעמד מאחוריכם. כך זה ממשיך, עם עוד ועוד אנשי-שלג קטנים אשר עומדים מאחוריכם. על כולם אתם אומרים 'אני'. – עתה, העבירו את הדימויים הללו לרוחי והרי לכם המפתח לטבען של ישויות-סטורן. בין מוות ולידה חדשה, על האדם להיתקל בישויות הללו – ישויות אשר חיות לגמרי בעבר. וישנם בני-אדם שבעיבוד הקארמה שלהם, יש להם קשר חזק במיוחד לישויות-סטורן הללו.

גורלם של בני-אדם כאלה יכול להיות מובן רק כאשר מסתכלים לאחור בתקופת-החיים בין השנים 56 ו-63. שוב, אתן לכם דוגמה כדי להראות לכם כיצד מאורעות קארמתיים בחיים מצביעים לאחור על התרחשויות בעולם העל-חושי בין מוות ולידה חדשה.

כאשר סיפרתי לכם לפני זמן לא רב על המיסטריות ההיברניות, אמרתי לכם כמה קשה לגשת למיסטריות הללו, כיצד הן דוחפות אדם לאחור; ודיברתי על הפלא והנשגבות של מה שנחווה במיסטריות

ההיברניות הללו באירלנד. תיארתי כיצד המועמד-להתקדשות, לאחר שבהתחלה למד את העומקים הגדולים ביותר של ספק ואי-ודאות בחיים, הובל אל שני פסלים. הראשון היה מורכב מחומר שהיה אלסטי לפניי ולפנים והמועמד-להתקדשות הומרץ שוב ושוב לגעת בפסל זה או ללחוץ עליו. החתכים שעשו על הפסל עוררו תחושה של אימה מוחצת: היה זה כאילו שהאדם היה צריך לחתוך ללא הרף, איני יכול לומר בגוויה, אלא בבשר חי – התנסות מחרידה לכל אדם רגיש.

הפסל השני שמר על כל חתך אשר נעשה על-ידי הפעלת לחץ וצורתו שוקמה, נעשתה שלמה, רק לאחר פרק-זמן שבו המועמד-להתקדשות הובל שוב אל הפסל.

אמרתי לכם כיצד אלה אשר התקדשו במיסטריות ההיברניות, חוו את ההוד וההדר של המיקרוקוסמוס, רוצה לומר של האדם עצמו, ושל העולם הגדול, המקרוקוסמוס. הרשמים היו רבי-עוצמה, רשמים של רוממות שאין לתארה.

אחד מאלה אשר השתתפו בהתלהבות נמרצת במיסטריות ההיברניות והגיעו לדרגה גבוהה של התקדשות, נועד לאחר המוות לחדור עמוק לתוך ספירת-סטורן. – חייו הארציים במיסטריות הללו היו תוצאה של התגשמויות מוקדמות יותר. – הוא הומרץ עמוקות מהגדולה והתפארת של מה שהוא חווה במיסטריות ההיברניות. – כאשר תיארתי אותן לכם, אמרתי שבראייה רוחית, בלי איזשהו סוג של קשר במרחב הפיזי, המתקדשים ראו את המאורע הממשי בגולגתא.

האינדיבידואליות שעליה אני מדבר חוותה שוב את כל ההתנסויות הללו בעוצמה רבה של רגשות ולאחר מכן נולדה שוב בתקופת-התרבות שלנו.

דמיינו לעצמכם את מה שאישיות זו רכשה מכוח העובדה שהקארמה של מחזור-החיים האחרון שלה עובדה, עוצבה, בספירת-סטורן. הכול הוצג בפניה לאור העבר. היא ראתה את התנסויותיה במיסטריות ההיברניות באור אשר הוטל על-ידי ישויות-סטורן על העבר הרחוק, הרחוק מאוד, ותמונות מפוארות של זמנים קדם-ארציים, של תקופות-ירח ותקופות-שמש התעוררו בה לחיים.

כאשר אישיות זו נולדה שוב, כל מה שהיה לפני התגשמות ארצית זו, הוטבל בעבר, נצבע על-ידי העבר, עבר טרנספורמציה לכדי תמונות רבות-עוצמה – תמונות אידיאליסטיות, אם כי דמיוניות, אשר מטילות את אורן על העתיד ובאות לידי ביטוי ברומנטיקה נעלה.

בקיצור, אינדיבידואליות זו שפעם התקדשה במיסטריות ההיברניות, נולדה בתקופתנו – תקופתנו במובן הרחב ביותר – כ-**ויקטור הוגו**. ברומנטיקה שלה, בתצורה שלה כולה, חייו של ויקטור הוגו נושאים את חותמה של הקארמה אשר עובדה בספירת-סטורן.

אלו תרומות קטנות להבנת הדרך שבה הקארמה נוצרה ועוצבה. כפי שאמרתי, הדרך הטובה יותר להבנת הקארמה היא לחקור דוגמאות ממשיות. כי, המחקר על הדרך שבה הקארמה מעובדת במקרה של

בני-אדם כמו וולטר, אליפז לוי, ויקטור הוגו, מעוררת עניין עמוק ביותר ומובילה לידיעת הקשר של הישות האנושית על האדמה לישות המקרוקוסמית הרוחית אשר עסוקה בעיבודה של הקארמה בין מוות ולידה חדשה.

חזרה לתוכן עניינים

הרצאה 13

הבנת קשרים קארמתיים

דורנאך, 30 במאי 1924

היכולת לקלוט קשרים קארמתיים בחיים האנושיים דורשת הבנה ברורה של חוקים ותנאי-קיום שאותם, באופן כללי, האדם מהזמנים המודרניים כלל אינו מכיר. כי, בקשרים הקארמתיים אשר מתפשטים ממחזור אחד של חיים ארציים למחזור אחר, פועלים חוקים רוחיים, חוקים רוחיים שלא יובנו כלל כהלכה אם הם ייקשרו בדרגה הקלה ביותר לסיבתיות אשר דומה למה שמתכוונים אליו כאשר אנו מדברים בדרך הרגילה של 'סיבה' ו-'תוצאה' בעולם.

כדי להבין את טבעם הממשי של קשרים קארמתיים, מוכרחים אנו, כדבר ראשון, שתהיה לנו תפיסה ברורה ומדויקת של מה שמתרחש באדם מאחורי הספירה של תודעתו הרגילה. רק על-ידי התבוננות בישות האדם כפי שהיא מתגלה להכרה על-חושית, לידיעת-התקדשות, שאפשר להגיע להבנה כזו.

לכן, הבה נתייחס היום לדרך שבה רכישתן של אימגינציה, אינספירציה ואינטואיציה, מאפשרת לאדם, במידה גוברת והולכת, לדעת כיצד הוא חי, כאדם, בקוסמוס בכללותו. דבר זה יאפשר לנו להמשיך לחקור נושאים מסוימים שנגענו בהם בהרצאות האחרונות ויובילו, בסופו של דבר, להבנתה של הקארמה.

לעתים קרובות נאמר, אפילו בהרצאות כלליות, שבשלב של הכרה אימגינטיבית לוח החיים הארציים הנוכחיים נפרש בפני האדם. מחזה של חייו פרוש לפניו בתמונות רבות-עוצמה והוא יכול לראות דברים שאינם יכולים להיות מופקים מהזיכרון במובן הרגיל.

במחזה זה אשר מתגלה כתוצאה מהשאיפה לידיעה אימגינטיבית, האדם נמצא, מן ההתחלה, לגמרי בתוך גופיו הפיזי והאתרי, אך באמצעות תרגילים הולמים, הוא נעשה לגמרי בלתי-תלוי בכל דבר שבאמצעותו רשמים מועברים אליו מגופו הפיזי. לכן, בפעילות של הכרה אימגינטיבית, האדם בלתי-תלוי ברשמי-החושים ובידע האינטלקטואלי שלו. הוא חי לגמרי בגוף האתרי ולוח-הזיכרון פרוש לפניו.

לכן, ביכולתנו לומר: האדם חי עתה בעל-חושי, בהיותו מנותק באופן פנימי מגופו הפיזי. למעשה, זה לא יהיה קשה כל-כך כפי שזה לרוב בני-האדם לרכוש את הכושר הזה של ידיעה אימגינטיבית, אם רק יש נטייה חזקה לפרוץ את הקשר הפנימי בין חיי-הנפש והגוף הפיזי.

כמובן, באופן יחסי, קל לפרוץ את הקשר עם תפיסה חושית בלתי-אמצעית. אך, זיכרו שהאדם קשור גם לגופו הפיזי דרך הגישה והנטייה של הנפש שהוא רוכש בחייו הארציים. ככלות הכול, הלכי-הנפש שלנו גם תלויים בגוף הפיזי, מושפעים מיסודם מהגוף הפיזי. כאשר אדם מייחס דבר זה או אחר ליכולות,

לכשרים או לתכונות אחרות של הנפש, הכול קשור להתנסויותיו בגוף הפיזי. כדי שירכוש את הכושר של ידיעה אימגינטיבית אמיתית, עליו להשתחרר מכל הדברים הללו; ואם הוא יצליח, אפילו רק לרגע, הוא יידע מהי ידיעה אימגינטיבית ולוח-החיים יתחיל להתגלות בהדרגה.

יש צורך לזכור את ההבדל בין המצב להיות כבול לגוף הפיזי ובכך לחיות בו, והמצב להיות בלתי-תלוי בגוף הפיזי מלבד מה שנותר בו. יש הבדל ממשי, וזהו המצב השני אשר נרכש בפעילות של ידיעה אימגינטיבית. אנו נשארים בגוף הפיזי, איננו עוזבים אותו, אך, אף-על-פי-כן, אנו בלתי-תלויים בו.

כאשר אתם נשארים עם הנפש והרוח שלכם בגוף הפיזי, אז אתם ממלאים את הגוף הפיזי, גם אם אינכם כבולים אליו. אמחיש זאת באמצעות תרשים.–

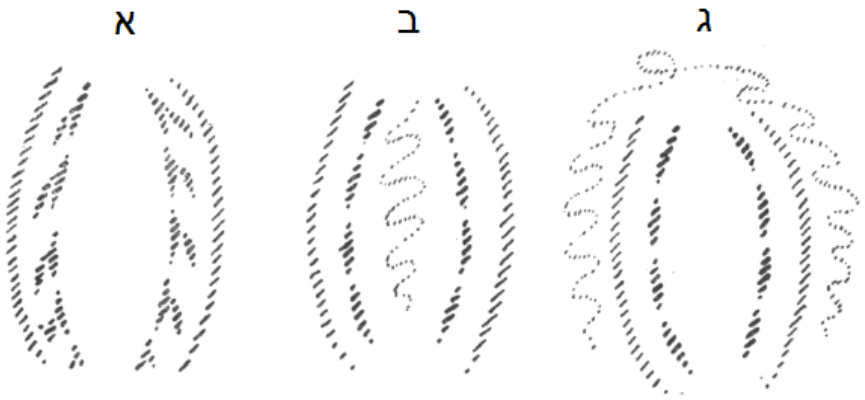

ראשית, הבה נחשוב על המצב הרגיל היומיומי של האדם. קחו את (א) אשר מייצג את הגוף הפיזי (עקומות פנימיות), זהו הגוף האתרי (העקומות החיצוניות) וזוי הנפש-רוח (קווים מסתעפים קצרים).

הגוף האתרי קשור בכל מקום לגוף הפיזי דרך שרירים, עצמות ועצבים. הקשרים הללו קיימים בכל מקום, מתקדמים מהגוף האתרי לגוף הפיזי. עתה, דמיינו לעצמכם שיש ברשותכם כלי-קיבול נקבובי של טיט ואתם מוזגים נוזל לתוכו. הנוזל ממלא את הנקבוביות והוא זורם לתוך הטיט הנקבובי. אך, יתכן גם שכלי-הקיבול שלכם אינו נקבובי; במקרה זה, שום נוזל לא ייספג; אז, הנוזל יימצא בכלי-הקיבול, אך לא תהיינה שום תעלות לדפנות של כלי-הקיבול. בפעילות של ידיעה אימגינטיבית, האדם במובן זה נמצא בגופו, אך הגוף האתרי אינו חודר את השרירים, העצמות וכן הלאה. את המצב הזה אפשר לציין (ב) בתרשים. גוף פיזי; לאחר מכן, גוף אתרי אשר עומד עתה ברשות עצמו; ובפנים, הנפש-רוח. כל מה שקרה הוא שהגוף האתרי התנתק עתה באופן פנימי. התוצאה של ניתוק זה תהיה, כמובן, ברת-תפיסה כאשר חוזרים למצב הקודם. לכן, טבעי הדבר שכאשר אדם מנסה באמת להשתחרר מגופו הפיזי, אך נשאר בו, כמו במקרה של הפעילות של הכרה אימגינטיבית, הוא מודע לא רק לתשישות, אלא לכובד ממשי. הוא נעשה מודע בעוצמה לגופו הפיזי, כי עתה שוב עליו לפלס את דרכו אליו.

זהו המצב אשר מתקבל בפעילות של הכרה אימגינטיבית, אך לא בזו של אינספירציה, של ידיעה אינספירטיבית – אשר מתחילה, כפי שתיארתי לכם, בתודעה אשר רוקנה מתמונות – האדם נמצא מחוץ לגופו הפיזי עם הנפש-רוח. כך (ג) בתרשים, מייצג את הנפש-רוח מחוץ לגופים הפיזי והאתרי.

לכן, התצורה החיצונית מוכרחה להיות כמו בשינה. ידיעה באמצעות אינספירציה אפשרית רק כאשר, עם ה'אני' והגוף האסטרלי שלו, האדם יכול להיות מחוץ לגוף האתרי.

עתה, כאשר הוא שב לגופיו הפיזי והאתרי, הוא מבחין שם בנוכחותו של דבר נוסף; הגופים הפיזי והאתרי אינם כלל כפי שהוא רגיל להכירם; יש בהם משהו. זה חשוב מאוד, כי ידיעה זו נותנת ציון על תהליך ההתקדשות כולו.

בהתחלה, נחווה קושי מסוים בחזרה לתוך הגופים הפיזי והאתרי לאחר מצב האינספירציה, מפני שיש תחושה של צלילה לתוך משהו שונה למדי.

זיכרו את מה שאמרתי לכם אתמול על הסקירה לאחור של לוח-הזיכרון. אם לוח-זיכרון זה יימחק מפעילותה של הידיעה האינספירטיבית, אז נקלוט מהו הדבר אשר נוכח שם בגוף הפיזי. וכאשר תמונת-הזיכרון של השלב בין הלידה וגיל 7, עד לזמן התחלפות השיניים, נמחקת, נקלוט שבתוך גוף פיזי זה היה אנגלוס (מלאך)! אנו למעשה רואים שם ישות מההיררכיה השלישית. כך שמה שקורה הוא הדבר הבא. אנו מצליחים לצאת מהגוף הפיזי ולאחר מכן להיכנס חזרה לתוכו כאילו לתוך ביתנו... וראו! אנו פוגשים שם את המלאך שלנו, כאשר אנו מסתכלים לאחור בשלב החיים מהלידה עד גיל 7.

הידיעה של אמיתות כאלה הייתה קיימת בימים של הראייה הרוחית האינסטינקטיבית העתיקה, ידיעה אשר לבשה צורות שונות בתקופות השונות של האבולוציה; האמיתות הללו נלקחו בחשבון במנהגים ובהרגלים מסוימים.

בימי-קדם, בני-אדם היו לגמרי מודעים לכך שמתן שמות מוכרח להתאים לממשויות רוחיות. באופן כללי. בני-אדם כיום אדישים לסוג השמות שילדיהם מקבלים. עבור אחדים, ההתייחסות היחידה היא האם לשם יש צליל יפה. לעתים קרובות, קיים יסוד של פרשיית אהבים במתן שם לילד; בני-אדם 'מדמיינים' את השם. אך, בימי-קדם, בני-אדם היו מודעים לקשר של הילד לעולם הרוח והם בחרו בשם בהתאם לכך. למשל, בתקופה שבה ישות של נביא זכתה לשם 'אלישע', בנות לפעמים קיבלו את השם 'אליז-בית', רוצה לומר 'הבית של אלישע'. בדרך זו, ניתן ביטוי לתקווה שעל-ידי הצבתו של ילד בעולם עם שמו, חסדו של הנביא יהיה מובטח. כך, שמות ניתנו עם מטרה זו לנגד עיניהם.

מה היו היסודות לכך? היה ידוע שכאשר האדם היה מחוץ לגופו ומאוחר יותר שב אליו, הוא ראה את עצמו כמי שנושא ישויות רוחיות. והתפיסה כולה שילדים קטנים, במיוחד, נשמרים על-ידי המלאך שלהם, מקורה בעובדה שכאשר אנו מסתכלים לאחור, עם ידיעת-התקדשות, בשלב החיים מהלידה עד גיל 7, אנו

חווים את מה שתיארתי אתמול באומרי שכאשר שלב זה בלוח-הזיכרון נמחק, קורנת היררכיית האנגלוי, רוצה לומר המעשים והפעילויות של ספירת-ירח.

שוב. כאשר אנו מסתכלים לאחור בשלב שבין הגילים 7 ו-14 ואז נכנסים חזרה לתוך הגוף, אנו מגלים ארכאנגלוס. כמובן, גם ארכי-מלאך זה נוכח בישות האנושית מהלידה עד גיל 7, אך איננו מוצאים את הארכי-מלאך כאשר אנו מסתכלים לאחור רק בשלב בין הלידה וגיל 7.

כך, כאשר אנו נכנסים חזרה לתוך הגוף לאחר שהיינו מחוצה לו, אנו נעשים מודעים לכך ששם, בתוך הגוף, מתקיימות הישויות של כל ההיררכיות העילאיות. אך, צורה זו של ידיעה-עצמית, הידיעה שהגוף נושא את הישויות של ההיררכיות העילאיות, אינה יכולה להירכש באיזושהי דרך אחרת מלבד על-ידי כך שאנו קודם נמצאים מחוץ לגוף ואז נכנסים חזרה לתוכו.

דבר זה מובן רק כאשר הוא נקשר לעובדה נוספת. אמרתי לכם שהכוכבים הרבים הם רק סמלים חיצוניים של מושבות האלים. היכן שהכוכבים מנצנצים בשמים, מתקיימות, במציאות, מושבות של ישויות רוחיות. אבל, אל לכם לדמיין לעצמכם שתודעת האלים הללו קיימת **רק** ב-ונוס, או רק בשמש, או במרקורי, או בסיריוס. משכנן המרכזי, נקודת המוקד של הוויית-קיומן, נמצא בספירות הספורות הללו, וזה נכון ביחס לכל הישויות הרוחיות של הקוסמוס שיש להן קשר כלשהו לאדמה. אך, בלתי-אפשרי לומר על הוויית-קיומן בקוסמוס שמקום משכנן נמצא רק במרס, רק ב-ונוס וכן הלאה. באופן פרדוכסלי, אני מחויב, אף-על-פי-כן, לומר שהישויות האלוהיות אשר משתייכות לאדמה ואשר מאכלסות את מרס, ונוס, או כוכב-לכת אחר – גם שמש – היו עיוורות, אם הן היו מאכלסות רק אחת מהספירות הללו. הן היו חיות, הן היו פעילות – כפי שאנו יכולים ללכת ולאחוז בדברים גם אם אין לנו עיניים; אך, הן לא היו רואות – אני כמובן מתכוון לדרך שבה ישויות אלוהיות 'רואות' – היה חסר להן כושר מסוים לקליטת מה שמתרחש בקוסמוס. אך זה, ידידיי היקרים, יניע אתכם לשאול: אם כך, היכן נמצאת עין-האלים, היכן נמצא איבר התפיסה שלהם? איבר זה של תפיסה מסופק על-ידי הירח, השכן שלנו בקוסמוס – בנוסף לכל יתר התפקודים האחרים. כל הישויות האלוהיות אשר משתייכות לשמש, ל-ונוס, למרקורי, למרס, ליופיטר, לסטורן, עיניהן בירח, ובאותו זמן הן נמצאות בירח.

עתה, חישבו על אחדים מהדברים שעליהם דיברנו כאן מפעם לפעם. קחו עובדה אחת בלבד. פעם, הירח היה חלק מן האדמה והוא נפרד מהאדמה רק במהלך הזמן. לכן, לפני היפרדות הירח, עין-האלים הייתה כבולה לאדמה; האלים ראו את הקוסמוס מהאדמה. לפיכך, באותו זמן, גם המורים הקדמונים הגדולים יכלו למסור את חכמתם למין האנושי. כי, בכך שהם חיו על האדמה, והירח עדיין היה בתוך האדמה, הם יכלו להתבונן בקוסמוס עם עין-האלים. כאשר הירח יצא, היזכרות במחזה זה של האלים נשאר בתוכם לזמן מה; כך, הם יכלו לראות, תוך היזכרות, את מה שנראה עתה עם עין-האדם, והם יכלו למסור

זאת לאלים. אך, המורים הקדמונים עצמם היו מוכרחים לסלול את דרכן לירח, היכן שהם נמצאים עד עצם היום הזה, ולגלות שם מושבה כדי להיות מסוגלים לראות עם עין-האלים.

עתה, הפנו את תודעתכם למשהו אחר. מהירח, יהוה שלט בלבם ונפשם של בני העם היהודי, ואלה מהמורים הקדמונים שעדיין היו קשורים לפולחן ולתורה של יהוה, התאחדו עמו בעל הירח, כדי לראות בקוסמוס דרך עיניו. בזמן שעוד יבוא, הירח יתאחד שוב עם האדמה ואז יתאפשר לאדם על האדמה להתבונן בקוסמוס עם עין-האלים. אז, ראיית הקוסמוס תהיה כושר אנושי טבעי.

רק על-ידי הבנת הדברים הללו שאנו יכולים לדעת את טבעו של היקום. כי, רק כאשר האדם רואה את היקום בדרך הזאת, שיכולה להיות לו תפיסה אמיתית כלשהי על תפקודו של הירח.

עתה, יש לנו את הסיבה לכך שהחירות, פעילות רוחית חופשית, יכולה להתגלות בחיים הארציים. כל עוד הירח היה קשור לאדמה, כל עוד המורים הקדמונים לימדו את בני-האדם מתוך מאגר הזיכרון שלהם, וכל עוד תורה זו נשמרה במיסטריות – למעשה, עד למאה הארבע-עשרה לספירה – כל חכמה הייתה מורכבת ממה שנראה בעין-האלים. רק מאז התקופה שציינתי בפניכם, רק מאז שנת 1413, נעשה בלתי-אפשרי לחלוטין לאדמה, לראות עם עין-האלים. כך שעם התפתחותה של נפש-התודעה, החירות מתחילה להיות בתחום השגתם של בני-אדם.

אך, למעשה, האדם חי על האדמה רק בפעילות של התרשמות חושית וידיעה אינטלקטואלית, כי האחרונה כבולה גם לגוף הפיזי. אמיתות העניין היא כדלקמן. הבה נדמיין לעצמנו את ישותו של האדם. זה רק בידיעה החושית והאינטלקטואלית שהאדם מתפשט אל מעבר להיררכיות אשר שוכנות בתוכו. ביחס לכל מה שקיים מאחורי האינטלקט שלו, הוא מלא בהיררכיה השלישית; בכל מה שקיים מאחורי הרגש שלו, הוא מלא בהיררכיה השנייה; בכל מה שקיים מאחורי הרצון שלו, הוא מלא בהיררכיה הראשונה.

לכן, אנו באמת שרויים בתוך ההיררכיות וזה רק ביחס לאיברים החושיים והאינטלקט שלנו שאנו מתפשטים אל מעבר לתחומן. הדבר הוא כאילו שחינו, עם ראשנו מעט מעל למים. עם החושים והאינטלקט שלנו אנו עולים מעל לים הפעילויות של ההיררכיות.

לאחר שחווינו את ממשות התפיסה מחוץ לגוף, אנו מגלים את כל זה כאשר אנו נכנסים חזרה לתוך הגוף. אז, אנו באמת מגלים שהאדם הוא משכנם של האלים.

עתה, דבר נוסף יתברר לכם. כאשר האלים רוצים ראייה קוסמית, הם מתבוננים באמצעות עין-הירח. אך, כאשר הם רוצים לראות את הקוסמוס מן האדמה – ובכך מתגלה היבט שונה לחלוטין – אז, הם מוכרחים להתבונן מתוך האדם. הגזע האנושי הוא העין השנייה של האלים!

בזמנים עתיקים מאוד, היה טבעי לאדם להיות מסוגל לראות עם עין-האלים, מפני שהירח היה בתוך האדמה. והוא יהיה מסוגל לעשות זאת שוב כאשר בעתיד הירח והאדמה יתאחדו מחדש. ברם, על-ידי

התקדשות, על-ידי כך שנעשים מודעים, בחזרה לתוך הגוף, לכך שהאלים נוכחים שם, ועל-ידי כך שמתוודעים לאלים הללו, האדם לומד לראות את העולם דרך 'עין-האדם'. כך, **ההתקדשות מגלה לאדם את מה שבזמנים מוקדמים יותר התגלה לאלים דרך עין-הירח**.

מה שאנו עושים בתודעת-היומיום שלנו, הכוונות שאנו מגבשים וכן הלאה – כל זה תלוי בנו; אך, הקארמה שלנו מעוצבת ומותאמת על-ידי **ההיררכיות** שבתוכנו. הן הארכיטקטים והמעצבים של סדר-עולם שונה לגמרי, סדר-עולם אשר משתייך לנפש, לספירת המוסר של החיים. זהו ההיבט השני של האדם, ההיבט של ההיררכיות אשר שוכנות בו.

כל עוד, אנו נשארים בשלב הידיעה האימגינטיבית, אנו משוכנעים, בעודנו מסתכלים לאחור בחיינו הארציים, שאנו מהווים אחדות; אנו גם משוכנעים שפעולות מסוימות בחיים חופשיות, מפני שהן נובעות מאחדות זו. עם ידיעה אימגינטיבית, אנו קולטים מעט מהקארמה שלנו. ברם, כאשר אנו מגיעים לשלב של ידיעה אינספירטיבית ואז נכנסים חזרה לתוך הגוף, אנו חשים את עצמנו מפוצלים בעולם של אינספור היררכיות. אנו נכנסים חזרה לתוך הגוף ובהתחלה איננו יודעים את זהותנו. האם אנו המלאך, האם אנו ישות של אחת ההיררכיות, אחד מהדינאמיס או אחד מהאכסוזיאי? האם אנו מפוצלים בעולם של ישויות, נדהמים מריבוי טבענו, כי אנו מאוחדים עם כל הישויות הללו.

בנקודה זו, התרגילים ההולמים מוכרחים לחזק את האדם באופן פנימי כך שהוא יוכל לקבוע את אחדותו מול ריבוי זה. ואז – כמובן הכול מהווה השפעת-לוואי של החיים בין מוות ולידה-מחדש – הוא קולט כיצד הקארמה מעוצבת על-ידי הפעילויות המשתלבות של הישויות הרבות שבתוכו. אינספור ישויות אלוהיות לוקחות חלק בעיצובה של הקארמה האנושית. לכן, נכון לומר שהאדם מנהל חיים ארציים במובן הממשי רק ביחס לפעילותו האינטלקטואלית והחושית. בפעילות חיי-הרגש וחיי-הרצון – כן, ואפילו בפעילות המרוחקת והנסתרת של החשיבה – האדם לוקח חלק בחיי-האלים. בפעילות מחשבתית נסתרת, הוא לוקח חלק בחיי האנגלוי, הארכאנגלוי והארכאי; ביחס למה שנסתר בחיי-הרגש שלו, הוא לוקח חלק בחיי האכסוזיאי, הדינאמיס והקיריוטטס; וביחס לרצון שלו, הוא לוקח חלק בחיי השרפים, הכרובים והכתרים.

לכן, מה שאנו מכנים גורל אנושי הינו עניינם של האלים ואנו מוכרחים להתייחס אליו ככזה.

אך, מהי משמעות הדבר עבור החיים הארציים? אם אדם אינו יכול לקבל את גורלו בקור-רוח פנימי, אם הוא מתקומם נגד גורלו, אם – מנקודת-מבטו האישית, כמובן – הוא אינו שבע-רצון ממנו, אם הוא מביא את גורלו לבלבול על-ידי החלטות סובייקטיביות, אז הדבר הוא כאילו הוא הפריע ללא הרף לאלים בעיצוב גורלו. הגורל יכול באמת להיחוות בדרך הנכונה כאשר החיים מתקבלים בקור-רוח ושלווה פנימיים. לחוש ולקלוט כיצד הגורל פועל, הוא משהו אשר מביא עמו מבחנים קשים ורציניים לטבע האנושי. אם אדם

מצליח להתייחס לגורלו ברצינות, התנסות זו תיתן לו אימפולס חזק ועמוק לחיות באיחוד עם עולם הרוח. החיים עצמם יפתחו בתוכו רגש כלפי קשרים של גורל, קשרים של קארמה.

בני-אדם בזמן המודרני איבדו, במידה רבה, את הרגישות הזאת, את העדינות הזאת של התרשמות; הרשמים שלהם נעשו גסים. אבל, נניח שיש מישהו אשר מסתכל לאחור בהתרשמות עדינה יותר בקשר שהיה לו עם אדם אשר היווה עבורו דוגמה בתקופת נעוריו – אולי מורה. בני-אדם אינם חשים תמיד בוז כלפי אלה אשר היו מוריהם; רבים מסתכלים לאחור עם שמחה פנימית כלפי אלה שחינכו אותם. כאשר זהו המצב, ההיזכרות יכולה להעמיק לכדי התנסות אינטימית מאוד. יתכן שבין הגילים 7 ו-14, למשל, תמיד מחויבים לעשות את כל מה שהמורה הנערץ עשה; או אנו יכולים להיווכח בכך שכאשר מורה זה אמר לנו משהו, חשנו כאילו כבר שמענו זאת, כאילו פשוט חזרו עליו. למעשה, זוהי אחת ההתנסויות היפות ביותר בחיים שבהן אנו נזכרים במשהו מהסוג הזה, בהרגישנו שזו הייתה חזרה על דברים. אז, אנו מגלים שמשהו מוכרח להיות מונח ביסודה של התנסות זו. תבונה אנושית בריאה תאמר לנו שאין משהו שיש לקחת בחשבון בחיים הארציים הנוכחיים, ואז אותו כושר תבונתי יכווין אותנו למחזורי-חיים קודמים. אכן, ישנם רבים שתשומת-לבם מוכוונת בדרך זו למחזורי-חיים קודמים על האדמה.

עתה, מה משמעות הדבר כאשר אנו יכולים להסתכל לאחור במורה עם רגשות כאלו? משמעות הדבר היא שבחיינו הנוכחיים, הגורל הוביל את המורה הזה אלינו. זוהי הקארמה שלנו שיהיה לנו מורה כזה והיא מצביעה על חיים ארציים קודמים.

ככלל – וזה מוצג על-ידי התבוננות אוקולטית – ככלל, אין זה המקרה שבחיים הארציים הקודמים המורה היה גם המורה שלנו; אז, הקשר היה שונה למדי. מהמורה אנו מקבלים **מחשבות**, **אידיאות**, גם אם הן עטופות בצורת תמונות; בחינוך אמיתי, אנו מקבלים מחשבות ואידיאות. כאשר זהו המקרה, זה מצביע לאחור, ככלל, על קשר שבו רגשות, לא מחשבות, נמסרו על-ידי האדם הנדון; הייתה פחות הזדמנות לקבל ממנו **מחשבות**, אלא **רגשות** נמסרו – רגשות אשר יכולים להימסר בדרכים שונות ורבות. אותו דבר ישים לחיים הארציים הנוכחיים ולחיים הארציים העתידיים.

נניח שבחיים הנוכחיים הללו, אדם נמשך בסימפתיה פנימית חמה לאדם אחר שעמו החיים אינם מביאים אותו לקשר הדוק במיוחד, שאותו הוא רק פוגש, אלא שאליו הוא נמשך בעוצמה. במקרה כזה, יתכן שרגשות הסימפתיה הללו יובילו לאדם השני אשר יהיה מורהו בחיים ארציים מאוחרים יותר.

מה, למעשה, קרה? כאשר רגשות של סימפתיה ומשיכה כלפי אדם אחר, מתגלים באדם, זוהי תוצאה של מה שישויות ההיררכיה השנייה – קיריוטטס, דינאמיס, אכסוזיאי – מגלות בישות האנושית וסביבה.

לאחר מכן, בחיים הארציים הבאים, כאשר ההשפעה אינה פועלת דרך רגשות, אלא דרך מחשבות ואידיאות, משמעות הדבר היא שישויות ההיררכיה השנייה מסרו את מה שהם עיצבו בחיים קודמים, לישויות ההיררכיה השלישית – אנגלוי, ארכאנגלוי וארכאי; והן אלה אשר פועלות עתה בישות האנושית.

לכן, כאשר הקארמה שלנו מתפתחת ממחזור אחד של חיים ארציים למחזור אחר, משמעות הדבר היא שמעשים ממשיים עוברים מהיררכיה אחת לאחרת ובקוסמוס, בקוסמוס הרוחי, מתרחש משהו בעל משמעות עצומה.

בהסתכלות בגורלו של אדם, אנו מתבוננים, כביכול, מבעד למסך, במחזה גדול של התרחשויות קוסמיות. אם נוכל להיעשות מודעים לכך, הרושם יהיה בעל כוח אדיר. עליכם רק לדמיין זאת לעצמכם, לגשת אליו ברגש ובהבנה הנכונים.

עתה, דמיינו לעצמכם שאתם מתבוננים בהתגלויות הגורל בחייה של ישות אנושית. אין לעשות זאת, לעולם, בשוויון-נפש, כי בהתבוננות בגורלה של ישות אנושית, אנו באמת רואים מעשים אשר נמזגו מההיררכיה העילאית ביותר לנמוכה ביותר ושוב מההיררכיה הנמוכה ביותר לעילאית ביותר. כאשר אנו חוקרים את גורלה של ישות אנושית, אנו מתבוננים בפעילות חיים אורגת בהיררכיות השונות. זה משהו שיש להתבונן בו באדיקות וביראת-כבוד עמוקות, כי בעודנו רואים את הגורל הזה, עולמם של האלים מתגלה בפנינו. במידה מסוימת, אלו הרגשות שניסיתי להעביר כאשר כתבתי את מחזות המיסטריות. לאורך המחזות, תמצאו סצנות שהרקע שלהן בחיים הארציים וסצנות אחרות שהרקע שלהן בעולם הרוח. כמו-כן, הבהרתי כיצד לא רק ההיררכיות העילאיות, אלא הישויות האלמנטריות והכוחות האהרימניים והלוציפריים, מתערבבים במעשים החיים והאורגים אשר זורמים מלמעלה כלפי מטה ומלמטה כלפי מעלה, כאשר גורלו של אדם מתגשם.

חישבו על הסצנות שבהן סטרדר וקפסיוס נמצאים בעולם העל-חושי בצורות שונות למדי של הוויית-קיום, אבל מדובר באותם אינדיבידואלים. זהו רק צדם השני של חיי-האדם שהינם באמת חלק ממנו – הצד אשר משתייך לעולם האלים ולא לעולמות של המינרלים, בעלי-החיים, ההרים, העננים, העצים וכן הלאה. ללמוד להתבונן בגורלות של ישויות אנוש במורא וביראת-כבוד – זהו משהו שהזמנים דורשים מאתנו. זוהי התנסות נוראה לקרוא ביוגרפיות אשר נכתבו על-ידי סופרים בעלי נטייה מטריאליסטית, כי הם כותבים בלי שמץ של מורא כלפי גורלו של אדם שאת חייו הם מספרים. אמת, טוב יהיה לביוגרפים להבין שכאשר הם מתפרצים לתוך חייה של ישות אנושית, גם אם המטרה היחידה היא לתארם, הם יוצרים קשר נסתר עם כל ההיררכיות.

דיונים מהסוג הזה מובילים אותנו לצד 'הרגש' של האנתרופוסופיה. אנו נוכחים לדעת שכל מה שמוגש לנו באנתרופוסופיה מוכרח להמריץ את רגשותינו. כי, באנתרופוסופיה אין מדובר רק ברכישת ידע; רגשות כלפי העולם מומרצים בתוכנו, רגשות שרק הם יכולים לאפשר לנו למצוא את מקומנו הנכון בחיים. בלי רגשות כאלה, איננו באמת יכולים להבין או לקלוט את החוקים שבהם הקארמה של האדם חדורה.

חלק 4

התצורה הקוסמית של הקארמה

ומחקר על קשרים קארמתיים של אינדיבידואלים

חזרה
לתוכן
עניינים

הרצאה 14

חקר השאלות אשר קשורות לקארמה

דורנאך, 30 במאי 1924 // 22 ביוני 1924

חקר השאלות אשר קשורות לקארמה אינו, בשום פנים ואופן, קל וכל דבר אשר קשור לנושא זה כרוך – או מוכרח להיות כרוך בתחושת אחריות עמוקה. מחקר כזה הינו, באמת, עניין של חדירה לתוך הקשרים העמוקים ביותר של הקיום, כי בספירה של הקארמה והנתיב שבו היא מתנהלת, טמונים אותם תהליכים שהינם בסיס של התופעות האחרות של הוויית-הקיום של העולם. בלי תובנה על הנתיב שהקארמה מתנהלת בו בעולם ובאבולוציית האנושות, בלתי-אפשרי להבין מדוע הטבע החיצוני מוצג בפנינו בצורה שבה אנו רואים אותו.

חקרנו דוגמאות של הדרך שבה הקארמה מתנהלת. את הדוגמאות הללו בחרתי בקפדנות כדי שעתה, כאשר עלינו לנסות לעשות את המעבר למחקר של קארמה אינדיבידואלית, נוכל להיקשר אליהן. בהתחלה אתן הקדמה כללית, כי היום נוכחים ידידים שלא נכחו בהרצאות על הקארמה אשר ניתנו במהלך השבועות והחודשים האחרונים.

חיוני להבין את החשיבות והרצינות של כל דבר אשר קשור לכנס-היסוד שלנו בחג-המולד. מוכרחים אנו להיות מודעים באופן עמוק לעובדה שכנס זה בחג-המולד היווה יסוד חדש לחלוטין של החברה האנתרופוסופית. לא תיתכן חזרה למנהגים, להרגלים, העתיקים של החשיבה ביחס לשינויים היסודיים אשר נוצרו בשיטת הטיפול באמיתות האנתרופוסופיות. את תכני ההרצאות אשר ניתנו כאן מאז חג-המולד, אין להעביר לקהל אחר כלשהו מלבד על-ידי **קריאת גרסה כתובה ומדויקת של מה שנאמר כאן**. הצגה חופשית של נושא מסוים זה אינה אפשרית לעת עתה. אם הצגה כזו הייתה מוצעת, הרי שהיה עליי להחריג אותה. הנושאים הקשים וכבדי-המשקל הללו כרוכים בהתייחסות רצינית לכל מילה ולכל משפט אשר נאמרים כאן, כדי ש**הגבולות** שבהם הטענות מועלות, יהיו ברורים לגמרי. אם מישהו יציע למסור את הנושא לקהל באיזושהי דרך שונה, עליו ליצור עמי קשר ולבדוק אם הדבר אפשרי. כי, בעתיד רוח של אחדות תהיה מוכרחה לשלוט בתנועה האנתרופוסופית בכללותה. אחרת, ניכשל באותן טעויות שחברים מסוימים עשו, אשר חשבו שחובתם לפתח אמיתות אנתרופוסופיות במונחים של מדע מודרני, וחווינו במלוא ההיקף כמה נזק נגרם לתנועה על-ידי מה ש'הוגשם' אז – אני אומר את המילה במירכאות!

כמובן, ההתייחסויות הללו אינן ישימות לתקשורת שהינה לגמרי אישית; אך גם במקרים כאלו, האדם אשר עושה זאת מוכרח להיות ער לחלוטין לאחריותו. לעת עתה, הדברים נאמרים בדרך שבה אנו אומרים

אותם כאן, שם מתחילה, במשמעות המלאה ביותר של המילים, **תחושת אחריות ביחס למסרים מעולם הרוח**. קשה לדבר על הנושאים הללו כאן, לאור המגבלות של המבנה הנוכחי שלנו שאינן מוכנות לקבל כל סידור אחר. קשה לדבר על הנושאים הללו, מפני שהרצאות כאלה מוכרחות באמת להימסר רק לקהל מאזינים אשר נוכחים בסדרות ההרצאות מן ההתחלה ועד הסוף. ההבנה תהיה, באופן בלתי-נמנע, קשה לכל מי שיגיע מאוחר יותר. ברם, אם חברים בחברה יהיו מודעים לגמרי לכך שקשיים כאלה קיימים, אפשר יהיה ליצור איזון מסוים. בהינתן שתודעה זו קיימת, אז הכול יהיה בסדר. אבל, היא לא תמיד תימצא שם... כמו-כן, לעולם לא יתאפשר לחשוב בדרך הנכונה על הנושאים הללו – שהינם בין העדינים ביותר בתנועתנו – אם, כפי שזהו עדיין המקרה אפילו מאז כנס חג-המולד, אותם הרגלים ימשיכו להתקיים – קנאויות, עוינות הדדית וכדומה. הלך-נפש מסוים, רצינות מסוימת, בהחלט חיוניים להתפתחות אנתרופוסופית.

לפני שקיבלתי על עצמי את תפקיד הנשיא, דיברתי על נושאים כאלו כמורה. אך עתה, מוכרח אני לדבר עליהם בדרך כזו שהם למעשה ייצגו את מה שנובע מהוועד המנהל בגיתהאנום ומוכרח להתעורר לחיים בחברה האנתרופוסופית. אני חושב שהמשמעות של מה שאמרתי תובן כהלכה. דיברתי כפי שדיברתי כדי שהרצינות הנחוצה תשלוט ביחס להרצאות מהסוג אשר ניתנות עתה.

הקארמה היא משהו אשר נמצא בפעילות בלתי-אמצעית לאורך הנתיב כולו של חיי-האדם, אך נשאר נסתר בתחומים הלא-מודעים והתת-מודעים של הנפש האנושית, מאחורי ההתנסויות החיצוניות.

עתה, ביוגרפיה צריכה לעורר בקורא התנסויות מסוג עדין מאוד, אם יעקוב אחר הסיפור בהתעניינות אמיתית ובחום-הלב. אם היה עליי לתאר את מה שקריאת ביוגרפיה יכולה לעורר בנו, הרי שזהו הדבר הבא. – מי שקורא ביוגרפיה בתשומת-לב ערנית, יגלה תיאור אחר תיאור של מאורעות ותופעות שאינם עומדים באמת בקו אחד עם זרימה רצופה של תיאור. כאשר אנו קוראים ביוגרפיה, ניצבת לפנינו תמונה של חייו של אדם. אך, למען האמת, אלה לא רק העובדות אשר נחוות בתודעת-ערות אשר משפיעות על חייו. הזמן מתנהל כך. – יום ראשון, לאחר מכן לילה; יום שני, לאחר מכן, לילה; יום שלישי, לאחר מכן שוב לילה וכן הלאה. אך, בתודעה רגילה, אנו מודעים אך ורק למה שמתרחש במהלך הימים – אלא אם כן נכתוב ביוגרפיה אנתרופוסופית שבנסיבות של הציביליזציה בימינו הינו בלתי-אפשרי לחלוטין. ביוגרפיות מוסרות תיאור של מה שהתרחש במהלך הימים, במהלך השעות של תודעת-ערות של מי שהביוגרפיה שלו נכתבת.

אך, מה שלמעשה מעצב את החיים, נותן להם צורה ושותל בהם את האימפולסים אשר קשורים לגורל – זה לא גלוי במאורעות של הימים, אלא נכנס לפעולה בין הימים, בעולם הרוח, כאשר האדם עצמו נמצא בעולם הרוח מרגע ההירדמות עד לרגע ההתעוררות. האימפולסים הללו נמצאים בפעולה בחיים, אך הם אינם מתוארים בסיפורים ביוגרפיים. אם כך, במה מסתכמת ביוגרפיה? ביחס לחייו של אדם, הדבר הוא כאילו היינו תולים על קיר את המדונה הסיסטינית של רפאל ומדביקים פסי נייר לבנים מעל מקומות

מסוימים, כך שרק חלקים של פני השטח היו נשארים גלויים. מי שהיה מסתכל בציור היה נאלץ לחוש שמוכרח להיות דבר נוסף שאפשר לראות כדי שהציור ייראה שלם לגמרי.

מי שקורא ביוגרפיה בקור-רוח, מוכרח, למען האמת, לחוש זאת. לאור תנאי התרבות בימינו, אפשר לציין זאת רק על-ידי **סגנון**, אך יש לעשות זאת. הסגנון והאופן בכללותם של הכתיבה צריכים לציין שאימפולסים זורמים כל הזמן לתוך חיי-האדם מדרגות לא-אישיות של חיי נפש ורוח. אם זה יושג, נצליח לחוש בהדרגה שבביוגרפיה, הקארמה עצמה היא שדוברת. כמובן, זו תהיה מופשטות טהורה לתאר איזושהי סצנה בחיי-האדם ואז להוסיף: זה בא מחיים ארציים קודמים; באותו זמן, היא לבשה צורה זו וזו ועתה היא לובשת צורה אחרת. דרך דיבור כזאת תהיה מופשטות מוחלטת, אף על פי שבני-אדם רבים ימצאו זאת, קרוב לוודאי, סנסציוני מאוד! ברם, לא תהיה בה שום רוחניות עילאית יותר מזו שאפשר למצוא בביוגרפיות מקובלות אשר נכתבו בתקופתנו, כי כל מה שמופק בתחום זה כיום הוא במידה רבה מאוד חומרנות.

עתה, אפשר לטפח את הלך-הנפש אשר נחוץ כאן על-ידי כך שלומדים, אם יכול אני להתבטא כך, לאהוב את היומנים או את הרישומים היומיים אשר נכתבים על-ידי אינדיבידואלים. אם יומנים כאלה לא נקראים (או נכתבים) בצורה נמהרת... כמובן, יומנים מסוימים משעממים ויבשים מאוד, אך, אף-על-פי-כן, אם עוקבים אחר המעברים מיום אחד ליום הבא אחריו, אדם שאינו חומרני, יהיה מודע לרגשות ולרשמים אשר מובילים להבנתה של הקארמה, להבנתם של קשרי גורל.

הכרתי אנשים – ומספרם אינו, בשום פנים ואופן, קטן – שמתוך בורות חשבו שהם מסוגלים לכתוב את הביוגרפיה של גיתה. אך, עובדה היא שככל שמעמיקים יותר בבחינת הקשרים של הקיום, בבחינת הקשרים הקארמתיים של הקיום, כך מתגברים הקשיים.

נסו להיזכר במה שאמרתי לכם כאן לאחרונה, במיוחד בהרצאה שבה דרבנתי אתכם במפורש להבין אותי בלבכם במקום באינטלקט שלכם, וכאשר אדבר שוב, לקלוט גם את הדברים הללו בלבכם. זיכרו את הדגש ששמתי על כך. כי, למעשה, העניין הוא שגישה אינטלקטואלית אינה יכולה להוביל להבנה ממשית של הקארמה. מי שאינו מטולטל באופן פנימי על-ידי רבים מהקשרים הקארמתיים אשר נחשפים כאן, מראה שתפיסה ממשית כלשהי נמצאת מעבר לתחום השגתו והוא אינו מסוגל להגיע ל**תפיסה של קשרים קארמתיים אינדיבידואליים**.

אך, הבה ננסה לגלות את המעבר מהמחקרים אשר נערכו עד כה, למה שיכול להובילנו לאיזושהי התרחשות בחייו של אדם שהינה קארמה, בצורה מוגדרת של התגלות.

כאשר אני נזכר בכל מה שהתנסיתי בו ביחס לגיתה במהלך שבע השנים שבהן עבדתי בארכיוני גיתה-שילר בווימאר – בתיאור סיפור חיי, עליי לסקור את כולו בחשיבה – אני אומר לעצמי ביחס

לקארמה שאחת הבעיות הגדולות ביותר בהצגה כלשהי של הנושא, היא לתאר את ההתנסויות שגיתה חווה בין השנים 1782 ו-1800. לכתוב את הפרק הזה בביוגרפיה של גיתה, הינו אחת המשימות הקשות בותר.

עתה, מוכרחים אנו ללמוד לקלוט, גם אם זה צריך להיות עם ראייה אוקולטית, עילאית יותר, כיצד והיכן הקארמה פועלת בחייו של אדם.

בין רגע ההירדמות ורגע ההתעוררות, האדם חי בגוף האסטרלי וב'אני' שלו, מחוץ לגופיו הפיזי והאתרי. עם ה'אני' והגוף האסטרלי שלו, הוא חי בעולם הרוח. שוב, זהו אחד מהמחקרים הקשים ביותר שאפשר לערוך במדע הרוח, והוא לערוך סקירה מדויקת של המתרחש בין ההירדמות וההתעוררות. היום, אתאר זאת בקווים כלליים.

אם תסקרו את כל מה שהוצג בפניכם באנתרופוסופיה, תחושו שהיא עושה רושם שהיא מובנת; אך, גילויה כרוך בקושי יוצא מן הכלל במחקר אנתרופוסופי.

אם היה עליי לצייר סוג של תרשים של הישות האנושית, קו המִתאר או קו הגבול הזה מציין את הגוף הפיזי. בגוף פיזי זה שוכן הגוף האתרי, בתוכו הגוף האסטרלי ובו, שוב, האגו, ה'אני'.

עתה, חישבו על אדם בעודו נרדם. הגופים הפיזי והאתרי נשארים שרועים במיטה. מה קורה לגוף האסטרלי ול'אני'? הגוף האסטרלי וה'אני' יוצאים דרך הראש ובמציאות דרך מערכת החושים בכללותה. רוצה לומר, הם עוברים דרך הגוף כולו, אך בעיקר דרך הראש ואז הם נמצאים מחוץ לגוף. כך, בהשאירנו בצד את ה'אני', אנו יכולים לומר: ברגע ההירדמות, הגוף האסטרלי עוזב את הישות האנושית דרך הראש. למעשה, הגוף האסטרלי עוזב אותה דרך כל מה שהינו איבר חושי, אך היות שאיברי החושים מרוכזים בעיקר בראש, החלק העיקרי של הגוף האסטרלי יוצא דרך הראש. אך, היות שחוש החום, למשל, מפוזר בגוף כולו וגם חוש הלחץ, נוצרות קרינות חלשות יותר בכל הכיוונים. ברם, התהליך כולו עושה רושם שברגע ההירדמות, הגוף האסטרלי יוצא דרך הראש.

ה'אני' – שבמונחים של מרחב –דווקא מקיף יותר מהגוף האסטרלי ואינו סגור לגמרי בתוכו, גם יוצא החוצה. כך הוא האדם בהירדמו.

עתה, הבה נפנה לאדם כאשר הוא מתעורר. כאשר אנו בוחנים אותו בזמן ההתעוררות, אנו מגלים שהגוף האסטרלי מתקרב דרך הגפיים, למעשה תחילה דרך קצות אצבעות-הידיים ובהונות-הרגליים, ואז מתפשט דרך הגפיים. כך, ברגע ההתעוררות הגוף האסטרלי נכנס מהצד הנגדי. כך גם ה'אני', אלא שעתה ה'אני' אינו עוטף את הגוף האסטרלי, אבל בחזרה הוא עטוף על-ידי הגוף האסטרלי.

אנו מתעוררים משינה ובעודנו עושים זאת הגוף האסטרלי וה'אני' זורמים לתוכנו דרך קצות אצבעות-הידיים ובהונות-הרגליים. כדי למלא את האדם כולו, עד ראשו, הם באמת יזדקקו ליום שלם, ובהגיעם לראש, עליהם לצאת שוב. מזה תבינו שה'אני' והגוף האסטרלי נמצאים בזרימה קבועה ומתמדת.

בנקודה זו, אתם עשויים לשאול: כן, אבל אם זה כך, חצי שעה לאחר ההתעוררות משינה, יש לנו רק חלק קטן מגופנו האסטרלי (וכן אני מכניס גם את ה'אני') עד פרקי-הידיים למעלה ועד לקרסוליים למטה. וזה אכן כך. – אם מישהו מתעורר בשעה שבע – אניח שהוא אדם צנוע והוא נשאר ער, אז בשעה שבע וחצי גופו האסטרלי יגיע עד לקרסוליו ויתכן גם לפרקי-ידיו. וכך זה ממשיך, לאט, עד שעות הערב.

אתם עשויים לומר: אך, כיצד קורה שאנו מתעוררים כאדם שלם? אנו לבטח חשים שאנו מתעוררים כאדם שלם, כולו בבת-אחת... עם זאת, אם נתבטא כהלכה, רק קצות אצבעות-ידינו ובהונות-רגלינו היו ערים בשעה שבע ורבע ובאמצע היום רוב בני-האדם שרויים בגוף האסטרלי, כאילו שהם יושבים באמבטיית ישיבה. זה באמת כך.

על השאלה אשר עולה כאן, מוכרחים להשיב על-ידי כך שנצביע על העובדה שבתחום הרוח שולטים חוקים שונים מאלו שבעולם הפיזי. בעולם הפיזי, גוף נמצא בדיוק היכן שהוא נמצא – לא בשום מקום אחר. בעולם הרוח, אין זה כך. בעולם הרוח, גופנו האסטרלי פועל מבעד למרחב כולו אשר נתפס על-ידי הגוף, גם כאשר הוא למעשה תפס רק את אצבעות-ידינו ובהונות-רגלינו. זוהי העובדה המוזרה. גם כאשר הגוף האסטרלי רק מתקרב, אפשר כבר לחוש בו בגוף כולו. אך, ממשותו, מהותו, מתפשטת לאט.

הבנתה של תופעה זו, הינה בעלת חשיבות גדולה ביותר, מעל לכול בכך שאנו מאפשרים לשיפוט אמיתי להיווצר מהמבנה האנושי במצב של בריאות וחולי. כי, חישבו על הדבר הבא: בכל שעות השינה, במה ששרוע במיטה ואינו אדם במובן המלא של המילה, אלא רק הגופים הפיזי והאתרי, מתרחשת פעילות

צמחית-מינרלית מאיזשהו סוג, אם כי במבנה האנושי. פעילות זו יכולה להיות רגילה או א-נורמלית, בריאה או לא-בריאה.

זה בדיוק בשעות הבוקר, כאשר הגוף האסטרלי מתחיל לעלות מהגפיים, שהתופעה הלא-בריאה מתגלה בפני כושר תפיסה מיוחד. לכן, ביצירת שיפוט על מחלות, יש חשיבות רבה ביותר לדעת מהם הרגשות שיש למטופל כאשר הוא מתעורר משינה, כאשר גופו האסטרלי דוחף כלפי מעלה את מה שהינו לא-בריא בתוכו.

עתה, הבה נתקדם. בהירדמות, ה'אני' והגוף האסטרלי שלנו עוברים מגופינו הפיזי והאתרי לתוך עולם הרוח. השפעות-הלוואי של מה שחווינו במהלך היום עדיין קיימות. אך, מחשבות לא נשארות בצורה שבה טיפחנו אותן, הן גם לא נשארות בצורת מילים. מזה, לא נותר דבר. שרידים, סימנים, עדיין דבקים לגוף האסטרלי כאשר הוא יוצא, אך לא יותר מזה.

מיד לאחר שהגוף האסטרלי יצא מהישות האנושית, הקארמה מתחילה להתעצב, אף על פי שבהתחלה רק בצורת תמונות. הקארמה מתחילה להתעצב. מה שעשינו לאורך היום, בין אם טוב ובין אם רע, כאשר בוחנים אותו בהתחלה בהתאמה עם אידיאות מקובלות – אנו מיד נרדמים. כל זה מתחיל מיד **להיתרגם, להשתלב בזרם ההתפתחות הקארמתית**.

תהליך זה ממשיך זמן מה לאחר שאנו נרדמים והוא מאפיל על כל דבר אחר אשר קורה לנו במהלך השינה. ברם, בעוד שהשינה נמשכת, האדם מתחיל לצלול מטה בהתנסויות שבהן התנסה במחזור הקודם של חייו הארציים הקודמים,[22] ולאחר מכן בהתנסויות שבהן התנסה במחזור החיים הארציים אשר קדם לו, וכן הלאה, לאחור. וכאשר רגע ההתעוררות מגיע, הוא הגיע ועבר את המחזור המרוחק ביותר של חייו הארציים כאינדיבידואל. אז, הוא מגיע למצב קיומי שבו הוא עדיין לא נפרד מהקוסמוס, מצב קיומי שעליו אדם אינו יכול לדבר כחיים ארציים כאינדיבידואל. רק לאחר שהגיע רחוק כל-כך, הוא יכול לחזור ולהיכנס לתוך המבנה הפיזי והאתרי שלו.

בכל זאת, עולה כאן שאלה נוספת, שאלה חשובה מאוד. – מה קורה כאשר אנו שקועים בשינה קצרה מאוד – למשל, נמנום של אחר-הצהריים? או, כאשר יש לנו ארבעים מצמוצים קצרים במהלכה של הרצאה, אך אנו באמת נרדמים; הדבר כולו עשוי להימשך רק שתיים או שלוש דקות, אולי דקה או חצי דקה. מה אז קורה? אם השינה הייתה שינה ממשית, הרי שבמהלך חצי הדקה שהינו בעולם הרוח.

ידידיי היקרים, האמת היא שלגבי נמנום קצר זה, אפילו במהלכה של הרצאה, נכון הדבר כמו לגבי שנת-לילה מלאה במיטה – כמובן, אני מתכוון לשינה אנושית במיטה! למעשה, בכל עת שאדם נרדם, גם אם

[22] ראה חיצים בתרשים.

לרגע קצר, השינה כולה מהווה אחדות והגוף האסטרלי הינו נביא לא-מודע; הוא סוקר את השינה כולה עד לנקודת ההתעוררות... בפרספקטיבה, כמובן. מה שרחוק, עשוי להיות לא ברור, כמו כאשר אדם קצר-רואי מסתכל בשדרה והוא אינו רואה את העצים בקצה. באותה דרך, הגוף האסטרלי עלול להיות קצר-רואי, בהשאלה, בתת-מודע. תפיסתו אינה מגיעה לנקודה שבה מתחילים מחזורי החיים הארציים האינדיבידואליים. אך, באופן כללי, עובדה היא שאפילו בשינה הקצרה ביותר, אנו חולפים במהירות עצומה דמוית-ברק, על-פני כל מחזורי החיים הארציים שלנו. זהו עניין בעל משמעות בלתי-רגילה. כמובן, הכול מעורפל מאוד; אך, אם מישהו נרדם במהלכה של הרצאה, אז הכול עומד בפני המרצה או בפני אלה אשר חולקים את כוח ההתבוננות שלו. חישבו על הדבר הבא: אבולוציית-האדמה כולה, יחד עם מה שהאדם השקוע בשינה חווה במחזורים קודמים של חיים ארציים! כאשר מישהו נרדם במהלכה של הרצאה, הכול חסר בהירות, כי זה קורה במהירות עצומה; דבר אחד מתמזג במהירות בדבר אחר, אך הוא, אף-על-פי-כן, קיים שם. מזה תבינו שהקארמה נוכחת לעד, חקוקה כביכול בכרוניקה האקאשית של העולם. ובכל פעם שאדם נרדם, יש לו הזדמנות לגשת לקארמה שלו. זהו אחד הסודות הגדולים של הוויית-הקיום.

מי שיכול לסקור את הדברים הללו מנקודת-תצפית של מדע-התקדשות, בראייה ללא הפרעה, מסתכל בחרדת-קודש עמוקה, חרדת-קודש של ידיעה, במה שיכול לחיות בזיכרון אנושי, ב**מחשבות-זיכרון** אשר יכולות לעלות בנפש האנושית. הזיכרונות הללו מספרים רק על חיי-אדמה שאותם עוברים עתה, עם זאת בהם חי **'אני' אנושי**. ואלמלא הזיכרונות הללו היו קיימים – דיברתי על כך קודם לכן – אז ה'אני' האנושי לא היה נוכח במלואו. עמוק מאוד בתוכנו יש משהו אשר יכול לעורר שוב ושוב את הזיכרונות הללו.

אך, בה במידה שאנו יוצרים קשר עם העולם החיצוני דרך חושינו ותודעתנו, אנו יוצרים אידיאות על עולם חיצוני זה, אידיאות אשר מעניקות לנו תמונות של מה שקיים בחוץ.

אם אצייר זאת באופן סכמתי, אומר: כאן, (א), אדם מסתכל בעולם. במחשבותיו עולות תמונות, אשר מציגות בפניו את מה שהוא קולט בעולם החיצוני. כאן, (ב), האדם חי בתוך גופו. מחשבות זורמות כאשר הן כוללות את מאגר הזיכרונות שלהן. על מאגר הזיכרונות שלנו אנו אומרים שהוא מציג, באופן מהימן, ככל שהמבנה שלנו של רוח-נפש-גוף מאפשר, מה שחווינו במחזור הנוכחי של חיים על האדמה.

אך עתה, הבה נחשוב על מה ששרוע בצד השני, מחוץ לאדם. ככלל, איננו חושבים על העובדה שמה שאנו רואים שם הינו רק חלק מהוויית-הקיום הארצית, כדבר ראשון, האדמה והשמים שמסביב. אם אדם נולד בדנציג, עיניו וחושיו האחרים קולטים תופעות ותהליכים שונים מאלו שקולט אדם אשר נולד בהמבורג או בקונסטנטינופול. אנו יכולים לומר: העולם מציגים 'חלקים' מעצמו בשונות אינסופית; כי, אין שני אנשים שלגביהם החלקים הללו זהים, אף על פי שהשניים היו יכולים להיוולד באותו מקום ולמות באותו מקום, לחיות את חייהם בקרבה. החלק של העולם אשר מוצג בפני האחד, שונה לחלוטין מזה אשר מוצג לשני.

הבה נהיה ברורים ביחס למשמעות הדבר. העולם מציג בפנינו חלק מסוים שלו ואותו אנו רואים. את היתר איננו רואים כלל. חשוב ביותר לחשוב על הדרך שבה העולם מציג בפני ישות אנושית את סך כל הרשמים שבהם התנסויות חייו תלויות. זה יאמר מעט מאוד להוגה רדוד, אך אדם אשר חושב עמוקות לא יניח את זה בצד בקלות רבה מדי. בעודו מהרהר בזה, הוא יאמר: "עובדה זו מבלבלת כל-כך שאיני יכול לנסח זאת במילים. – הקוסמוס, העולם, מציג בפני כל ישות אנושית רק חלק מעצמו, חלק עקבי פחות או יותר; לכן, במובן זה, הקוסמוס מייחד את הישויות האנושיות. כיצד עליי לנסח זאת? כאשר מדברים על כך באופן מופשט כזה, אני רק מציין עובדה ריקה שאינה מסתכמת בדבר כלשהו. עליי להיות מסוגל לבטא את העובדות בבהירות, לנסח אותן. כיצד עליי לעשות זאת?"

עתה, עלינו להגיע לדרך שבה ננסח את העובדות הללו, אם ברצוננו להתייחס שוב לזיכרון. מהו הדבר אשר עולה מן המעמקים כאשר אנו נזכרים במשהו בזיכרון? מהו הדבר אשר עולה? זהו הדבר שישותנו האנושית חוותה. הישות האנושית הממשית שלנו נמצאת היכן-שהוא עמוק למטה, היכן שאין באפשרותנו לאחוז בה. היא זורמת כלפי מעלה במחשבות-הזיכרון שלנו; היא זורמת כלפי מעלה לתוך תודעתנו מישותנו הפנימית ביותר. מהו הדבר אשר זורם מבחוץ לתוכנו? האדם עצמו עדיין זעיר כל-כך כאשר כל זה עולה מתוכו והכול שם בקוסמוס עצום כל-כך, ענקי כל-כך! אך, 'החלקים' הללו של הקוסמוס נכנסים תמיד לתוך האדם. ולב העניין הוא שגם כאן, עולות מחשבות.

אנו יודעים שמחשבות-הזיכרון שלנו נובעות ממה שהתנסינו בו למעשה. אבל, מחשבות גם נכנסות לתוכנו מבחוץ, בדיוק כפי שמחשבות-זיכרון מגיעות מלמטה. כאן למטה,[23] זוהי ישותנו האנושית; וכאן, בחוץ, זהו עולם ההיררכיות בכללותו.

[23] ראה תרשים.

רושם של גדולה ופאר נכנס לתוכנו כאשר אנו מתחילים להבין, עם מדע-ההתקדשות, ש'החלקים' הללו של אינטליגנציה קוסמית מפוזרים סביבנו ומאחורי כל מה שעושה עלינו רושם מבחוץ, חיות ההיררכיות, כפי שישותנו האינדיבידואלית חיה מאחורי הזיכרונות אשר עולים מבפנים.

הכול תלוי בבהירות של התנסות כלשהי, בין אם אנו יכולים להעלותה שוב בזיכרון ובין אם לאו, בין אם קיימת סיבה לכך שמחשבה אחת עולה ממאגר זיכרונותינו ובין אם לאו, ומחשבה אחרת, או כל האחרות, רדומות. כאן, זהו אותו דבר. אלה אשר לומדים להתוודע לעובדות האמיתיות נוכחים לדעת שפעם אחת ישות מהיררכיית האנגלוי מופיעה, בפעם אחרת ישות מהיררכיית האכסוזיאי וכן הלאה.

כך, אנו מגיעים לנוסח הבא. – **במהלך הוויית-קיומנו הארצית, אנו רואים את מה שישויות רוחיות היו שמחות להראות לנו**.

בה במידה שחלק מסוים של העולם מתגלה לנו במהלך חיינו על האדמה, אנו לומדים להבין שזהו בדיוק החלק של הטווח האינסופי של אפשרויות אשר כלול בקוסמוס שישויות מסוימות של ההיררכיות בחרו כדי לגלותו לנו עד מותנו. לישות אנושית אחת מתגלה חלק זה, לישות אנושית אחרת – חלק אחר. בדיוק מה שמתגלה לבני-אדם אינדיבידואליים טמון בספירת הדיונים של ההיררכיות.

ההיררכיות זוכרות בדיוק כפי שהאדם זוכר. מהו הדבר אשר מספק את הבסיס לזיכרונן של ההיררכיות? הן מסתכלות לאחור בחיינו הארציים הקודמים – זהו הדבר אשר נותן להן את הבסיס לזיכרונן. ועל פי מה שהן רואות בחיים קודמים אלו, הן מביאות את החלק התואם של הקוסמוס בפני נפשנו. במה שאנו רואים מהעולם – גם בזה טמונה הקארמה; הקארמה מוקצית על-ידי עולם ההיררכיות.

בפנים: היזכרות בחיים הקצרים הנוכחיים בזיכרון האנושי שלנו. בחוץ: זיכרון ההיררכיות של כל מה שבני-האדם עשו אי-פעם. מחשבות-זיכרון עולות מבפנים; מחשבות-זיכרון מעולם ההיררכיות נכנסות בצורה של מה שאדם רואה מהקוסמוס... והקארמה האנושית מתעצבת. מחשבה זו מדהימה בבהירותה, כי היא מלמדת אותנו שהקוסמוס כולו, בפועלו בשירות ההיררכיות, קשור לאדם. לאורו של ההיבט הזה, באיזו מידה הקוסמוס קיים שם? כדי שלאלים יהיו האמצעים להביא לאדם את הצורה היסודית של הקארמה שלו. מדוע קיימים כוכבים, מדוע קיימים עננים, מדוע קיימים שמש וירח? מדוע קיימים בעלי-חיים על האדמה, מדוע קיימים צמחים, אבנים, נהרות, נחלים, מדוע קיימים סלעים והרים, וכל זה נמצא בקוסמוס שמסביבנו? זה קיים שם כמאגר שממנו האלים יכולים להפיק, כדי להביאה לראייתנו, את הצורה היסודית של הקארמה שלנו על-פי המעשים שעיצבנו.

כך, אנו מוצבים בעולם וכך אנו יכולים להיקשר לסודות של הוויית-קיומנו. לכן, נהיה מסוגלים להתייחס לצורותיה השונות של הקארמה. כדבר ראשון, זוהי קארמה בהיבטה הקוסמי שהיא מוצבת בפנינו, אבל היא תיעשה יותר ויותר אינדיבידואלית. עלינו לגלות כיצד הקארמה פועלת במעמקיה הפנימיים ביותר.

חזרה
לתוכן
עניינים

הרצאה 15

קבוצות של נפשות אנושיות
אשר מאוחדות על-ידי הקארמה שלהן

דורנאך, 30 במאי 1924 // 27 ביוני 1924

המחקר שלנו על קארמה יכול להובילנו רק לאט ובהדרגה להבנתו של חוק יסודי ומורכב זה. היום, ברצוני, קודם לכול, לחזור על כך שבעיבוד הקארמה במהלך החיים אשר משתרעים בין מוות ולידה חדשה, קיים שיתוף-פעולה בעיקר בין אותן ישויות אנוש אשר מנהלות את החיים הללו בין מוות ולידה חדשה. אנו פועלים יחד עם אלה שעמן אנו במיוחד קשורים על-ידי הקארמה. בעיבודה של הקארמה במהלך החיים הללו בין מוות ולידה חדשה, קבוצות של ישויות אנוש מאוחדות על-ידי הקארמה שלהן, פועלות יחד ואפשר באמת לומר שבחיים רוחיים טהורים אלו, קיימים הבדלים ברורים בין הקבוצות השונות. אין זה שולל את העובדה שאנו גם יוצרים חלק מהאנושות בכללותה בחיים בין מוות ולידה חדשה, ועוד יותר אנו מהווים חלק מהחיים של אלה אשר נמצאים בהתגשמות על האדמה. העובדה שאנו משתייכים לקבוצה מסוימת של נפשות אינה מונעת מאתנו להוות חלק מהאנושות ככוליות אחת. לתוך הקבוצות הללו ועד לגורלו של כל אינדיבידואל זורמת פעילותן של ישויות ההיררכיות העילאיות.

אותן ישויות של ההיררכיות העילאיות אשר מעבדות את הקארמה לצד האדם במהלך החיים בין מוות ולידה חדשה, פועלות גם בחיים שאנו מנהלים בין לידה ומוות, היכן שהקארמה באה לידי ביטוי במובן מוסרי, כגורל. היום, מוכרחים אנו למצוא תשובה לשאלה: באיזו דרך משפיעה פעילותן של ההיררכיות על החיים האנושיים?

כאשר מדברים בעזרתו של מדע-ההתקדשות, עלינו להודות בכך שזוהי שאלה עמוקה ונוקבת. כי, ממה שאמרתי לכם במהלכן של ההרצאות האחרונות, אתם יכולים להבין שגם תופעות הטבע קשורות לקארמה של המין האנושי.

אדם אשר מכוון את מבטו לזרימתם של מאורעות קוסמיים ואנושיים, ולא רק לעובדות המיידיות אשר מוצגות על-ידי עולם הטבע, יקלוט את הקשר בין המאורעות אשר מתרחשים בקרב קבוצות גדולות או קטנות יותר של בני-אדם בתקופה אחת ובעובדות של הטבע בתקופה אחרת. קיימים מקרים שבהם אנו יכולים להבחין במאורעות בטבע אשר פורצים את מסלולם של החיים האנושיים על האדמה. אנו עדים להתפרצויות וולקניות הרסניות ואנו יודעים מה נגרם על-ידי ההשפעות הטבעיות במהלכם של שיטפונות ותופעות דומות.

אם נתייחס למאורעות כאלו כמשתייכים אך ורק לסדר של הטבע, הרי שאנו מתמודדים עם משהו שהינו לא-מובן ביחס לרושם הכללי שיש לנו מהעולם. כי, כאן, אנו רואים מאורעות שפשוט פורצים לתוך הסדר הקוסמי, מאורעות אשר נראים על-ידי האדם באופן כזה שהאדם מוותר על התקווה להבינם והוא מקבל את המצוקה שהם מביאים כמכת-גורל. ברם, המחקרים של מדע הרוח יכולים לקדם אותנו מעט, כי הם חושפים מידע ראוי לציון בדיוק בהקשר עם המאורעות האלמנטריים הללו בטבע.

כאשר אנו מאפשרים לעין-הנפש שלנו לסקור את פני-האדמה, אנו מגלים אזורים מסוימים של האדמה מכוסים, פשוטו כמשמעו, הרי-געש. אנו מגלים שחלקים אחרים של האדמה מועדים לרעידות-אדמה או לאסונות אחרים. אם נבחן את הקשרים הקארמתיים של מאורעות כאלה באותה דרך שבה בחנו אותם בהרצאות האחרונות מנקודת-מבטה של ההיסטוריה של אישים מסוימים, אז נגיע לתוצאות יוצאות דופן. אנו מגלים את הדברים הבאים: למעלה, בעולמות הרוח, נפשות אנוש מתכנסות יחד בקבוצות על-פי הקארמה שלהן, הן מעבדות את הקארמה בהתאמה עם הוויית-הקיום הקודמת והעתידית. אנו רואים אחת מהקבוצות הללו של נפשות אנוש בירידתן מהוויית-קיום קדם-ארצית להוויית-קיום ארצית, נודדת לאזורים אשר ממוקמים, למשל, בקרבתם של הרי-געש או לאזורים שבהם רעידות-אדמה עשויות להתרחש, כדי לקבל שם את גורלן מהתופעות האלמנטריות של הטבע.[24] אנו גם מגלים שבמהלך החיים הללו בין מוות ולידה חדשה, שבהם המושגים והרגשות של האדם הינם מטבע שונה למדי, שמקומות כאלו נבחרים במכוון על-ידי הנפשות אשר קשורות מבחינה קארמתית, כדי שהן תוכלנה להתנסות בדיוק בגורל זה. עבור מחשבה אשר מוצאת הבנה מועטה בנפשנו על האדמה, כמו המחשבה: "בחרתי אסון גדול על האדמה כדי להיעשות מושלם יותר, בחרתי בו מפני שאני עדיין רחוק מלהגשים את מה שטמון בקארמה של העבר שלי" – מחשבה כזו שעליה, כפי שאמרתי, קיימת הבנה מועטה בחיים הארציים, יכולה להתקיים בחיים בין מוות ולידה חדשה, ויש להם ערך טבעי, פנימי.

יתכן שאנו במכוון מחפשים אחר התפרצות וולקנית או רעידת-אדמה, כדי לגלות בנתיב של אסון את הנתיב לשלמות. יש להבחין הבחנה ברורה בין שתי השקפות-חיים שונות לחלוטין אלו – השקפה אחת היא זו של עולם הרוח והשנייה של העולם הפיזי.

אך, בהקשר זה, קיימים דברים אחרים שיש לקחת בחשבון. בעולם החיצוני, ההתרחשויות היומיומיות של הטבע מתקדמות בסדירות בה במידה שעולם הכוכבים ממלא בהן חלק. כי, עולם הכוכבים עם המיסטריות שלו פועל בסדירות מסוימת. מעל לכול, זהו המקרה בהקשר עם השמש והירח, אכן עם כל הכוכבים עם החריגים היוצאים מן הכלל של התופעות הלא-ברורות של מטאוריטים וכוכבי-שביט אשר

[24] *המעשה של הכריסטוס והכוחות הרוחיים המתנגדים*. שתי הרצאות מאת רודולף שטיינר, ברלין, 1בינואר ו-22 במרץ, 1909.

מתפרצים בסדר הריתמי והקבוע של הקוסמוס בדרך מסתורית לחלוטין. אך, מה שחוצה את המהלך הרגיל של הוויית-קיום טבעית בדרך של סופות רעמים, סופות-ברד ומאורעות קלימטולוגיים ומטאורולוגיים – כל זה משבש את הריתמוס הקבוע של התרחשויות בטבע. אנו מבינים את הדברים הללו ובהתחלה אנו מתמסרים למסלול החיצוני שתופעות הטבע עוברות. אך, מאוחר יותר, כאשר מתעוררת בנו כמיהה להבין דברים רוחיים, אנו מקשיבים למה שנאמר לנו על-ידי מדע-התקדשות, כלומר שלצד עולם גלוי זה באופן חיצוני, קיים גם עולם על-חושי שבו שוכנות ישויות ההיררכיות העילאיות. ובחיינו בין מוות ולידה חדשה, אנו נכנסים לתחומן של ההיררכיות העילאיות הללו, בדיוק כפי שבחיינו בין לידה ומוות, אנו חיים בקרב שלוש ממלכות הטבע – ממלכות המינרלים, הצמחים ובעלי-החיים.

אנו מקשיבים למה שמדע-ההתקדשות מלמד ואנו מנסים לראות את הוויית-הקיום של עולם שני זה, אך לעתים קרובות אנו נעצרים באידיאה של שני העולמות אשר קיימים זה לצד זה, בלי לקשור אותם יחד בחשיבתנו. נוכל ליצור אידיאה אמיתית של שני העולמות רק אם נהיה מסוגלים להבין את הוויית-קיומם בו-זמנית, וכאשר נוכל להבין, עם ראייה פנימית, את הדרך שבה הם פועלים יחד וארוגים זה בזה. כי, את הפעילות ההדדית הזאת אנו מוכרחים להכיר, אם ברצוננו להבין את עיצובה וגיבושה של הקארמה. בחיים בין מוות ולידה חדשה, הקארמה עוברת הכנה. אך, על הקארמה פועלים ואותה מעצבים גם על האדמה, בעזרתן של ישויות ההיררכיות העילאיות שגם היו פעילות במהלך החיים שניהלנו בין לידה ומוות.

לכן, עולה השאלה: מהי הדרך שבה פועלות ההיררכיות העילאיות בחיים הארציים?

בעבודתן על החיים הארציים, הישויות הללו של ההיררכיות העילאיות משתמשות בתהליכים ארציים. נבין את משמעות הדבר בדרך הטובה ביותר, אם נסתכל, בהתחלה, בכל מה שפרוש לפני חושינו, בעולם הכוכבים וכן בעולם הפיזי. לאורך חיי-הערות שלנו, אנו רואים את השמש שם למעלה בשמים. לאורך שעות הלילה, אנו רואים את קרינת הירח והכוכבים. ידידיי היקרים, חישבו על הדרך שבה אנו מסתכלים בעולם, ועל הדרך שבה אנו מאפשרים למה שנמצא מעלינו ולמה שנמצא סביבנו בממלכות הטבע, לפעול עלינו. הבה נזכיר לעצמנו שבעולם זה של החושים יש משמעות מועטה כגוויה אנושית. הכוחות אשר נמצאים בפעולה באדמה מחוץ לאדם הם הכוחות אשר קיימים בגוויה. אך, בגוויה איננו מוצאים את הכוחות של האדם החי. לכשעצמה, הגוויה חסרת-משמעות. יש לה משמעות רק במידה שבה היא השריד של ישות אנושית חיה. אין זה הגיוני לדמיין לרגע שגוויה הייתה יכולה להתקיים בעצמה כאוסף של תופעות עם הוויית-קיום עצמאית משלה. גוויה יכולה לגלות רק את **הצורה** של משהו שאינו עוד גלוי-לעין. כפי שאדם מובל חזרה מגוויה לישות אנושית, כך גם אנחנו מובלים על-ידי כל דבר בעולם הגלוי-לעין של הוויית-קיום פיזית אל עולם הרוח. כי, להוויית-קיום חושית-פיזית זו יש משמעות מועטה משלה כפי שיש לגוויה.

בדיוק כפי שאנו מובלים בחשיבה מגוויה לאדם חי, ואומרים: זוהי הגוויה של ישות אנושית חיה; כך, ביחס לטבע, אנו אומרים: זוהי ההתגלות של כוחות אלוהיים-רוחיים.

אין שום דרך אחרת אשר יכולה להיות הגיונית, אכן כל דרך אחרת לא תהיה שקולה או בריאה. לדגול בהשקפה שונה, פשוט תהיה דרך חשיבה חולנית.

אך, מהו טבעו של עולם הרוח שבשבילו עלינו להסתכל מאחורי העולם הפיזי של החושים? עולם הרוח מאחורי העולם הפיזי הוא עולם ישויות ההיררכיה השנייה: אכסוזיאי, דינאמיס, קיריוטטס. ההיררכיה השנייה נמצאת מאחורי כל דבר שעליו השמש מטילה את אורה. מה קיים שם בהיקף כולו של התנסויותינו החושיות שאינו מואר ונשמר בחיים על-ידי השמש? השמש היא מקור האור והחיים של הכול.

מקום משכנן העיקרי של הישויות הללו של ההיררכיה השנייה, נמצא בשמש. מהשמש, הן שולטות בעולם הגלוי-לעין שהינו ההתגלות שלהן. לכן, ביכולתנו לומר: שם, יש לנו את האדמה עם השמש אשר קורנת עליה, ומאחורי ומבעד לפעילויות של השמש, אורגות ישויות ההיררכיה השנייה: אכסוזיאי, קיריוטטס, דינאמיס.

בקרני-השמש שהינן המעשים של ההיררכיה השנייה, נולדים כל הרשמים החושיים אשר מגיעים לחושינו לאורך השעות של תודעת-ערות. כך, תהיה זו אמת לומר: בתוך, מבעד ומאחורי הפעילויות של השמש לאורך הוויית-קיומנו הפיזית-חושית, מתקיים העולם העל-חושי של ההיררכיה השנייה.

עתה, קיים מצב נוסף ושונה להוויית-קיומנו הארצית. דיברנו על מצב שונה זה בהרצאה הקודמת מנקודת-מבט מסוימת. יש לנו את מצב השינה. כיצד מצב זה של שינה נוכח במקביל הקוסמי שלו? הבה נתייחס לזה לרגע. כאשר גופינו הפיזי והאתרי שרועים שם במיטה והגוף האסטרלי וה'אני' שלנו נמצאים בחוץ, אז בקוסמוס עלינו לחשוב על השמש במקום שבו האדמה מוכרחה תחילה לאפשר לקרני-השמש לעבור דרכה לפני שיגיעו אלינו. עתה, בכל המיסטריות העתיקות, ניתנה תורה אשר מפיקה, אם היא מובנת במלואה, רושם מערער עמוקות באלה אשר נעשו תלמידים במיסטריות ובהדרגה נעשו בקיאים במדע-ההתקדשות. הם הגיעו לשלב מסוים של התפתחות פנימית שהיו יכולים לתארו בדרך הבאה. – עתה, אני מספר לכם את מה שאולי נאמר על-ידי אחד המתקדשים העתיקים הללו, בהגיעו לדרגה מסוימת של התקדשות. – הוא היה אומר בערך את הדברים הבאים: "כאשר אני עומד בשדות הפתוחים לאור יום, כאשר אני מכוון את מבטי כלפי מעלה ומתמסר לרשמי-החושים, אז אני רואה את השמש; אני רואה אותה בעוצמתה המסנוורת בצהריים ומאחורי העוצמה המסנוורת של השמש בצהריים, אני רואה את פעילותן של הישויות הרוחיות של ההיררכיה השנייה במהותה של השמש. לפני התקדשותי, השמש נעלמה ממני בזמן פעולתה. הקרינה הזוהרת של השמש נעלמה בגוונים הסגלגלים של שקיעת השמש. לפני התקדשותי, עברתי בנתיב החשוך של הלילה, ובבוקר, עם עלות השחר, נזכרתי בחשיכה זו. מתוך הזריחה, השמש שוב קרנה והמשיכה להתקדם במסלולה לעבר הבהירות המסנוורת של הצהריים. אך עתה, בהגיעי להתקדשות, כאשר אני חווה את הזריחה ורואה את המש בעודה עוברת מהזריחה לאורך מסלולה היומי, מתעורר בי זיכרון של חיי בשעות-הלילה. אני יודע מה חוויתי בחיי-לילה אלו. אני זוכר בבירור כיצד ראיתי אור כחול מנצנץ עלה

בשעות בין הערביים והתפשט בהדרגה, בעוברו ממערב למזרח. אני זוכר כיצד ראיתי את השמש בשעת-חצות, בנקודה הנגדית בשמים, היכן שהיא עמדה בצהריים, בעוצמה מסנוורת; ראיתיה זוהרת שם מאחורי האדמה, מלאת משמעות עמוקה ורצינית. ראיתי את שעת-החצות של השמש!"

כזה היה, למעשה, המונולוג של המתקדשים במדיטציה שלהם והוא ביטא באופן מהימן את התנסותם. המתקדש מודע לדברים הללו. וכאשר אנו קוראים את ספרו של ג'ייקוב בוהם, *אורורה*, איננו יכולים שלא להתרגש עמוקות מההבנה שהמילים אשר כתובות בספר זה הן הדים לתורה מופלאה של המיסטריות העתיקות.

מה משמעותה של 'זריחה' עבור המתקדשים? זוהי המרצה להיזכרות קוסמית, להיזכרות במחזה של השמש בשעת-חצות מאחורי האדמה. עם ראייתנו הרגילה, אנו רואים את הגלגל הצהוב-לבן הקורן של השמש בצהריים, אך עם ראייה של התקדשות, אנו רואים את השמש הסגולה-כחלחלה בנקודה הנגדית של השמים. האדמה מופיעה כגוף שקוף, כאשר השמש מבהיקה בצדה השני עם אור אדום-כחלחל. אך, ברק אדום-כחלחל זה אינו מה שהוא נראה. עליי לבטא את הפרדוכס:– הוא אינו מה שהוא נראה. כאשר אנו מביטים בשמש של שעת-החצות, בהתחלה נראה שאנו מסתכלים במשהו מעורפל ורחוק. כאשר אנו לומדים בעזרת ההתקדשות לראות יותר ויותר בבירור את מה שמופיע בהתחלה כטשטוש רחוק, אז האור האדום-כחלחל יתחיל להתגבש ולהתעצב; הוא יתפשט על פני כל השמים, אך עדיין בצדה השני של האדמה ויתכסה על-ידה. הוא יתמלא אנשים. בדיוק כפי שכאשר אנו יוצאים מביתנו בלילה מואר אור-כוכבים ומסתכלים כלפי מעלה במחזה המפואר של שמים זרועי-כוכבים עם נקודות-האור המנצנצות שלהם, אולי עם הירח במרכז, כך למבטה של ההתקדשות מתגלה עולם שלם בצד המרוחק של האדמה שעתה הינה שקופה. זהו עולם אשר עולה, כביכול, מתוך העננים, הופך לעולם של צורות חיות. זהו עולם ההיררכיה השנייה של אכסוזיאי, קיריוטטס ודינאמיס. שם הן מופיעות, הישויות הללו של ההיררכיה השנייה. וככל שאנו מתבוננים בקפדנות רבה יותר ויותר, אם אנו יכולים להגיע לדממת-נפש אשר נחוצה עתה, אז דבר נוסף מתרחש. כל זה מתגלה לאחר הכנה ומדיטציה והוא הופך להתנסות מודעת בזריחה, כמו זיכרון-לוואי, כאשר הוא מיד נוכח עמנו, כאשר אנו יודעים שלמעשה ראינו אותו במהלך הלילה. מה שמופיע בצדה השני של האדמה הינו, במציאות, העולם האורג של ישויות ההיררכיה השנייה. ומתוך אריגה זו, עולם חי של ההיררכיה השנייה קורן עתה על עולם של ישויות אחרות – קורן לעברנו דרך האדמה. באמת, זהו עולם מופלא של ישויות אשר פועל כך בלילה דרך האדמה, מרחף שם בשמים, לרגע מתקרב לאדם, לרגע נסוג לאחור, ושוב מתקרב אליו. אנו רואים כיצד הקו של הישויות האורגות של ההיררכיה השנייה הולך ונעלם, בעוד שהיררכיה נוספת מתקרבת אל האדם, מרחפת מעליו ועתה מתרחקת ממנו שוב. ובהדרגה, אנו לומדים לדעת מהי באמת משמעות העניין כולו.

היינו מודעים לאורך היום כולו ועתה אנו שרועים במיטה בהיותנו שקועים בשינה. משמעות הדבר הייא שהגופים הפיזי והאתרי עומדים בפני עצמם, פועלים בשינה כעולם של צמחים ומינרלים. אך, ביום יש לנו **מחשבות**; לאורך היום כולו, אידיאות חולפות דרך ישותנו. הן משאירות את העקבות שלהן בגופינו הפיזי והאתרי. לא היינו מסוגלים כלל לזכור את ההתנסויות של הוויית-קיומנו הארצית, אלמלא העקבות הללו שלאחר מכן אנו משתמשים בהן בזיכרונותינו, היו ממשיכות להתקיים. שם, הן נשארות, העקבות הללו, במה שנותר מהאדם בהיותו שקוע בשינה בלילה – באותו חלק של ישותו שאותו השאיר מאחור. תהליך מסתורי מתרחש שם, יותר מכול בגוף האתרי. כל מה שהאדם חשב במהלך חיי-הערות שלו, מהבוקר עד הערב, מתחיל לנוע ולהדהד על גלי-קול. אם תחשבו על אזור מסוים של האדמה, היכן שבני-אדם שקועים בשינה, ותחשבו על כל מה שאורג ופועל בגופים האתריים כהד של כל מה שהאנשים השקועים בשינה הללו חשבו במהלך השעות של חיי-הערות שלהם, זה ייתן לכם תמונה של המתרחש בשעות היום.

ואותן ישויות אשר מרחפות מעלינו, עולות ויורדות, מתעסקות בשעות השינה שלנו בעקבות אשר נשארו בגופינו האתריים. זה הופך להיות זירת פעילותן. זוהי התנסות מיידית בהן והיא מושכת את תשומת-לבן. כאשר זה מתגלה לנו, אנו אומרים ברגש של יראות-כבוד עמוקה: "אתה, הו אדם, עזבת את גופך. ובעודו שרוע שם, הוא נושא את העקבות של התנסויות-היום. זהו השדה שבו חיים הפירות של המחשבות והאידיאות שלך במהלך היום. ישויות ההיררכיה השלישית – אנגלוי, ארכאנגלוי, ארכאי – נכנסות עתה לשדה זה. כאשר עזבת את גופיך הפיזי והאתרי, הישויות הללו חוו את מה שאתה עצמך חווית מהמחשבות והאידיאות של שעות הערות שלך." – יראת-כבוד עמוקה ממלאת אותנו למראה של איזשהו

אזור של האדמה שבו גופים אנושיים נשארים שקועים בשינה במקום שאליו האנגלוי, הארכאנגלוי והארכאי שמים פעמיהם לכל מה שמתגלה כהד של חיי-היום. וכאן, אנו רואים חיים מופלאים, אשר התהוו מכל מה שגלוי בין ישויות ההיררכיה השלישית והעקבות של המחשבות שהשארנו מאחור.

בעודנו מתבוננים בשדה זה, אנו נעשים מודעים, כישויות אנוש, לדרך שבה יש לנו את מקומנו בקוסמוס הרוחי ולדרך שבה, כאשר אנו מתעוררים, אנו יוצרים עבודה לאנגלוי במהלך שעות השינה שלנו. עתה, אנו לומדים להבין משהו על עולם המחשבות שלנו. אנו נוכחים לדעת שהמחשבות אשר עוברות דרך ראשנו כוללות את הפירות של מה שאנו מניחים בגופינו הפיזי והאתרי – פירות שהאנגלוי אוספים בלילה. כי, האנגלוי אוספים את הפירות הללו ונושאים אותם אל הקוסמוס כדי שיוכלו למצוא שם את מקומם בסדר הקוסמי.

דבר אחד נוסף אנו רואים כאשר אנו מתבוננים בישויות הללו של ההיררכיה השלישית – אנגלוי, ארכאנגלוי וארכאי – יוצאות מישויות ההיררכיה השנייה ופעילותן. אנו רואים כיצד מאחורי אריגה זו, שוב ישויות של תפארת וגדולה נשגבות לוקחות חלק בפעילותה של ההיררכיה השנייה. אנו מתבוננים בהיררכיה השנייה ואנו רואים כיצד בחיי אריגה אלו של ההיררכיה השנייה, דבר נוסף פועל מאחור; מהר מאוד אנו נעשים מודעים לדרך שבה זה לא רק פוגע, כמו מכת-ברק, באריגה ובפעילות של ההיררכיה השנייה, אלא פוגע עד לצדה השני של האדמה, קשור, לא רק לחלק של האדם אשר נשאר על האדמה, אלא לאותו חלק של ישותו אשר יצא, כלומר מבנה-ה'אני' והגוף האסטרלי. וכאשר אנו מתבוננים במה שנשאר מאחור ורואים אותו כשדה שבו פירות החשיבה לאורך היום נאספים על-ידי האנגלוי, הארכאנגלוי והארכאי, למען מטרותיה של הפעילות הקוסמית, וכך אנו רואים כיצד ישויות ההיררכיה השנייה – אכסוזיאי, דינאמיס, קיריוטטס – מאחדות את פעילותן עם זו של ההיררכיה הראשונה – שרפים, כרובים, כתרים – מטפלים בגוף האסטרלי וב'אני'. ובזיכרון הבוקר שלו, המתקדש אומר לעצמו: "התקיימתי מרגע ההירדמות עד רגע ההתעוררות ב'אני' ובגוף האסטרלי שלי. חשתי את עצמי אפוף בכל מה שהשרפים, הכרובים והכתרים מפתחים יחד עם הקיריוטטס, הדינאמיס והאכסוזיאי. בעודי מתקיים בעולם זה, התבוננתי כלפי מטה בגופיי הפיזי והאתרי ובעודי מרחף מעליהם קלטתי את האנגלוי, הארכאנגלוי והארכאי, אוספים את פירות מחשבותיי. חשתי את עצמי מאוחד עם ישויות ההיררכיות הראשונה והשנייה, וראיתי את האריגה והפעילות של ההיררכיה השלישית בעניני-רוח רבי-עוצמה מעל גופי."

כך, ידידיי היקרים, בדרך זו, אתם יכולים לקבל תמונה ברורה של הדרך שבה הישויות של שלוש ההיררכיות נראות לראייה אימגינטיבית של התקדשות, של הדרך שבה הן מופיעות שם בצדה השני של האדמה בתמונה של העולם הפיזי, אך רק כאשר עולם פיזי זה שקוע בחשיכה.

ידיעה וראייה של האמיתות הנשגבות הללו, חדרו עמוק יותר ויותר את לבם ונפשם של אלה שבימים אשר חלפו מזמן, לקחו חלק במיסטריות העתיקות של ההתקדשות.

שוב, ידיעה זו יכולה למצוא את דרכה ללבם ונפשם של אלה אשר מובלים למדע-ההתקדשות המודרני.

הבה נדמיין לעצמנו את האימגינציה המפוארת הזאת אשר עולה בפני הנפש. אנו יכולים לדמיין לעצמנו את הנפש האנושית משוחררת מהגוף, חופשית מגופיה הפיזי והאתרי, אורגת בכוחות הזורמים של השרפים, הכרובים והכתרים, הקיריוטטס, הדינאמיס והאכסוזיאי.

בטקס הפולחן של המיסטריות העתיקות זה היה נוהג שהיה צורך להציגו בצורה גמישה ובצבע שאינה התקדשות. המטרה הייתה להציג בצורה גמישה את מה שהמתקדש היה יכול לראות בגדולה נשגבה בצדה השני של האדמה. כדי להראות שעולם זה הוא גם העולם שבו הקארמה מעובדת באיחוד עם הישויות העילאיות ביותר, מול הצורה הגמישה עמדו המתקדשים הנעלים ביותר, אלה שבמהלך הוויית-הקיום הארצית כבר יכלו לראות עם אותה ראייה שאחרת מופיעה אצל האדם רק בין מוות ולידה חדשה. המתקדשים הנעלים ביותר עמדו מול הצורה הגמישה וצורה נוספת הוקמה עם דמויות אנושיות מסביב. שם עמדו המתקדשים הנחותים יותר שעבודתם על גופיהם הפיזי והאתרי עדיין לא הושלמה. כך, המחזה אשר מוקם בפני עיניהם של בני-האדם היה העתק של מה שהמתקדשים ראו במיסטריות. זה היה מקורו של המזבח, שבו הפולחן בוצע על-ידי הדרגות הגבוהות והנמוכות של הכמורה כהעתק של מה שמתגלה במדע-ההתקדשות.

כיום, בכנסיות הרומיות-קתוליות, כאשר אתם מסתכלים ממרכז הכנסייה לכיוון המזבח, יש לכם העתק קלוש של מה שפעם נחנך על-ידי מדע-ההתקדשות. אתם מתחילים להבין את מקורו של הפולחן. טקס לא מומצא, כי אם הוא מומצא הוא אינו טקס אמיתי. טקס אמיתי מגיע לידי הוויית-קיום כהעתק של התרחשויות בעולם הרוח.

אם רשאי אני לתת דוגמה, הרשו לי לדבר על חלק אחד מאותו פולחן גדול וחובק-כל אשר מצא את מקומו בקהילה הכריסטיאנית, שאותה רובכם מכירים. הרשו לי להזכיר לכם את הטקס לקבורת המת, כפי שהוא מבוצע בקהילה הכריסטיאנית שלנו.

שימו לב לסדר של הטקס הזה. שם מונח ארון-המתים, אשר כולל את השרידים האנושיים של המת. הטקס מתבצע בפני ארון-המתים. התפילה נאמרת על-ידי הכומר. אפשר היה להוסיף דברים אחרים כדי שהטקס יהיה מורכב יותר, אך העזרה שיכולה להיות לו לאנושות, יכולה להיות עטופה בפשטות. מהו הטקס הזה. ידידיי היקרים, נניח שכאן יש לנו ראי וכאן איזשהו אובייקט. אתם רואים את ההשתקפות של האובייקט בראי. יש לכם את שני הדברים – המקור וההשתקפות. באופן דומה, כאשר מבוצע טקס של המת, ישנם שני הדברים. הטקס אשר מבוצע בפני ארון-המתים הוא השתקפות. הוא השתקפות והוא לא היה ממשי אלמלא היה השתקפות. מה הוא משקף? למעשים של הכומר בהיותו עומד בפני הגוף המת, האבטיפוס שלהם קיים בעולם העל-חושי. כי, בעודנו מקיימים את הטקס הארצי בפני הגוף הפיזי, והגוף האתרי עדיין נוכח, מצד שני הטקס **השמימי** מבוצע על-ידי הישויות שמעבר לסף הוויית-הקיום הארצית. שם, הנפש והרוח מתקבלות על-ידי מה שאנו יכולים לכנות, ברכת קבלת-פנים, בדיוק כפי שכאן על האדמה, אנו מתכנסים סביב המת לביצוע טקס פרידה. פולחן או טקס הינו אמיתי רק כאשר מקורו בממשות.

כך, אתם רואים כיצד החיים העל-חושיים פועלים על החיים הארציים וחודרים אותם. כאשר אנו מקיימים טקס אמיתי עבור המת, בו-זמנית מתבצע טקס על-חושי. השניים פועלים יחד. ואם יש קדושה, אמת ויושרה בתפילות עבור המת, אז התפילות של ישויות ההיררכיות בעולם העל-חושי תהדהדנה בתפילות עבור המת ותארוגנה בהן. העולם הרוחי והעולם הפיזי מתאחדים.

כך, בכל הדברים קיימת התאמה בין העולם הרוחי והעולם הפיזי. העולם הרוחי והעולם הפיזי פועלים זה על זה בדרך האמיתית ביותר כאשר על האדמה מתהווה העתק של מה שנארג כקארמה בעולם העל-חושי, בין מוות ולידה חדשה, יחד עם ישויות ההיררכיות העילאיות.

חזרה לתוכן עניינים

הרצאה 16

הקארמה מנקודת-המבט של היסטוריית העולם

דורנאך, 30 במאי 1924 // 29 ביוני 1924

שלשום, ניסיתי לתאר לכם את הדרמה הקוסמית, כביכול, שבה ישויות אנוש מוצגות בקשר שלהן עם ישויות של עולם הרוח, כך שאדם יכול לראות כיצד נובעים מהקשר הזה לא רק עיבודה של הקארמה, אלא גם התגלמותה של הקארמה במהלך החיים על האדמה. היום, ברצוני לחזור על מחשבה שנגענו בה באותה הרצאה. אמרתי שהתקופה הנוכחית באבולוציה האנושית עומדת בפני כל מי שיש לו ידיעה של מדע-ההתקדשות, בפני שאלות על הקארמה של העולם במובן העמוק ביותר של המילים. לפני שנתייחס לדרך שבה נרכשת ידיעה על הקארמה, נחקור את ההיבטים העולמיים-היסטוריים, שמטבע הדברים, מוכרחים להדאיג את האנושות המתורבתת בכללותה בתקופה הנוכחית.

כיום, מתרחשים בעולם דברים אשר בוחשים אפילו בתודעה היומיומית של האדם ובלב אשר כבול לתודעה יומיומית זו. ענן כבד מגיח מעל לציביליזציה של אירופה ומנקודת-מבט אחת מדהים לגלות כמה מעט נכונות קיימת בחלק מהמין האנושי באופן כללי, לחוש את מה שענן זה מבשר ולהבינו.

חישבו רק על מה שעולה כתוצאה מהשקפות-החיים והשקפות-העולם אשר רווחות באנושות בימינו. הסתכלו במה שנעשה מהכריסטיאניות במזרח אירופה! הגיע אלינו מידע – שאין לפקפק בכולו – שיצירותיו של טולסטוי תוחרמנה על-ידי הממשל הנוכחי של רוסיה הסובייטית, במטרה להרחיקן מהישג ידם של דורות עתידיים. אף על פי שדברים כאלה לא תמיד מתפתחים בדיוק כפי שמכרזים עליהם, אל לנו לעוור את עצמנו בפני חומרת הרגע הנוכחי בהיסטוריית העולם; אנו פועלים נכון כאשר אנו מקשיבים לאזהרה שמדע-ההתקדשות היה רוצה לחזור עליה יום אחר יום – שעתה זהו הזמן שבו הזוטות הרבות מעסיקות את תודעתם של בני-האדם, מן ההכרח להשתיקן ותשומת-הלב של נפשות ספורות תוכוון לדאגות הגדולות של החיים. אך, למעשה, ההתעניינות בדברים הגדולים הללו מתדלדלת ולא מתגברת.

כיום, אנו רואים השקפות-חיים והשקפות-עולם עולות עם כוח 'יוצר' מסוים, אף על פי שזה משפיע בהרס; ההשקפות הללו הן תולדה של תשוקות ואמוציות אנושיות, של יסוד בטבע האנושי אשר פועל כולו בכיוון לוציפרי. אפשר באמת לומר שכיום הממשות מוכחשת ונדחית על-ידי חלק ניכר מהאנושות. הטבע היסודי של החומר אינו מובן על-ידי הוגים מטריאליסטיים. החומר יכול להיות מובן רק כאשר הרוח היוצרת שבתוכו, מובנת. לכן, מי שמתכחש לממשותה של הרוח היוצרת בחומר, יודע רק תמונה שגויה של החומר וההערצה העיוורת אשר באה לאחר מכן מהווה איום גדול הרבה יותר מזה של העמים הפרימיטיביים

אשר אמורים לייצג את התרבות בשלב הגיל הרך. אידיאות ותפיסות דמיוניות של מה שהינו, ככלות הכול, אי-ממשות, שולטות במין האנושי. – זהו צדה אחד של התמונה.

כמובן, דברים כאלו התרחשו בצורות שונות לאורך ההיסטוריה האנושית. אך, מדע הרוח מלמד אותנו לזהות את קשריהם בסדר העולם כולו ולהבין באיזו רצינות הם מוכרחים להיחקר.

כך, מוכרחים אנו לתת את הדעת למה שמתהווה כאשר סדרים חברתיים מסוימים נוצרים תחת השפעתן של אידיאות מטריאליסטיות דמיוניות – לאידיאות אשר נבעו לגמרי מליקויים אנושיים, אין שום קשר לממשות והן מעולם לא היו יכולות לנבוע ממקום אחר מלבד מהאדם עצמו.

ברם, בהפנותנו את תודעתנו לתופעה בהיסטוריה שיש לה השפעה מיידת על העידן הנוכחי שלנו, הבה נתייחס להתרחשויות בטבע האלמנטרי, כמו אלו אשר הוזכרו בהרצאה הקודמת, כאשר קבוצות של ישויות אנוש נחטפות לפתע מהוויית-קיומן הארצית כתוצאה מרעידת-אדמה, התפרצות וולקנית וכדומה.

מגיעות אלינו חדשות על אסון מסוג זה ואנו שומעים שמספר רב של בני-אדם מצאו את מותם או סבלו מנכות חמורה. – שוב, ישנם מאורעות שלהם כלי התרבות אחראיים. למשל, אנו שומעים על תאונת רכבת, שבה שוב החוטים הקארמתיים של החיים נחתכים במפתיע, אך במקרה זה כתוצאה ממעשיו של האדם.

אם אנו רציניים במחקר שלנו על הקארמה, עלינו לשאול, מצד אחד: מהי הצורה שהקארמה מקבלת במקרה של חסידים של סדר חברתי שמקורו ברגשנות מוחלטת, בדמיון מוחלט, באדם עצמו וריק מממשות אובייקטיבית? מצד שני, מוכרחים אנו לשאול: מהי הצורה שהקארמה מקבלת כאשר חוט החיים נחתך במפתיע כתוצאה מאסון-טבע או צורה שהינם תוצאה של מעשיה של הציביליזציה?

הנה אחת הנקודות שבה מדע-ההתקדשות חודר עמוק לתוך חיי הרגש והתפיסה של האדם. בדרך-כלל, תודעת היומיום אינה שואלת על התוצאות של התרחשויות כאלו במחזורי-חיים ארציים עוקבים של בני-אדם. במקרה של אסונות של הציביליזציה במיוחד, שאלת הגורל האנושי במובן רחב יותר, מעולם לא נשאלת. גורלו של אדם אשר היה קורבן של אסון כזה, נתפס על-ידי התודעה הרגילה כגמור ומחוסל.

מדע-ההתקדשות בוחן מצד אחד את אשר מתרחש בקדמת הבמה של חיי-האדמה מצד שני, וברקע, את מעשיהם של האלים בהקשר עם נפשות בני-האדם. ומה שמתקדם ברקע, הוא שמספק למדע-ההתקדשות קריטריון להערכת החיים הארציים. כי, כפי שעוד נראה במחקרינו הבאים על הקארמה, הרבה מאוד היה צריך להתעצב מחדש בדרך זו או אחרת בהוויית-הקיום הארצית, כדי שהדברים האלוהיים מאחוריו, יוכל להשפיע על חייהם של בני-האדם – בהתאמה עם רצונם של האלים.

כי, בהסתכלות ברקע, אנו קולטים את הקארמה אשר ארוגה בין נפש אנושית אחת ואחרת במהלך החיים בין מוות ולידה-מחדש; אנו קולטים כיצד נפשות אנושיות פועלות יחד עם ישויות ההיררכיות

העילאיות. כמו-כן, אנו רואים את פעילויותיהם של הכוחות הלוציפריים והאהרימניים. באורגניזם החי של האלים מאחורי האורגניזם של האדמה, אנו נוכחים לדעת שלוציפר ואהרימן ממלאים תפקיד חיוני בסדר הרוחי העמוק יותר של העולם. אך, אף על פי שכורח זה נעשה ברור לנו, אל לנו, אף-על-פי-כן, לעמוד לעתים קרובות מבועתים מהדרך שבה השפעות לוציפריות ואהרימניות חודרות את העולם הארצי.

כאשר ראייתנו מתפשטת אל מעבר לעולם הארצי אל העולם הרוחי, יש לראות דברים רבים לאור הקשריהם ההדדיים, שאינם בהכרח צריכים להיות המקרים בתודעה רגילה. אם בזמנים שבהם מדע-התקדשות נתפס ביראת-הכבוד אשר מוכרחה לשלוט שוב – אם באותם זמנים עתיקים עלתה השאלה: "האם אדם היה באמת מתקדש?" בני-אדם ידעו את הגישה הנכונה שבה יש לגשת לשאלה מן הסוג הזה. וכאשר אדם אשר התייחס לחיים ברצינות, פגש אדם אחר כמוהו ודעותיהם היו שונות ביחס לשאלה אם אדם שלישי היה מתקדש, היה נהוג לא לשאול את מי שחש לא-בטוח: "האם התבוננת בעיניו?" כי, באותם זמנים עתיקים, כאשר הראייה הרוחית הייתה תשורה טבעית בציביליזציה שעל-פני האדמה כולה, המתקדשים זוהו על-פי המבט העמוק והרציני בעיניהם. – משהו דומה יופיע שוב. בלי לאבד את ראיית ההומור שבחיים, בני-אדם מוכרחים שוב לתת את דעתם לחומרתם.

את מרבית השיעורים הללו אפשר ללמוד ממה שקורה בתקופתנו הנוכחית ואכן קרה באיזושהי צורה לאורך עידנים, אך עתה הם עומדים בפני האנושות כחידה גדולה ורבת-עוצמה... עתה, הבה נחשוב על העובדות אשר קשורות לסוג מסוים של מאורעות.

ישויות אנוש רבות הושמדו באזור מסוים כאשר התרחשה רעידת-אדמה נוראית. כאשר מתבוננים במאורע לאורו של מדע הרוח, בלתי-אפשרי לומר שחוט הקארמה המשתייך למחזור-החיים הארצי הנוכחי של בני-האדם הללו, הגיע, בכל מקרה ומקרה, לסופו. חישבו על חוט הקארמה אצל אלה אשר מצאו את מותם: במקרה של אנשים זקנים שהקארמה הארצית שלהם בהתגשמות זו הייתה מסתיימת, חוט החיים היה מתקצר, יתכן בחודשים ספורים או לכל היותר בשנים ספורות. עבור בני-אדם צעירים יותר בשיא חייהם אשר הקדישו חשיבה רבה על מה שהם רצו להגשים בזמן אשר עמד לרשותם, עבור משפחתם או עבור חוג רחב יותר של האנושות, נגזלות מהם שנים רבות של פעילות. ילדים בתהליך של חינוך כהכנה לגבריות, מנותקים מהוויית-הקיום הארצית יחד עם הקשישים והזקנים. תינוקות אשר נגמלו מיניקה או שעדיין לא נגמלו, מנותקים יחד עם הזקנים והצעירים.

החידה הגדולה היא: כיצד פועלת הקארמה במאורע מן הסוג הזה?

עתה, חישבו על ההבדל בין מאורע כזה בטבע האלמנטרי ומאורע אשר נובע, ביסודו, מהציביליזציה, למשל, תאונת-רכבת מחרידה. ברור שיש הבדל, הבדל אשר נעשה משמעותי ובסיסי כאשר חוקרים אותו מנקודת-מבטה של הקארמה.

ככלל, יתגלה שכאשר ישויות אנוש מתות יחד, הבה נאמר ברעידת-אדמה, מתקיים בין כולן סוג מסוים של קשר קארמתי – כפי שבני-אדם אשר חיים באזור מסוים, באופן כללי, קשורים באופן קארמתי או שיש ביניהם איזשהו קשר. לבני-האדם הללו יש גורל משותף מסוים שאליו הם הוכרחו לרדת מהוויית-קיום קדם-ארצית למקום מסוים על האדמה, ועם גורל משותף זה, הם מובלים לאורך נתיבם לנקודה שבה חוטי הקשר של חייהם מתנתקים.

לעומת זאת, במקרה של תאונת-רכבת, יתגלה, באופן כללי, שרק קורבנות אחדים קשורים זה לזה באופן קארמתי. מהו, אם כן, מצבם? ככלל, הם ישויות אנוש שביניהן אין קשר מוגדר, אשר מכונסות יחד בלי קשר כמו זה שקיים בין קורבנות של רעידת-אדמה מסוימת. על הקורבנות של תאונת-רכבת אפשר לומר שהם כונסו יחד על-ידי הגורל בנקודה מסוימת. האם איננו רואים שבשני המקרים הללו הקארמה פועלת באופן שונה למדי?

בעזרתו של מדע-ההתקדשות, הבה נחשוב על אסון כמו זה של רעידת-אדמה מחריבה. שם, אנו דואגים לישויות אנוש שהקארמה שלהן בלידה לא הייתה כרוכה בהינתקות של חוט החיים הארציים בזמן שהאסון התרחש. כתוצאה ממאורע זה, הן, כביכול, נקרעו מהקארמה שלהן.

הכיצד זה יתכן? זוהי פסיקתם של האלים שהקארמה תתגשם במלואה. עתה, התפרצויות בטבע – רעידות-אדמה, התפרצויות וולקניות, שיטפונות גדולים וכדומה – אינן חלק אינטגרלי מהאבולוציה הזורמת של האדמה; משהו חיצוני שאינו שייך, אם כי עדיין כפוף לחוקי-טבע – מתערב כאן בתהליך האבולוציוני, משהו שבזמנים שבהם האדם לא היה כפוף ללידה ומוות כפי שאנו כפופים להם כיום, היה הן נחוץ והן מתאים לאבולוציה. כדי ליצור תפיסה ברורה של משמעות הדבר הזה, מוכרחים אנו להפנות את תודעתנו לתקופת ירח-קדום.

בתקופת ירח-קדום אשר קדמה לתקופת אדמה, האדם עדיין לא הובל להוויית-קיום פיזית על-ידי מעבר פתאומי כמו לידה או התעברות, ואף לא מובל אל מחוץ להוויית-קיום פיזית על-ידי מעבר פתאומי כמו מוות. בשני המקרים, המעבר היה מתון הרבה יותר; זו הייתה טרנספורמציה, מטמורפוזה, ולא שינוי פתאומי. אדם-ירח לא היה צפוף מבחינה חומרית כמו האדם בימינו; כמו-כן, בעולם הרוח הוא לא היה נטול-רוח כפי שהוא כיום.

הישויות אשר אכלסו את ירח-קדום היו כפופות לחוקי טבע שונים למדי, חוקים שעל-פיהם חיי-ירח היו כרוכים בתנועה מתמדת; הם היו ניידים באופן פנימי, בזרימה גועשת בלתי-פוסקת. חיי-זרימה גועשים אלו נעשו קשיחים – אך, רק באופן חלקי – בירח הנוכחי, המלווה שלנו ביקום. להתקשחות בירח – באמת, יש לה סוג של תכונה דמוית-קרן – מצביעה על הניידות הפנימית מן העבר של הירח אשר משפיעה באדמה כאשר מתרחשים אסונות של איתני-הטבע מהסוג שעליו דיברתי. חוקי הטבע הרגילים של האדמה אינם פועלים, אך ירח-קדום מתחיל לבחוש, לרעום, באדמה. כיום, לירח אשר מסתובב שם ביקום, יש מבנה

אשר הולם לכך, אך לאחר היפרדותו מן האדמה, כוחות הושארו; וכוחות-ירח אלו, הם שרועמים ובוחשים כאשר מתרחשים אסונות-טבע.

כפי שאתם בוודאי זוכרים, אמרתי לכם שהישויות שפעם היו המורים הקדמונים הגדולים של האנושות, קשורות לקארמה של האדם; הן היו אלה אשר הביאו את החכמה העתיקה למין האנושי. הן לא חיו על האדמה בגופים פיזיים, אלא בגופים אתריים, ובנקודת-זמן מסוימת, הן עזבו את האדמה כדי לייסד את משכנן בירח; שם, אנו נתקלים בהן במהלך השלב הראשון של חיינו בין מוות ולידה חדשה. אלו הן הישויות אשר חוקקות רישום של הקארמה של בני-האדם באתר הקוסמי, בכתב חף-מטעות של נפש-רוח.

אך, בקוסמוס נלקחה התחייבות – אם רשאי אני לנסח זאת כך – התחייבות שיש להשתמש בה לא רק על הקשרים בין הירח הנוכחי והאדמה, אלא גם של כוחות-ירח אשר הושארו מאחור ועדיין רוגשים באדמה. כאן, הכוחות האהרימניים יכולים להתערב ולהשתלט על חוטי החיים האנושיים. למעשה, אפשר לראות כיצד ממעמקי האדמה, הכוחות האהרימניים מציגים ארשת של סיפוק מביע-שמחה כאשר אסונות-טבע כאלה, מתרחשים.

בעזרת מדע-ההתקדשות, אנו יכולים לקלוט כיצד ברגע שבו חוט החיים ניתק במפתיע, נמחל חלק מהקארמה של אדם אשר מת באסון מן הסוג הזה. בהתאם לכך שהמוות התרחש בגיל זקנה, בגרות או ילדות, חלק ארוך או קצר יותר היה נותר לו; החיים היו יכולים להימשך עד השלמת מהלכם, אך לפי מצב הדברים, המאורעות שאחרת היו מפוזרים על-פני משך זמן זה כולו, מכווינים את אחיזתם ברגע פתאומי אחד במבנה הפיזי.

ידידיי היקרים, חישבו על מצב זה. – נניח שאסון כזה עולה בגורלו של אדם בגיל שלושים. אלמלא היה קורבן של האסון, הוא היה עשוי להגיע, בהתאמה עם הקארמה שלו, לגיל שישים וחמש, עובר אינספור התנסויות שעתה אינן יותר מאשר אפשרויות. אך, הכול כלול בקארמה שלו, בהרכב גופיו האתרי והאסטרלי של מבנה-ה'אני' שלו. ומה היה מתרחש עד השנה השישים וחמש לחייו? לאחר שהגיע לשיאו של תהליך הבנייה, האורגניזם היה עוסק בתהליך של דעיכה איטית וקבועה; דעיכה מתונה והדרגתית הייתה מתרחש עד השנה השישים וחמש לחייו. דעיכה קבועה זו שבקצב איטי תואמת לתקופה ארוכה כזו הייתה נמשכת לפחות שלושים וחמש שנה, מתגשמת ברגע אחד, מרוכזת כביכול ברגע אחד. דבר כזה יכול לקרות לגוף הפיזי, אך לא לגוף האתרי, לגוף האסטרלי או למבנה-ה'אני'.

כאשר הנסיבות הן כמו אלה אשר מתוארות כאן, אדם נכנס לעולם הרוח בדרך שונה למדי מאשר היה המקרה אילו הקארמה שלו הייתה מתגשמת במלואה. משהו מוכנס לעולם הרוח שאחרת לא היה מתקיים שם: גוף אתרי, גוף אסטרלי ומבנה-'אני', אשר היו יכולים להמשיך להתקיים על האדמה. במקום להישאר בהוויית-קיום ארצית, הם מוכנסים לעולם הרוח. מה שנועד להוויית-קיום ארצית, נישא אל עולם הרוח.

כך, אנו רואים יסוד ארצי אשר זורם אל עולם הרוח מכל אסונות-הטבע הללו.

כזה הוא מצבן של ישויות אנוש אשר הוסטו בדרך זו מהמסלול הקארמתי של חייהן על-ידי פעילותם של הכוחות האהרימניים; זהו מצבן כאשר הן מגיעות לעולם הרוח.

עתה, מוכרחים אנו לשאול את עצמנו שאלה – כי, אם אנו מתייחסים למדע הרוח ברצינות, מוכרחים אנו לשאול שאלות מנקודת-מבטם של עולם הרוח ושל הישויות הרוחיות באותו עולם, בדיוק כפי שעם תודעתנו הרגילה, אנו שואלים שאלות ביחס לעולם הפיזי וישויותיו. מוכרחים אנו לשאול את השאלה הבאה: כיצד מגיבות ישויות שלוש ההיררכיות כאשר ישויות אנוש מתעלות אל הממלכה שלהן, בנושאן עמן יסוד ארצי, בנושאן את היסוד הארצי הזה אל עולם הרוח?

אז, זו הופכת להיות משימתן של ישויות רוחיות אלו לשלב-מחדש בסדר-העולם את מה שנראה שנעשה רע, מתנגד לסדר-העולם. עתה, האלים צריכים להעריך את מה שעומד מולם בנסיבות הללו, כדי שיוכלו לשנות את הרוע האהרימני לטוב עילאי יותר.

זה מוביל לשאלה הבאה: מהו המצב בסדר-העולם של אותן ישויות אנוש אשר נועדו לעבור בדרך זו לאחר מותם לעולם הרוח? ישויות ההיררכיות העילאיות מתמודדות עם מצב מיוחד זה של עניינים ועליהן לומר לעצמן: בהתגשמות הקודמת של ישות אנושית זו ודרך הסדרה כולה של מחזורי-חיים קודמים, הוכן עולם של עובדות, עולם של התנסויות אשר משתייכות להתגשמות שזה עתה הסתיימה. אך, רק החלק הראשון של מה שהוכן כך היה יכול לבוא לידי ביטוי; החלק השני לא התגשם. לפיכך, ישנו חלק של חיים אשר מוכרח להתאים, במציאות, ביחס לקארמה, לכל מה שהתרחש קודם. מוכרחה להיות התאמה מלאה, אך היא איננה... ישנו רק חלק אחד אשר תואם במידה מסוימת להתגשמות הקודמת, אך לא לכולה.

בעודם סוקרים את מחזור-החיים הארצי הקודם הזה, האלים מוכרחים לומר: קיים משהו שלא השפיע כפי שהיה אמור להשפיע. קיימות שם סיבות שלא נעשה בהן שימוש או נלקחו בחשבון. – עתה, האלים יכולים לאחוז בסיבות הללו שלא נעשה בהן שימוש, להפנותן אל הישות האנושית ובכך לחזקה באופן פנימי עבור מחזור-החיים הארצי הבא. הכוח של מה שהתקיים כסיבה בהתגשמות קודמת, יכול להתגלות בעוצמה רבה יותר בהתגשמות שתבוא אחרי הנוכחית. אלמלא אסון כזה היה עולה בגורלו של האדם הנדון, הוא היה עשוי להופיע שוב בעולם בהתגשמותו הבאה עם כשרים נחותים יותר או יתכן מאוד עם כשרים מסוג שונה למדי. היה מתרחש בו שינוי עד שהקארמה הייתה מתאזנת. אבל, הוא גם היה מגיע לעולם מחונן בתכונות מיוחדות; גופו האסטרלי היה מתחזק, כביכול, מפני שכוחות סיבתיים חקוקים בו.

האם עדיין ידהים אתכם סיפור-האגדה של פילוסוף אשר קפץ מרצונו לתוך לוע הר-געש? מה היה יכול להיות המניע להחלטה כזו של אדם אשר עבר התקדשות לסודות הוויית-הקיום של העולם? המניע היה יכול להיות כוונה מודעת להגשים בתיווכו של הרצון האנושי משהו שאחרת היה יכול להתגשם רק בתיווכו של הטבע האלמנטרי: מחיקתו הפתאומית של תהליך שאחרת היה מתקיים עד סופו בצעדים קטנים.

מה שמסופר על פילוסוף יכול להיות בגלל החלטה להופיע בעולם בהתגשמות הבאה בהיותו מחונן בכוחות מיוחדים. העולם מקבל היבט שונה מאוד כאשר אנו נכנסים לשאלות העמוקות של הקארמה!

לכן, בעיקרון, זהו מצב הדברים במקרה של אסונות-טבע. עתה, הבה נחשוב על אסון אשר התרחש בגלל המוסדות של הציביליזציה, שבהם ישויות אנוש שביניהן אין קשרים קארמתיים חזקים, מכונסות יחד, כביכול, על-ידי הכוחות האהרימניים כדי להתנסות בהרס משותף.

כאן, המצב שונה לחלוטין. הכוחות האהרימניים נמצאים שוב בפעולה; ברם עתה, הישויות האנושיות הנדונות אינן מקובצות יחד, בהתחלה, בקשרים קארמתיים, אך הן מובלות יחד. כאן, התוצאות שונות מיסודן מהתוצאות של אסונות-טבע.

אסון-טבע מעורר באדם שבגורלו עולה זיכרון חי ומחוזק של מה שטמון בקארמה שלו כגורם סיבתי. כי, כאשר הישות האנושית חוצה את שער המוות, האדם נעשה מודע לכל דבר אשר כלול בקארמה שלו. הזיכרון של הקארמה מתעצם, נעשה חי יותר בנפש כתוצאה מאסון-טבע קטלני.

לעומת זאת, תאונת-רכבת, כל אסון אשר נובע ממוסד של הציביליזציה, יוצר שכחה של הקארמה. אך, בגלל שכחה זו האדם נעשה רגיש מאוד לרשמים החדשים אשר מגיעים אליו מעולם הרוח לאחר המוות. התוצאה היא שאדם כזה מורץ לשאול את עצמו: מה יהא על הקארמה שלא מומשה שאני נושא בתוכי?

בעוד שבמקרה של אסון-טבע, **התכונות האינטלקטואליות** במיוחד מוגברות בגוף האסטרלי של הקורבן, אסון של הציביליזציה מוביל לחיזוקו של **הרצון** ולהגברתו.

אך עתה, נעזוב את האסונות הללו ונחשוב על מצב העניינים אשר עולים מרגשנות קיצונית בקבוצה של ישויות אנוש, שבה המקור היחידי של האימפולסים, הוא האדם עצמו, היכן שהוא חי לגמרי באי-ממשות, ופועל, יתר על כן, ככוח הרסני. הבה נחשוב על מבנה של ציביליזציה כמעוות באופן דמיוני כמו זה שמוצג בפנינו כיום במזרח אירופה, ונשאל את עצמנו מה קורה כאשר בני-אדם אשר מסייעים ליצור תנאים כאלו, חוצים את שער המוות.

גם כאן – כמו במקרה של האסונות האחרים, משהו נישא אל עולם הרוח, כלומר יסוד לוציפרי אשר יוצר חשיכה וחורבן. מאסונות-טבע ומאסונות של ציביליזציה, האור הוא זה שנישא מהעולם הפיזי לעולם הרוחי. אך, מליקויים ומאימפולסים מוטעים בחיי-התרבות, חשיכה מוכנסת לעולם הרוח. כאשר בני-אדם

חוצים את שער המוות ועוברים אל אותו עולם, עליהם לפלס את דרכם, כביכול, דרך ענן חשוך וסמיך. כי, האור שלוציפר הצית ברגשות אנושיים על האדמה, הופכים לחשיכה סמיכה בעולם הרוח, כאשר האדם נכנס לתוכו לאחר המוות. במקרה זה, כוחות ותשוקות נוצרים על-ידי האדם עצמו והם נוגעים בחייו הסובייקטיביים ונישאים אל עולם הרוח.

אלו כוחות שעל-ידי כוח אהרימני, יכולים להשתנות בעולם הרוח בדרך אשר מאפשרת שייעשה שימוש ביסודות-ירח שעדיין נוכחים על האדמה. כאן, לוציפר מושיט לאהרימן יד לעזרה.

מה שנישא מעלה אל עולם הרוח על-ידי אימפולסים בציביליזציה, עולה מרגשנות מוחלטת, מתודעה ארצית עיוורת ומוטעית – זהו הדבר, בהופעה שונה, אשר מתפרץ מפנים האדמה בצורה של התפרצויות של הרי-געש, רעידות-אדמה וכדומה.

עם ידיעה זו כרקע, אנו מובלים לשאלה של הקארמה של האדמה וכן לקארמה של אינדיבידואלים, בה במידה שהקארמה של אינדיבידואלים כבולה לזו של העמים ושל האדמה עצמה. בניסוח השאלה, עלינו לחפש אחר הזרעים בפעילויות של לוציפר באזור מסוים שבו התרבות העתיקה מעוצבת על ערימת-זבל על-ידי הפעילות של רגשות אנושיים, היכן שיצרים מוטעים ופרועים מתחילים ליצור משהו חדש, אך מצליחים לזרוע רק חורבן. מוכרחים אנו לשאול את עצמנו: היכן יכולים אנו לראות את הכוחות גועשים בתשוקות הפרועות של בני-אדם מתפרצים יום אחד על האדמה, בלהבות או בהתפרצויות עוויתיות של הקרקע שמתחתנו?

ביחס למאורעות רבים מטבע אלמנטרי, מדע-ההתקדשות עשוי – לא, מוכרח – להעלות את השאלה הבאה: מתי והיכן החל מאורע זה להתרחש? התשובה היא שהוא נובע מהזוועות והאכזריות של שנאה ומלחמה במהלך התפתחותה של הציביליזציה. שם, מופיע הקשר. – ההתרחשויות הללו טמונות ברקע של הוויית-הקיום. לאורה של ידיעה כזאת, מאורעות אינם מופיעים לבדם, אלא הם נראים ברקע הקוסמי הגדול שלהם. כיצד מוצאים הם את מקומם בגורלות בני-האדם? כפי שכבר אמרתי, באמת האלים קיימים שם, אלה אשר קשורים לאבולוציה של המין האנושי, וזוהי משימתם הבלתי-פוסקת לשנות את ההתרחשויות הללו למה שמתאים ומועיל לגורל האנושי.

בפעילות ההדדית בין העולם הארצי והעולם הרוחי, גורלות בני-האדם נמשכים בכוח ללא הרף מכנפיו של לוציפר ומטפריו של אהרימן, כי באמת האלים טובים! אי-הצדק אשר נובע מפעילויותיהם של לוציפר ואהרימן מאחורי זירות הקיום, מובל שוב על-ידי האלים הטובים אל נתיב הצדק ולבסוף הקשר הקארמתי צודק וטוב.

מבטנו, שכמובן מוכרח להיות מלא הבנה של הקארמה האנושית, מוסט עתה מגורלם של בני-האדם אל גורלם של האלים. כי, כאשר אנו מתבוננים בזוועות המלחמה, האשם והכיעור של המלחמה בהקשרם לאסונות אלמנטריים אשר עוסקים במוות, אנו מתבוננים בקרב אשר מתנהל על-ידי האלים הטובים נגד

האלים הרעים – רעים בשני כיוונים. אנו מתבוננים אל מעבר לחייהם של בני-האדם, בחייהם של האלים, רואים את חיי-האלים כרקע של החיים האנושיים. אנו רואים את החיים הללו של האלים – לא במחשבות תיאורטיות יבשות, אלא בלבנו, בהשתתפות פנימית עמוקה; אנו רואים אותם בהקשרם עם הקארמה האינדיבידואלית של בני-האדם על האדמה, מפני שאנו רואים את הגורל האנושי שזור בגורלם של האלים.

כאשר אנו מתבוננים בדברים הללו, העולם אשר פרוש מאחורי החיים האנושיים התקרב אלינו באמת בפעם הראשונה. כי, אז מתגלה משהו שאינו יכול שלא להמריץ את נימי ליבנו. נעשה לנו ברור שגורלם של בני-האדם שזור בגורלם של האלים, ובמובן מסוים, האלים משתוקקים למה שעליהם לטפל בו עבור בני-האדם בעוד שמלחמתם מתנהלת. ובעודנו מאמצים לעצמנו תפיסות כאלו, אנו שוב מובלים למה שמוכנס לעולם דרך המיסטריות – כפי שהוכנס בימיה של הראייה הרוחית העתיקה. מי שהגיע להתקדשות במיסטריות העתיקות סיפר כיצד הוא הובל, מן ההתחלה, לעולם היסודות; שם, הוא ראה את ישותו הפנימית ביותר, עם תכונותיה המוסריות, פונה החוצה. אבל אז – והוא דיבר על התנסות זו במילים של עוצמה והדרת-כבוד – הוא התוודע לאלים התחתונים ולאלים העליונים, האלים האהרימניים והלוציפריים. האלים הטובים, האלים האהרימניים והלוציפריים. האלים הטובים נעים בתחומו של **האיזון**. וכאשר תלמיד המיסטריות העתיקות התוודע למה שהתלמיד בעידן המודרני שלנו מוכרח להתוודע לו שוב, הוא עבר התקדשות, שלב אחר שלב, עד לעומקיה של הוויית-הקיום. כאשר זה מובן והשלכותיו מתממשות, מגיעים לתפיסה המוזרה, אם כי מאירת-כול: עד לאן יתקיימו אסונות בעולם? עד שהאלים יוכלו לשנותם לרווחה. רווחה רגילה אינה מובילה אל חיי-העולמות. רווחה אשר נובעת מאסונות אשר עולים בגורלו של האדם לאורך נתיבו בעולם הפיזי של החושים – רק היא תוכל להוביל אל מעמקיה של הוויית-הקיום.

במחקר על הקארמה, אל לנו, לעולם, לקרוא רק לעזרתם של מושגים תיאורטיים; מוכרחים אנו לקרוא לאדם כולו. כי, ידיעה על הקארמה יכולה להירכש רק כאשר הלב, הרגשות והרצון, לוקחים חלק. ברם, אם ידיעה על הקארמה נרכשת בדרך נכונה זו, אז תהיה העמקה בחיי-אנוש וחשיבות הולמת תיוחס לקשרים ולנסיבות שעל-פיהם ישויות אנוש מובלות יחד.

כמובן, יהיו רגעים שבהם הקארמה תכביד על אדם שאינו מנהל חיים שטחיים. אך, כל הרגעים הללו יתאזנו על-ידי אחרים כאשר הקארמה תיתן לו אברות שעליהן נפשו תוכל לנסוק מהממלכה הארצית אל ממלכתם של האלים. בישותנו הפנימית ביותר, מוכרחים אנו לחוש את ממשותו של הקשר בין עולם האלוהות ועולם האנושות, אם ברצוננו לדבר על קארמה בדרך הנכונה והאמיתית.

מה שאנו עושים מעצמנו, מה שקיים בתוכנו במחזור בודד של חיים ארציים, עובר לאורך הנתיב ממוות ללידה חדשה. מה שנשאר הוא מה שהאלים, רוצה לומר ישויות ההיררכיות, מובילות אותנו בידנו. איש לא יוכל לפתח את הגישה הנכונה לידיעה על הקארמה, אם הוא לא יצליח לקלוט בקארמה בעזרתם של האלים.

לכן, ידידיי היקרים, אתם מוכרחים לנסות לתפוס את הידיעה על הקארמה בדרך כזו שהיא תעורר את הרגש הבא: אם עליי להתקרב לקרקע הקדושה של הרוח היכן שמשהו אשר נוגע לקארמה יכול להתגלות לי, מוכרח אני לאחוז בידם של האלים.

כך, ממשיות ומיידיות מוכרחות להיות התנסויותינו, אם ברצוננו לפלס את דרכנו לידיעה אמיתית על עולם הרוח – שהינה באותה עת גם ידיעה על הקארמה.

*

חזרה
לתוכן
עניינים

רשימת ספרים בהוצאת בדולח

רשימת הספרים בהוצאת בדולח מופיעה באתר:

https://bdolah-books.wixsite.com/bdolah-books